

ભક્ત કવિશ્રી દયારામ રમારક સમિતિ અંથમાળા

પ્રકાશન યોજના.

આ યોજના અંગે કોઈપણ ભાવિક સંસ્થાન રૂ. ૧૨૫) એકમો પચીસ ભરવાથી પ્રકાશન મુદ્દે યોજનાને સમ્મત થયા બાદ બહાર પડનારા તમામ પ્રકાશનો તેમને વિ. મુદ્દે આપવામાં આવે છે.

વધુમાં આ યોજના અંગે જે પ્રકાશનો બહાર પડશે તે તમામ પ્રકાશનો પડતર ક્રીમને જ આપવામાં આવશે; ભક્ત કવિશ્રી દયારામ રમારક સમિતિનો ઉદ્દેશ સદર પ્રકાશનોનાં વેચાણમાંથી સંસ્થાના નિભાવ અંગે અન્ય કાંઈ પણ પ્રાપ્ત કરવાનો નથી; પરંતુ ભાવિક ભક્તોમાં સદર પ્રકાશનોનો ફેલાવો થાય તે જોવાની જ સમિતિની આતુરતા છે.

ભાવિકોને વિગ્રહિત કે આ યોજનાનો કામ લઈ સમિતિનાં ઉત્સાહને વૃદ્ધિગત કરે.

અત્યાર સુધી નોંધાયેલા આશ્રવન સભ્યોની નામાવલિ:-

- ૧૨૫) શેઠ જમનાદાસ સુનીલાલ છત્રવાળા.
- ૧૨૫) સૌ. કાશીબેન જમનાદાસ સુનીલાલ
- ૧૨૫) શેઠ ગોવિંદલાલ માણેકલાલ વસાઈવાળા.
- ૧૨૫) શેઠ સુકુન્દલાલ હીનજાલની પેઠી.
- ૧૨૫) બરોડા ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લીમિટેડ (અચળગજ ફેક્ટરી)

- ०० पु। पा अमानान अनुमान (गुरोडा डोटन ट्रेडींग हा)
- १-पु। मेरी भगनमान वगधवननास
- १० पु। भेता राकनान प्रदनादश
- १-पु। वधान वभनादास वीमतवान
- १-पु। अ दामनगनान शा भावेनाय दग्गेवननासना म्मलार्थे
तेभना सत्पुन रा वभनादास भावेकनान दामनगनागा
- १-पु। गेड-वीमतवात्र दग्गेवनदास शीगेनानागा
- १-पु। नेशी उवलुनान छगननान.
- १० पु। सीमननान हेनार्ड उभोछनागा
- १-पु। पुनानदास भाणुाभार्ड
- १० पु। उभोछनागा नागयलुदास पग्मानदास
- १-पु। शा ओवननान वभनादास मीयावागा
-
- २६००) ले ७-१०

આ સુ ખ.

ભક્ત કવિવર્ય શ્રી દયાગમ સ્માન્ડ ત્રયમાળાનું આ પ્રથમ પુસ્તક ભાવિક વાચકદલના કુકુમનમા ધરતા અત્યંત આનંદ થાય છે. સવત્ ૨૦૦૦ ના ભાદન્વા શુદ્ધ ૧૧-૧૨ ના દિવસોએ ભક્ત કવિવર્યશ્રી દયાનામભાઈની ૧૬૭ મી જયંતિ પ્રસંગે ખીન્ન દિવસના સમારભમા ઉબોધ વાર્ષીયોની વિનટ સભામા ભક્ત કવિવર્ય શ્રી દયાનામભાઈના ડાબ્યોના પ્રકાશનની યોજના પસાન્ થઈ, અને તદ્દઅનુસાર એકત્ર થયેલી વક્રમના આશ્રયે આ પ્રકાશન વન્મ પામે ઇ.

ભક્ત કવિવર્યશ્રી દયાગમભાઈના અપ્રસિદ્ધ સાહિત્ય ભ ડાન્ના મ ગાદત્રે તેમના વશજ શિષ્યો સદ્ગત પન્મ ભગદીય જ્ઞેરીછ શ્રીનાથજીભાઈ ઉર્દે કોટાનાથ તથા સદ્ગત પન્મ ભગવદીય જ્ઞેરીછ ઇગનનાથભાઈ છે, સદ્ગત જ્ઞેરીછ શ્રીનાથજીનાઈ ઉર્દે કોટાનાથનો સાહિત્ય ભ ડાર ઉબોધમા સાકોદનાગામા ભક્ત કવિશ્રી દયાગમ આન્ડ મન્નિમા સુરક્ષિત છે, જ્યાં ભક્ત કવિશ્રીના હન્તાક્ષર, તેમનુ વીય તથા તેઓશ્રીના ચરમા અન્નિત્વમા છે, અને આ પ્રકાશન તેમના સમ્રદમાથી પ્રકટ થાય છે તેમજ ભક્ત કવિશ્રીનુ દન્ન લિખિત સાહિત્ય તથા તજુગે તેમના વશજ નિઘ્ય સદ્ગત જ્ઞેરીછ ઇગનનાથભાઈના વિગ્ જીવી જીવજીવાનભાઈ પામે દન્નિ ધનાવે છે આ તજુનના તાગના મજુમ સ્વગેનો અથાળા ભાવિક સન્નનો આપ મૂર્ત સ્વરૂપે ધન્તા હમાઝ હદય દર્પોન્મત થાય તે જ્ઞાનાવિષ્ છે

આપણુ જ્ઞાના ગુર્જન્ સાહિત્યના કશુ સ્વકર્તા ન્યોતિધર શ્રી નગસિંદ્ર, શ્રી પ્રેમાનંદ અને શ્રી વ્યાનાન નન્નિ ડે ગુર્જન્

સાહિત્યનું શી નવેશ્ય કથું પ્રેમાનદે સાહિત્ય રાહીને શબ્દગારી
 શ્રી યાનમે ગુર્જર સાહિત્યોદ્યાનને પ્રવાસન સમુપાનુ નમસ્કરિતો
 યુગ તે પ્રમાનીયાનો યુગ ભક્તિ ગ્સનો યુગ પ્રેમાનનો યુગ તે
 મનુષ્ય માગ ઉપર ગાજતાં આખરાનોના ગણાનો યુગ શ્રી યાગમનો
 યુગ ન ગુરુર ભમિના ગ્સભીના રસીલા ગ્સગાજની ગરમીઓ અને
 ગરમીની ગુજરાતણાનો યુગ પ્રેમગ્સનથી પગાનો યુગ મનુર
 ગાગ્સભરી આનદગ્સ ગ્સની સન્નિાનો યુગ ભાવભયો
 ભક્તિગ્સનો યુગ આના ભતિરસનથી યુગનું આરેખન કયા
 ભક્તના હૃદયતુ ન ડેનાવે ?

આના ભક્તિગ્સભયો આરેખનમા કવિનર શ્રી દયાગમનાઇ
 પોતાના પ્રાણુત્રિય શ્રી કૃષ્ણચંદના મુખ કમનમાથી ઉભવેન જાન
 કર્મ, ભક્તિરોગપૂર્ણ શ્રીમદ્ ભાગવદ્ગીતાને ગ્યાન ન આપે એ
 કદાપિ ન અને આ પ્રકાશનમા મુખ્યત્વે ધરીને શ્રી દયાગમનાઇનું
 શ્રીમદ્ ભાગવદ્ગીતાનું પ મદ્ ભાવાન્તર ધ્યાન ખેચે તેનું ડે બાના
 યણી સગ્ગ છે કોઇ કોઇ ગ્થગે સમપ્તોક ગ્સે છે, બાનાર્થ વિન્તાગ્થી
 સમગ્તનનામા કોઇ રથગે લ માણુ રચના કરેની છે, તેમ ભાવાન્તર
 કરનામા શ્રીમદ્ ભાગવદ્ગીતા ઉપગ્ની “ શ્રીધરી ” ટીકાનો આશ્રય
 લીધો હોય તેનું જણાય છે ગુર્જરે બાના પશુ સરકૃત ભાષા ગ્સેથીજ
 બની છે છતાં નિદ્ધ ભોગ્વ ન મનતા આખુય ભાવાન્તર સરણ
 બન્સુ છે ગ્સેથી કરીને સાવારણુ જન સમાજ પશુ સહેનાઈથી સમગ્થ
 આત્મક યાણુ અનુભવી શબ્દગે

આ પ્રકાશનનું નર, મુદ્રણુ વગેરે માટે કેટનીક મુરકેનીઓના
 કારણે લીનમા પડયુ હતુ અને સન્મેનશાત્ છાપકામ માટે છેડ
 ચુનાગડ મુધી જન્સુ પડયુ છે ડેમોઇનાસી શ્રી દયારામનાઈનું પ્રકાશન

શ્રી નગસિદ્ધના જુનાગઢમાં મૂર્તિમત થાય તે પણ એક દેશ્વરી પ્રેરણા અને સંકેતવજ્જ પશ્ચિમ છે જુનાગઢ સુધી પહોંચના માટે ત્યાંના બાઈશ્રી હરિહર સંતોકનામને યજ્ઞ ધો ? તેમ જ તેમનાજ પ્રયાસથી મોના સાથે સુગઢ મળે તેવો સુયોગ શ્રીયુત પ્રમોદ મળેતાનો થયો કે તેઓશ્રી જુનાગઢની ગદાઉદ્દીન કોનેજમા અગ્રેષ્ઠ બંધાના પ્રાધ્યાયક કે સંસ્કૃત ભાષાના પ્રખ્યાત નિદાન કે તેમ ઠેટલીક ગ્વતવ પ્રાચીન સંસ્કૃતભાષાના લેખક અને સચાનક છે તેઓશ્રીને આ પ્રમાણને ઉચી પદ્ધતિ મૂકવા માટે જે જરૂરમત ઉઠાવી છે તે માટે તેઓશ્રીના તથા બાઈશ્રીના હમો સણી છીએ

તેમજ અથ પ્રકાશનના માર્ગમાં સમિતિના પ્રયાસને વેગ આપવા માટે અમલનાદ ગ્રિથન શુદ્ધાત્મ માલિય સસદે આ પ્રમાણની છસો જેટલી પ્રત ખરીદી લેવા માટે જે દાન પ્ર્યા કે તે માટે સસદના અને તેના પ્રણેતા શ્રીયુત પ્રાસન જેનાન ગો સાદ એમ એ ના હમો સણી છીએ

આ પ્રકાશન સમિતિમાં ખાસ કરીને કોર્ટ બારા પાંગત સાક્ષર નથી તેમ જુર્ગ બારાના પ્રખ્યાત અભ્યાસી નથી, પરંતુ ભક્તિ અને સેનાજ્ઞાનથી પ્રેરણાવા સાદા સળ મેવકો છે એટલે વાચક પુદને નમ્રભાવે વિશ્વસિ કરવાની કે શુદ્ધિ અનુદ્ધિ કે બારાદોષને ન ગણતા હૈવના ભાવને પીછાની આ અધમાગના પ્રથમ પ્રકાશનને વધાવી લેને

ડભોઇ દયારામ જયતિ ઉત્તવ સ ૨૦૦૧ વામનદાસી શુધવાર તા ૧૬-૯-૪૫	} } } } }	લી૦ દાસાનદામ જમનાદાસ યુર્નીલાલ જનવાલા પ્રમખ બ ક શ્રી દયારામ માન્સ સમિતિ-ડભોઇ
--	-----------------------	--

पुस्तकें मसलानां ठेकाः:-

इस्लाम - डा. अब्दुलमान जमाना मरीआ,
दुबई, इस्लाम

चडोहरा - जेरी उमथुनान हगननान ओडवोकेट,
राडी, दनुमान इतीया, चडोहरा.

अमनावाफ - प्रो. जेमानान जो. शद ओम, ओ.
जोअर्धन निरास,
मदावदभी मोसायगी, अमनावाफ

मुअ्मद - डमोर्ननागा नागायलुहास परमानफदान नाद,
C/o मुगरी कीसनवास पुडपोतमवास,
जीपीयान, राममेड स्ट्रीट, मुअ्मद र

वाडीया:- जोविद्वान छोटानान पारेष पडीन

वाडीया

 (देनाकाया ओज-सी)

(आ सिनाय दरेक जण्णीता बुअ्मेनरो पासेदी मनशे)

લક્ષ્મણવિશ્વી દયારામભાઈની અપ્રસિદ્ધ કાવ્ય કૃતિઓનું પ્રકાશન અસ્પષ્ટિત ગતિએ ચાલે તે હેતુથી, અને શુદ્ધાદૈત આજીવન સભ્યોને ભેટ આપી શકાય તે હેતુથી આ “દયારામ રસથાળ”ની ૬૦૦ નકલો સંસદને મળેલી સાહિત્ય પ્રકાશનની ગીચેની રકમોનો ઉપયોગ કર્યો છે.

પ. ભ. શેઠ શ્રી નાનાલાલ દામોદરદાસ અમદાવાદ રૂ. ૪૦૦
 ” ” ” મુંબઈવાસી રૂ. ૧૦૦
 ” ” ” રતિલાલ નાનાભાઈ પટેલ અમદાવાદ રૂ. ૫૨
 રા. બ. ગીરધરલાલ ઉત્તમરાય ટ્રસ્ટ ઇન્ડ રૂ. ૧૦૦૦ ના
 વ્યાજની રકમ

પ. ભ. ગીરધરલાલ હરિલાલ ટ્રસ્ટ ઇન્ડ રૂ. ૧૦૦૦ ના
 વ્યાજની રકમ (તેમના ચિ. પ. ભ. સંસદના પ્રમુખ શેઠ
 બાલાભાઈ ગીરધરલાલ તથા પ. ભ. શેઠ ત્રીકમદાસ
 ગીરધરભાઈ થકી મળેલ.)

પ. ભ. શેઠ રતિલાલ મનસુખલાલ તરફથી તેમના કાકાના
 સ્મારકમાં મળેલી રૂ. ૫૦૦ ની ટ્રસ્ટ ઇન્ડની રકમના
 વ્યાજમાંથી.

દીપોત્સવી	}	મોહનલાલ વીઠ્ઠલદાસ ગાંધી બી.એ.એસ. એલ.બી.
અમદાવાદ		બળદેવભાઈ કેશવજી પટવારી
		જેઠાલાલ ગોવર્ધનદાસ શાહ એમ. એ.
		મંત્રીઓ શુદ્ધાદૈત સંસદ-અમદાવાદ.

३७	आश अगन सग नगत वर-वे	३००
३८	गेरेनाथ गिन्धारी-रथामा रथाम्यनी रथारी	३००
३९	नडी दद हग्नि विश्वास, ताक हग्निवास न कछीओ	३०१
४०	ओक वयो गोपीजन वक्ष्यज, नडी गामी थीरने	३०२
४१	सदा श्रीकृष्णने सेवो रे, समथ को सुरो सिद्धात	३०३
४२	तेना हग्नि सन्मुखता होन, साधन विमुख तथा	३०४
४३	ओहवा भी हग्नि गे नव गाथ	३०५
४४	ते भगवदीना दर्शन दुर्लभ	३०७
४५	सद्युक्त सिद्ध श्रीनाथक रे.	३०८
४६	ब्रेमरस ते पिपर जेमा अति अनुत्तर पछु	३३०
४७	नयी निश्रे डोहने नाथ, क्षण पजी हु क-गो	३३०
४८.	चोड-प्रसा व्यास विने.	३३०
४९	आरीवाँद-विग ज्यो, सुधी गेटो, तुम सकन हडिजन	३३०

गसि- लकतकनिसभ्राट
श्री द्वारामलाध

जन्म — सवत १८ ३
गोलोकवास — सवत १९०६

पृ गुरद्वेव
श्रीभट्ट गोस्वामी १०८
श्री छाराण महाराज.
(अमहावाद)

શ્રી વલ્લભાધીશા જ્યતિ.

પરમ ભગવદીય જોશીજી નાથજીભાઈ ગિરિજાશંકરના
સંપ્રદામાંથી

ઉપોદ્ધાત

જ્ઞાન પ્રકરણ.

(શ્રી ભક્તરાજ દયારામભાઈ વિરચિત.)

શરીર અનિત્ય છે; વળી તે હમેશાં એકજ સ્થિતિમાં રહેવા-
વાળું નથી. તેમા નિરંતર ફેરફાર થવાવાળું છે. એટલુંજ નહિ, આર્થિક
સપ્તિએ પાણી હમેશાં (નિત્ય સિધર) રહેવાવાળી નથી. મૃત્યુ દરરોજને
ડગતે ડગતે એટલે કાણે કાણે પામે આવતું જામ છે. તેટલા માટે સર્વ
પ્રકારના પ્રપ્તિ-કરીને ધર્મનો સંપ્રદા અવરમ કરવો જોઈએ. અને એ
કારણથી સર્વમાં પહેલી શ્રેણી આજા પણુ છે કે—

“ ધર્મ ચરં ” (ધર્મનું આચરણ કર.)

ટીપ—ધર્મનિષ્ઠાવ ત જનો—(અ) નામનો—

(૧) દુઃશિશ્વર (૨) બનિ (૩) દશગ્થ (૪) મુગ્થ (૫) મુધન્વા
(૬) ગમ-૧૬) અને બીજા—

(૧) સ્ત્રીચિ કાવિ, (૨) બીજા પિતા, વગેરેની કથા બહુતામુ
નિધિ ગ્રંથે તથા ભાગવતે અને મહાભારતે પ્રસિદ્ધ છે

॥ અનિત્યાનિ શરીરગણિ ત્રિભવો નૈવ શાશ્વતઃ ॥

॥ નિત્ય સનિહિતો મૃત્યુઃ વર્તવ્યો ધર્મ સંગ્રહ ॥

॥ તદ્દહં સંપ્રવક્ષ્યામિ લોકાનાં હિતકામ્યયા ॥

॥ ચેન ત્રિજ્ઞાનમાત્રેણ સર્વજ્ઞત્વં પ્રપદ્યતે ॥

સર્વ લોકના હિતને માટે જે નીનિના અમૂલ્ય જ્ઞાન વચનો
વહુ છું, તેણે કરી મૂર્ખતા (અજ્ઞાનતા) નાશ પામી અને સર્વજ્ઞતાપણુ
સર્વને પ્રાપ્ત થયે એવી મારી પ્રભુ ચગણે વિનિતિ છે

उपदेशो हि सुखाणां प्रकोपाय न शांतये ॥

पय. पानं भुजंगानां केवलं त्रिषवर्धनम् ॥

મૂર્ખ માણસને ઉપદેશ કરવો, એ પણ તેને ગુસ્સે થવાનું કાળુ
થઈ પડે છે, સર્પને જેમ મધુર દૂધ પાણુ, તે પણ તેથી ત્રિપતી
વૃદ્ધિ જ થશે માટે શિખામણુ પણુ શાણુ માણસનેજ અસર કરે છે

સ સારમા સર્વ કોઈ ધનાદિ સ્વાર્થને માટે જ સ્નેહ કરે છે.
નિસ્વાર્થી તે માત્ર સત્પુરો ને શ્રી ભગવાન જ છે. તે માટે માર્ક
પદાર્થો ઉપરની આસક્તિ છોડી, સાચા નિત્યના એલી પગમ હિતકારક
પ્રભુ, ને પ્રભુના સાચા જનો ઉપર જ પ્રીતિ જોડવી

પ્રાકૃત જનો સર્વ પોત પોતાના મનનગને માટે (અ સ્વાર્થ
સાધનાને માટે) પ્રીતિ ગણે છે, તે સમજના માટે—

“ત્યજંતિ મિત્રાણિ ધનૈર્વિહીનં”

“દારાશ્ચ ભૂત્યાશ્ચ સુહૃજ્જનાશ્ચ ॥

“તંચાર્થવંત પુનરાશ્ચર્યંતે અર્થોહિ લોકે પુરુપસ્ય વંધુઃ ॥”

સર્વ સ્વાર્થ સાધવા ઉપ જો ધન તેથી હીણ નરને મિત્ર, બંધુ, કામિની, સુત, સેવકો, આ સંભારમાં સર્વ કાઈ તેનો ત્યાગ કરે છે, તેજ નર જો પાછો ધનવંત થાય તો મિત્રાદિ, એ સર્વે પશ્ચિર તેને વળગતા આવે છે, માટે સર્વ ધનાદિક પોતપોતાના સ્વાર્થ માટે જ રનેદ જોડે છે. કાઈ નિષ્કામે સાચો રનેદ સગા સુદાંત પણ જોડતા નથી.

કર્મ, જ્ઞાન અને બકિત એ ત્રણે યોગ જ્ઞણવાનુ સાધન મુખ્ય વેદ, અને તેનાં અંગ ઉપ અંગ એટલે વેદ શાસ્ત્ર (સ્મૃતિ) પુરાણ અને પંચરાત્ર તથા ઇતિહાસાદિક ધર્માચાર્યોના સિદ્ધાંત છે, અને તેણે કરીને પ્રથમ ત્યારે ધર્મ (આવશ્યક કર્તવ્ય કર્મો કરજીવના ધર્મ, અને સદાચાર નીતિ ધર્મ) ને જાણે, ત્યારે તે કર્મ, જ્ઞાન, અને બકિતનાં તરવોને સમજે છે. તેટલા સારૂ તે જ્ઞણવાનાં સાધનો રૂપના ક્રિયા સદગ્રથો પ્રમાણુ ભૂતના શિષ્ટ પુરુષોએ ઠગવેલા છે, તેનું નિગ્-દર્શન કરાવું છું.

એ ધર્મના પ્રથોનો શ્રી સતગુરૂ દ્વારાએ રહસ્ય સુદિત અર્થોનુ-સંધાન જાણીને સદાચાર ધર્મ પાળવો. અને અધર્માદિ અસત આચરણનો સદા સર્વદા ત્યાગ કરવો.

“આચારો પ્રથમો ધર્મઃ ધર્મસ્ય પ્રમુચ્યતે.”

સર્વની પહેલાં સદાચાર રૂપીનો ધર્મ પાળવો કેમકે તે પ્રથમ પાયા રૂપનો મુખ્ય ધર્મ છે. અને તે પાળવાથી પ્રભુ પ્રસન્ન થાય છે.

આ સનાયાગ ધર્મનું સદા વર્તન કરવાનું છે, અને અનાયાગ તથા અનીતિને સદા છોડવી, એ સામાન્ય ધર્મ સર્વનો છે. ઝોઝ પાણુ કાળે તેનો ત્યાગ કરવાનો નથી. જ્યારે ધર્મ અને અધર્મના લક્ષણ તથા તેનો મર્મ સમજાય, ત્યારે, કર્તવ્ય, અકર્તવ્ય, ની જ્ઞાનનો સ્વરૂપ આવી તેટલા માટે તે ધર્મરૂપના સદ્ગુણો જાણી તે પ્રમાણે વર્તન કરાય તે માટે ધર્મને અધર્મના સર્વ માનવીય ગુણો સહીત ધર્માધર્મના ચિન્હ સૂચક લક્ષણ પ્રથમ દર્શાવ્યા છે.

॥ સત્સંગ વિષે ॥

સત્પુરુષોની સંગતિરૂપી કર્મ કરવાથીજ ધર્માધર્મ ને કર્તવ્યના કર્મોત્તુ જ્ઞાન ઉદભવે છે તથા સત્સંગતિ થકીજ બ્રહ્મનું જ્ઞાન થાય છે. અને સત્સંગતિ વડેજ ભગવાન ઉપર સ્નેહાત્મક પ્રીતિની બંધિત ઉત્પન્ન થાય છે. સત્સંગે કરીને મનની વ્યથતા (સુખર્ષતા અજ્ઞાનતા) નાશ પામીને શુદ્ધ-શુભશુદ્ધિની વૃત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. સત્ય બાપણુદિ સુકૃતિ કરવાની ટેવ પડે છે, ને પાપ કર્મથી દૂર ગઢવાય છે અને જાગી પડવી પામી, માન, પ્રતિષ્ઠા, પ્રાપ્તિ યાય છે સર્વ ચિંતા નાશ પામી અહર્નિગ અજ્ઞાનદમ્બા પ્રસન્ન ચિત્તવૃત્તિ ગઢે છે અને તેથી સર્વત્ર યશ ફેલાય છે તાત્પર્ય એકે મહાત્મા પુરુષોની સત્સંગતિ રૂપી કર્મ દરગેજ કરવું જોઈએ સત્પુરુષની સંગતિ તેજ સત્યસંગ કહેવાય છે, ને તે સત્પુરુષો જે કાંઈ હિતોપદેશ દે છે તે સર્વનું મૂળ વેદાદિ સત્વિધાના ગુણો છે માટે સત્સંગતિ કરવી એ પ્રથમતઃ કર્તવ્ય કર્મ છે.

॥ જાહ્યં ધિયો દરતિ સિદ્ધતિ યાચિ સત્યં ॥

॥ માનોર્ગતિ દિશતિ પાપમપાકરોતિ ॥

॥ ચિત્ત પ્રસાદયતિ દિશ્વુ તનોતિ કિર્તિ ॥

॥ સત્સંગતિઃ કથય કિ ન કરોતિ પુન્નામ્. ॥

“અભ્યાં પુગણે”

॥ નાચુનાં મમયપ્રચાપિ પ્રમાણં વેદવત્ ભવેત્ ॥

પ્રમગાનુસાર સત્પુત્રની વાણી કે કૃતિ ઇત્યાદિ વેદ હુલ્ય પ્રમાણ
ભૂત થઇ પડે છે

પ્રથમ મદત્ પુત્રના અસાધાગ્ણના વચનામૃત પત્રી તેનો અર્થ
—નીકા-ભાવાર્થ—વ્યાખ્યાને ગ્રપટ સિદ્ધાત નદ્ય સમગ્રાય. એમ અસાધા-
ગ્ણ તત્ત્વના આદેશ સાંતુપુત્રની પ્રસાની વાણી ઉપગ્ન મુખ્ય
આધાર ગણે છે.

॥ નાચુનામર્થં વાગનુ ધારતિ ॥

॥ ઋષીણાં પુનરાધીનાં વાચમર્થોનુધારતિ ॥

એવી રીતે દ્વં ઇત્યાદી અમય પદાર્થોમા સુગ્ધા માંચુર્ધતા
મિષ્ટના (મિદાશ) અને પુષ્ટિ આદિ ગુણો રહ્યા છે તેમ નિચારમા
જેવ વસ્તુની પ્રથમ પ્રાપ્તી અને પત્રી તે ખલુએ કરીને ખાનામા આનદ
ઉદય થાય છે તે રીતે સત્પુત્રોની વાણીમા સત્યામૃતપ અપાગન
હોય છે, એમ તત્ત્વને ગ્ણનાગ તત્ત્વનિત પુગા કહે છે

॥ ચિચારોડવ્યાત્મ વિદ્યાનાં જ્ઞાનંતત્ત્વવિદ્નો વિદુ. ॥

॥ જ્ઞેયં તસ્યાંતરે ચાસ્તિ માચુર્ધે પયસો યથા ॥

॥ દર્શાંત— ॥

અખ (અકરી)ને ગણે સ્વનાકૃતિપ આચ્છો હોય છે, તથાપિ
તે કથન માત્ર (જ્ઞેના પુતાં) જ છે બળેના વચ્ચની ગખ (બગ્મ)
જેમ તે વસ્ત્રની સમાન દેખાય પણ તે વસ્ત્ર તરીકે પડવા કે એાદવામા
કામ ન લાગે, તેમ, ઉપ, રગ, આકૃતિ કદી સમાન બ મે પણ આદે,
ગુણે, મૂલ્યે, પ્રભાવે, અત્યત ભેદ હોય છે.

ઉદરની લીંડી અને લીંડી પીપર, બને દેખાઈમા કાઈ અશે સરખા છે પણ સ્વાદમા, અને ગુણમા, અત્યંત, તફાવત હોય છે એવ રીતે, સાકર અને શુદર, અથવા ફટકડી, પણ સમગ્રવી પીગ્યુ હુણુ અને ખાડ, ઠેરી અને આકાડોડી, અણાનુ બેશણુ (લોટ) અને તાકડાનુ સરણુ, અથવા વડેર, હીરો અને વાચ સરખા દેખાય, પણ મૂલ્યમા બહુ ફેર હોય છે

અર્શમણિ અને કાગો પત્થર સમાન દેખાય પણ તેનું ઉપર પ્રમાણેજ સમગ્રવુ ચાક (ખડી) અને સોમન સગ્ખા બાસે, પણ બનેના ગુણમા ભેદ

કૌત્યક (કૌતુક) ગ્લાનની ત્રયે અનેક પદ્ધતિઓની ચાતુર્યતા અને તેમની દુબર ચતુરાઈ સુબ્હતતની કારીગરી વર્ણવી છે કે—

(૧) રેશમના કીટ (કાગ) કોશેટામાથી એવી અદ્ભુત કૃતિની રચના કરી રેશમના તાતણા બહાર કાઢે છે કે જે વડે દ્રવ્યવતના સદન શોભે એના વસ્ત્રો બને છે વળી કોશીકુ કરીને એનું ઘર બાધે છે કે તેમા અન્ય કોઈ પેસી ન શકે પરંતુ પોતાને નીખાનાનુ પણ દાગ રાખવાનું સમજતો ન હોવાથી તેમા સુગળાઈ (અકળાઈ) જાડને મરણુ પામે છે

(૨) સુધરી જાતની એક પ્રકારની ચકલી (ચત્તી) એવો માળો ગુથે છે કે તે, ઘી, કત્યાદિ, પ્રવાહી પદાર્થો માળવામા અતિ ઉપયોગી થાય છે

(૩) મધમાખીઓ એવો મધપુડો રચે છે કે જેમા વિવિધ પ્રકારની અનંત વનસ્પતિઓનો અને તેના રસોને, બાણી, તેને સગ્રહી આણી પોતાના સ્થાનમા જમાવી ગ્દક્ષણુ કરે છે કે જેનું મધ કે જે

ઉત્તમ પ્રકારની સિદ્ધતાવાળું બનાવે છે, અને આક્રીના ભાગમાથી મીણુ (મેલુ-લગાવ) બને છે

(૪) કેટલાક પક્ષી જેમકે કોયન ઈત્યાદિના કહનો વગ અત્યંત મધુર હોનાથી મોહક મનગ્ગન હોય છે

(૫) મોગમા કળા કવ્વાની હમ બહુ મુદ્ગ હોય છે

(૬) કેટલાક પક્ષીઓના માળા મખમન કરતાં પણ વિશેષ મોમળ હોય છે

॥ પંચ વિપયમાં આસક્તિ થવાથી થતાં બંધનનાં દ્રષ્ટાંત- ॥

(૧) સ્પર્શ વિપય-અજ્ઞાન મોહ (હાથી) સ્પર્શ સક્રિય હાથીને પશુવાને માટે કાગળની હાથણી કરીને એક ઠેકાણે તે ચીનરેલી હસ્તિણી રાખી, તેના ફતો ચીનરેફ ખાડો જોદી ગખીને ઉપર ઘાસ તૃણાદિયી આગ્રાદન કરે છે કે તે તગ્ફ ત હાથી ધસતાજ એ ખાડામા પડી બંધન તાને વશ થઈ જાય છે

(૨) કષુતર જાંચુ ચડેનુ હોય, તેને નીચે હિતાગ્રા, તે કષુતરને, તેની માલ દેખાડ છે, એટલે તગ્ત તે ત્યાથી મુનાટ ખાદને તગ્ફડતુ તગ્ફડતુ નીચે તે માદાની પાસે આવી પડે છે

(૩) શ્વાન (કુતગ) વિપય કરતા કેટલા બધા કષ્ટિત થાન છે.

(૪) ગર્ધવ મર્ધવીની પાહુવતા પ્રહાર સજન કરે છે

(૫) મૂગ ગગમા આસક્ત થાય છે

(૬) રૂપમા પતંગીસા મગ્ણુ પામે છે

(૭) રૂસમા માળના મગ્ણુ પામે છે

(૮) ગધમા (કમળમા) ભ્રમર લુબ્ધાઇ પ્રાણુ કધનનુ કષ્ટ સડે છે

શ્રીમદ્ ભાગવત ૭ સપ્તમ સ્કંધે—ત્યારે દિનુષ્ય કસ્યપે પોતાના પુત્રને પોતાને સર્વ સત્તાધીશ અજીત બળિયાપણાનો ગર્વ લાવીને કહ્યું કે—મે તો ૧૪ ચૌદ લોક જીત્યા છે, માટે હું સર્વ ધરતા બનીષ્ટ છું ત્યારે પ્રદહાદજીએ કહ્યું છે કે—

જે તમારૂં એક મનજ નમે જતો, તેજ ખરા બળિયા ગણાએ અને જે મન ન જીતાય, તો તમે અતિ કાયર અને સર્વેએ તમને હગવેલા (પગભન પામેના) છો માટે અન્ય શત્રુને શુ જીતના મથો છો? પ્રથમતો દેહમા તૃષ્ણાએ અને વશુગ્નિ, ને, તેનો અધિપ્તા મન, તેને જીતશો, તો સર્વ જીત્યુ એમ સમજવુ તાત્પર્ય કે અતિ શુરવીર જન, મહાબલુમા યુદ્ધમા શત્રુને જીતે પણ સ્ત્રી આદિના કટાક્ષરૂપી બાણુ દ્રષ્ટિથી મોહ પામીને, તે ગક્ષસણીથી છેતગાઇ, કામાદિ ુબાણુથી જે વિહન થઇ નિધાઇ જાય, તો તેને શુરાતન વત કેમ કહેવાય? માટે ધીંગવીર અને ગમીર તો તેજ કે કામાદિ દોષોથી પરાભવ ન પામે તેજ

श्री कृष्णाय नमः

श्री गुरु—(श्री) गोपीजनवल्लभाय नमः

श्रीमहाचार्यव्यरघुकमलेभ्यो नमः

श्री गुसाधु परमदयालवे नमः

श्री वल्लभः

श्री कृष्णः

श्री लक्ष्मण दयारामलाभ विरचित ग्रंथभाषा—मण्डिका—२.

“ मंगलाचरण. ”

राग—कल्याणः ताल ध्रुपद.

महा मंगलरूप श्री गुरुरेव, श्री महा प्रभु;
नाके पद पद्मके, प्रथम, शिर, नांछये.—महा मंगल.—१
नाम लेत छेते छेत, परम आनंद कंद;
सकल पाप ताप टरत, छम पापये.—महा मंगल.—२
अला शिव विष्णु पर अल, सो श्री गुरुराय;
सकल तीरथ आदि, अंधीरन नांछये.—महा मंगल.—३
हयो कडे आचार्यन, अधिक के हुन्ते नांछि;
गुरु सेवा चितामणि, छप्सित इल पापये.—महा मंगल.—४

॥ સત્સંગ વિષે ॥

ગરબી-(૧)

આઠના વહાલો કુટી અનમેલી તેના જોટાની તરેહની
 સુસંગે સુખુદિનો બહાર, સુસંગે જ્ઞાન મળે છે અપાર-૧
 સુસંગે સત્ય વસ્તુનો બોધ, માટે દરની સતસંગતની ગોધ ૨
 સુસંગમા સદા રહે છે ક્ષેમ, સુસંગે થાગે હરિ શુ પ્રેમ ૩
 સુસંગે પ્રત્યક્ષ મળે બગવાન, સુસંગે મૂલને પણ થાયે જ્ઞાન ૪
 સુસંગે સમજે હરિનુ ખ્યાન, સુસંગે હરિસુ લાગે તાન ૫
 સુસંગે નિર્માણ થાયે ચિત્ત, સુસંગે લહે ભક્તિ તણી રીત. ૬
 સુસંગે હરિશુ હોય વિશ્વાસ, સુસંગે સત્ન નિત્ય સુખની ગત્ત ૭
 સુસંગે સમજે સૌ સિદ્ધાત, સુસંગે ભાગે સૌ બ્રાત ૮
 સુસંગે ટળે દુઃખુદિ વિચાર, સુસંગે થાયે નિર્નિકાર ૯
 સુસંગે લાઘ્ય શાસ્ત્ર બહાર, સુસંગે પ્રભુ પણ મળનાર ૧૦
 સુસંગે લાભો છે અપાર, સુસંગે સમજે સારતણે જે સાર. ૧૧
 સુસંગ બહાર પવિત્ર અમૂલ્ય, દયો કહે નહિ ઠા એની તુલ્ય ૧૨

સત્સંગ વિષે

ગરબી (૨)

સાચુ સુખ રહ્યું પ્રભુ પાસે, તેનો મર્મ સુસંગે બાસે,
 સાચુ સુખ ગ્યું પ્રભુ પાસે ૧
 સુસંગે હરિ રસને શ્રદ્ધે, સત્યામૃત શ્રવણ દ્વારા લહે
 સુસંગે હરિરસને રે શ્રદ્ધે ૨
 સુસંગે સાર ઉરે બરાશે, સુસંગી સત્નપદે દગશે,
 સુસંગે સાર ઉરે બરાશે ૩

- માયા કાળથી પણ ઉગાગે, સસાગ સાગર તરાશે
માયા કાળથી પણ ઉગાગશે ૪
- જે સાચુ સુખ મેળવવા ચહે, દરહીત અર્થો સૌ તે ગ્રહે
જે સાચુ સુખ મેળવવા ચહે ૫
- સુમગ તે સુખનુ છે આગાર, બાણી બચે હરિબનકેરે દ્વાર,
સુસગ તે સુખનુ છે આગાર ૬
- સુસગે સતપુરો ભાસે, સુમગે અવિદ્યા નામે
સુસગે સતપુરો ભાસે ૭
- સુસગે ભાસે સાર અસાર, છોડે હોય જેમા અપસાર,
સુસગે ભાસે સાર અમાર ૮
- સદા ગ્રહે સાર તણો જે સાર, સુખુદ્ધિએ કરે તે નિગવાર
સદા ગ્રહે સાર તણો જે સાર ૯
- સુસગે નિત્યે જે ધાશે, કુતર્કો તેના સહુ બગે
સુસગે નિત્યે જે ધાશે ૧૦
- પગમાનદ પ્રગટ દગસાગે, સદાનદી તે યાશે,
પગમાનદ પ્રગટ દગસાશે ૧૧
- સુસગે સતપથ સમજાશે, સુસગે લાભ ધણો યાશે,
સુસગે સતપથ સમજાશે ૧૨
- સુસગે પ્રભુમય સહુ ભાસે, સુસગે હાય હરિ સ્હાશે
સુસગે પ્રભુમય સહુ ભામે ૧૩
- સુસગે બાકી ન ગહે કેા આશ,
સુસગનો સાર ગ્રહે દ્યો દાસ
સુસગે બાકી ન ગહે કેા આશ ૧૪

ગરબી (૩) સત્સંગ વિષે.

જેણે કરવા ધાર્યો હોય સત્સંગ,
તેણે કરી કરવો નહિ દુઃસંગ;
જેણે કરના ધાર્યો હોય સત્સંગ ૧

કહું કાંઈ દ્રષ્ટાંતથી મુંઝુ,
મીસરી તથા કાણુ ત્રેદે લૂંઝુ;
કહું કાંઈ દ્રષ્ટાંતથી મુંઝુ ૨

પ્રથમ થવું શ્રવણુતણા અધિકારી,
ત્રણી રીત દૈવી પણાની સારી;
પ્રથમ થવું શ્રવણુ તણા અધિકારી. ૩

ત્યાં આગળ સૌ અધિકારી સમાન,
બેળા થઈ ચરવે શ્રી ભગવાન;
ત્યાં આગળ સહુ અધિકારી સમાન. ૪

બહુ જ્ઞાન વિસ્તારવા કાળ,
મહદાશય દહેવા મળે સમાજ;
બહુ જ્ઞાન વિસ્તારવા કાળ. ૫

સાયમાંથી એકને વક્તા કરે,
અન્ય શ્રોતા થઈ શ્રવણુ ધરે;
સાયમાંથી એકને વક્તા કરે. ૬

શ્રવણુ મનનથી કરે વિચાર,
બહુ સત્તો એક પ્રકાર;
શ્રવણુ મનનથી કરે વિચાર ૭

- હરિ વિમુખ નાસ્તિક પ્રસંગ,
તે વિષ ભવાળા જેમ ભુજંગ,
હરિ વિમુખ નાસ્તિક પ્રસંગ ૮
- બાવળ પર ગુનામ નર થાયે,
જે બાયે તે કટકથી પીડાયે,
બાવળ પર ગુનામ નર થાયે ૯
- ઉષ્ણતા કયા રડે બગ્દની માલ,
કદિ ના દીકું કાઢજે ક્યાલ,
ઉષ્ણતા કયા રડે બગ્દની માલ ૧૦
- કરીયાતામા શાની હોય મીડાશ,
લહાળા ધૃએ શ્વેત નહિ પ્રકાશ,
કરીયાતામા શાની હોય મીડાશ ૧૧
- ખાટા લીલુમા મિષ્ટતા કયાથી,
અથી વાસ એરડો ત્યાથી,
ખાટા લીલુમા મિષ્ટતા કયાથી ૧૨
- જેના જે અધિકારી હોયે,
તેની મતિ ત્યાજ તેહને રડોયે,
જેના જે અધિકારી હોયે ૧૩
- પરા પૂર્વેથી જે હરિના દાસ,
તેહને ન લાગે દુસગતી પાશ,
પરા પૂર્વેથી જે હરિના દાસ ૧૪
- દયો કહે સુસગે સુખની આગ,
દુસગે ચાર સુસગનો નાશ,
દયો કહે સુસગે સુખની આશ ૧૫

આશ્રય સેવા ઇત્યાદિ વિષે-ધવલ. (૪)

- શ્રી વદસભ શ્રી વિહન મીણ-શ્રી યમુના શ્રી નવનીત-પ્રિયજી,
 સેવા કરેા આનદમા ભીજી, તો રીઝશે શ્રી ગોકુલ પતિજી ૧
- દડાશ્રય શ્રી મહાપ્રભુજીનો રાખો, અષ્ટાક્ષર નિરાદિત-મુખે માખો;
 અણુ સમર્પિ વસ્તુ રખે આખો, ને રાખો શ્રી ગુરુ ચરણે રતિજી. ૨
- ભગવદીયાનો સત્સંગજ કર જોવો, દયા સર્વ પ્રાણી પર ધરજોયો;
 વૈષ્ણવની સીતે અનુસરજોયો, ને ધરજોયો ટેક ધણી ઐકનો રે. ૩
- હરિ ગુરુ વૈષ્ણવ સરખા લેખો, ભિન્ન ભાવ હંટે નવ્ય દેખો;
 દાસપણું તપ્યેનું અહેજ્યો, તે તન મન ધન વિવેકશુંજી. ૪
- પ્રકુદ્ધિત મને હરિના ગુણુ ગાજો, કપટ દંભ થકી અજગા થાજો;
 દુષ્ટ સંગ થકી દૂર થજાજો, તો નહાજો પદરજ હરિ ભકતની રે. ૫
- દીનતા ભાવ અંતરનો રનેહ, પ્રભુ પ્રસન્નતાતું કારણુ છે એહ;
 નિશ્ચે માંનજો નહિ રે સંદેહ, તો દેહ દમો શા કા-ણે રે. ૬
- મનુષ્યજ-મ મહા દુર્લભ જાણો, તેથી દુર્લભ હરિના ચરણુ પ્રમાણે;
 એ જેહ પામી સેવા રસ માણો, તો જાણો જીવ્યા આ જકલમા રે. ૭
- શ્રી વદસભ પ્રભુ મ્હારા રે સ્વામી, પ્રાણુજીવન ધન અંતર્યામી;
 અક્ષર ક્ષત્ર તણુ એ સ્વામી, તો દાસ દયો જાય વારણે રે. ૮

પ્રબોધ વિષે.

રાગ ધવલ ધન્યાશ્રી (૫)

આશ નિરાશ જન્મને મૃત્યુ, જગ વ્યાધિને સુખજી;
 હસવું રડવું લાભાલાભ, જીવન પ્રારબ્ધે દુ.ખ,
 જરૂર પૂજન-મ સર્વાંગ. ૧

આખી છદ્દગી લગી પ્રભુ નીગ્ધુ, છન કૃતિને અનુસાગ્ધ,
માટે નિર્ગુણ્ય કર્મ શુ કરવા, તેણે સત્રતિ છૂટે અપાર,
ભજને વનનાથજી ૨

બન શુદ્ધિ સાહિત્ય ઉપગ્ધુ પ્રભુ મે જનને આપ્યાજી,
સદ ઉપયોગે વિહિત વર્તનથી, કરના શાસ્ત્રે સ્થાપ્યા,
મર્મ એ જાણોજી ૩

વિહિત ગ્રહી નિષિદ્ધને છોડી, ભજના પુકપ પુગણીજી,
નિર્મળ વૃત્તિ સદા ગખીએ, કરણાવત ધી શાણી,
શીખ મન આણોજી ૪

કેવન ભાવી પર અવનથી, સાહસ ક્ષમ ન કરુ જી,
નિમિત્ત માત્ર ઉદ્ધમ સૌ કરવા, દન હગિ ધરિછા પર ધરુ
ગર્વ ન ધરવોજી ૫

હાય પગ જોડી મેસી ન ગહેનુ, ગ્રહો શિષ્ટ પુકથની રીતજી,
વજપતિ વાણી શ્રી ગીતામા, તે પર દનુ ચિત્ત
પ્રયત્ન કરવોજી ૬

ભાવી પ્રમાણે સયોગ સાપડે, તેવી મજે સહાયજી,
કર્મ અનુસારે શુદ્ધિ થાયે, મહાજન ભાષે ન્યાય
જાણવો પર્મજી ૭

કર્તવ્ય પરાણ્ય નિમિત્ત માત્ર ચર્મ, દનાશા ના રાખેજી,
હગિ ધરિછા અદાટ પ્રમાણે, સતોય સુખાનદ આખે,
નિષ્ટનો મર્મજી ૮

દુષ્પ, મૃત્યુ, અમાભાદિ નયમ, વણ માગે સૌ આવેજી,
સડગે સમય સૌ આવી મજે છે, તમ સુખાદિ પણ ઉપગવે,
એહ વિવેકજી ૯

શુભતિ સમ પ્રભુનેા ડર રખી, પવિત્ર વૃત્તિથી સારજી,
ધર્મ ન્યાય નીતિથી વર્તીએ, જે લાગે પ્રભુને પ્યાડ.

ધરીએ દ્વંડ ટેકજી. ૧૦

જે તે રીતે હરિ ગજી ગહે, તેવી કૃતિ આચરવીજી,
ઠાણુ ભંગુર તન જાણી સદાએ, હરિશું પ્રીતિ કન્વી

પ્રભુ પય મન વાજોજી ૧૧

ચતુર્દશ જુનન લગીના સુખ સહુ, જાણી અસારજી;
સત્ય નિત્ય નિષ્ણ ક્યૌં ના મહોવાણું કયા ભજ્યશ્રી નદ કુમાર

ન થાય ક્યૌ ખાજોજી ૧૨

શ્રી હરિ ભક્તિ વિષે.

ગરખી (૬)

આઝ્યા વ્હાલો કુલી અલખેલી તેના જોટાની તરેહની,
ભરતખડે હરિ ભક્તિ મહોટી,

ખીજી સૌ કૃતિ જાણો છોટી;

ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મહોટી. ૧

વિવિધ ધર્મ પય મત જુજુઆ પથ,

સૌમા પર ભજવા રીતી;

ભરતખડે હરિ ભક્તિ મહોટી. ૨

કો આત્મા પરમાત્મા નામે, કો કર્મ જ્ઞાને પ્રીતિ,

ભરતખડે હરિ ભક્તિ મહોટી. ૩

જ્ઞાનોત્તરની પરાભક્તિ તે, કરવી રાખી આશક્તિ;

ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મહોટી. ૪

જોના કર્તા, સૌના સ્વામી, જે પૂર્ણાનંદ મદા જાની;
ભગત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૫

સર્વ શકિત પતિ સર્વજ સત્ય નિત્ય, તેજ મહાદાની,
ભરત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૬

કર્તા દાતા ભગતા હરતા, એક પુરુષોત્તમ જાણી;
ભરત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૭

નિર્દોષ અનત સુગુણથી ભરિયા, તે પગથ્થા પ્રમાણી;
ભરત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૮

અગ માત્રે અશાને ભજવા, એવી વેદની છે વાણી;
ભગત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૯

“યો યદંશઃ સત્ત મજ્ઞેત્” (ઇતિશ્રુને)

“દાસ મૃતાઃ સ્વતઃ સર્વે હ્યાત્માનઃ પરમાત્મનઃ” ॥

(પાગશર મૃતિ વચનં)

અશ કદી અંશી સમ નહિ થાયે, અસંખ્ય અશ પ્રાણી

યસ્યા યુતા યુતાંશાંશે ચિર્વ્વ શક્તિરિયં સ્થિતાં (ઇતિ વચનાત્)

અંશો નાનાભેદવ્યપદેશાત્ (વ્યાસ સૂત્રે)

અધિકં તુ ભેદનિર્દેશાત્ (વેદાત સૂત્રે વચનમ્)

યદપિ છનાત્મા હરિનો અંશ છે, તદપિ તે સમ નહિ—

એ જાણી,

ભગત ખડે હરિ ભકિત મહોટી. ૧૧

ન તસ્ય પ્રતિમા અસ્તિ (ઇતિ શ્રુને)

મેકાશોન જગત્સર્વે (ધામરભગવદ્ગીતાયા)

ન તત્સમશ્ચામ્યધિક્ષ્ચ દ્રશ્યતે (ધૃતિ શ્રુતે)

સત્તાદિ તાતમ્ય વિચારે, તેની ધી ગાણી
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૨

પગ્મ ગ્નેહી પગ્મ દયાગુ, હરિ સદા મદા જાની,
ભગત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૩

રહે સૌમા વગી સૌથી ન્યારો, સૌને સદા સુખદાની,
ભગત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૪

સૌ હામે શદા સત્તા તેહેની, સ્વતત્ર કરે તે સ્હાય
ભગત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૫

સૌના સાક્ષી સદા રહે સહ સ્થન, સૌને સદા તે સ્હાય,
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૬

ધાટે ન મ્હોણુ, જ્નેવા ધનનારા, બજવા તે દેવાધિ દેના,
ભગત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૭

બાહ્યામ્મ તર સદા શુચિ રહી, કરવી તન મન ધનથી સેવા,
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૮

દહ વિશ્વાસ તે ધણીનો ધારી, સૌમા તેનો અશ બળ્ણી,
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૧૯

ન્યમ સતિ નામ સતપતિને ભજે, ત્યમ બજવા સારગપાણિ
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૨૦

એકજ બધાની સૌ છે બ્યકિત, પણ કરવી પરની ભક્તિ,
ભરત ખડે હરિ ભક્તિ મ્હોની ૨૧

અન્ય અંશ કલાદિ વિચારી, પર સમ નહોં ક્યોં આસક્તિ;
 ભરત ખંડે હરિ ભક્તિ મ્હોટી. ૨૨

સ્વધર્મ જ્ઞાને દયા યુત હરિ રતિ, જોહેની સદા રહે મતિ,
 ભરત ખંડે હરિ ભક્તિ મ્હોટી. ૨૩

દયા પ્રીતમ તેને નિજનો કરી, દેશે પ્રેમ ભક્તિ રતી.
 ભરત ખંડે હરિ ભક્તિ મ્હોટી. ૨૪

રાગ ધ્રુવણ-ધ્રુવ્યાથી-(૭)

શ્રી વિષ્ણુ પુરાણે—

અશુભાનિ નિરાચાંટે તનોતિ શુભમંતતિમ્ ॥
સ્મૃતિ માત્રેણ યત્ પુમા ઘ્રણ્ણ તન્મગલ યિદુ ॥
(કતિ વચનાત) મગલાચરણમ્

(જ) (ભગવદ્ ગ્વ૩૫ નિગ્વ૫૫)

- પરમાનંદ, મદ મગમ ગ્સ, ઉપગશિ બગમતણ,
શ્રીછ સહ, શ્રી વદનમ નિદ્ધ૫, કૃપા પાત્ર સૌ સતણ ૧
- એકાત્મ રૂપ લહી વદન કરીને, ધ્યાન ધર હૃ માદેણ,
દિવ્ય સર્વ ગુણુ રૂપ વિચારી, નિરૂપણુ કદ આદેણ ૨
- સત્ય સખા શ્રી કૃષ્ણ પ્રસાદે, માની તેની ગ્હાપણ,
પારમાર્થિક પરમ મિત્ર, શુહૃદની ગ્હે નિત્ય રહાપણ ૩
- પર બ્રહ્મ રસમય સર્વેશ્વર, સકળ ગુણુ વિબ્રહ્મ શ્રીગ્ગ,
તેના જસ રસમા મતિ લોભે, એ વણુ આશ ન ખીણ્ણ ૪
- સમગ્ર વેદ જલ્હેને પ્રતિપાદે, ગુણુ ગાધને નામેણ,
અનાદિ અનત અપ્રતિમ પ્રભાની, સ્તવિ, 'નેતિ'થી વિરામેણ ૫

सः अत्र वेद मूर्तिने, शः शतित कडे निममः, ६
 त्रिगुणु कान अम अक्षर पः, सर्वातीत पुत्रोत्तमः ६
 तत्त्वमस्यादि श्रुतिये करीने, पर अत्र निउपणु थायः, ७
 थारे वेदनी व्या श्रुतियो, पर स्वःप ल्हेनायः ७
 सामवेद छादोग्य उपनिषदे, बोध कर्यो नः वारः ८
 उदानके श्वेत श्रुते मदा वाक्ये नः यो सारः ८

सयष्योऽणिमा पतदात्म्यदिदं सर्वं तत्सत्य
 न आत्मा तन्ममि श्वेत वेतो ॥

(साम वेदोक्त छादोग्य उपनिषदे ८ अष्टम खंडे

॥ अहं ब्रह्मा स्मि ॥ (यजुर्वेदोक्त श्रुते)

॥ प्रज्ञानमानंदं ब्रह्म (ऋग्वेदोक्त श्रुते)

॥ अयमात्मा ब्रह्म ॥ (अथर्वणवेदोक्त श्रुते)

अत्रावीश अक्षर प्रमधवी पुत्रने कर्यो उपदेशः, ९
 सत्य अत्रात्मक काणु सर्वे, सत्य उप आदेशः ९

सदैव सौम्येदमग्र आसीत् ॥ (धृति श्रुते)

शून सूक्ष्म काणु देहवी न्याः, देदानित आत्मनः उपः, १०
 अभिवात्मा परमत्र पगतः, सौतु भूण ते उपः १०

भगवद्रूप सडण नगत छे आत्म रूपवी सत्यः, ११
 अशउपे नःत सर्वा छ, कृणु कलु अर्जुन प्रत्यः ११

॥ मेमाशेन जगत् सर्वं ॥ मेमाशेन स्थितो
 जगत् ॥ (व्यास सूत्रे) ॥ अंशो नाना व्यपदेशान् ॥

ममै चांशो जीव लोके जीव भूत सजातनः
(भगवद् गीताया)

तरुश्रवभां श्रुत भावने ब्रह्मणे आभ्यो अंशश्च,
नेनी नेथी इत्यपि ते भूणते सर्वे वंशश्च. १२

पृथगा-पुत्रक उपनिषद्भा, जगत सत्त ओम आभ्युंश;
सत्य नित्य ओम विष्यु पुराणे, श्रेष्ठ मुनिओने कहीनाभ्युंश. १३

भी विष्यु पुराणे

॥ मदेतदक्षयं नित्यं जगत् मुनिवराचिलम् ॥

॥ आविर्भाव तिराभाव जन्मनाश विकल्पयेत् ॥

॥ ब्रह्मा मृतं जगत् मर्त्यं ॥ पृथगाःपुत्रक उपनिषदे

ते परब्रह्मथी कौंठ न न्याइं, ब्रह्म वक्षु आधी न कौंठ;
सूत्रे मणिभाणा प्रोथावत्, सन्नन सन्न धे विराभश्च. १४

॥ सर्वं रलिपदं ब्रह्म. ॥ (इतिश्रुते)

॥ नेह नानाऽस्ति किंचन ॥ (,)

॥ सूत्रे मणिगणाईव (श्रीभद् भगवद् गीतायां)

वस्तुतः तरवे वेद न कौंठां, वासुदेव मय सर्वश्च;
ब्रह्मथी भिन्न वस्तु न कौंठ, जशी रहेतुं अमर्वांश्च. १५

सर्वं प्राणीने सर्वं लोकभां, सर्वं दिशा सौ रथानश्च;
येकण ब्रह्म तरुश्रपत्, सौभां सदा अविष्णानश्च. १६

॥ वासुदेव सर्वमिति समहात्मा सुदुर्लभः ॥

(भगवद् गीतायां भगवद् वचनं.)

तत्त्वे करीने सौनी अक्यना, तागतभ्ये थाये विवेकल्ल;
 अग्निने तेना तल्लुआये, वक्कि दाहकता अकल्ल १७
 नाम इपादि विविध पेप्पाने, द्वैतपल्लुं नदि वेशल्ल;
 नागर नदुवेो अतुर शिरोमण्णि, धरे अनेक ते वेशल्ल. १८
 अतंत लीला विअल्ल पुउपोत्तम, नाम इप लीला अनेकल्ल.
 त्रिगुल्लु अहने सर्व शकितमां व्यापक श्रील्ल अकल्ल. १९
 अकल्ल देवाधि देव दरि ते, शुध्त्त अभिल्लमां रान्नेल्ल;
 सर्व रथल्ल व्यापक सौना अंतरमां, कर्माध्यक्ष विरान्नेल्ल. २०

॥ अन्योन्य मनुस्वताः तेह्यन्योन्यःमुपजीविनः ॥

॥ अन्योन्यं प्रणता श्चैव लीलया परमेश्वराः ॥

(कूर्म पु-१७७ वाक्यं)

॥ एको देवः सर्व भूतेषु गूढः सर्व व्यापी सर्व भूतांतरात्मा

॥ कर्माध्यक्षः सर्वभूताधिवासः साक्षीचेता केवलो-

निर्गुणश्च. ॥ छतिश्रुते.

साक्षीवत् निर्दोष सदा छे, करे सौ प्राण्णीमां निवासल्ल;
 त्रिगुणातीत सौने अतन्थ दाता, सौ धट करे प्रकाशल्ल. २१
 अभिल कर्माध्यक्ष इल दाता सदा हरि निर्दोषल्ल;
 सकल अश्वर्ध परिपूणुं सदाये, दिव्य अतंत गुल्लु कोपल्ल २२

॥ निर्दोषपूर्णगुणविग्रहमात्मतंत्रेति निश्चयः ॥

स्वयं अहल व्यापान स्वयल्लु त्रिगुल्लु अक्षरातिनल्ल.
 अज्जकाल सर्वेना स्वामी, परअहल ते सर्वातीतल्ल. २३
 धाटे न भडोतां धडनारने जेवेो, जगन अगीया इपल्ल;
 भाग रयना करनार अहलनुं अंतर इप अनुपल्ल. २४

॥ आराममयस्य पश्यति न त पश्यति ऋषयः ॥
(धृति श्रुते)

जे वाडीमा अह्म दिनमे, जग रति होन भाड्य
याद्या व्यतर नभ्यु करे प्रभु, अनत कोरी अह्मा अ २५
जेध साभणी भानी अनुभवी, जानी मन रजन आय्य,
मनन करी अतर आनद रस पीता न दनाय २६

॥ आत्मा चारे द्रष्टव्य श्रोतव्य मतयः (धृति श्रुते)

प्राकृतइप गुण्य होन, अहमा, आनदमय सर्वाग्य,
महात दिन रस उप अमार्किक द्वादश सागोपाग्य २७

॥ आनंदमात्ररपादमुखोदरादि (श्रुते)

॥ अपाणिपादो यवनोमहीता, पश्यन्यचक्षुस्त-
शृणोत्यकर्णः ॥

(घ) ॥ श्री सद्गुरुनी शरणागति अने
सर्वात्म निवेदन विषे ॥

जे विज्ञान यमाने काले, सद्गुरुने श-णे जय्य,
सपत्ति अनुसारे भेटे लेई ज्ये, मूडी पड्यु पाय्य २८

॥ तद्विज्ञानार्थं सगुरमेवाभिगच्छेत् ॥

॥ समित्पाणि श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठम् ॥

भावी हाथे कडी जनु नहि, देवगुरु हरि पारुय,
तन मन धन नोठावर करीने, अर्पी थध रडे दास्य २९

वेद वेत्ता तत्त्वज्ञानी वेदार्थं रक्षयने ज्ञायेत्;
 आचार्यं सद्गुरुं शंखे ज्ञातां, अहम्भक्तिं उर आयेत्; ३०
 हरिवत् परमं प्रेम भक्तिवती गुरु परं निष्ठा होयत्;
 सेवा करीने रिजववाथी, कृपाये हरिने ज्ञेयत्. ३१

॥ यस्य देवे परामक्तिः यथा देवे तथा गुरौ ॥

॥ तस्यैते कथिताहि अर्थाः प्रकाशंते महात्मनः ॥

उच्य सत्कर्मना योगे करीने हरिने अनुग्रह होयत्;
 भाटे सत्कर्मो साधनवत्, हरिजन त्यां यित्त प्रेयत्. ३२
 श्रद्धा पूर्वकं हरि अर्थे कर्मो, ज्ञान भक्तियुतं यायत्;
 तेजो सदा विशुद्धं वृत्ति रूढे, अर्थं अर्थे गायत्. ३३
 द्वैवैश्याथी अनेक जन्मे, भजे मनुष्येना दैवत्;
 पूज्य इषु सुकर्म योग्यथी, स्वर्गं इक्ष पाप्मे तेदत्. ३४
 पाप इषु असत् कर्मथी, नीच योनीने पाप्मेत्;
 कर्मोनुसारे इक्ष भोगे ते, कर्मो न-संश्रति पाप्मेत्. ३५
 द्वेषणं कर्मो मुक्ति न सांपडे, वैराग्यं ज्ञान सदा भक्तिवत्;
 प्रवृत्ति कर्मो श्रेय साधाय न, तद्य हे इक्ष संभासक्तिवत्. ३६
 पुण्य पाप मिश्रपण्थाथी, होय मनुज अवतारत्;
 निवृत्ति धर्मं कर्म आचरे, मोक्ष थाय निर्धारत्. ३७
 स्वधर्मं ज्ञान भक्ति युक्तं यत्, पर अहम्भने अर्थत्;
 निज सुभार्यं न दोष अपेक्षा, थाय हरि प्रीत्यर्थत्. ३८
 सुभ भेणववा दुःख हर करवा, करे मनुष्य उपायत्;
 सांस्तुं सुभ अयल अभाजित, निवृत्ति धर्मो थायत्. ३९

प्रकृत ने गल्लिमानः सुभभा, निगधि नदि आनः७७.
 त्रिगुणानित द्धि पुत्रोत्तम, रस निधि पार्श्वानः७७ ४०
 निवृत्ति मार्ग, निर्गुणपञ्चाना, श्री द्धि अर्थे यायः७,
 प्रभु प्रसन्नता भेजवार्थी, सर्वे अर्थी सधायः७ ४१
 सत्य धूर्त सुभ तेभा -लु छे, जेवु जे जन वल्लेः७,
 द्धि प्रीत्यर्थे वल्लु न करे द्धि, ते द्धि नसने भाषेः७. ४२

॥ यो वै भूया तत्सुखं नाल्पेसुखमस्ति ॥

॥ भूमैव त्वेव विजिज्ञानितव्यम् ॥

अनिनाशि सुभ छोडी जे जन, भायिक विधये होउः७,
 भाग्य दिन अज्ञाने करीने, छित्तमने त-छोडेः७. ४३
 जहु जनभाते ज्ञानी धवाये, द्धि शग्नु पगयल्लु यायः७,
 अनेक - जन्मे ससिद्धि, भगवद्गीता गायः७. ४४

॥ बहु जन्मनामंते ज्ञानवान् मां प्रपद्यते ॥

॥ अनेक जन्म संसिद्धस्ततो याति परांगति ॥

“ श्री.६ भगवद् गीता ”

पात्राधिकार प्रभाषे सर्वे धृष्ट्या गप्पी जयेः७,
 मनथी मान्यु ते सुभ लहीने, ते भेजवना रायेः७ ४५
 आशानत सकाभी जनने सदा ग्हे छे दुःखः७,
 आद्ये, मध्ये, अते, तेहने स्वप्ने होय न सुभः७ ४६
 धृष्टित लाभनी प्राप्ती धये पल्लु, सदा ग्हे ते कथेशः७,
 सर्वे अनर्थी ग्हे होममा, नदि सुभ शानि शेशः७. ४७

कामनावाणी छत्रिष्ठत वस्तु, भोगे पत्यु नदि द्वायथ,
दुष्पुत्र कामना तृप्त न थये, अधिकाधिक उभगयथ ४८

॥ न जातु कामः कामानामुपभोगेन शाम्यति ॥

॥ हविषां कृष्णयन्त्रैव भूय पथाभिवर्धते ॥

इति वचनात् (श्रीमद् भगवद् गीता)

जडेनी भायिष्ठ प्रिये कामना, असतोपी दुष्पी ते होयथ;
अधीकाधिक भेजववा थारे, इन्दी बिभारी सोयथ ४९

॥ महेंद्रोपि दरिद्रायते ॥ भदाभान्ते बिभ्रम वयनं ॥

जडेने ते वस्तुनी कामना, तेदने ते नालुवे दासथ,
“अर्थस्य पुरुषो दाम्नी” बिभ्रम वयन सुधमशथ ५०

॥ अर्थस्य पुरुषो दाम्नी दास त्वर्थो न कस्यचित् ॥

॥ इति सन्यं महाराज बद्धोस्म्यर्थे न कौरवे ॥

भदां भदा कडीने भूध, पथा गरे छे होडीथ,
व्यर्थ विट्अथु ते सडे छे, सग न आवे होडीथ ५१

शुद्धाग धनानि सर्वे, निजनु माने थधनथ,
काजे सर्व दण्णार्थ नशे नदि थवाय निर्धधनथ ५२

॥ इति मे मे च दारा मे दंधुवर्गश्च मे धनं ॥

इति मे मे प्रकुर्वाणं कालो हंति च पुरुषं ॥

इति वचनात्

वैभन छोडी वैभवीने ननु, वैभन तथ नशेथ,
असत् पदार्थे मोद प्रितथी, गोथा थार्थ थार्थ अथडाशेथ, ५३

ત્રિતાપ હોળી તેને ઉર ધિક્કશે. ન સુખ શાંતિ, રહે પરિતાપશ્ચ;
અર્થ સિદ્ધિ થવાને માટે, થાયે એવિધી પાપશ્ચ. ૫૪

॥ શ્રી વિષ્ણુ પુરાણે ત્રિવિધ તાપ વર્ણનં. ॥

(મૈત્રેય પ્રતિ વચનં)

સ તોપામૃત ધન પ્રાપ્તીથી, પૂર્ણ સુખ શાંતિ થાયશ્ચ;
અન્ય ધન લુપ્તક અસંતોષીતે, સત્ય સુખ શાંતિ ન રહાયશ્ચ. ૫૫

॥ સંતોપામૃતવૃષ્ણાનાં ચત્સુખં શાંતચેતસામ્ ॥

॥ કુતસ્તદ્વનત્કુલધાનામિત પ્રચેતસ્ચ ધાવતામ્ ॥

અમંગળ ક્ષેશ અભદ્ર તે વહેરે, વિધ્નો કષ્ટ અહુ પેરશ્ચ;
તદપિ તૃષ્ણા ના તળે મુરખજન, વૃદ્ધિ રૂપ કરે દેરશ્ચ. ૫૬

ત્રિવિધ નરકનાં દ્વાર ગણાવ્યા, લોભ, કામને ક્રોધશ્ચ;
માટે ત્રણે ત્યાગ કરવાને ગીતામાં કર્યો પ્રખેધશ્ચ. ૫૭

કામ ક્રોધઃ તથા લોભસ્તસ્માદેતત્ત્વ ઘયં ત્યજેત્ ॥

(ભગવદ્ ગીતા અં ૧૬ શ્લોક ૨૧)

ધનાતુર ધનવંત જનોની, ક્ષેશ મનિ, જ્ઞાની જનશ્ચ;
નિશદ્ધિન મન લાગ્યું રહે ધનમાં, ન ભોગવાય સુખ માણેશ્ચ. ૫૮

અતિ લોભે મનને વશ રહે છે, રહે અપાતુર તેહશ્ચ;
નિદ્રા પણ સુખ રૂપ ન આણે, દુઃખ મૂળ તૃષ્ણા છે એહશ્ચ. ૫૯

પુત્રાદિ આપ્ત સગા સુહૃદમાં, શંકાને નહિ વિશ્વાસશ્ચ;
રાગ ત્રેર શત્રુ યાયક નેઈ, ભય પામી થાય ઉદાસશ્ચ. ૬૦

तृशुभे निरुतः गोक मोदने, व्यापे व्य ने दोधु,
रोश, वै, ने अ, मन्दि, हेने जे को करे रोधु ६१

अमत् जनोथी प्रीति व्याधे, पन्थिम दीनतादि थायु,
पगधीनपणुं नित्य वेडे, अ पे नदि कमानु ६२

काम नामादि निपथ अर्थात्, सार्थ साधना कानु,
स्वजन अ पु दितकारी जनसु, तोडे प्रीत समाजु ६३

॥ अर्थानुराणां स्वजनो न बधुः ॥

भेजना दु ष, दु ष गक्षणमा व्यये हानि अति दु षु,
अनर्थ पदु गडे छे धनमा, यित्त गडे हन्थी निमुषु ६४

श्रीभद्र भागवते ११ अ० धे अध्याय २३ श्लो० १७
लीशु गीतायां भगवद् वचनं —

॥ धनानामर्जने दु ख व्यये दु ख तथैव परिपालने ॥

॥ नाशे दु खं व्यये दुख विगर्थान् क्लेश कारिण ॥

॥ अर्थानामर्जने क्लेशस्तथैव परिपालने ॥

॥ नाशे दु खं व्यये दु खं विगर्थान् क्लेश कारिण ॥

(इति धन विषयो विवेकः ॥ जीवन्मुक्ति विवेके)

॥ वासना क्षये प्रकरणे वाक्य ॥

विपीलिकाजितं धान्यं, मक्षिका मचितं मयु ॥

लुब्धेन मचति द्रव्यं, समलच विनश्यति ॥

॥ उक्तंच ॥

श्रीभद्र भागवते—

॥ अर्थस्य माधने मिद्रे उन्मर्षे रक्षणे व्यये ॥

॥ नाशोपभोगआयासत्रास चिन्ताभ्रमो नृणाम् ॥

યોગી નિમા અસત્ય દબને, નમ ક્રોધ મ માર્ગ,
 ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮
 ભે ૧૦ અગ્નિશ્વાસને વ્યર્થા, સ્ત્રી દુન, મઘ અમ સવ ૧૫
 ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫

॥ સ્તેય દિમા તુત દમ કામ ક્રોધ સ્મયો મદ ॥
 ॥ મેદો પેર અગ્નિશ્વામ સમ્પદ્વા, વ્યસનાનિ ચ ॥
 ॥ યને પચદશાતર્થાં ચર્થમૂલામતા નૃણામ ॥
 ॥ તસ્માદ્નર્યમર્થારય શ્રેયોર્થાં વૃરતસ્વયજેન ॥

સકળ અનર્થની ઉત્પત્તિનું મૂળ દુનમા જાણીશ
 મુકેશુ સમ્યક તાગે સર્વને, શ્રીમદ્ ભાગવતમા વાણીશ ૬૬
 કાઠ શ્રોદની બેડી પાશ સમ, દૃઢ બધનના રૂપશ,
 સ્ત્રી ધનાદિમા આસક્તિ, તેડ પડે ભવ કુપશ ૬૭
 ॥ લોહદારમયૈ પાશૈર્દ્રઢ ચન્દ્રો વિમુચ્યતે ॥
 ॥ ધનાદિપુ સસન્નતો મુચ્યતે ન કદાચન ॥

અહતા મમતાની વૃદ્ધિડાગક, ધન દાનશ,
 દુ કર્તા અને આ છે માગ, અયોગ્ય મને દમ્તશ ૬૮
 તેણે દ્રઢ મધનના પામે, મુક્ત થાય નહિ જનશ
 સર્વ પર સત્તા હિની જાણી, અર્પે તન મન ધનશ. ૬૯
 શ્રી હરિએ પ્રગટા યુ સર્વે, કર્તા દાતા તેહશ,
 જોક્તા કર્તા સર્વેશ્વર છે, જાણી અર્પે સૌ એહશ ૭૦
 સર્વોત્તમ નિવેન પ જાહને યાતા, બધન હૂટેશ,
 જેની છે તે ટેની મનાના, અવિદ્યા મોહાદિ નૂટેશ ૭૧
 દુ કર્તા અને આ છે મહાગ, અમ્તાને મનાય ૭
 પરસત્તાની નિકળી માને, બાધક રૂપ તે

લક્ષ્મીપતિની લક્ષ્મી મનાતાં, અહંતા મમતા ગમય; હરિની માની તેને અર્થે યોગતાં ભક્તિ યાચ. ૭૩

उद्धतच वृलसीदास कृत साखी (वृहो)

તુલસી નાર ગરીબકી, અપની કહે ન કાય; પ્રભુ પત્ની અપની કહે, (તો) કયોં ન કજેતી હોય.

श्रीमद् भागवते ११ स्कंधे

॥ एवं धर्मैः मनुष्याणां उद्धवात्मनिवेदिनां ॥

॥ मयि संजायते भक्ति काऽन्योर्थोऽस्यावशिष्यते ॥

સર્વે વસ્તુ પ્રભુએ સરજી છે, કર્તા, દાતા ભોક્તા એહજ; જેણે પ્રગટાવી આપી સીને, તે સ્વામી એવો વિવેકજ. ૭૪

બ્રહ્માર્પણ કરવાની વસ્તુ, બ્રહ્માર્પણ કરનારજ; જે દારે અર્પાયે તે બ્રહ્મરૂપ વિચારજ. ૭૫

ભોગ્ય પર્યર્થ અને ભોક્તાદિસૌ, એકજ તત્ત્વ સિદ્ધાંતજ; બ્રહ્મમય સૌ જે જાણે તે, આજુ ન ગણે બ્રાંતજ. ૭૬ -

વિશ્વંભર સૌ વિશ્વને આપે, અન્ન ધન નિરધારજ; ધનપદાર્થ પણ બ્રહ્મરૂપથી મીહરિ કરે સ્વીકારજ. ૭૭

॥ ब्रह्मर्पणं ब्रह्म हविः ब्रह्माग्नीं ब्रह्मणाहुतं ॥

॥ ब्रह्मे य तेन गंतव्यं, ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥

श्रीमद् भागवद् गीता-अध्याय-४ श्लोक २४

શ્રુતિમાં વસુ એ નામે કરીને, ધનને ગણ્યું હરિ રૂપજ; પત્ને કરી અભિજતા રહેના, ધનને કર્તુ તદ્દુ જ ૭૮

અન્ય ધનાદિ કાતા વિશ્વ ભગ, વસ્તુ શ્રુતિ વિચ્યાન્હ,
જેવું તેને અર્થે મોજતા, નિર્દોષ બ્રહ્મ સમ સારહ ૭૬

વસ્તુદ = (ધન આપનાર)

॥ અન્નપો વસુદાનઃ (ધતિ ધુને)

॥ વસુરન્તરિક્ષસન્ (ઃ)

સાચુ હિતમ ધન તે કહાવે, ધર્મ યુક્ત જે હોયહ
ધર્મથી વિમુખ પડાયે જેણે, તે ધન બાધક સોયહ ૮૦

સદ્ભિત સર્વ સમર્પણે થાયે, કૃષ્ણાર્પણ મતિ અર્થહ
અપિત્ત નિર્બાધ્ય થાયે તેને, કદી ન થાય અનર્થહ ૮૧

સર્વ સૃષ્ટાથી રહીત ચક્રને, આશ્રય ક્રમ હરિનેા ધારેહ
અંતગમ્ય તેને ન ગહે કો, સ્વાનંદુ ગ્હીત ન કધારેહ ૮૨

શ્રીમદ્ભાગવતે ૧૧ સ્કલે અધ્યાય ૨૮ શ્લોક ૧૪

ઉદ્ધવ પ્રતિ શ્રીકૃષ્ણ વચન -

॥ યોગ ચર્યામિમાં યોગી વિચરન્ મદુચ્ચપાશ્રયઃ ॥

॥ જાંતરાયૈર્વિહન્યેત્ નિસ્પૃહઃ સ્મ સુસ્વાનુભઃ ॥

કાયા વાણી મન ઇન્દ્રિને, શુદ્ધિ આત્માદિ સર્વહ;
જેણે જે જે થાય તેહ સૌ, અર્થે રહી અગર્વહ ૮૩

ભગવદ્ ભોગ્ય અર્થ ઉપયોગે, અર્થે તેન મન ધનહ;
બ્રહ્માર્પણે નિર્દોષ થાય સૌ, રહે ન કો બધનહ. ૮૪

(શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાપાં ભગવદ્ વચન)

श्रीमद्-पञ्चमस्कन्धः

सार शिक्षा मन बोध यवाने दास द्ये उर राप्पील;
तेमांधी मुष्म मुष्म संक्षेपे—प्रसंग नीकणतां भाप्पील.

॥ श्री हरिनुं तथा भक्तानुं सर्वं सायुं ॥

५६-८- राग उद्धारो.

सायी वस्तु शक्ति जेमां ते तो सहज इजे
प्रार्थनानी अपेक्षा न राप्पे;
वहाल विश्वासादि काम त्यां कशुं नहीं,
व्यर्थं ठेमे न गुणु आत्म हेजे १

साधु उपदेश अह्माविना गान वणु,
भंत्र वा औपध निज गुणु हेष्पाडे;
तो पंजी सहज हरि संभंधी वस्तु सह,
ठेम अभिलाष पुरा न पाडे. २

अणा प्रतीति कुंती, भंत्र रविना जण्यो, -
रवि पधायी वस्तु शक्ति भारी;
तो भरोसा विना वस्तु हरि संभंधनी,
सक्षण याशे ठेम जे वियारी. ३

तेम विभीषणुनो पणु अण्यो विश्वासमन,
तदपि इण ना अण्युं राम राया;
सत्य संकल्प वयन आण्युं पाण्युं न ले,
एव जउ स्वभाविक होय काया. ४

હાગિરી મોડા પાની આને હત્યુ,
વાળા તારી સમો વડ દુ યાલ
તદપિ છાની પ્રેગી ગળી વિશ્વાસ વળુ
વચન પાળ્યુ પ્રભુ દોન ના । ૫

દશરની અકળમતિ જાણી મેહેતો ડયા,
સાસરે જાઓ પુત્રી નુ જોત્યા,
તદપિ આપ્યો હગિ, હાગ, ખગે પગ્યા,
શુ થયુ આશ્તે દાસ ડોત્યા । ૬

વિષ વા અમૃત અગણ્યે ઉદરે ગયુ,
તદપિ ગુણુ નિજ જાણ્યા જેવો આપે,
તો પછી હગિ નામાદિક ગમે તેમ અચ્યુ,
તેથી દુખ ટળી, મુખ કેમ ન આપે । ૭

સમજે એ રીત વિશ્વાસ સદજે મગે
મન હવીનુ અવળચ ડી જેનુ,
અવળુ કહીએ ત્યારે સવળુ માને મૂગ્ય
શુભિતથી કામ માહીજ હેનુ । ૮

દાસ ચિત દહ ચળ્યુ, તદપિ તે ફલ મળ્યુ,
પ્રભુ વચન ના ચળ્યુ, નિજે આ યુ,
સર્વ સાસુ દયા પ્રીતમનુ શુભિ કહે,
અહિત નિજ જામતનુ કહી ન જા યુ । ૯

કર્મના મર્મનું પદ (૯)

રાગ ધવલ ધન્યાશ્રી

- આત્મ^૧ જ્ઞાન^૨ અર્થો^૩ અર્થી, અને મુમુક્ષુ એ વ્યારજી;
 ધર્મ^૧ જ્ઞાસાવંત સરવને, શ્રી હરિનેા આધારજી. ૧
- શ્રેયસ્કર છે બ્રહ્મપદ પ્રાપ્તી, તે ક્યમ સાધ્યજી;
 વેદાદિમાં પથ ત્રિ દાખ્યા, તે મારગતી લે રહાયજી. ૨
- કર્મ - જ્ઞાન - ઉપાસન ત્રણે, મોક્ષ સાધનના ઉપાયજી;
 જ્ઞાન ભક્તિની ઉભયે જરૂર છે, માટે ત્હેને સ્હાયજી. ૩
- પ્રથમારંભે કર્મ વિહિતનાં, નિત્ય નૈમિત્તિક કરવાંજી;
 નિષ્કામ મતિએ શ્રદ્ધાસુતથી, બ્રહ્માર્પણ ચિત્ત ધરવાંજી. ૪
- કામ્ય કરમ બાધક બળીને, ઉત્તમ જને તે તજવાંજી;
 નિર્વિદ્ય કર્મો વળ્ય કરીને, વિહિત હોય તે સજવાંજી. ૫
- ચિત્ત શુદ્ધિ થાવને માટે, બાખ્યા કર્મ સંસ્કારજી.
 અવિદ્યા અજ્ઞાન કાઢવા, ભવનિધિ તરવા પારજી ૬
- યમ નિયમાદિ સાધન સર્વે, હરિ પ્રીત્યર્થે કરીયેજી;
 પંચ વિપયને પરહરીને, વૃત્તિ હરિ ચરણે ધરીયેજી. ૭
- જ્ઞાન યુક્તનાં કર્મોગ્ની, અહતા મમતા ત્યાગીજી;
 લક્ષ નિશાન શ્રી હરિમાં જોડી, થયુ પ્રભુ પદ અનુરાગીજી ૮

- સર્વ વર્ણને, સર્વોત્તમીએ, સદાચાર વિચારજી,
 તે ક્યારે કદી ત્યાગ ન કરા, કર્મ મર્મ અહીં મારજી ૯
- કર્મ જાને જડ સદા છે, ક્ષય તાના પ્રભુ જાણોજી,
 વર્ણોત્તમને ઉચીત કરતા, યાવ અતઃ શુદ્ધિ પ્રમાણોજી. ૧૦
- કર્મે કરીને અવિદ્યા ટળતાં, ઉદ્ધય થશે મુક્તાનજી,
 પદ્મે લેખ્યુ અગ્રે ધોનાયે, જે કોય ભક્તિ વિજ્ઞાનજી ૧૧
- કર્મથી કર્મ ધોનાય નહિ એ, શિષ્ટ પદ્મનો વિચારજી,
 યથાક્રમ અધિકાર મગેથી, પ્રગટે દયા દીનતા ચારજી ૧૨
- શ્રવણાદિ સાધન ઉપયોગી, નહિ નિર્ધક કોયજી,
 કર્મ લેખ્યુ અગ્ર શુદ્ધ હોયે, જે નિર્મળ ભક્તિ હોયજી ૧૩
- બલથી વિયોગ થયો જીવને રે, ત્યાગથી શુભાશુભ કર્મડ;
 ચોખ્ખાણુ, ચોરાશી લક્ષે, નિવિધ ધર્મો ધર્મજી. ૧૪
- મનુષ્ય દેહ દુર્બલ અતિજણો, જેમાં જ્ઞાનાદિ સાધનજી,
 તેવો યોગ નહિ અન્ય ચોનીમાં, શ્રી ભાગવતમા વચનજી. ૧૫
- અ કર્મ કર્મ વિકર્મ મર્મને, શ્રી ગીતાથી જાણીજી,
 પદ્મ પ્રકારના ધર્મો લક્ષીને, જનવા ધર્મો શ્રી પુત્રપુરાણીજી. ૧૬
- કર્મ જડનાદીના ચાવું, ન ચતુ શુષ્ક વેદાતિ ક્યારેજી,
 દ્યો કહે કર્મ કરનારા તે, આ મર્મ વિચારેજી ૧૭

ज्ञानना भर्तुं पद. १०

राग धवस धन्याश्री

- साधन ज्ञान उभयर्मा वल्लभो, परस्पर संश्लेषः
अग्नि काष्ठ ज्ञेय अन्याअन्यते, त्यम न लडे ते अंधः १
- पाक सामग्री सिद्ध करवाने, सरपलु अग्नि जनेल,
त्यम हरि प्राप्ती थावा उल्लये, सदा सज्ज गणो मनेल २
- काष्ठमां पलु अति जडरनो, अग्नि संश्लेष ज्ञेय होयल;
त्यम श्रेये साधवा साधन ज्ञाननो, संश्लेष वण्टरो न कोयल ३
- आचार इपी धर्म प्रथम छे; ने तेह प्रबुने धारेल;
आचारो प्रथम धर्मः धर्मस्य प्रभुरु च्यते “धृति वचनात्”
॥ अथातो धर्म जीज्ञासा ॥ ओह वयन विचारेल ४
- सदाचार विचार रक्षार्थी, धर्म लजासा थायल;
धर्म धर्मनो लक्ष रक्षार्थी, विकार मात्र टणी जयल ५
- निर्भण वृत्ति आह्लाभ्यंत, शुभ कर्माने थायल;
॥ अथातो ब्रह्म जीज्ञासा ॥ ओ सूत्रने अदायल ६
- पावकनी प्रमणता जेडेवी, त्सेवी शीघ्र ग्मोयल;
आर्त्त विरडे ज्ञानातुर भक्ति, परा प्राप्तिप्रोयल ७

कर्मायाग्भा पश्य अद्भुत शक्ति, इय प्रफालानी ज्ञेयाश्च,
 कर्म नरः आभुगी ज्ञेवी, भक्ति न स्वपने आर्षाश्च ८

अज्ञान तिभिन्ने टाणवा भाटे, अज्ञानानी नरःश्च,
 “ एतु विज्ञाने सर्वं विदितं भवति ” श्रुति लक्षो षष्ठः ९

એક શુદ્ધ અદ્વિતિય બ્રહ્મને, સારો સન્ન બરપૂજ્ય,
 એક અશ્વે કરી સૌ જગે વ્યાખ્યા, સૌમા છે તકેનુ નૂજ્ય ૧૦

॥ श्रीभट्ट भगवत् गीताया ॥

॥ वासुदेव सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥

मेकांशेन जगत् सर्वं खल्विदं ब्रह्म ॥ प्रतिश्रुते.

नाम ३५ બહુ તેહ • પુરૂષની, કથન માત્રનો બેદ્ય,

॥ नामरूप त्रिभेदेन जगत् फिडति यो यत् ॥

॥ तन्वार्थ दीपनिबंध ॥

॥ एकाहं बहुस्याम् ॥ पौडारी કહે વેદ્ય. ૧૧

આધિદેવિક મૂળ અગ્નિના, અંશરૂપ તણખા ગણાયજ્ય;

તે રીતે વિભુતિ અશાદિ ટહેતા, સર્વત્ર બ્રહ્મ જણાયજ્ય ૧૨

॥ अंशो नाना व्यपदेशात् ॥ इति व्यास सूत्रे ॥

કેવળ કર્મો અજ્ઞાન કરે, કલ્પિયે ન કરે નાશજ્ય,

નરઃ મૂળ સહીત દૂર થવાને, જ્ઞેષ્યએ જ્ઞાન પ્રકાશજ્ય. ૧૩

જ્ઞાન વિજ્ઞાનનુ તારતમ્ય જાણો, શશી અધકાર નિવારેજ્ય,

તદ્વિષિ સૂર્ય સમ ક્રાંતિ ન તેમા, એ તારતમ્ય નિર્ધારજ્ય. ૧૪

શુદ્ધ જ્ઞાને બ્રહ્મ એક બાસે, પરા બક્તિ હોય જડેનેજ્ય,

સર્વે અદ્ર વિષુ જળ અમગ થાય, એક લક્ષ રહે તકેનેજ્ય ૧૫

પ્રથક્ પ્રથક્ સો દેહધારીમાં, આત્મા રૂપે રહે એકજ,
સર્વાત્મા વસી રહ્યા અખિલમાં, અનેક તે એક વિવેકજ. ૧૬

દ્રઠ નિશ્ચય છે આવ સત્યનો, હોને સત્ય સમગ્રજ.
સ્તંભે પ્રહ્લાદે રૂઢ પ્રગટાવ્યા, આવીભાવ સ્પષ્ટ દરસાયજ. ૧૭

જ્યાં લગી અબ્ર આચ્છાદન હોયે, ત્યાં લગી સ્ફુટનાં બાસેજ,
વાદળ વિખરાયે સોમ રવિ જ્યોતો, આપે શુદ્ધ પ્રકાશેજ. ૧૮

ત્યમ અજ્ઞાને વિબ્રમ મતિ જ્યોતો, વિજ્ઞાને બ્રમ સો જાયજ,
સત્ય નિત્ય અનંત બ્રહ્મનો, એક મર્મ દરસાયજ. ૧૯

એક બ્રહ્મ સર્વત્ર પ્રકાશે, શુદ્ધ દ્વૈત હરિ જાણેજ.
તેને અન્ય કાંઈ બાસે ન કદાએ, વિજ્ઞાની સર્વ પ્રમાણેજ. ૨૦

વસ્તુતઃ તત્ત્વજ્ઞાન યથારથ, એક બ્રહ્મનું જોડેનેજ;
તેની મતિ કદી દ્વૈત ન થાયે, વિજ્ઞાની કહીયે તેડેનેજ. ૨૧

શર્દ વારી રજકણુ સંયોગો, અસ્વચ્છ જળ કરે શુદ્ધજ;
મૈત્રની સાથે જૂનળીયે કરી, પેખે નિર્મળ વિશુદ્ધજ. ૨૨

અલંકાર બહુ વ્યુદ્ધ આકારના, પણ એક ધાતુનાંજ રૂપજઃ
આઘમધ્ય ને અંત તે ધાતુ, એમ નામને સ્વરૂપજ. ૨૩

જ્યમ ધાતુથી પ્રથક નહિ તે, એમ હરિ છે એકજ;
એક છતાં અનેક તે થાયે, તદ્દપિ એકજ અનેકજ. ૨૪

જ્યમ જળ સ્વાભાવિક સ્વચ્છ મિષ્ટ છે, પણ સ્થાન પાત્રને ભેદેજ;
ક્ષાર કટુ મોણુ દંત્યાદિ બાસે, બ્રમ વેદ છેદેજ. ૨૫

સદા શુદ્ધ નિર્દોષ બલ્લ ને, નિઃકલંક સદાયજી;
 પૂર્ણ ગુણ વિગ્રહાદિ યુક્તએ, વિપમ કે કુર ન કદાપજી. ૨૬

પચ ભૌતિક દેહ નહિ આત્મા, અનિત્ય લહો શરીરજી;
 સત્ય નિત્ય શ્વહ રૂપ જાણો, અજ્ઞ અમરાત્મા રહે સ્થીરજી. ૨૭

સર્વ વિરૂધ્ધ ધર્માશ્રય પ્રભુ છે, સંભવે હરિમાં સર્વજી;
 કર્તુમ્ અકર્તુમ્ અન્યથા કર્તુમ્, લહી પ્રભુ તજ્જને ગર્વજી. ૨૮

કર્તુમ્ અકર્તુમ્ અન્યથા કર્તુમ્, સદા સ્વતાંત્ર જ્ઞાપાનજી;
 પરાત્પર પુરુષોત્તમ મહિમા, નિગમાગમે વ્યાખ્યાનજી. ૨૯

અહંતા મમતા બાધક જાણી, નહિ દો રાખે જાણેજી;
 અનન્ય રાજ્ય પર બ્રહ્મનું શ્રેણેવું, સમર્પી શ્રી કૃષ્ણજી. ૩૦

વિજ્ઞાન વિષ્ણુ મુક્તિ ના ચાપે, માટેય, કિંચિત્ કશ્યું જ્ઞાનજી.
 ગુરુ દ્વારાએ દ્યે મેળવીયું, તેવું કશ્યું નિજ્ઞાનજી. ૩૧

ઉપાસનાના મર્મનું પદ (૧૧)

— રાગ ધવલ ધન્યાશ્રી —

પરાત્પર પ્રભુ રાજ્ય ચાપે, તે માટે કરો તેવું ધ્યાનજી;
 ઉપાસ્ય ઉપાસક બાવ હૃદયમાં, ન રાખે કદી અભિમાનજી. ૧

સદા સ્વામી પ્રભુ, દાસ હું તેહને, એ મતિ દહ ઉર રાખેજી;
 ઉપાસન ત્યાગે બ્રાંતિ રહે જાણુ, માટે હું ત્હારો એમ જાખેજી. ૨

પરમાત્માનું જ્ઞાન ધર્યા વિષ્ણુ, બ્રહ્મોપાસન નાં ચાપજી;
 રાજ્ય સીટી છોડીને ચકતાં, જુમી પર પડી જાપજી. ૩

સત્યતા તપ^૧ બ્રહ્મચર્ય^૨ જ્ઞાને કરી, પ્રથમ બ્રહ્મને જાણેછ;
હરિ સેવન^૩ હરિ રૂપને પેખી, પ્રગટ બ્રહ્મ તે માણેછ. ૪

પરબ્રહ્મ પ્રત્યક્ષ થવાને, શુદ્ધ જ્ઞાન ભક્તિની જરૂરછ;
જ્ઞાનોત્તરની પરા ભક્તિ તે સેહેજે ન પ્રગટે ઉરછ. ૫

બહુ જન્મે કરી જ્ઞાની જન તે, પુરૂષોત્તમ શરણે જાયછ;
શુદ્ધ રૂટ વિજ્ઞાને અનુભવે, ત્હેને હરિ પ્રાપ્તજ થાયછ. ૬

યોગ જ્ઞાન વૈગય તપ ભક્તિ, એ વિદ્યા પંચ આ વર્ણુછ;
તદપિ એ વિદ્યા બળ ના ધરવું, રાખવું બળ ગિરિધર શર્ણુછ. ૭

વિભ્રમણા અજ્ઞાન નિવર્તે, સદુપદેશને સંગેછ;
શુદ્ધ ચિત્ત નિર્મળ કરીને, મતિ પ્રભુમાં રંગેછ. ૮

સ્વરૂપ સમાગમ મહાનુભવીનો, એજે કદિ ન જાયછ;
કુતર્ક કુવાસનાતું મૂળ છેદી, મેળવે થી મનરાયછ. ૯

તન મન ધનથી મન કર્મ વચને, અનન્ય ઉપાસન દાખેછ;
દ્રઢ ભાવે શુદ્ધ રનેહે સેવતાં, માનસીને મુખ્ય બાખેછ. ૧૦

એકાગ્ર વૃત્તિ દઢ થયા વિના, સાધન સેવા ન થાયછ;
સ્વરૂપ હિત વાતસય્ય કૃતિ કરતાં, ફલ રૂપા થઈ જાયછ. ૧૧

પ્રભુ પ્રિત્યર્થ પ્રયોજન જાણે, તદ્દિ સ્વારથ કો રંચછ;
નિજ સ્વારથની રેયા રહેનો, તે કહાવે પ્રપંચછ. ૧૨

પરમ પ્રેમે સ્હેજ સમાધિ, ધ્યાનની લેહેથી હોયછ;
પુરૂષોત્તમને સર્વ સમર્પે થઈ, દાસ હરિ એ ચિત્ત પ્રોયછ. ૧૩

સર્વ સમર્પણ શરણે ગ્હીને, આત્મ નિવેદન ચામળ.
 ૫૨ વિધિ શરણામ્ભિ સાચી પ્રકે, તેાચામ સમધનનગમળ ૧૪
 નિષિદ્ધ, ક્ષમ્ભનો ત્યાગ કરીને, વિહિત માર્ગે પળામળ,
 મન, ઈદ્રિ છુધ્યાદિક છતે, સદાગરણુ નીતિએ કળામળ. ૧૫
 શાત ચિત્તે તૃષ્ણા રહિત થઇ, કૃતે સર્વ દોષ વર્જનજ,
 હરિ વેદ ગુરુ સત્ શાસ્ત્રની આજ્ઞા, પાળે તે મુમુક્ષુ જનજ ૧૬
 કૃપા કરી પ્રભુ તેને અપે, પર અવગમનુ જ્ઞાનજ:
 પર્મ પ્રેમની નિરહાતુ બકિત, તેવુ પણ તે જાનજ. ૧૭

“ પ્રશાંત ચિત્તાય જિતેન્દ્રિયાય,
 પ્રહીણ દોષાય યથોચ્ચત્કારિણે;
 ગુણાન્વિતા યાનુગતાય સર્વદા,
 પ્રદેયમેતત્ સતતં મુમુક્ષુવૈ.”

કેવળ વેદાધ્યયન તપામ્યાકે, ઘને ઈન્દ્રિયાએ ન પ્રાપ્તીજ,
 શાસ્ત્ર પઠન પાઠન છુદ્ધિથી, પ્રત્યનાદિકે પણુ ન સમાપ્તીજ ૧૮

કહ ઉપનિષદ સદ્ ગીતાનો, ભાષ્યો છે આ મર્મજ,
 સાચી દહ પ્રીતિ નિષ્કામે, તેને એ પ્રાપ્તી પર્મજ. ૧૯

“ ના ચિરતો દુષ્ચરિતાન્ નાશાંતો ના સમાહિતઃ
 નાશાન્તમાનસો ચાપિ જ્ઞાને નૈનમાણુયાન્.
 (કહ ઉપનિષદે ૨-૨-૪)

કેવળ ત્યાગ વિરાગ વટે કે, શાત ચિત્તે પણુ ના ભાસેજ,
 નિહાન વિણુના જ્ઞાને પણુ ત્યમ, ન દેખે પ્રગટ પ્રભુ પામેજ. ૨૦

ઠેવળ જ્ઞાને મુક્તિ ન થાયે, પ્રતિબંધ સર્વ ન કપાયછ;
 સત્યામૃત આરવાદન થાયે, ઠેવળ કૃપણ કૃપાયછ ૨૧
 બહુ શ્રુત કદી કે તિક્ષણ શુદ્ધિ, તદ્દપિ દરસ ના થાયછ,
 શુદ્ધ પરમ અનુરાગ ભક્તિએ, પુરુષોત્તમ પમાયછ. ૨૨
 સંત સમાગમે બ્રહ્મ છે સહેલા, માટે કરવો તદીયનો સંગછ;
 તાદૃશી સગે ખોટ સહુ ટળશે, ન ગખવો અસત પ્રસંગછ. ૨૩
 સમ મતિ શુદ્ધ વિપદ પક્ષે રહે, સત્ય પ્રયાએ વર્તેછ;
 મન શુદ્ધિ પરબ્રહ્મે પરોવે, દ્વૈત પ્રપંચે નિવર્તેછ. ૨૪
 કુતર્ક વિકલ્પ કુવાસના ચિંતા, ચંચળ વૃત્તિ છોડેછ;
 અખિલ બ્રહ્મ મતિ રાખીને, વિવેકે નમન કરજોડેછ ૨૫
 ક્યારે કેવું અહિત ન ધર્યે, કરે તરૂવર સમ પરમાર્થછ;
 સંપત શક્તિ અનુસારે સર્વને, સન્માને એ સ્વાર્થછ ૨૬
 સ્વધર્મ જ્ઞાન સહિત વિરાગે, કરવી સદા હરિ ભક્તિછ;
 જે તે રીતે હરિ રાજી રહે, રાખે એજ આસક્તિછ. ૨૭
 ઉપાસનાનો મર્મ અતાચ્યો, શિષ્ટ વચન અનુસારછ;
 દ્યો કહે સૌ શાસ્ત્ર તણું મેં, કથન ક્યું નિરધારછ. ૨૮

વિનતિનું પદ. (૧૨)

ગગ ધનળ ધન્યાશ્રી

- મ્તા દાતા ભોક્તા દર્તા પન્થહ નજરાયણ,
તરણ તારણ સુ સુખ કારણ, જડેન વેદિ ગાયણ ૧
- જ્નેનો પાગ મેષને ના લાખ્યો, નેતિ નેતિ કહી વેદિ વિરામેણ
તેને શુ રીઝવશે કોઈ જન મારે બજુ નિષ્કામેણ ૨
- સમર્થ જાણી શરણે આ યો, સર્વ સમર્થુ તમનેજ
ચિતા સર્વે નિનતી એણે, પ્રભુ સ્વીકારો અધમનેજ ૩
- હાથ જોડીને શીશ નમાવી શ્રી હરિના ગુણ ગાઉજ
કોનિક કિસ્મિપ અનત જન્મના, નિવર્તિ પાવન યાઉજ ૪
- ભાવે કમી તુજ ગુણના ગાઉ, યાગે જ જાળ અપાઉજ
દુ સગીથી બહુ મૂઝાઉ છુ, મ્દાન કરો પ્રભુ મ્દારીજ ૫
- માર્ધક જનનો સગ ન રૂચે, અજ્ઞાનીનો આવે અભાનજ,
સાચા સતનો સુસગ દેજો, તેઉ તમ બક્ષિત હ્દાનજ ૬
- જે મારે હરિ તમે સરણ્યો, તેની ન જાણુ વાટજ,
ધડનાગ પ્રભુ પ્રગટ ન ભાજ્યા, મોહાઉ તમ દચના ધાટજ ૭
- આપના કૃપા પાત્ર જનો મ્પૌ, જે છે તમને પ્યારાજ,
પ્રેમ પ્રયોધિ તે સરખુરો, રહે છે સમ્બંધી ન્યારજ ૮

नष्ट पदमे नून दुःसंगने भरिषा, तेवा नूनोने जेष्ठञ्च
 नदि शये कदी मनकुं म्हाइं, भाटे सज्जन भेजवो काष्ठञ्च. ९
 कामादि पट्टरिपु संतापे, ते कदा न पीडेञ्च;
 प्रपञ्चनुं सुख दुःख नव व्यापे, आशा तृष्णा अणगी दीडेञ्च. १०
 यद्वित आधिभौतिक लक्ष्मीञ्च, जेद धरो धरो इरतीञ्च;
 तेने त्यागी अवियण भक्ति, त्यां मुज्ज मति रडे इरतीञ्च. ११
 वेश धारी आडंअर करता, हेणु संत जमातञ्च;
 ते पणु मुज्जने लागे नदि सारा, तद्दवत सन्यासी भदांनञ्च. १२
 मुण्णे सत्य कट्टु सट्टु वीनी, विननी करी करुणु धारोञ्च;
 दास द्याने भवगां वेडेतां, कृपा करीने उगारोञ्च. १३

सत असत पुत्र्येने ओणअवा विषे.

राग-धवण धन्याश्री पद (१३)

सन् असत् पुत्र्यो रडे जगमां, सरणो स्वांग आकारञ्च;
 सङ्गन भाषे डांछ मण्णि नदि दरशे,
 सिंग पुत्रञ्च असत् न है लगारञ्च. १
 जगत नूनोनी रीते वरते, नदि को पृथक व्यवहारञ्च;
 जणनी मध्ये कमण रडे, पणु रपर्श न जणनो लगारञ्च. २
 उवन मुक्त नूनोनी रीतो, जण कमण वत सारञ्च;
 कर्ता भोक्ता अहता भमता, रडे अणगा ते दरि देदारञ्च. ३
 सौ नूनने मुष्पकारी सदा ते, जेनुं सौ परमार्थञ्च;
 धद्रि जत साया सतोपी, नदि रंयक वूडेने स्वार्थञ्च. ४

- પર ઉપકારે પ્રીત ઝાઝેરી, કોના અનુભુ મનના આણે ૬,
 દોષ દેખી પર રે પ ન લેહેને, સૌ ધટ હગિ પરમાણે ૫
- નિંના ગુની કરે ન કોમની, સમ દ્રષ્ટિ વત હોમ ૭,
 સઙ્ગ યગયગમા પ્રભુ પેખે કૈત પ્રપચ ન હોમ ૬
- દુગુણુ જેથી દૂર ગલા છે, સકળ સુગુણુ ભડાગ ૭,
 શુદ્ધ શાત વિવેખી દક્ષને કરણુ વત અપાગ ૭
- નિગ અભિમાની પર દુ અ બજન, વૃહેને વહાતુ નવિત ૭,
 અચળ ગુણુ લીલા ગ્સે ભીન્યા, હગિ રમગુણુ સેવને સદા ચિત ૮
- વી સ પદાના સાત્તિક લક્ષણુ, સદા રૂકે જનહા કરી નિવાસ ૭,
 નહિ ભય કોમનો કદા ન કયારે, નહિ કો આશ કે ત્રાસ ૯
- એવા જનના દનશન માવે, ભૂનાયે પ્રપચનુ ભાન ૭,
 સગે ગ્નેહ કગવે હરિ શુ, ને ઠોડાવે અવ અભિમાન ૧૦
- દુષ્ટ સંગ તો તેહેને જાણીયે, જે ભૂનાવે બગવત ૭,
 જાનોતરની પગ શિખવે, તે કહીએ સાચા સત ૧૧
- પણુ અનળા રીત અજાની જનની, પરખે નહિ સુસત ૭,
 હરિજન દુષા પાત્ર તે પ્રીઠે, જે ધીમત ગુણુવત ૧૨
- જનાહા કામ ત્યા રામ નહિ, ને ગમ ત્યાહા નહિ કામ ૭,
 રવિ જનની કપમ એકદા વિનસે,
 ઉભયના પ્રથક વિદ્યામ ૧૩
- જ્યા અવિદ્યા ત્યા કયા સુવિદ્યા, જ્યાહા માયા ત્યાહા કામ ૭,
 જ્યાહા સત્ય ત્યા અસત્ય હોય કયાથી,
 પગપગ ન્યારા હામ ૧૪

સાચો તે કદી કો મુરખને, ઉઘટો જુદો જણાયછ;
તેનું દુઃખ નહિ સંભળવને કદા, નહિ પાપંડી ગણાયછ. ૧૫

નાગ પંચમી દીને કરતા, ચિત્રે નાગ પૂજાયછ;
સાચા નાગને સાણસે જરકડી, રાનમાં મૂકવા જાયછ. ૧૬

મુગંધી પુષ્પો સદા મૃદુ રહે, મસળે પણ મુગંધી દાખેછ;
નિજ સ્વભાવ તે કદી નાં છોડે, એ રીત મુસ તો ખાખેછ. ૧૭

પરોપકારી તરવર જાહેવી, સદા કૃતિ હોય સંતછ;
અહિતકારીનું પણ મુહિત તાકે, એમ સંત લક્ષણ છે અનંતછ. ૧૮

અસત પુત્રો કૌચના જોડેવા, તેમાં કર ન ધધાયછ;
હાથ પરસતાં વજુર યજુ થાયે, ર્યેજા ધમે નાં જાયછ. ૧૯

સાચા સંતનો દુઃખ દે તણેને, મુખ દે છે મન સાચેછ;
દળાયલાને દળવો મિથ્યા, લહી તેનું દિન રાયેછ. ૨૦

દુત રમણુ પર ત્રિય ને દિંસા, લોભ, મુવણું મદ્ય પાનછ;
અધર્મ રૂપી કલિ ત્યાં હોયે, લહો અસત તે સ્થાનછ. ૨૧

વૈરાગ્ય, યોગ, તપ, ભક્તિ, સાંખ્ય એ, વિદ્યાનાં જ્યાં પર્વછ;
નિર્બંધ ત્રયે શ્રી મહાત્રબુએ, આખ્યાં તે રીતે સર્વછ. ૨૨

બ્રહ્મ, દ્વિજ, ગુરુ, બ્રહ્મવિત, તું પૂજન,

પવિત્ર, સગ્ણ, પદ કદાવેછ;

બ્રહ્મચર્ય, વે, અહિંસા, મળા, અપર શરીર, તપ, હરણવેછ. ૨૩

- નહિ કોને ઉચ્ચાટ કરાવે, સત્ય પ્રિય દિત કર મૂઠુ ભાખેછ,
 વેદાધ્યયન, વિદિત, કાળે કરે, વાચિક તપન વાખેછ ૨૪
- પ્રસન્ન ચિત્ત, ડહાપણ મન સયમ, આત્માભિમુખની વૃત્તિછ;
 શુભેચ્છાએ મનનાં તપ કરે, એ છે દૈવી સપત્તિછ ૨૫
- આજ્ઞાબ્યંતર શુચિ સદા નહે, દહ નિર્ણયે નિશ્ચિત જાનીછ;
 પંચ પર્વ અવિદ્યા જ્યાં રહે તે નિશ્ચય અજ્ઞાનછ ૨૬
- આધિ ભૌતિક, અધ્યાત્મિકને, આધિ દૈવિક, ત્રિતાપછ;
 ત્રિવિધિ તાપ હરે દરિજન ઝટ, તાપી સેવન ધ્યાનમુન્નપછ. ૨૭
- શુવિત ધન દારાદિ કલત્ર, ધૌવન એ છે અગ્નિરછ;
 જાણી કદી આસકત ન થાયે, લહે, ધર્મ કીર્તિ એ ચિથરછ. ૨૮
- મુક્ત-મુમુક્ષુ, વિપથી, પાગર, મનુષ્યના છે પ્રકારછ;
 મૂઠુ અજ્ઞાની મર્મ ન જાણે, સંત પ્રીછે તે ચ્યારછ. ૨૯
- નિત્ય નૈમિત્તિક પ્રાકૃત આત્યંતિક, એમ પ્રશ્ય લહે ચ્યારછ;
 ત્રિવેકથી વૈરાગ્ય અહીને, ગ્રહે નિત્ય સત્ય એક સારછ. ૩૦
- વિદ્યા, દાન, તપ, સત્ય, ન મૂકે, જાણી ધર્મ પ્રકારછ;
 એ ચિન્હથી સંત ઓળખાયે, મુમુક્ષુ કરે તે વિચ્યારછ. ૩૧
- બ્રહ્મચર્ય-સત્ય, તપ, પવિત્રતા, ક્ષમા, અહિંસા, દાનછ;
 નિયમ, શાંતિ, પ્રમાણિકતા, ધર્મ દશ પાળે પુરાણે જાનછ. ૩૨
- . . . (પદ્મ પુરાણે મૂમિ સંહે)
- કાયા, માયા, કૂળ, જ્ઞાતિ, તપ, વિદ્યા પ્રભુતા રૂપછ;
 આકે મદ, ન જડેના હૃદયે, તે ઉર વસે વજ્રરૂપછ ૩૩

પર સત્તાની વસ્તુ માત્રને, કદી ન ઇન્કે સતથ,
 પ્રસન્ન, પ્રતિગ્રહ, પર્ગપ ત્યાગે, તેને કહીએ મદંતથ. ૩૪

મુખ, - હૃત-મન દબ્ધ ન યાના, નામે મન વિચારથ,
 સનં પાટી ધ્વજાપિત કરીને ગરે પ્રસાદી સાગથ ૩૫

કેવળ હરિ ઇચ્છા અવયમે, ધરે મદ્દ પુત્રપતી કલાણીથ,
 વેદ સાસ્ત્રાન્નિ વચને અનુસરે, સ્વધર્મે ભગે પુત્રપ પુરાણીથ ૩૬

વિપ્લવ પચક નત ના ત્યાગે, જે સૌ અન નાશનથ,
 કામ્યક નત કદી કરે નહિ, જેણે હરિ પ્રસનથ ૩૭

પચ વિપ્લવમા મત્ર કદા નહિ, નન ત્રિવ ભાવે સેનનથ,
 પ-મ ગ્રેમ અનુગમે ભક્તિ, તેણે શુદ્ધ યાચ મનથ ૩૮

આધ્યાય તર્પણ હોમ જૂતપ્પા, આતિથ્યનો સત્કાન્થ,
 પચ યજ્ઞ આશ્વ લાયન સૂત્રે, કરતા દિગ્ગતે સાન્થ ૩૯

॥ તાનેતાન્યજ્ઞાનરહ કુર્વાતિ ॥

(આશ્વનાયન સૂત્રે)

શતપથ શાસ્ત્રણને મનુ સ્મૃતિમા, જાખ્યા છે એહ વચ નથ,
 ગ્નણી અધર્મના કર્મ ન ત્યાગે, તે દિગ્ગ હરિગ્નનથ ૪૦

॥ પચૈવ મહા યજ્ઞા ॥ (શતપથ શાસ્ત્રણ)

પચ સૂના દોષ જવાને, ઇશ્વર સતોપવા કાન્થ,
 યથા કાળે નિત્ય કર્મ તજે નહી, અધર્મનો એ સાન્થ ૪૧

મૂળ સ્વરૂપ વિસરે નહિ ક્યારે, દેહ રૂપ ન માનેથ,
 અનુકૂળ પદાર્થે પણ નહિ પ્રીતિ, એ વક્ષણ અનુમાનેથ ૪૨

પ્રતિકૂળે પણ અચ્ચિ કદા નદિ, ગગ દ્વેષ નદિ ઉચ્ચ;
પંચક શેષ અવિઘા નાં આપે, હર્ષ શોકથી દૂરજી. ૪૩

સ્નાન સંધ્યા નૃપ યજ્ઞને, વૈશ્વ દેવ અહ્યાર્યનજી;
એ પડ્ કમો કદી નાં ત્યાગે છે પારાશર સ્મૃતિ વચ્ચનજી. ૪૪

દેહ-દેશ-કાળ-ક્રિયા-મંગ્ સંચિતાદિ સાદજીક દોષજી;
તેની નિવૃત્તિ અહ્ય સઅંધે, સઘ યાપ નિર્દોષજી. ૪૫

શમ-સ્મ-તિતિક્ષા ઉપરતિ શ્રદ્ધા, સહ સમાધાનજી;
૧ ૨ ૩ ૪ ૭ ૫ ૬
હૃદોનો કપારે ત્યાગ કરે નહિં, ને ન કરે તેદનું અભિમાનજી. ૪૬

કિંચિત ચિન્હ ઓળખવા બાખ્યાં, સાધનીક હરિજનજી;
કૃપાપાત્ર પરમહંસી વિવક્ષણુ, તે કરે પતિત પાવનજી. ૪૭

શ્રી હરિ ગુરુજન બકતજન, ત્રણે વસ્તુત ઓકજી;
દ્યો કહે નામે ન બેઠ કાંઈ, સેવને રાખો વિવેકજી ૪૮

કૃપા પાત્ર ભગવદીયનાં લક્ષણ.

રાગ-ધવળ ધનંયાત્રી. ૫૬-(૧૪)

- કૃપા પાત્ર ભગવદીનાં લક્ષણ, શી મુખે કલાં હરિ ત્રીશશ્ચ; ૧
 તે સેવતાં નિષ્ચે મજે છે, શી રાધાપતિ ગોપીશશ્ચ.
- સુકપાલતા, ન દ્રોહ કોઈપર, સહન શક્તિ અતિ રહેશ્ચ; ૨
 નિત્ય સત્ય ભાષણુ નાંછોડે, ન અરિધ્યા મુખ દુઃખ સમ લહેશ્ચ.
- સર્વોપકારી નિષ્કામી સદાતે, કામાદિકે ક્ષોભન થાયશ્ચ; ૩
 બાહ્યાબ્યંતર શુચી સર્વદા, ઈંદ્રિ શ્ચત સદાચારશ્ચ.
- અ સંત્રહી, મૃદુ, ચિત્તવંતે, કરે હરિ પ્રસાદી આહારશ્ચ; ૪
 મન સંવમી-દ્રઢ સ્વધર્મે, શુદ્ધ ક્રિયા નિર્વિકારશ્ચ.
- અચલિત દ્રઢાશ્રયી નંદં નંદનના, સદા સાવધ પ્રેમે ભજનંશ્ચ; ૫
 મનન શીલ મુખ દુ ખ સમગ્જણે, નહિં તૃષ્ણા કો મનંશ્ચ.
- નિર્માની, પરને માનદે, દક્ષ વિવેક મુખોધશ્ચ; ૬
 નિષ્કપટી પરશ્રેયે તત્પર, નહિ ગર્વ લોભ વિરોધશ્ચ.
- સર્વ પ્રાણી પર અતિ દયાળુ, વિજ્ઞાને ભકિતશું રંગશ્ચ; ૭
 વિરાગી સાત્વકિ સતોષી, લહે દશધા ભકિતનાં અંગશ્ચ.
- અચલિત ભજની હરિશુણુ ગાંતી, અન્યાશ્રયથી રહિતશ્ચ; ૮
 અનન્ય શરણે સદા આનદે, પરમાનંદ સહીતશ્ચ

- નિંદા ગુણિ કરે નહિ કોની, દગિ ચ-લે સદા મતનથ.
 પગના દોષ ભામે નહિ ક્યારે, શ્રી કૃ' ગુ વળુ માને ન ગત્યથ. ૯
- કો તિન વિદ્યાગી તાદ્રશી જન, નહેને કહે પર્મ દસથ.
 તેની નિથનિ કૃતિ જ્ઞતિ પ્રકૃતિ, વડા દરિસત કે અથથ. ૧૦
- જડ, મુંગા, મડેગ સમ ક્યારે, કદી વિદ્યાચરત પ્રકૃતિથ.
 કદી એ તપા હારી કદા ઉપરામી, કદા આપક વત કૃતિથ. ૧૧
- લૂભાવાભ સુખ દુખ સમ, નહિ માનાપમાનથ;
 દર્પ-શોક-વ્યાપે ન કદાએ નહિ દ્વેત પ્રથથનુ બાનથ. ૧૨
- કદિ એ-જા ચારી, કદી મહાજાની, કદિ ભામે ઠગના કદ નથ,
 કયૌં ત્રેકે વિજે દગિ અવાપના, કદી પ્રસન્ન વદ નથ. ૧૩
- કદિ કથા ધારી કદિ દુશાય ધારી, કદી જોગી કદી ભોગીથ,
 કદિ દિગંબર પિતાંબર ધારી, કદા રોગી અરોગીથ. ૧૪
- અટપટાં અકળ અરિત રહે તડેમાં, પણ પૂણું હગિના ભક્તથ,
 દ્યો કહે તે સદાશીવ સમ. વિરક્ત ન અ-યાચ્યતન ૧૫

श्री कृष्ण वियोग विरहना १२ द्वादश मास.

राग-धोण-द्वादश मास-

परम लगवहीय दयाशंकरसाध कृत्य सिध्यते

अन्युं वरषु ईषिनाशना, भती, थावा प्रकाश;
श्री लक्ष्मण सुतनुं रमरषु हरी, रसुं द्वादश मास. १

धारतगे डेडे कंमिनि, हरी मधु पुर वास;
मृक्यां अमेने मंनथी, दावांशी आश. २

गोकुणीयुं गमतुं नथी, श्री गिरिधर पाप्पी;
डे डे सप्पी डोंषु उपायथी, धीरन् रहुं राप्पी. ३

शरद सभे व्हाये कुंनभां, वाधं वेणु रसाण;
ते सुभ आवे सअणे, लागे हृदया जण. ४

ते सुभ अवसर गयो स्वदपभां, दुःभ हूर नां थाय;
कृष्ण मज्याने डेडे सप्पी, करं डोंषु उपाय. ५

(श्लोक) प्राकृत.

क्षणु हरी न विसरती; राधीडा दुःभ धरती,
वदती उदती वाष्णी, नाय लीला वप्पांणी;
विरह वयन जोसे, डे नथी कृष्ण तोले,
रोदी लछ दीधी, दपदनी वात डीधी.

॥ मास ५ ॥

માગશરે મન માહર, અતિશે અકુલાએ,
ઘેહેલી ગોવિંદ વિના થઈ, ચિત વ્યાકૂલ યાએ. ૧

અન્ય ભોગ ભારે નહિં, પ્રાણ પતીને ત્યાજ;
ચકોર અભિલાષી ચંદ્રનો, રવિથી નારાજ. ૨

રનેહ છોડ્યો છૂટે નહિ, બાધ્યો પ્રેમને પાશ;
ઉમયાંગી વ્યાં પ્રીતી નહીં, ત્યાં હાં સુખની આશ. ૩

કેહ લલી મુજો હે સખી, ફીજે વહાંવાંનો વાદ;
સ્વપ્ન જગત સુ સુખીમાં સુજી, સુરલીના નાદ. ૪

રહેવાય મેં નાં એકલી, રસીલી મુગ્ધ મન સોહે;
મોર મુગટ છપી શી કહુ, મન મય મન મોહે. ૫

ચંદ્રભગા ચંદ્રાવળી શાંતિ દે બહુ તોહે;
સુખ સંભારી રૂએ સ્વામિની, સખી આસુડાં લોહે. ૬

શ્લોક.

તન મન ધન માહાર, વીસરે કેમ વીસાર,
મુંજુ સખી મુજ વાંણી, કહી ભરે નેત્ર પાંણી;
વીના આધારે મેહેલી, ઠો નથી દુઃખ બેલી
કવણુ ગત માહારી, નાયજી નાં વિચારી. ૭

॥ માસ. ૨ ॥

પોપ વિંપ પ્રભુ પર થકા, માંડ્યો છે રે નેહ;
નગણા થયા છે નર હરી, મુને દીધોજી છેહ. ૧

કર્મતણી છે ગહન ગતી, લહે નંદ કુમાર;
મુગ સમ થઈ નિશા મુજને, કપાંહાં રસિક રસ સાર. ૨

અવ્ય થયો દ્વિ અતિ દુર્ખો, બોધ દારણુ દુ ખ મ્હાગ,
બ્રામ્ય ખુશ્યા ટેડી ત્રિભ ગાહૃતિ, સાપત્ય કુ મ્હ્યાશ

લ્હાગ ૩

એન પડે નહિ ચિત્તમા, વિના શ્રી નન્ગાય,
નણ નદીયે પગ્ગે, વેડે તાપે કાય ૪

મખી શીદ લેડે પરવેદના, સુખમા માણે,
મુખ્દ ખની શીદ સમ્રણા, અતરમા આણે ૫

॥ શ્લોક ॥

કેડે સખી ક્ય મ યાશે, ક્ય મ અહ્ગ્નીશી ગમાગે
અદગ પ્ર તાના લાગી, ડો નથી દુ ખ વિભાગી
ને સખી પિયુ આવે આશ હાસે મોનાવે,
મનમથ ન્ય મારે વેદના વેડે નિનારે

॥ માસ-૩ ॥

માહા વિરે મૂજ માહાનણ, મધુપુગ્મા માહાને,
સેડેન દુ ખ કરી, ગોઠુ હૃદયે સાને ૧

ગિરિધર ગોકુનમા હતો, શર્ફનો માસ
ખાવી પુન્યમની જામની, શશી પૂગણ પ્રકાશ ૨

ગરા ગ્મી હરિ સગમા, મન ગમતી બોડ,
તે સુખ છાજુ નહી, માહારા કમ્મની ખોડ ૩

મે જાણ્યુ સાચું સખી, પ્રભુની સગ ગ્મીયે
ગુણતા ગોવિદ્ય, આપણુ ક્ય મ ગમીયે ૪

કુખજા ફાસી કસની કુન-કી કાહાવે
તે હીરો દુરિને ચલ્યો, હાવા શીદને આવે ૫

॥ श्लोक ॥

मुग्ध कर धृष्टी लागत, कुमडी सग छाग,
 अपन भती आरती, नन लीधु तपाशी
 सुख सपनी हरी डाढा, किं करीथी व्दवांपा,
 यतुरे यकपाणी प्रीत रीती न जणणी
 ॥ भास ४ ॥

द्रागण्य कुंथो कुवडे, गग अत्रण्य अनत,
 मोद नदि मोहन विना, रभीये शु पसत. १
 वाणै मृदंग उड मजरी, उडे अमीन गुनान,
 अग वनट आवे नदि, विना श्री नदनान २
 अंभर डेसग छाटण्य, छाटे सडु लोक,
 मुग्ध पाणे सडु मोदमा, भादार मन शोक ३
 क्यम पूण्युरे हुताशनी, पीयु नदि मुग्ध सग,
 हरि विना मन हरसे नदि, ज्वाला लागेरे अग ४
 सुपनी कतुरे सुनी गछ, लडे नडी प्रगगग,
 अवसर यूक्यो धन घण्यो, वरसे शु डाग. ५

श्लोक.

डेशन डेस- बीना, नीरभ्यु तो री कमीना,
 महन कटक भासे, पुग्ध आनड वासे.
 सुभ दीन क्यम आवे, कृष्णने डाल्यु लावे,
 सकल युक्ति ओडी, कर्मांनी टाक मोडी

શ્લોક

- ચૈત્ર માસે ચતુરા કહે, થયો વાસર પ્રૌઠ; ૧
 પાર પાસું સખી ક્યમ કરી, પાખે થી રણુહોડ. ૧
 પત્ર મુને કલ પડતી નથી, પડી જાતમાં ભાત; ૨
 દિવસ થયો અતિ દુર્જનો, આવી વેરણુ રાત. ૨
 ઇદુ ચક્રો રે આકાશમાં, ઘણું શીતલ તેજ; ૩
 જાણું સખી નિર્દય ઘણો, મનમાં નહિ હેજ. ૩
 સુખકારી સહુ જનનો, શીતલતા આપે; ૪
 ઉત્તરી રીત છે એટલી, વીરહીને સંતાપે ૪
 શરદ સમે પિયુ સંગમાં, શશી એ સુખકારી; ૫
 ચન્દ્ર એનો એ વ્હાલા વિના, દે છે દુઃખ બારી. ૫

શ્લોક

આખ્ય વર વિધાતા, પેની સુખ દાતા;
 મુજ મન ક્યું શાતા, માહરી તુજ માતા
 વિકળ વચન કહેતી, દોહલા દીન સેહેતી
 ન્યમ ત્યમ પ્રભુ લાવો, દુખ માહારંગમાવો.

॥ માસ-૬ ॥

- વૈગાખે પ્રજા ખાલિકા, બાખે રોષ વચન;
 નડોર થયા છે નાયણ, લેહતા નથી મન. ૧
 થીખમ કાળ હાવાં આવીયો, તપે તરણીનો તાપ;
 દ્વીતિય પેલી જાકયની, ક્યમ સહેવાયે પરિતપ. ૨

સખી કદપટ્ટક સોહામણા, ફલ લુમ્બની લેહેર;
નીરખી મુખા મુખકુ, મૂને, લાગેછ ઝેર. ૩

રીતજ તોપ ગુલાખનું, મુને આગ ઉપખવે;
કૃષ્ણ વિના કોટી વીધી, મુખ લેશ નાં આવે. ૪

હોજ ઝરે જલ ઉડતું, જવા તાપ ઉપાય;
અંતર આગ સમે નદિ, પાખે ગોકુલ રાય. ૫

શ્લોક

મદન મેઠા તન વ્યાપી, ય રહ્યો દુઃખ પાપી;
રત પીયુ રણ ચડીયો, માહરે ખેદે પડીયો.
મુખ શિવે કામ બાળ્યો, જગતમાંથીજ ટાળ્યો
શું બાંચ્યો અદ્ય રહેવા, મુજને દુઃખ દેવા.

॥ માસ-૭ ॥

જયેષ્ટ માસે જલ મુખીયાં, મુખી સાગર તીંગ,
મુજ લોચન સરીતા સગી, ધારા વેહે નીર. ૧

અરુણ થઇ માહારી આંખડી, અતી નીશદિન રોષ;
પાંખેણો પાકી રહી, અંબર આંગુડાં લોષ. ૨

કેસરી નાદ સરીખડો, ગરજે છે સમીગ,
લધુ છુંદે ઝરમર ઝરે, માધવનું નીર. ૩

જેષ્ટ સમે સહુ જનને, ઘેર આવ્યાના દીન,
પીયુષ વસે પરદેશમાં, રીતી જગથી બીન. ૪

ધન ગગળેરે ગગનમા, મેન ગગળે મો તન,
નિર્ભય થયો ગનિનો પતિ, ન આવ્યા જુગજીવન ૫

શ્લોક

સખી અતી દુખ ક્યમ સહીયે, પવનનો વાત કહીયે,
મધુપૂર બણી જાગે, માહારો દુત થાગે
વીનતી હરીશુ કગશે, પ્રીતથી શીખ દેશે,
સમીર બોધ પ્રહીને, આનગ્ને વીજ વહીને
॥ માસ-૮ ॥

આપાડે ધન આવીયો, ગાજી નાદ ગલીર,
અગ્રની શોભા એહેવી થઈ, નેટેવો સ્યામ શરીર ૧
ધોર ઘટા સમે જામની, દામની ચમકાર,
નીગખી સતાપે સામની, વાગે વીગહનો માર ૨
સ્વજનને દુખદાઈ થયા, કડ કાણુરુ ગોપ,
દીવસ ધણુની વાતડી, ગહી છે આવી હોર ૩
આવી વ્યા, ને ત્રીજમ ગઈ, પ્રગટયો ધન વોગ,
કપ દ્રુમે કરે ડોકિલા, મધુરે સ્વરે મોગ ૪
મયેયો પીયુ પીયુ જો કરે, સ્વાતી છુદ મહુ પ્રીત,
પીતો નથી પય અતને, એહેવી એહની રીત ૫

શ્લોક

હજુ સખી હરિ ના આવ્યા, હુ થકી શુ રીસાવ્યા,
પૂજુ એહ કીવો, છેતરી છેલ દીધો

मधुपुरे मन मोह्यु, पुन आ दशे ना ज्येथुं,
 शु अपराधे भूषी, कवणु वाते हू अक्षी
 ॥ भास-६ ॥

आनणु वरसे सरवडे, रडी क्षणु क्षणु वार;
 मादारे होयने नीग लाये नदि, वेडे अयजित धार. १

सागर ते सम सता अर्ध, पूर आव्यां नीग;
 पूर आव्यो मादारे दुःख दधी, क्यारे पाभीश तीर. २

कंदर्प जल रे पूरे अक्षु, वरुणे वेडे वरसात
 पुरयोत्तम पवन पीना नथी-पाभ्यानी वात ३

काम कटक जोपे अक्षुं, धेयुं मुज तन गाम;
 मारशे होणु मोहन विना, करीने संग्राम. ४

दुष्ट दर्पने दवा नथी, कष्ट हे छे अपार;
 डेहे सणी क्यारे आरशे, पीडिलनी वादार. ५

श्लोक

मोहन सुख ना आवे, निभीप नीद्रा न आवे,
 जगे दुःख दीन ज्यारे, आरशे नाथ त्यारे;
 विना कृष्णु होटी, सुख विधि सरव जोटी;
 विना आती वारी, अपैयो नीर आधारी.
 ॥ भास १० ॥

पुरयोत्तम दीन पुनना, नाहायो मज भास;
 आणु अणुं ओ गोविंदने, जणया वक्षमदास. १

લાડ કરે શ્રી હરિ કને, વૃત્તનનગા નાસ,
મેડની પેરે મુકુદની, મુને અતર અભિનાસ ૨

ધ્યમ મ્યેટ્યમ આવી આવડી, નાહનો તુ નદ્યન,
ગોવંધન ગધારે, કરે તોગો કાન ૩

સાબળ સખી આનુ હુ, માદગિ -રે ગતન,
એકવાગ હરિ આવી ચહે, કરી રાખુ જલન ૪

પુકોત્તમ નીન પુચના, રાખ્યો શગ્લુ મનમાસ,
મૌમા શ્રે તોને ધ્યો, એ દ્રષ્ટાતે છે આશ ૫

॥ માગ-૧૧ ॥

ભાગ્વે બગ નરસતો, અતિ એ હેનીના દીન
મુખની એ હરી રે રાતિ ગઈ, પડ્યુ જલ પાખે મીન ૧

હારીન ગ્રહે જેમ જેખીકા, મૂકે નહી મરણાત
પ્રાણુ સખી એ પ્રીત છે, ન જાણે મુજ કાત ૨

જાણે ત્હેને ઝુગણા, જેથી નાજ્યુ વગન,
પતમ મરે નીજ પ્રીતને, નહી દીકને મન ૩

નમુણા થયા એમ નાથજી, નથી સેરેના નેદ,
પ્રીતની રીતને પગ્દરી, દીવો જ્નેદમા હાદ ૪

વત્યા મૂખી કુન લોકની, સખી જ્નેદતરે કાગ,
તન મન અ ધ્યો આનમા, તેણે કીધા ત્યાગ ૫

१श्लोक

हृदि स्थित पद नशब्दयु नन गे पनक अग्यु,
 प्रमद कुमुम लोली, त्यम न्नु वीरत थोली.
 नटवग छपी भावे क्षायु क्षायु ध्यान आवे,
 मधुरी मोन्वी वातो, नीहाणु छु वन ज्जने।

॥ मास-११ ॥

अश्विनमा हृदि आवणे, मुज्जने अेम लासे,
 साभज्य सप्पी कडु वीनती, भादा३ अ ग उददासे १
 शुक्रन यथा मूने हे सप्पी, इग्गे वाम सोयन,
 स्वप्न थयु मुने हे सप्पी, लाधु अमृश्य गतन २
 श-द आयेो ने शुक्रन यथा, भज्या उलय सकेन,
 नन गत्री गरणे ग्गे, मन मोद समेत ३
 रिज्या आवी आनदशु, आ या गोडुननाथ,
 आनद पाभ्या राधिका, सप्पी भजन गाय ४
 शकरी तटरे सोख्यामणु, यडी ग्रामभा वास,
 कृणु कपायी ह्ये कर्षा, पुरणु द्वादश मास ५

१श्लोक

गोकुव हृदि पधारे, राधिका मोद वारे
 रग रस सप्पी साथ-पूजती आणुनाथ
 कृणु वदन नीरप्पी, राधिका अत्य हृग्गी
 गर्द वियोग पीडा, श्यामशु कृता क्रीडा

॥ मास-१२ ॥

संपूणु.

॥ श्री गोपीजन वनभाषणुमस्तु ॥

“अनन्यता विधे” पद (१६)

- कवीत -

वदत श्री गुड पाप, चाडे इव मोडी पाप,
मिना ही कोये उपाय, पाप ताप भान्ने हे
जकी प्थिन करना, श्री हरी दु प्रसन्न नाडीं
साक्ष हेन वारे शास्त्र, अथवा प्थिगन्नें हे.
दरी इडे गुड गप्पे, गुड इडे हृदि हू ना
गुड कृपा अथ आगे, कोटी यत्न वाग्नें हे.
अमे श्री अदनव्य गुड, तीनश्री प्रणाम
कोटी करे ह्यो नस, न्नाडे शीश सग गाळें हे. ॥१॥

“कवीत”

श्री कृष्ण पुन अक्ष, अंक्षा नयाने नदि अक्ष;
नेति नेति निगम सदा सुनें हे पुकाग्ते.
अनंत गुन आनी, नील शकर पद पानी;
सेवें आनी, श्री रानी, रडे हेन भ्रान वाग्ते.
पुश्योत्तम औतारी, त्रिशुनाक्षर परे जकी;
सदा काल शीरे भीती भाषा कव धाग्ते.
ह्या प्रणु अमे पाप, आगुं भन्ने अथाप,
इडे कर्म जहा तडा डेने नव्य भाग्ते. ॥२॥

॥ भक्त गायंड ॥

शेष भडेश, मिधि श्रुती, सान्द,
हेन सुनि समको सीरदारो;

अक्षरने पर कान अक्षरपति, मिथुन नाथ नयाननवारा
आर उरे हु भरे हु परे दि

आप अभिन गे शीर न्यारे
कत द्यो अत ओडी, सल सुडी,

हाडु नद उमार हमारे ॥३॥

कवित.

देश पतिको आनद, तासो सन गुनानद,
अकननि को हे, सो शास्त्रमे मथान्यो हे
ताते सत गुनो अर्ग महर्जन तपो सत,
कभन सो गुनो सुख सीवउके न्यान्यो प
वाने सतगुनो मोक्ष अहानद मननादे
मायासे पगे तो अर माया सान्यो हे
दया नाथ पुनानद कृष्णु डी हो गती मेरी
भन अरीकनको अघुदन ना मान्यो हे ॥४॥

(अनुर्वे होकत तैत्तिरीयोपनिषदोक्त)

- क्वीत -

गुनो मोक्ष नाथ नडी, जे कोष के हाथ नडी,
कोष गुनो साथ नडी, अवेच्छानुसारि हे
गुनो कहु आस नडी, डीये कहु त्रास नडी,
किमय आभास नडी, आत्मसे मिदरी हे
जे कोष त जयो नाडी, अत कोष लखो नाडी
असेओडी हे कखो नडी, गो, जो, गती हारी हे
हीयो जमे नडी गयो, कसैहुँ जउ नडी अहो
सोडी कृष्णु कहे द्यो अरती हमारी हे ॥५॥

ભક્ત માહાત્મ્યનું પદ (૧૭)

ભક્તનકી અધિકાર્થ સમનમેં ભક્તનકી અધિકાર્થ,
મેસેં સપરી યરની ન ગર્થ,

તહુ કથનાનંદ ના સમાઈ - ૨૬.

ત્રિશુન પર જેવે પુરુષોત્તમ,

ભક્ત હેતુ કૃતિ અનુસારે,
જન્મ કર્મ હર્ષ ગોકાદિ, ક્રુધા તૃપા સખડી ધારે.
સમનમેં. (૧)

પર્મ અદ્ભુત સૌંદર્યકી સીમા, દીવ્ય ધામ નિમાગી,
નદ આગનમેં ગાસ કીયે હરિ, ગૌચારન બનમાખી.
સમનમેં. (૨)

બ્રહ્માદિકે પડે જનનકો, સુપને નાં જો બ્યબહાર;
સૌ સગ બ્રજ ભક્તનકે આગે, નિત્ય હચ્ચિત આચાર
સમનમેં. (૩)

શ્રી મદાનકમીછકે પતિ, ધન ધામાદિ કરે કો મિચાર,
મે તજ રક સુદામા ત્રિહુર ગડે, કાગ બાછપે ધ્યાર
સમનમેં. (૪)

નિર્મોહી નંદલાલ સદા, ગોકો નિગમ કહત બ્રહ્મચારી,
શ્રી ગોપીજન બસ સદા બાપે, અચ્યુત ગસ વિદારી
સમનમેં. (૫)

मिण्डु सदा सात्वीक युन पूरन, प्रन्दाह भगेनी आंती,
पूज् तमोयुन प्रकाश प्रीयो, भजन दित मनमानी
समनमे. (६)

हासके हास समनके ग्वाभी, दुवे भयभीत भारी,
मान वसोदा जन्म उर पावत, तय तय आना धारी.
समनमे. (७)

छनकी छन्दा सत्य प्रतिना, भिमकी आगे छीपाछ;
अपनी पन ततछन त्याग्यो, भकनेछा दीपाछ.
समनमे. (८)

दुर्वासा प्रति श्री सुभ उच्यरे, मे भक्तार्थीन सदाछ,
अमरीय उत्कर्षके आगे, ना, मे अतंत्र क्नाछ.
समनमे. (९)

छनको अमरक्षु सदा सय करत हे, मे श्री गोपूक्षगर्भ;
से सदा अमरक्षु श्री राधाको, करन प्रससा गाछ.
समनमे. (१०)

भक्तनके युन गान करत व्दां, हरि भजनमे आनै,
तामे नायछ ह्या ततच्छन, दुती वयन निज आवै.
समनमे भक्तनकी अधिकाछ. (११)

५६ (१८)

- सोरठा -

जन्म तत्परकी कूल, तय वागे कूल न्यानीये;
पद लकी, नर, मत भूल, जे कूल्यो तो दल गयो. (१)

ગા, નટ નાયેક, લલીત શ્રી, સારંગ પાંજી કાંઠાંનઃ
ન્યા હી ગોરી શંકર બન્ને, જદપિ રૂપ કથ્યાણુ. (૨)

રે જન જન જન ત્રણુ ધર,
ધર, ધર, ધર, ધર આશ;

સંગ શંગી સાખી હરે, ઉપત્તન પત્રી ઉનાશ. (૩)

હુહો.

મેરો મન તેરોં બયો, તીલ તીલ ચાહત તોંહ;
તોસી મૂરત છાંડી કે, કહા કરે લે મોહ.
(શ્રી ગોકુલનાથજી બહુ હર્ષ પામ્યા હતા.)

“મિથ્યા શીદને માથાકૂટ માંડી રે શ્રીકૃષ્ણ શેનાં બન્ને”
તેનાજ જોટાની તરેહણું

પદ (૧૯)

તમે કોઇ એક બરદ વિચ્યારી રે,
હરી માહરો હાય ગ્રહો.

અતુલિત બલ અકળક ઢળીયારે,
બહુ એક બરદ વહો. ॥૨૯॥

પતીત પાવન તમે તો હું પતીત,

દીન બંધુ તો દીન છું સાચો;

અધમ ઉદ્ધારણુ છો તો મુજને,

ઉદ્ધારો, હું કાંઈ અધમનાં કાચો.

હરિ માહરો હાય ગ્રહો. ૧

ગરીબ નિનાજ દો તો મુજને તીવાળે,
હું થી ગરીબ કો ના જાએ,
અનાથ નાથ કાકાવો તો હું અનાથ છું હું,
નાથ થઈ માદારા ગાળે રે—હરિ માદારાં ૨

સગળાંગત વહળ છો તો, સગળ આન્યો છું હું,
વિશ્વંબર છો તો પોપણ કીજો;
ગણડોડ છો તો મુજને ગણથી છોડાવો,
ગક ગજ તો ગખી લીજો—હરિ માદારાં ૩

અગત ગની કરતા છો કોટીક,
એહેવાં અજવંત જગદ તમાર્ગ;
મનમા આવે તેહેમાં પણ મુને માની,
દ્યો કહે કુખ કાપોની માદારાં રે—
હરિ માદારા હાથ અડો ૪

૫૬ (૨૦)

રાગ મિનાવર—

“ મી ગોવરધન ધર લાડીસો સગે શ્યામા પ્યારી—”
તેનો જોટો હજો.

એ વર માયું તમ કને, કરણાનીધિ ગીરિધારી;
કૃપા કટાક્ષ મુજ ઉપરે, સદા રાખો તમારી
એ વર માયું—ટેક.

સદા ભકિત પ્રેમ લક્ષણા, સદા અંગત દેખો,
નીજ સેવા સંપ્રણુ સદા, ગુરુ પદ ગતિ રહેજો.
એ વર માયું. ૧

પૂરણુ ઝમ ગમો સદા, નીજનો કંગી જણો,
અતિ અપગધ હુ થી બણે, તોહો મન ના આણો
/ એ વગ માણુ ૬

પગશ્રય ફૂત રત્નુ ડાય તે, હુ થી રેહેજો અગગી,
નીરમગ મતી થઈ મારેશી, તવ અગણે ગાડો નગગી
/ એ વગ માણુ ૩

નટવર ધખી કૃષ્ણુ નિત્ય પ્રતિ, માહારે નૈણે નગખુ,
મન ગમતુ મુખ અનુભવુ, હૈડા માહો હગખુ
/ એ વગ માણુ ૪

દપતી ઉપ દયા કરી, મુજ રૂધામા રહેજો,
જન દયાનો વી કૃષ્ણુ ૭ કૃ શ્રી કરે હેજો
/ એ વગ માણુ ૫

૫૬ (૨૧)

દક્ષીણુ દેશ અતિ શોભા કે, શ્રી પદ-પુગ ગામ ૭,
વ્યાપિ વૈડહથી પધારા, શ્રી નિદ્યા નામ-
/ નેવા જઈએ ૭-ટેક ૧

અદ્રભાગાનો તીરે નીમા, ગઈ ઉખમાઈ કે-ના નાય ૭,
સ સાગ સાગને પાગ ક ના, કંગી પર ધગ્યા લાય
/ નેવા જઈએ ૭ ૦

ચરણુ કમન સમાન કરીને, કૃષા વ્હાણે જોય ૭,
ત્રિવિધિ તાપને હુ કરીને, દુખડા સર્વે ખોય
/ નેવા જઈએ ૭ ૩

શ્રી કદે તુળશીની માળા, ચરણુ લગે પગસાયેશ્ચ;
 છુકા ચંદન છીરકે તેના, મનડાં અતિ હરખાય.
 જોવા જઈએશ્ચ. ૪

શ્રી અંગ શામળ વરણુ સોહે, જાણે અંબુદ હોયશ્ચ;
 પિતાંબર કડી તડીએ રાત્રે, ચંચળ દાંમણી મહોમ.
 જોવા જઈએશ્ચ. ૫

મધુર રૂપ સુંદરતા સીમા, બળભદ્ર કેરા વીરશ્ચ;
 સ્નેહ કરી અવયોદે જન જે, તેહેનાં નાં રહે ધીર.
 જોવા જઈએશ્ચ. ૬

બલ તણે મોહોટો છે મહિમા, સહુકો નાયે ગાયશ્ચ;
 શ્રી વિકૃત વિકૃત કહેતાં આનંદ પ્રકૃલિત યાય.
 જોવા જઈએશ્ચ. ૭

કૃપા કરીને દર્શન આપ્યાં, અવિલોક્યા આનંદેશ્ચ;
 દાસ દયો બલિહારી જાયે, નિત્ય નિત્ય તમને વદે.
 જોવા જઈએશ્ચ. ૮

५६ (२२)

गग-भीकाग

- प्रीत्यनी रीत्य शु वेद वषाणुरे
 अग म्य अगोत्तर वस्तु अे अेरी, अनुबनीनु उर न लो-
 प्रीत्यनी रीत० १
- प्रेमनी पोथी प डीतने अगलुी, न अणाय ० धने राणे,
 प्रेम पुत्रप नर पावक पुरमा-ने येमे ते भाणु
 प्रीत्यनी रीत० २
- शीमे साबल न आवे अे -ती रस,
 नन भणे तन अम नाणे,
 नेव गति लेडे अेक नाथ ह्यानो उपनियत आय भाणु-
 प्रीत्यनी रीत शु० ३

५६ (२३)

गग मल्लार

- मे डसे डड पीपा मने मधुपू० न्याप,
 मेरी तो कड्यु लेडे न पीर, मे० डेमे डड- १
- अेक थावन मेरे आगन मगे, हुत्तयो थावन दमट मडे नी०
 मे डेमे डड० २
- आरनडी आथी अरध वीन गथी,
 भीअ अयो मन धरे न धी० -मे डेमे डड० ३
- डेडे लडु अग दमत्तयो भीतेगे,
 -वाभे प्रीतम थारे मरने भीर -मे डेमे डड० ४

૫૬ (૨૪)

રાગ

સામગીયો સનેહી મ્હાગે, કાગળની ડોળ,
 મગ ચીનગનો મોગ-આમગીયો અનેહી મ્હાગે-ગેક
 પળ્યો મુને પીડેરે મા, સાગુ મ્હે મોળ,
 નણ્ણી મુને મેણા દે છે, વચન ક્ષો- -સામગીયો ૧
 એ પિના ના હરે રે હેતનો અગો રે,
 વ્યા પ્રભુ ખાગે નહી, તે તો નર નારી કોર
 સામગીયો સનેહી મ્હારા ૨

૫૬ (૨૫)

રાગ પ્રભાત

એહેવા દુણુ સ્ત્રીઅધી અન્વીદ મુઝ મન વસા,
 દુખ અથ હરણુ સુખત્રેન ધામ, કપ્પુમ, મામ દુર્ગા,
 ને ચીંતામણિ,
 તે થકી અધીક જન પુણુ કામ-ટેક
 જેહેની નખ ચદ્રિકા ડેરી કાતિ થકી,
 તાપ ત્રય તિમીગ અજાન વાગે,
 જેહેને હર, હિગ્ણયગર્ભ, શેષ, ધા, સરીખડા,
 વદે, વાસર નીશા, નખ વીગમે એહેવા ૧

- જેહ પંદને વિષે, ચીન્હ પટદશ રહ્યાં,
દક્ષિણે નવ તથા સપ્ત વાંમે;
ભક્ત હીત દારણે, સકળ શુભ, કળ સદન,
ધારણ કીધાં છે, સદા સુંદર શ્યામે—એહેવાં ૨
- સ્વસ્તિ, યવ, અષ્ટ કુંભ, વળ, ધવળ, ગમ્ભુકળ,
ઉર્ધ્વરેખા, અંકુશ અગ્ન લહીએ.
ત્રિકોણ-ત્રિદુ-કળશ-હરિ-ધનુષ,
ગોચરણ અરધ ઈન્દુગ કહીએ;—એહેવા કૃષ્ણ ૩
- તે ચરણ કમલ મુજ ચિત્ત વસો કે
માહારં ચિત્ત તે ચરણગુરે લેહેનયો લાગું;
કૃષ્ણ કરણા નિધિ આપો મુને એટલું,
બણે દયો દીન હું એજ માગું.—એહેવાં ૪

પદ (૨૬)

ગગ સોહેણી

- પતીત પાવની, તું જે શ્રી જન્મને મહારાંની. ટેક.
અધમોહરની, અધદુઃખ હરણી, થરણાંગત સુખદાની
કલીંદ નંદની જક્ત વંદની, પુર્યાતમ પટરાની.
પતીત પાવની. ૧
- તુમ પ્રિયા શ્રી કૃષ્ણ દયીના, પ્રેમ પુન્ય ઠક્કગંની;
મણુ મીઝન પ્રતિબંધ, દસની, જન કૃત હીલા વિજાની.
પતીત પાવની. ૨

लमे न कसु जम धाम दुष्ट तल, जे म्हापी पयपानी
दश परश गुणुगान जननी देहु, -मोदास चेडे यानी
पनीत पावनी० ३

— ० —

५६ (२७)

राग-अरैये।

जनम हृदिदासा ते हरिदासा-जे पदनी तरेदमा गवाय ते
छया तोडे डेहु जेर समुजायो,
ते मेरी शीष ना मानीछ—टेक
सत सगत, मैवन श्री धर डो, कसु न कर्यो, अभिमानीछ
छया १

जेद शास्त्रको पयन न मान्यो सुउ सतकी मदानी,
तु अपनी ध्यानपमे छाक्यो, मोही मन्यो गुनी ग्यानी७
छना २

पडीत लो पग्मोध गतावे, तु तो करे मनमानी,
तेरी गति कडा, मो कलु सुअये, जणे नही सारी ग पानीछ
छया ३

हरी सन्नन थीन जनम गमायो-माया मत नपटानी,
आय अखानक भीय गरेगो, सो न परेगी जनीछ
छया ४

काण प्यान, जक्षक सम जनको, अल्लाहिक भीत मा ते,
ह्या शरषु गीरीधरेन लान थीन, कोऊन मयेगो प्रानीछ
छया ५

पद (२८)

सर्वेया

अरिं का उदिये पर पीर न कं'प,
 बर्ष निर द्वे तु गडे अमुरी०
 पै'न अे तो छी'न छी'न छी'नै, कछु भेधक सायक तैपसुरी ॥
 अतो, अे, इ'न, डो भुं, टरै'न, पेरे सहिवे कत्रथय अद्वैअमुरी. ॥
 हमतो नरुडो असि भो'ंछ तन्सौ, अण भेरन तुं असिरे-
 अमुरी. ॥१॥

कुल, लोक, सुभेद, गुड जनकी, तथ लाग,
 अे काण कीयो भेददां
 मोहनी गड तोरि धनि धनह,
 अजला परीसादस प्रेमइदां: ॥
 ध'ननें न टिकि धटि ज'नि परि कृति अंसी अनें-
 नहिं डोठ कदां ॥
 भये कृष्णुके दांन दु, सांस हसे, अणह, न अदां, न अदां,
 न अदां, न अदां. ॥२॥

अेक समे' निज आस्थ विज्ञोडत,
 कव्य सुवारि श्री धे' डं अरिसा:
 प्रभट अये कर कं'ण सुडे, कछु भो'ते विना डिरे श्री युर्गादसा:
 कभजा उर ह्याय बियो अयना,
 तअनाथ धयो अ'पडो सुनुसिसा १
 कडे हयो दंत पति से'न करी कडा,
 भेद भयो भिल पांय पयीस. ॥३॥

જેદનો અર્થ ન પ્રીત્યો જાય, પ્રિત્ય ન ઉપને તે તે માણ્ય,
 અસ્પ આયુષ્ય કલિયુગ માનની, શકે નદિ નિઘા અનુભવી ૭
 તેદનો માધો એક ઉપાય, પ્રાકૃતે જે અર્થ લખાય,
 તેા કેા તેને આનરે, પાઠક શ્રોતાનુ મન દરે ૮
 અજ્ઞાનીને જ્ઞાન પ્રનારા, યાયે પાતક કેરો નાગ,
 તે માહે અજ્ઞાની દીન, મદ શુદ્ધિ ને નિઘા હીન ૯
 ચાડોદનો વિપ્ર અનિઘા ભયો, વૈશ્ણવ મુગ્ધિન કુળ અતર્યો;
 પ્રભુગમ પિતાનુ નાન, નામાભિધાને કહે દયાનામ. ૧૦
 ભવસાગર તરવાને કાજ, અથ આરબ્યો ત્યાએ આજ,
 માત મદાનક્ષમી મનસા વહી, ગીતાજી કથવા મતિ ચહી ૧૧
 દેખાકે જનમ કોઈ જ્ઞાન, મનિને દીપનુ અનુમાન,
 ત્યમ એ રાણી બલજ તણી, લઘુ વાણી ગુર્જરી ભણી ૧૨
 સુવિદ્યાનત ગુએ જે હતુ, તત્તન ગ્દગ્ય ત્યાનું મે અતુ,
 મોક મૂળ તણે આ સર્વો, ચોપૈમધ, તેદને નિમ્તર્યો ૧૩
 સંવિત જન તણી કેટલી, અથાગ્ભ કહે ત્યા વળી,
 મનસાનો પ્રતા જે હરિ, તેણે એ કચ્છા મન ધરી ૧૪
 શુદ્ધિ પ્રેમક કૃણુ સદાય, તેને ચગણ મતિ સદાય,
 દગ વેના થાયે આકમો, પ્રૌઠ વ્રક્ષથી જનમ પાગમો ૧૫
 મી ગુરુ કૃપા મગ ધરી જ્ઞાન, ત્તમ તા એ કાવો અન્યામ,
 જેદની કૃપાએ નનોઅ થાય, નિદ્ધ કના પલ તે ગુરુ સદાય ૧૬
 નિ એ ધી દરી ઉગતલ, તેણે સુશુદ્ધિ કહે પ્રવાન,
 મુધન વિદ્ધનસુન જે, વડનન કુળ દીપ- એ ત્ત. ૧૭

श्री

श्री गुरुभ्यो नमः श्री गोपीजन वल्लभाय नमः

श्री कृष्णाय नमो नम

अथ श्रीमद् भगवद् गीता प्राकृत लापा-
पद्य अंध लिख्यते.

अध्याय-२ पहेलो-प्रारंभ. “शोषार्थ.”

- श्री गुरु अर्जुन प्रतापे करी, गोविन्द गुरु गाई विन्तरी,
गुरु गोविन्दे करी प्रणाम, मदा भगवन् मूर्ति धनश्याम १
- रमरथु करीने धरु हर ध्यान, वरु श्री गीता आभ्यान
गीता मदाभागवते व्याह, श्री कृष्ण अर्जुन सवाद २
- अर्जुनने यथार्थ न तत्त्व गान, गडेतु शोक मोदतु भान,
नेले रेडेतो नहि निवेक, निश्चय गडेतो नहि मन अेक ३
- कुड क्षेत्रमा ने ने थयु, सन्धे गजने ते कत्यु,
वेद व्यागे भारत भाय, ँही कथा अदार अध्याय ४
- उपनिषद् माहेतो सान, अल गानु, ने तत्त्व चिन्तार,
योग ध्यान ने मूर्ति पदार्थ विश्वरूप तथा गूढार्थ ५
- श्री मुष् धकी अर्थुं ने मुष्, वाणी गीर्नाले मुष्धा,
तेड तले त्या दुर्गम अर्थ, मदी नहि पागना समर्थ ६

જોદનો અર્થ ન પ્રીત્યો ગાય, ત્રિત્ય ન હિપત્તે તે તે માલ્ય,
 અસ્પ આધુધ્ય કનિયુગ માનની, શકે નદિ વિદ્યા અનુભવી ૭
 તેહનો સીધો એક ઉપાય, પ્રાટ્ટને જો અર્થ લખાય,
 તેા કેા તેહને આચરે, પાહલ શ્રોતાનુ મન દરે ૮
 અજ્ઞાનીને 'જ્ઞાન પ્રનારા, થાયે પાતલ કેરો નાગ,
 તે માહે અજ્ઞાની દીન, મદ જુદિ ને વિદ્યા હીન ૯
 આડોદનો ત્રિપ્ર અનિદ્યા ભયો, વૈષ્ણવ દગિજન કુળ અનતર્યો,
 પ્રભુગમ પિતાનુ નાન, નામાભિધાને કહે ત્યાનામ ૧૦
 ભવસાગર તગવાને કાજ, અથ આગ્યો ત્યાએ આજ,
 માત મદાનદમી મનસા નહી, ગીતાલ કથવા મતિ ચહી ૧૧
 દેખાડે જ્ઞમ કોર્લ જ્ઞાન, ગરિને દીપમ્નુ અનુમાન,
 ત્યમ એ વાણી કલ્પજ તાની, વધુ વાણી ગુર્જરી ભણી ૧૨
 સુવિદ્યાનત ગુરુએ જો હતુ, તત્તન ગ્દરય ત્યાતુ મે ગ્દુ,
 શ્લોક મૂળ તણો આ સર્યો, ચાપૈગધ, તેહને નિસ્તર્યો ૧૩
 શક્તિ જન તણી કેટલી, અથાગભ દરે ત્યા વગી,
 મનસાનો દાતા જે દગિ, તેણે એ હરજા મન ધરી ૧૪
 જુદિ પ્રેગ્ક કૃણુ મદાય, તેને ચગણુ મતિ સદાન,
 દગ વેના થાયે આકળો, પ્રૌઠ દક્ષથી જ્ઞમ પાગજો ૧૫
 શ્રી ગુરુ કૃપા મળ ધરી આગ, ત્યમ તરા એ કાધો અબ્યામ,
 તેહની કૃપાએ મનો થ થાય, નિદ્દ જના પણુ તે ગુરુ સદાન ૧૬
 શ્રી તગિ એ ધી કરી હજગશ, તેણે સુજુદિ કરે પ્રનાગ
 શ્રી ગિનિધિ નિદુનસુત જેલ, નજબ કુળ તીપ એ તલ. ૧૭

વંશ જૂવણુ શ્રી દેવકી નદ, સદ્ગુણ મતિ શ્રી ગોવિંદ,
તેના ચગણુ પ્રતાપે મન ધરી, ત્રય આગળ્યો ઉદ્દમ કરી ૧૮

સત્ય સકલ્પના દાતા હરિ, એવી પ્રદતા મનથી કરી,
સમગ્ર ગીતાનો જે સાગ, સ્વસ્થ હૈવા ચયો વિચાર ૧૯

ન્યાસ ધ્યાન એક હરિનું નામ, સકલ મનો-ચ પૂજુ હામ;
ન્યાસાદિ ગતિ નહિ છું યાગ, મયા કલ્પ્યો ગુરુ દિન ધ્યાન. ૨૦

કાલાં ઘેડેલાનો દાતા, ભવસાગર ઉતારે પાગ;
કૃષ્ણ કૃપાનિધિ કર્ણા સિંધુ, દીનજન તણો તે કાલાવે અધુ ૨૧

તેદને નામે કયની કથી, શુદ્ધ અશુદ્ધ જાણુતો નથી;
જેવી પ્રેરી તે મતિ અનુસાર, ગીતાસાર રૂપ કંઈ ઉચ્ચાર. ૨૨

શ્રી કૃષ્ણનાસ કૃતિ કહેવા માત્ર તરનાશય ન જાણુવા પાત્ર,
તદપિ સાદસ આદ્યુ કામ; કૃષ્ણ કૃપા અગે ગણી હામ. ૨૩

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ૧ લો

હરિતનાપુર આવ્યા વેદ વ્યાસ, ત્યાંહાં ધૃતરાષ્ટ્ર કેરે આવાસ;
 રાયે પૂજા કીધી ઘણી, પૂછી વાત સંત્રામજ તણી. ૧

વ્યાસ કહે રાજા એ ધારું, દેવ ચક્ષુ તુને આપું સારું;
 અહીં રહ્યાં તે સૌ દેખશે, કૌરવ પાંડવ યુદ્ધ પેખશે. ૨

॥ ધૃતરાષ્ટ્ર ઉવાચ ॥

સ્વામી જન્મ લગી હું અંધજ રહ્યો,
 ધણો કાળ અણુ દેખે ગયો;
 પુત્ર મરણુ જોવાને કાળ,
 શું દેવ ચક્ષુ માણું મહારાજ. ૩

પછી વ્યાસે ત્રિષ્ય સંજય છે જ્ઞેહ;
 આપી નેત્ર ખેસાડ્યા તેહ.
 કુરુ ક્ષેત્રમાં જે કાંઈ થશે,
 તે સંજય અહીં બેઠો દેખશે. ૪

એવું કહીને વ્યાસજી ગયા,
 સંજય પ્રત્યે રાય બોલિયા.
 કહેા સંજય હમણાં શું થાય,
 ઠાણુ ઠાણુ મળિયા છે રાય. ૫

॥ ગીતા પ્રારંભ ॥

ધર્મ ક્ષેત્ર કુઝ ક્ષેત્રજ સહી,

ક્રુધ્યે જુધ્ય ત્યાં એકવા ગહી,

માહાગવ ને વળી પાડવા,

સંજય તે શુ ક્રુતા હવા ૬

અઠાર કોણી સૈન્યા મળી,

અર્જુન સરખા જડા પાણુ વળી;

સ્વામી તે યુધ્ધ કેમ ચેખીએ,

કરિછા છે પણ નહિ દેખીએ. ૭

સંજય દિવાચ.

અવિ લોક્યુ' પાંડવ સૈન્યને,

બહુ મોટું ત્યાં દુર્યોધને;

આચાર્યની પાસે જઈ, રાજ્યે ત્યાં વિનતી કહી. ૮

સંજય કહે રાજ એ ધાર, હમણાં દુર્યોધન કરે વિચાર

દ્રોણાચાર્યને વાણી કહી,

પાંડવ સૈન્ય મળ્યું છે સહી. ૯

જુએ કોણુ કોણુ આવ્યા છે તેહ;

આચાર્યજી નીરખીએ તેહ.

નિરખ્યો આ દક્ષને આચાર્ય,

બળિયુ પાંડવનું માહાગવ. ૧૦

ક્રુધ્ય દુમ્ન શિષ્ય ને તમ તણ્યો,

તેહનો આદર છે અતિ ધણો.

દ્રુપદ પુત્ર તવ શિષ્ય છે તેહ,
બીમ અર્જુન સમ ખજિયો તેહ; ૧૧

એહમાં અતિ યગ રાજાંન,
ખજિયા અર્જુન બીમ સમાન.
મદારથી દ્રુપદ સાત્મકી,
વિરાટ વીર્યાવાન તે યકી ૧૨

દ્રષ્ટ કેતુ ને કાર્શીગજ,
ચેકીતાન મુખટ સમ સાજ.
કુંતી બોજ પુરંહત બધી,
સૈવને નર પુંગવ વળી. ૧૩

સુધામન્યુ ઉત્તમ તે તેહ,
મદા પરાક્રમી છે ત્યાં તેહ.
અભિમન્યુ ને મુન દ્રૌપદી તણા,
એ સર્વે અક્ષરતા ધણા. ૧૪

હવે આપણું કહું તે જાણુ,
ત્રિયોક સંદારજ છે પુજ આણુ;
મૂર્ખને આપણા માંજ,
પ્રીછો તેહ તમો દ્વીજરાય ૧૫

તે માહે નાપક મદારથી,
નામ સર્વનાં કહુ ત્યાં કથી;
પ્રથમ તમો લીખને કહું,
કૃપાચાર્યને તથા વીડણું. ૧૬

सोम दत्त ने अश्वरथाम,

समरथ ज्रीतवाने संग्राम.

सत्प सरभा छे महारथी,

सेनापति भीष्म जखो अतिरथी १७

भीम जडु पराक्रमी धरुवा,

शत्रु जालु धरु नही कंध मरुवा;

जेहेवु' सुष्ठी दुर्योधन गयो,

मेन्यामां जर्ध जेवो रक्षो. १८

महा प्रीछक वडवा जडराज,

मरुवा आद्यु' महारे कान;

पलु पूरलु दल नही आपलुं,

अपवाणु त्या निष्ठाज तलुं. १९

पूरलु दण पांडवतु' सही,

राजे भीम जडु आदर वही;

ते कारलु आ सर्वे योद्ध,

ते सडु काने करे अभोध २०

हांम हांम मेन्याना धरुवा

रक्षा करे पितामह तलुवा.

वज्रती वृद्ध पिता कुर राज,

रहेने' हर्ष उपजवा कान. २१

मुज थकी क्रीडा सिद्ध नाह,

थरे वजा शंभने साह;

ત્યારે બહુ શંખને ભેર,

પણવ આનક ગોમુખની ટેર. ૨૨

સહસા શબ્દ સુંદર જે હવા,

પ્રીછયા નવ્ય જાએ જુજવા;

શંખનાદ સેન્યા બેઉ કરે,

સંજય ધૃતરાષ્ટ્ર પ્રત્યે ઉચ્ચરે. ૨૩

તદનંતર માધવ પારથે,

સ્વેત અશ્વ જોડયા છે રથે;

બેઠા તેણે મહત પ્રસાદ,

દિવ્ય શંખના કીધા નાદ. ૨૪

પાંચ જન્ય દેવદત્ત જોડ,

વાહ્યા કૃષ્ણ ધનંજય તેડ.

પૌંડ્ર નામ માહા જે શંખ,

કીધો નાદ ભીમે નિઃશંક. ૨૫

કુંતી સૂત રામ યુધિષ્ઠિરે,

અનંત વિન્ને ત્યાં જાએ સ્વરે;

શુશ્રોષનો સ્વર નકુલે ભયો,

મણિપુષ્પક સહદેવે ધર્યો; ૨૬

કાશીરાજ ધનુર્ધર બલી,

મહારથી શીખંડી વળી;

મૃષ્ટ છુમ્બ વિરાટ સાત્વકી,

છૂટે નહીં કો એલજ થકી ૨૭

અચ્યુત વચન શ્રી કૃષ્ણ આભાગી,
લાડ્યો ગથ ત્યાદા મેન્દા મળી ૩૩

નો સબાગી ત્વેય તેદ,
યોદ્ધ સદ્વ તિભો છે તેદ,
ગુર્મા યુદ્ધ તાપી મને દામ,
મે કવો હો ગુ અમામ ૩૪

યુદ્ધ તપ્તી ધ્વજ મન ધરી,
એ ત્થા માહે ત્યા પગરી;
દુશ્મન જે ધનનાદ તન,
તેના દિનુનિર્ભવા મન ૫

॥ સંજયોવાચ ॥

તતકાલ્ય હૃષીકેશ ત્યા એન,
ગુહકેશને મ્હી તતખેન
ઉત્તમ ગ્યને ત્યાદાથી તદ્ધ,
મે ત્થા મધ્યે ત્યાપ્યો જદ્ધ ૩૬

दुपन्ने दुपदीना तन,
 तथा मादा याऽ अभिमन्य,
 ओ सवेना गंभ गुण्णा,
 राज सृष्टो नाह पदु दुना २८

मुद्ग शब्द ओहवो थयो छे
 थते आतना श्वात्सं हरे
 पडछह तेदना ओहवा,
 पृथ्वी नभ आग्नी भोतना २९

पथी सदस्त्र^१ मोद अशुनि,
 धृतगधृना -सूत सवने
 सावधान हीडा न्व प्रमुभ,
 सभाज्युं पोतानु धनुष ३०

त्यां अशुनिं कवय थयु शतभंर,
 शूरवीर वाधो अक्षांड;
 अशुनिं कडे सांभजो भगवान,
 ओह मे-यानुं मध्य प्रमाण्. ३१

हृषीकेशने कलु वयन,
 ते तो तमो सृष्टो राजन;
 त्यां दथ आपणो मेतो ओह,
 ओह कोलु कोलु आव्या छे तेह. ३२

स्वामी आ ग्य इत्यापीये,
 उभय सैन्य मध्ये ग्यापीये;

અનુન ચચન શ્રી કૃણુ માભળી,

લાકયો ચ્ચ ત્યાદા મેન્યા મળી ૩૩

તો સભાળી ત્તેયુ તેદ,

ચોદ સમન તિભો ડે તેદ,

ગણુમા યુદ્ધ નળી મને દામ,

મે કવો હો શુ સગ્રામ ૩૪

યુધ્ધ તાપુી ધ્વન મન ધરી,

એ ણ માહે રહ્યા પગરી,

દુમ્બુદ્ધિ જે ધ્વનનાષ્ટ તન,

તેના 'રિતુનિર્ધવા મન ૩૫

॥ સંજયોવાચ ॥

તતક્ષણ હૃષીકેશ ત્યા એવ,

ગુડકેશને ષ્ઠી નતપેદ,

ઉત્તમ ચ્ચને ત્યાપાથી નધ,

મે ત્ત્વ મચ્ચે ચ્ચાપ્યો જઈ ૩૬

પડે બીષ્મ દ્રોણુ દેખતા,

બીજા ચોડાને પેખતા

શ્રી કૃણો અનુનને કલ્યુ,

જો આ કૌરવ દન જે ન્વુ ૩૭

તે નારે દીદા ત્યા દન માય,

પિતા પિતામન ગુડ સ નાય,

વઝી ધણા માતૃક ને જ્ઞાત,
પૂત્ર પૌત્ર સખા સાક્ષાત. ૩૮

તયા શ્વસુર સુહૃદ ત્યાં ધણા,
જેહુ એ દળમાં પેતા તણા;
નિરખ્યા ઈતેયે તેણીવાર
બધું એ સર્વે નિરધાર ૩૯

તે દેખી દયાલ મન ચલું,
જેદ પામતાં એહલું કલું. ૪૦

॥ અર્જુનોવાચ ॥

અર્જુન કહે સાંભળો મદુરાય;
સ્વામી એ શું મેં સુધ્ધ નાં થાય.
એ તો મમ સ્વજન માહારાજ,
આવ્યા છે જે વહવા કાજ. ૪૧

એ દેખીને અંગ પિડાય, મુખતો મારું સુકી જાય;
થરથર કપે આખી કાય, રોમાંચ શરીરે ઊભાં થાય. ૪૨

ગાંડીવ ધનુષ્ય હાયથી પડે,
ત્વચા હૃદે ને મન હડખડે;
શરીર મારું ગળીને જાય,
અર્જુન વોઈ દિગ્મૂહજ થાય. ૪૩

માત્ર ગળિત ચરણ બંગિત થયો,
ગાંડીવ ધનુષ્ય નાંખીને રણો

વિભ્રમથી ચિત્ત જાયે ચળી,
જેમાં ગહેવાયે નદિ વળી ૪૪

શરીર તણી અવગ્યા સકળ,
શ્વામી વિપરીત દીમે ચિકળ;
દણ્ડતાં સ્વજન પોતા તણાં,
ત્રેમ નદિ સર્વે આપણાં. ૪૫

હું તો નવ વાહુ મુખ રાજ,
જ્ય પામવાને માહારાજ;
અશુન કહે ધિક્ ધિક્ એ રાજ,
અટેનું મ્હારે નથી પ્રભુ કાજ. ૪૬

કિં, શુ ગળ્ય નેં શો એ ભોગ,
ગો એ જીવ્યાનો સજોગ;
એ નો સકલ ભોગ મુખ ગજ,
ઈચ્છે કીન્ને જોડને કાજ. ૪૭

તે તો સર્વે મુખ ધનને તણ,
મગ્યા આવ્યા છે ત્યા સણ,
બહુ આચાર્ય પિતાને પુત્ર,
પિતામહ મામાને પૌત્ર. ૪૮

સસગ ને સાગા અમ તણા,
તથા સમધી દીમે ધણા;
શ્વામી કુળ કાય ક્યમ કીજીયે,
એ પાતિક શીર ક્યમ લીજીયે. ૪૯

धरुणं नदीं, ओ, दक्षुवा, कदा,
 अमने जे ओ मारे जना,
 अपि त्रैलोक्य राज्यने हेल,
 हे मधु सूदन तो मही केल ५०
 दक्षुता धृतराष्ट्रना तन,
 रीजे नदिं अमात्रं मंन,
 आततात्रि पट्ट विध छे ओह,
 तो हे पाप ते दक्षुता तेह. ५१
 योग्य नदीं अमो ओ मारवा,
 धृतराष्ट्र सुत सह पांधवा;
 ते माटे सुखो यदुनाय,
 स्वजन मारे सुख . शुं थाय. ५२
 यद्यपि ओ लोभांधज हवा,
 योग्ये नदीं काछ कौरवा;
 दूणनो क्षय करे नर जेह, धोर नरके पडे जन तेह. ५३
 दूणनो क्षय क्रीधानुं पाप,
 मित्र द्रोह तखे अग्निशाप.
 तो कथम अमो न प्रीष्टं कर्म,
 करवो न घटे ओह अधर्म. ५४
 दूण क्षय क्रीधानुं इगण्ड,
 द्रष्टि हेभुं मधुसूदन.
 दूणने क्षये सकण दूण मांये,
 अधर्म तखे प्रवेशज थाये. ५५

ધર્મ સનાતન ને કૃળ તણો,
 જાયે, ઉપજે, અધર્મ, ધણો.
 અધર્મ થકી કૃળની સ્ત્રી જાત,
 દોષ જનીત થાયે વિખ્યાત. ૫૬
 તે તો જન્મે સંકર વર્ણ, -
 એ દુઃખ સ્વામી અશરણ શર્ણ.
 સંકર જ્યાં, હોયે નારકી,
 પિતૃ છો તેહેના કર થકી ૫૭
 પાંચે નહિ ઉદક ને પિંડ,
 પડે નર્ક સહે યમ દંડ.
 સંકર સંબંધી દોષથી,
 જાતિ ધર્મ જાયે કૃળ થકી. ૫૮
 પરા પૂર્વના ને કૃળ ધર્મ,
 સર્વે નાશ પામે સુખ કર્મ.
 કૃળ નેહનો થાય નાશ,
 તે પ્રાણીને નર્ક નિવાસ. ૫૯
 પાપ કૃળ ક્ષય કીધા તણું,
 સ્વામી એ પાતિક ન આણું.
 હુ તો સન્ધ્યો મઠા પાતકી,
 એ ઉદમ કીધા મન થકી. ૬૦
 કશું રાત્ર્ય સુખ પોતા તણું,
 તે અર્થે શું સ્વજનને હાણું.

યદ્યપિ મેં ત્યજ્યાં દશિયાર,
દૌગ્ધ રાત્રે કરે પ્રદાગ ૧૧

રણુ માંદિ મારે જ્ઞે એમ,
એણી વાને મ્હાડં જેમ.
તે માટે હું યુદ્ધ નદિ કરું,
તથાપિ હું એકનો જાઈ મરું. ૧૨

નાખી ધનુષ્યને કાયર થયો,
અર્જુન મુર્છાગત વસ બયો;
બીખ માગીને ભોગ્ગન કરું,
પણુ એ રાજ્યને નદિ અનુસરું. ૧૩

॥ સંજય ઉવાચ. ॥

વળતા અર્જુન એહેલું કહી,
બેદા રથે ઓસરતા યજ્ઞ;
ધનુષ્ય શર લેઈ અણગું ધયું,
શોકિત મન ઉદ્દેગે બયું. ૧૪

દ્વાવ ધર્મ છોડવા થયો તૈયાર,
પર ધર્મ પાળવા કરે વિચાર;
દ્વિતોપદેશ કરશે પ્રભુ સાર,
જગ દિત માટે હરિ અવતાર. ૧૫

ધર્મ જ્ઞાનનો ગુપ્ત થશે ઉપદેશ,
એ સમગ્ર ગીતા આદેશ;

इयाराभे गीता पद अंघ,

कडी दैतना छटवा ६६. ६६

योग शास्त्रने अह्न विद्याय,

पूर्युं थयो प्रथमो अध्यायः ६७

इति श्रीमद् भगवद् गीता स्वपत्तिपत्सु ब्रह्म विद्यायां

योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे

अर्जुन विषाद् योगो नाम

१ प्रथमो अध्यायः

ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ધીરો

- પ્રારંભ -

॥ સંજય ઉવાચ ॥

પદ્મી જે વારે મધુમદને,

અર્જુન સીમા કૃપલા મને,

દુઃખ પામે નયણે જન ધાર,

એડેના વચન કલ્યા તેણી વાગ. ૧

સંજય ધૃતનામ્બુને કહે,

અર્જુન ગોક સાગરમા વહે,

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

કૃષ્ણ કહે અર્જુન શું થયું,

કૃષ્ણ પાપ તુજ હૃદ વલી રતું. ૨

વ્યાધાથી મોહ ઉપજ્યો મન,

વિયમ સમે માટે અર્જુન

એ તો કર્મ નીચને બાય,

ભલુ નહી અપકીર્તિન થાય. ૩

માન પ્રપ્તનુ ધારે કામ,

લોક દસાન્તનો એ દામ,

હે અર્જુન દુર્બલતા ધણી,
ધટે નદિ નયુંસક તણી. ૪

તમે! પરંતપ તે મને ધરો,
તજ ક્ષુદ્રતા ઉઘમ કરો;
છાંડી મોહ ધીગજ મન ધરો,
પારથ યુદ્ધ તમે! શીત્રે કરો. ૫

॥ અર્જુનઉવાચ ॥

હે અરિ મૂઢન કહો ક્યમ આજ,
ભિષ્મ, દ્રોણ યુદ્ધે મહારાજ;
અર્જુન કહે સુણો જગવાન,
ત્રિભુવ, દ્રોણ, પ્રજ્વલ પિતા સમાન. ૬

લણવાને કાજો વિનિ યોગ,
ગુરુ પિતામહ પૂજવા યોગ્ય;
જો ગુરુને કાજો રાજ્ય કીલ્યે,
તે ગુરુનો વધ ક્યમ કીલ્યે. ૭

પૂર્વ ઠાઘો

માહાંતુભાવ માર્યો વિના,
જો આ લોક મોજાર;
ભિક્ષા વૃત્તિયે છવીયે,
ને સાર માંહે સાર.
ગુરુને લજ્યાથી સાંપટે,
દુર્ભ્ય અર્થ ને કામ;
રૂધિર સમાનના ભોગ તે,
ભોગવવા ધનગ્યામ ૮

નથી જાણના એ અમે,

ને કાંઈ વાને સિદ્ધિ,

અમે છતીયે કે એક, જય પામે રણમધ્ય

ને માટે કીછયે આશ ડવવા આજ,

તે તો કાકાના કુવર, આઝવા વહવા કાજ ૯

ફળનો કય કવવા તણે, દોષે હણીયુ ચિત્ત,

કારર સકર ધર્મમા મૂઝાઈ મુજ મત્ત.

પોતાની પૂછુ કુગળ, નિગ્ગે કહોની વાત;

શિષ્યને શિક્ષા દીછયે, શગ્ધ્યાગત તનતાન. ૧૦

ને આ પૃથ્વીને વિષે, શનુ પાપે રાજ.

પ્રાપ્તી દોષે ત્યાહા વળી, દેવાધિપતિ કાજ.

તોહો તે નથી દેખતો, મટ્ટિ છવનો શોપ,

આજે મને ઉપજ્યો, ઈંદ્રિ શોપક દોપ ૧૧

॥ સંજય ઉવાચ ॥

રાય સુણો તવ એહ વચન,

શ્રી કૃષ્ણને કહે અર્જુન,

યુદ્ધ કરે નહિ એમ કહી રહ્યા, ત્યાગપત્રી અણખોસ્થા થયા. ૧૨

ત્યારે એ દળમા અર્જુન ખેદ પામતા દીઠા મન,

હસતા તદા દૃષ્ટ્યે રાજન, પાડવ પ્રત્યે કહ્યા વચન. ૧૩

॥ શ્રી ભગવાન ઉવાચ ॥

શ્રી કૃષ્ણ કહે તુજ મિથ્યાવાદ,

સાભાન્ય અર્જુન કયા અનાદ,

આજ પક્ષ જે ક્ષત્ર જ્ઞાન,
તે જ્ઞેતાં છે સદુ સમાન. ૧૪

કોણુ ગુરુ શિષ્ય માતને તાત,
કોણુ પુત્ર સ્ત્રી કુટુંબ બ્રાત;
જન્મ મરણ આત્માને નથી,
વ્યાપકને નો શું કહીયે કથી. ૧૫

જ્યમ ઝલુ પૂઠે ઝલુ આવે જાય,
હિલ્ય અસ્ત જ્યમ સૂર્ય કહેવાય;
પ્રાચ્ય દિશા નલિ સૂર્યની માત,
પૂર્વમાં પ્રાકટય હોય પ્રભાત. ૧૬

અખંડ ખીજ જ્યોતિ છે જ્ઞેહ,
વ્યાપક ૩૫ જાણીયે તેહ;
અશોચ તણેા તું શોચ અતિ ધરે,
વળી વિવાદ પંડીતનો કરે. ૧૭

મુખા છવતા કેરો શોક,
કદાપિ ન કરે પંડીત લોક;
હું તું ને આ ખીજ રાય,
ચેહેલા ન દેતા પૃથ્વી માય. ૧૮

એમ માં જાણીશ ને વળી એમ,
નહીં હોયે આ સદુ યે તેમ;
બાલપણું ને જ્ઞેખન જરા,
શરીર સંબંધી બાવજ ખરા. ૧૯

તેમ એ પ્રાણ દેવાતુ થયે,
 ધૈર્યના તે નર મજાક
 ઇન્દ્રિયોને વિપયશુ પ્રીત,
 નેવી મુખ દુખ તાતુ મીન ૨૦
 પોઠોએ પશુ તે ગ્યાર્ઠ નદિ,
 તે ભાન્ત તે સેટેનુ સહી,
 એ દેવ જે નન્ય પીડાય,
 મુખને દુખ સન્ધુ મન યાય ૨૧
 ધૈર્યના હોયે જે ક્રોધ,
 અર્જુન મોક્ષ તે નગ્ને રોધ
 અનિચ્છમાન તણો નદિ ભાવ,
 નિચ્છમાનનો નદિ અનાવ ૨૨
 તત્તજ્ઞાની છે જે ક્રોધ, નિન્દ્યે તેણે ક્રીવો મોધ,
 જેણે આ સર્વે મડાણુ, ક્રીવુ તે અધિનારી મળ્યુ ૨૩
 તે તો આવે ને અનિનાશ, મોગ નદિ કો કરવા નાશ
 મીકૃષ્ણ કહે જે મગ્તુ નથી, તુ આત્મજ્ઞાનેજ્ઞેને કથી ૨૪
 ન્યમ પ્રણય અવન્થા આવે દેહ,
 • પન્મેશ્વરની ઈન્દ્રો તેદ
 વગી જળમા પરપોટા યાય,
 તે ભાગે ને તહેમા સમાય ૨૫
 આત્મારામ કહીયે જેહ,
 હર્ષ શોકથી અળગો તક,

સોહેજો ઉપજો રહેજો સમે,
અસ્થિર માયા ઝેણી પેરે રમે. ૨૬

હું મ્હારું કરતા નર જોહ,
પારથ માયાનું બળ ઝેહ;
હવ આત્મા નિત્ય સ્વરૂપ,
એ પ્રમાણે અવિનાશી ભૂપ. ૨૭

પડી દેહ જે હવે ધરોં,
તે માટે ભારત યુદ્ધ કરે;
એહને જે હણાયો વદે,
અને હણનાર તેહનો બદે. ૨૮

તે તો એ અજ્ઞાની બણુ,
નહીં હણનાર હણાયો પ્રમાણ. ૨૯

પૂર્વ છાંયો

જણે ન કો એને, કદા મરે ન કશે ઉપાય;
નયી ઉપન્યો આજને, ન આગળે ઉત્પત્તિ ચાય;
એ તો અજ્ઞ ને નિત્ય છે, હણ્યું કાજનો પ્રાણ,
દેહ હણે એ નવ્ય મરે, અજ્ઞુનું એહ પ્રમાણ. ૩૦

આવે અવિનાશી અજ્ઞ નિત્ય,
જે કો ખેહની કરે પ્રતીત;
તે શા માટે કહોને હણે,
કોને હણવા શાનેને બણે ૩૧

હજી વચ્ચે માણસ વ્યયમ તન્ને,
 ખીનનં નવાં શરીરે સન્ને;
 તેમ તે તન્ને આત્મા દેહ,
 જીનો નવો અડે તેહ. ૩૨

અહેને છેદે નહિ હથિયાર,
 બાળી ન શકે અગ્નિ લગાર;
 કાલ્પ ન કરે જળ એહને,
 વાયુ ન સુકવે ત્યાં તેહને. ૩૩

અએદ, અ દાણ, અકલેદ, અશોષ,
 નિત્ય, સકળ, વ્યાપક નિદોષ;
 સ્થિર ને અચળ આત્મા એહ,
 સદા નિરંતરનો ત્યાં તેહ. ૩૪

આહાવોજ છે એમ કહ્યો ન જાય,
 ચિત્તવે ન આવે ચિત્ત માંય;
 નિર્વિકાર કહ્યો તે જાણ્ય,
 હેનો શોક ન તું મને આંણ્ય. ૩૫

અથવા જે તું ત્યાં અશુન,
 અહેની વાત વિચ્ચારો મન;
 પ્રાણુ દેહની સાથે મટે,
 તોડે શોચ હેનો નવ્ય ઘટે. ૩૬

જે જન્મ્યો તે નિશ્ચે મરે,
 નિશ્ચે મુખ્યો તે ફરી અવતરે;

જે વાતનો નહિ ઉપાય,

શાય કરો તહેનો મન માંલ. ૩૭

આદે એ શરીર અરપટ,

ભારત મધ્યે દીસે સ્પટ;

અંતે માયામાં લય યાય,

તહેનો શાય કરો મન માંલ. ૩૮

પૂર્વ છાયા

કો એક દેખે એહને, જેહેલું આશ્ચર્ય હોય;

આશ્ચર્ય સરખું વળી, બાપે ખીલે ટાય.

અને વળી જે સાંભળે, આશ્ચર્યવત તે યાય,

પણ તે સાંભળે તે યજી, પ્રીછે નહિ મન માંલ. ૩૯

સકળ દેહમાં દેહી પ્રાંણ, સદા અમર છે તે તું જાણ;

નિર્વિકાર અવિનાશી સહી, વાણી ગ્રેહેવા સમ્રથ નહિ. ૪૦

અગમ્ય અગોચર શુદ્ધિનાં ધરે,

તહેની ચિંતા તું શીદ કરે.

વાયુ ન શાયે, અગ્નિ નવ બળે,

જળે ન છુડે ગગને નાં ગળે. ૪૧

શસ્ત્ર ન ભેદે અમર નવ્ય મરે,

તે આત્માની ચિંતા શીદ કરે.

તે કારણે તુને અશુભન;

શોચ ન કરવો કેનો મન. ૪૨

ને પેખે પોતાનો ધર્મ,

કંપ વાય નહિ ઉત્તમ કર્મ;

હે અશુભ તું એવું બાબુ,

નિર્ભયપણું હૃદયે તું આણુ. ૪૩

ક્ષત્રીનો ધર્મ યુદ્ધી,

અધીક શ્રેય ખીણું તો નથી;

ક્ષત્રીને નહીં લાગે પાપ,

સ્વર્ગ પમાડે લાગે તાપ. ૪૪

સ્વર્ગ દાર તો ખુલ્લું થયું,

સમસ્ત યુદ્ધનું પાતિક ગયું;

માઝ્યા વિના સ્વર્ગનું દાર,

હથકું પામ્યો નિરધાર. ૪૫

બાબુ વિના એ નહીં પાંખીયે,

કલી મત્ત દોણુ સર્વ વાંખીયે,

અડ બાગી ક્ષત્રી હોમ બેલ,

અહેત્રા યુદ્ધને પામે તેલ. ૪૬

રણુ સંત્રામે ક્ષત્રી મરે,

તે તો સ્વધર્મ યદા હિદરે;

માટે એમાં પાપ ન હોય,

અશુભન સત્ય કરી માનજે સોય. ૪૭

ધર્મ યુધ્ધ જો તું નચ્ય કરે,
 પોતાનો દેહ પાપે ભરે;
 ખુએ ધર્મ પોતાનો વળી,
 અપકીર્તિ જોત્રે સહુ મળો. ૪૮

બધ પામી નાહો અર્જુન,
 સુભટ કહેશે હાર્યા કુંતા તન;
 સદા સકળ પ્રાણી તાલ્યરી,
 અપકીર્તિ કહેશે વિસ્તરી. ૪૯

જગ માંહે માનીતો જોડ,
 હોને મર્ણ્યથી અધિક્કું તેડ;
 મદારથી સહુ યુદ્ધને વિષે,
 બધ પામી નાહો માનશે ૫૦

માન ધરી જો નામે શીશ,
 તે આગળ લધુતા પામીશ;
 તાહરા જો શત્રૂ તે ધણા,
 કહેશે વાક્ય કલંકજ તણાં. ૫૧

સખળપણું તાદારું નિંદગે,
 તેથી દુઃખ અધીકું શું દશે;
 રણમાં ખુએ સ્વર્ગ પામશે,
 ને છતો તેા પૃથ્વી પતિ યશે. ૫૨

ધરમાં સૂઈ રહે નર જોડ,
 કદીયે મોક્ષ ન પામે તેડ;

હે કુંતી સુત તે ચિત્તમાં ધરો,
ગરીને નિએં સુદગ કરો. ૫૩

સુખ દુઃખ તથા લાભને લાંબુ,
હારે છત્ય સર્વે સરખુ' ગાંભુ;
તત્પર થા પહી યુધ્ધને આપ,
એમ કરતાં નહીં લાગે પાપ. ૫૪

અર્ચુન ગાન તણી જે કયા,
તે તેા જુને કહી સર્વાયા.
કર્મ યોગ વળી મુણે ઉપદેશ,
જેથી કર્મ બંધનનો નહિ લેશ. ૫૫

॥ અર્ચુન ઉવાચ ॥

સ્વામી વેદ વિદિત જે ધર્મ,
સ્વધર્મ દાન જપ તપ એ કર્મ;
મૂકિત લહે છે વેદ વિચાર,
સ્વામી તેમાં શું નિરધાર. ૫૬

તે મુને સત્ય કહો શ્રી હરિ,
એક જે વાત હોય નિર્ણય કરી;
તમેા અંતરજ જાણુ છો જેહ,
મારું મન જામે છે તેહ. ૫૭

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

અર્ચુન તુ કહે છે તે સત્ય,
વેદ તણી છે દ્રીવિધિ મત્ય;

ત્રિગુણાતિત શુદ્ધિ તું આણુ,
કર્મ માંહે નિઃકર્મ તું જાણુ. ૫૮

જ્ઞાની પુરુષ જે કર્મને કરે,
જ્યા તથ યોગ તીરથ આચરે;
સ્વધર્મ માટે કરવું એહ,
ફસની ઇચ્છા ન કરે તેહ. ૫૯

ઉદાસ થઈ મન રાખે જેમ,
કર્તા છતાં ન કર્યા સમ તેમ;
જ્ઞાન યોગે મન વશ થાય,
જ્ઞાન રહીતથી નવ્ય પ્રીછાય. ૬૦

હર્ષ શોક આયુષ્ય ને હાણુ,
પાપ પુણ્યથી અળગો તે જાણુ;
તે રહેજે મોહ સાગર તરે,
મોહ લક્ષણની બ્રમણા હરે. ૬૧

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

કહો સ્વામી સ્થિર શુદ્ધિ હોય કેમ,
મોહ સાગર તરવનો ઝંખ; (મર્મ)

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

મન વિષયથી સધળું છાંડીયે,
અર્જુન ઉદાસ થઈ ચાલીયે; ૬૨

મને કરી મનનું સોધન,

ચાપે સ્થિર બુદ્ધિ પાવન.

દુ ખે કરી જોકે ન સીદાય,

સુખથી, મને મોદ ન, મદ યાય. ૧૩

રાગ દ્વેષ મનેથી તન્નય,

તો મનથી કદી મોદ ન થાય:

એ લક્ષણે સ્થિર ધી યાય,

એક મન છતેથી સર્વ છતાય. ૧૪

એ જે કર્મ યોગ નિષ્કામ;

પાપ નહિ કાષે કળ હાંમ.

રત્નક ધર્મ હોયે એ તણે,

તોહે તે ભય ટાળે ધણે. ૧૫

કુર નંદન એ કર્મ વિવેક,

નિશ્ચયાત્મક બુદ્ધિ ત્હેની એક;

અને જે બહી બુદ્ધિના ધણી,

ત્હેની બુદ્ધિ બહુ શાખા ધણી. ૧૬

૩૧ એક મૂઠ બીજું નવ્ય લહે,

કર્મ માર્ગને સત્યજ્ઞ કહે;

વેદ વાદનો માંને મત,

આ વાણીને વહે પ્રુબ્ય વત. ૧૭

અભિલાષે આતુર જે જન,

અને સ્વર્ગ ઉપર અતિ મન

ભોગ, અધિકાર ફલ જન્મ કર્મનું,
કહે ધણે પુન્ય હોયે ધણું. ૬૮

ભોગ, અધિકારે, વિષય પરમત,
કર્મ ભાગે માદારાં ચિત;
તહેની છુદ્ધિ સદા સર્વદા,
તત્વજાનમાં ન હોયે કદા. ૬૯

ત્રિગુણાત્મક છે વેદ વચન,
ગુણાતીત તું યા અર્જુન;
સુખ દુઃખ તથા શુદ્ધ સત્વે રહે,
નિષ્કામ મારગને મહે. ૭૦

સકળ નવાંણુ તણે જે અર્થ,
સારવાને એક દ્રવ્ય સમર્થ;
તેમ જે બાહ્યંણુ જ્ઞાની હોય,
વેદ અર્થ સૌ જાણે સોય. ૭૧

કર્મ તણેા પુજને અધિકાર;
ફળનો તાહારે શિર નહિ ભાર.
મેં કામું અહેતુ' નવ્ય કહે,
અર્જુન કર્મ વિના નવ્ય રહે. ૭૨

યોગાભ્યાસ યકો કરે કર્મ,
સંગ ત્પણ આચર એ ધર્મ;
શીલ અર્સ.દ. જે હોય સમાન,
તહેને કહીયે યોગ પ્રધાન. ૭૩

અર્જુન જ્ઞાન મારગ ઉત્કૃષ્ટ,
 તેથી કહું તે ઘણું નિરૂપ્ટ,
 તે માટે તુ જાની થા,
 દેહી ન કરીશ ક્ષત્રી ઇચ્છા. ૭૫
 જાની લહે છે આ મર્મ,
 બુદ્ધિ બલુ તજે તે કર્મ;
 તે કારણ તું આચાર યોગ,
 યોગ કર્મથી ધણો નિરોગ. ૭૫
 જે કો જ્ઞાની પરિત હોય,
 કર્મ તણ્યાં ક્ષણ છૂટે મોય;
 જન્મ બંધથી છૂટે તેદ,
 નિર્ભય પદનો નહિ સદેદ. ૭૬
 બપારે તાહારી બુદ્ધિ અજાન,-
 દેહે, ગહન ગતિ પામે જ્ઞાન;
 સાંભળવું હોય તાહારે ભાગ્ય;
 મૂળ્યા તણો પામે વૈરાગ્ય ૭૭
 શ્રુતિ પ્રમાણે એકવી બુદ્ધ,
 નિશ્ચલતાએ થાયે શુદ્ધ;
 સમાધિ યોગે હોય જે ધ્યાન,
 ત્યારે તુજનેં થાશે જ્ઞાન. ૭૮

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

જ્ઞાન બુદ્ધિવતું લક્ષણ કયું,
 સ્વામી વળી સમાધિ તે શું ?

યોગાચ્ય.સ શુદ્ધિ શું કેહે,
ચાહે કેમ બેમે કેમ રહે ૭૬

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

ત્યજે મનોરથ મનના બેદ,
આત્મા એ સંતોષી રેદ;
ભારત બહેની એ ગતિ હોય,
જ્ઞાન શુદ્ધિ કહીયે તે બોય. ૮૦

ક્રુષ્ણે મન માનવી ન પીડાય,
સુખે ધણું રળાયાત નાં થાય;
ક્રોધ રાગ બય નર નેં નહીં,
જ્ઞાન વિગે તેહની શુદ્ધિ સહી ૮૧

જેહેતું મન નહીં ક્યોં આસક્ત,
કહું શૂકું દ્વેષ વિરક્ત;
એટલી હોય ત્યાં મતિ જેહની,
જ્ઞાન શુદ્ધિ કહીયે તેહની. ૮૨

જેમ કૃમિ પોતાની કાય,
કરિ સંઝહે પોતા માંહ;
તેમ ઈન્દ્રી ભોગેથી ગ્રહે,
જ્ઞાની વિ તેશુધ નરને કહે. ૮૩

ઈંદ્રિ તણા આહાર ન ત્યજે,
વિવધ લહેને ન રહે રજે;

તેમ અભિલાષ વિના આસક્ત,
પરમ દર્શનથી થાયે ચિગ્કત ૮૪

અમુકન ઇદિને મહે કાવ,
અને વળી નર પડીત હોય;
તોહે જિંધો ગુણ્ય ને ધરે,
બચાતકારે મન તેહેનું હરે. ૮૫

યોગી જન ઇદ્રિ વશ કરે,
ચિત્તની વૃત્ત હું સાથે ધરે;
વશ હોયે ઇદ્રિ નેહને,
જ્ઞાન સુધ્ધિ કહીયે તેહને ૮૬

વિષય નિવૃત્ત બ્યારે મન થાય,
આહાર તને તો સર્વ તજાય;
રસના સકળને ત્યાગે સોય,
તે હરિ પામે સંશય નહિ કોય. ૮૭

તો પછી વિષયે વાસના કેમ થાય,
આહાર જતાયે સહુ જતાય;
રસના ઇદ્રિ રસને નાં ત્યજે,
ત્યાં લગી મન વિષયોને મજે. ૮૮

વિષય માંહે રાજે ને ધ્યાન,
પામે તેહનો સંગ નિદાન;
સંગ થકી કૃપત્તિ હોયે કામ,
કામે ક્રોધ ઉપજવા કામ. ૮૯

दोष यही व्यापे त्यां मोद,
 मोडे विभ्रम तसे। संभोद;
 दोष मोद उपजे अभिमान,
 अभिमाने उपजे अज्ञान;
 अज्ञाने होय बुद्धिनेो नाश,
 बुद्धि नाशची होये विनाश. ६०

राम द्वेष रक्षित निरधार,
 धंद्रि तया करे व्यापार;
 माटे धंद्रियेने छतवी,
 बुद्धिनेे गाने वश राणवी.
 मनने वश करता वश धर्ध,
 मादा प्रसाद ते पाभे सखी. ६१

मादा प्रसाद यही निर्वीण,
 सरवे दुःखनी थाये हांण;
 प्रसन्नपणुथी त्यां ततणेव,
 पकव बुद्धि त्यां थाये अेव ६२

स्वधर्मे न्याय नीति वडेपाठ,
 हूँ भ्दाशं तज्जवेो अदंकार;
 अणुन अेनेो अे उपाय,
 रस धंद्रि गाने छताय. ६३

धंद्रि वश न, होये जेदने,
 गान ध्यान न होये तेदने;

ધ્યાન નદિ તડેને નદિ શતિ,
જ્ઞાનિ વિના સુખની શી ભાતિ ૯૪

અચળ ઇન્દ્રિય મન કરે,
તે મન તેની બુધ્ધિને હરે,
જનમ જળમા, વા, વેગે વાદાણ,
ચાની ડોલે વિના પ્રમાણ ૯૫

સધગી ઇન્દ્રિય વશ જોડને,
તેડના અર્થ યજી તેડને,
કુટ નદન અડેવો જે હોય,
જ્ઞાન બુધ્ધિ કહીયે ત્યા સોય ૯૬

સકળ જૂત તણી જે નિશા,
તે નિશિ જગે જ્ઞાની દશા,
જગે ત્યાહા એ પ્રાણી માત્ર
માહા મુનિને તે ત્યાહા રાત્ર ૯૭

મોહ નિદ્રા સસારી જન વૃત્તી,
યોગી જનની ત્યાહા નિવૃત્તિ
યોગી ધ્યાનાદિયે જાગ્રત હોય,
સ સારી વિપર્ધયા સુખી હોય ૯૮

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

અતિ પ્રતિષ્ઠિત ને અચળ, પૂરણુ જળે સદાય
પાણી જેમ આવી જળે, એહના સાગર માલ
ત્યમ જે જાનીને વિરે, કામ કરે પ્રવેશ,
તે તો પામે મોક્ષ પણુ, કામીને નહી લેશ ૯૯

તજે સકળ અભિલાષ જે કોય,
 મમતા રહીત નિરપૃચ્છી હોય;
 નિર્લકાર કરે જે મન,
 શાંતિપથ પામે તે જન. ૧૦૦

એ જે આહી સ્થિતિ મેં કહી,
 તે પામે મૂંઝાયે નહીં;
 અંતકાળે તે તેમાં નહી,
 પારથ મોક્ષ પામે તે સહી. ૧૦૧

દયારામ શ્રી કૃષ્ણનો દામ,
 તેણે પદમાં કર્યો પ્રકાશ:
 યોગ શાસ્ત્રને બ્રહ્મ વિદ્યાય,
 સાંખ્ય યોગ દ્વિતિયો અધ્યાય. ૧૦૨

इति श्रीमद् भगवद्गीतासुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
 योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे सांख्ययोगो
 नाम द्वितीयोऽध्यायः

सगवद् गीता अध्याय ३ त्रीने

॥ अर्जुन उवाच ॥

अर्जुन उहे सांजणे भगवान,
हीविधि वयन जेसो छो जल्य;
हे केशव तमो पर्म धी,
उहे ते ज्ञान त्रेष्टु कर्मथी. १

हा सगे प्रतिपादो छो कर्म,
को सगे ज्ञाननो धर्म;
तो ते घोर कर्मनी वाट,
मुने हेष्वाडो शा भाट. २

कर्म ज्ञानमां जेणां वयन,
उही भूजवो म्हारं मन;
ते भाटे उहे जेक प्रभाण्य,
जेणे म्हारं होय उद्याण्य. ३

अरी वात निर्धारण करी,
जेक भाग हेष्वाडो श्री हरि;

॥ श्री सगवातुवाच ॥

हे निष्पाप मे आ लोकमां,
जे प्रकार कला मोक्षना. ४

કૃષ્ણ કહે અશુભ મન આણુ,

બંને મારગ સમ કરી જાણુ;

સાંખ્ય જ્ઞાન ને યોગે કરી,

કર્મી પામે કર્મ આચરી. ૫

ઉભય ગણીને એકજ થાય,

જ્ઞાનીને વિજ્ઞાને સમજાય;

કર્મમાં નિષ્કર્મ છે તેમ,

પાપાણુ કાષ્ટે હુતાશન તેમ. ૬

કર્મ આગંભ વિના નિષ્કર્મ,

હોયે નહિ ક્રીધા વિના શ્રમ;

અને જે કોઈ કરે સંન્યાસ,

સિદ્ધિ તણી તદેને નહિ આશ. ૭

એક ગૃહસ્થાશ્રમ મૂકી વને જાય,

વસ્ત્ર તણ સંન્યાસી થાય;

તેણે બ્રહ્મ ન પામે કોય,

તત્ત્વ જ્ઞાને મોક્ષ જ હોય. ૮

કદાપિ ને ક્ષણ એક પણ કોય,

ન કરે કર્મ એહવો નવ્ય હોય;

બ્રહ્મ થકી ઉપજ્યાં સદુ કર્મ,

સર્વને આચરવા ભાખ્યા ધર્મ. ૯

સ્વભાવ જનીત જે ગુણને ધરે,

તેણે સર્વ કર્મ આચરે;

વ્યાપક બ્રહ્મનો અખિલ નિવાસ,

એવો તુને યાચે પ્રકાશ ૧૦

જે કો કર્મ ઈન્દ્રિય વશ કરે,

અને વિપય તહેના મને ધરે,

તે તો મૃદ વિશેષે સત્ય,

મિથ્યાચારી દાબિદ મત્ય ૧૧

જ્ઞાન ઇન્દ્રિ મને વશ કરે,

કર્મ ઈન્દ્રિયે કર્મ આચરે;

નહિ આસન્ન જલ્હેનું મન,

તે તો અતિ જ્ઞાની અર્જુન. ૧૨

કર્મે બ્રહ્માર્પણ મતિ કીજે,

ત્રિગુણાતીતને નિત્યે પૂજે

તે કાચ્છુ નિત્યે કરે કર્મ,

નહી કાધાથી કાધે ધર્મ. ૧૩

ન કરે કર્મ એહેવો તુ જલ્હા,

નિવૃત્તિ પામે નહી તે કદા,

વિષ્ણુ પ્રીત્યર્થ પાષ્પે જે કર્મ,

તહેનું જલ્હન યાવત્ જન્મ ૧૪

પૂર્વે જનકાદિ જ્ઞાનથી કર્મ,

બકિત યુત કરતા લહી ધર્મ;

તે માટે સુત કૃતી તણા,

કરો કર્મ કામતા વિના. ૧૫

નિત્ય કર્મ આચરવા સહી,

કર્મનો લોપ કરવો નહી,

આગેં અજ્ઞે પ્રજા યજ્ઞશુઃ,
 અજ્ઞાડી તવ ભોલ્યા એ શુઃ. ૧૬
 એણે કરી તમે વિસ્તરો,
 ઇચ્છા પૂરે ને મને ધરો;
 આ યજ્ઞે સંતોષો દેવ,
 તે તમને સંતોષે એવ. ૧૭
 માંડો માંડે લ્યો સંભાળ,
 તેણે ઉભય યામ પ્રતિપાળ;
 યજ્ઞે સંતોષાયા નેહ,
 મનવાંછીત ફલ આપે તેહ. ૧૮
 રહેનું રહેને આપ્યા વિના,
 આપે તે તરકર તેહના;
 અશન કરેડ યજ્ઞનો શેષ,
 રહેને ન રહે પાતિક લેશ. ૧૯
 આ સ્વાર્થે ને પાકવે,
 તે પાપી પાતિક ભોગવે;
 માણસની ઉત્પત્તિ અનથી,
 અન ઉપજે વર્ષા થકી. ૨૦
 તે વૃદ્ધિ યજ્ઞેથી હોય,
 યજ્ઞ ઉપજે કર્મે સોય;

* ૧ અજ્ઞે : બ્રહ્મા-પ્રજાપતિએ.

૨ અજ્ઞાડી : ઉત્પન્ન કરી.

૩ અશન કરે : ખાય.

વેદ થપ્પા ઉત્પત્તિ હોય કર્મ,
ખીજ વેદનું અક્ષર અક્ષ ૨૧

અક્ષ સકલ વ્યાપકને નિત્ય,
એહવા અક્ષની યજ્ઞે ગિથત્યે;
એમ ચક્ર જે ભવનું ફરે,
પારથ તેહને નવ્ય અનુસરે. ૨૨

ચોગે ધંદ્રી ચોતા તણ્યાં,
વ્યર્થ ભરે પગલાં પાપનાં;
જહેને પ્રીતિ પરમાત્મા વિગે,
તૃપ્તિ હોયે જે આત્મા થકે. ૨૩

એહવો સંતોષી જે કોય,
તેહને કંબુ કાંઈ ન હોય;
તહેને કાધાનું નહિ પુન્ય,
પાપ નહીં કાધે કૃત શન્ય. ૨૪

સકલ ભૂતની રિથતિ જે કહી,
હો શું કથું પ્રયોજન નહીં;
તે માટે નિત્યે કરે સોય,
કરના યોગ્ય કર્મ જે હોય. ૨૫

અનાસકત નિષ્કામ નર જેહ,
પરમ મોક્ષ પદ પામે તેહ;
જનકાદિક પામ્યા જે સિદ્ધિ,
કર્મ તણ્યા યોગે મહા નિધિ ૨૬

તે કારણુ માટે ચિત્ત ચેત,

કરવું કર્મ લોકને હેત;

ન્યારે કરે શ્રેષ્ઠજન કર્મ,

ળીન જોઇ આચરે તે ધર્મ. ૨૭

પ્રમાણુ વસ્તુ શ્રેષ્ઠ જન કરે,

સકલ લોક તેહને અનુસરે;

પારથ માહારે તો ત્રૈશોક્ય,

કર્મ નથી કાંઈ કરવા યોગ્ય. ૨૮

ન કાંઈ અપ્રાપ્ય, ન પામ્યા જન્મ,

તોહૈ પણ કર્મમાં વસું;

ન લેવું દેવું તદ્દપી કરું કર્મ,

શા માટે જે લોકના એ ધર્મ. ૨૯

આજસ મૂકીને જો કદા,

હું તો કર્મ કરું નહિ યદા;

તો તો પારથ સર્વે માનવી,

રહે મારગ માહારો અનુભવી. ૩૦

જો હું કર્મ ને નંદુ વેદ,

તો વરણા વરણીનો તુટે બેદ;

હું તો કર્મ કરું નહિ ચેદ,

તો આ લોક પામે હિચ્છેદ. ૩૧

કર્મમાં નિષ્કર્મ જાણશે,

પદ મ્હારું તે નિશ્ચે માણશે;

સંકરનો કરતા હું થાઉં,
 પ્રમ તણેા હજુતા કેહેવાઉં. ૩૨
 જડેના જોહ ધર્મ તે તે કરે,
 બીજા ધર્મને નાં અનુસરે;
 બારત જે અરાની જન,
 કરે કર્મ આસકત અતિ મન. ૩૩
 અનાસકત રાની પણ એમ,
 કરે કર્મ લોકને ક્ષેમ;
 કર્મોશ્રિત જે મૂઠ અશુધ્ધ,
 ભેદ ન કીજે તહેની ભુધ. ૩૪
 સાવધાન રાની છે જોહ,
 સર્વ કર્મને સેવે તેહ;
 માયા તણે તાંતણે ગુણે,
 કર્મ આચર્યાં છે જે જને. ૩૫
 અહંકારે મૂઠ મતિ રહે,
 તે કીધું પોતાનું કહે;
 તરુ રાની બારત જોહ,
 ગુણ ને કર્મ બાગને તેહ. ૩૬
 જાણે વર્તે ગુણી તે તણે,
 પોતાને કર્તા નવ્ય ગણે.
 જોહનાં ગુણે મૂંઝામાં ચિત્ત,
 કર્મ ઇદ્રિમાં તે છે આસકત. ૩૭

મૂઠ ધુધિ જાહેની એમ થઇ,
 જાની એ ફેરવવી નહિ;
 મહારે વિપે સમર્થ સૌ કર્મ,
 ચિત્તમાં રાખી પૂરણુ બ્રહ્મ ૩૮
 આશા રહીત, ને મમતા ત્યજી,
 શોક રહીત યુધ્ધ કર્મ સજી;
 આ મહારા મતને જે જન,
 વિચારે શુધ્ધ રાખીને મન. ૩૯
 નીંદા કોઇ તણી નવ્ય કરે,
 કર્મ બંધથી તે નીસરે;
 મહારા આ માર્ગને જેહ,
 નીંદે, ન અનુસરે, મત એહ. ૪૦
 તે સર્વને મૂઠ વિશેષ,
 ધુધિ નાશ તું જાણ્ય નરેશ;
 અને જે કોઈ જ્ઞાન પણ ધરે,
 પરંગતિ સ્વભાવે સૌ અનુસરે. ૪૧
 સ્વભાવ સરખી ચેષ્ટા કરે,
 રહે ન નિમ્રદે ઇંદ્રી તણે;
 સઘળાં એ ઇંદ્રીમાં સદા,
 રાગ દેવ વમે સર્વદા. ૪૨
 તેહ તણે વશ થાવું નહિ,
 મોક્ષ તણા છે રાત્રુ સદી;

નિધિ પૂર્ણ કરી એ પર ધર્મ,
તેથી શ્રેય ત્રિગુણ કુળ કર્મ ૪૩

૭૧ ધર્મે મનુ પણ શ્રેય
૫૦ ધર્મે તો ભય નિશ્ચય,

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

પાપ આચરે જે આ જન,
પ્રેરે કાણુ તેડનું મન ૪૪

કોનુ પ્રેરુ મન કર્મજ કહે,
પ્રેરુ પ્રેરુ મન પાપ આચરે,
યદુવગ કદિ ઇચ્છા ન હોય,
બનાતકારે પણ યાય તે મોય ૪૫

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

આ જે ઝામ ક્રોધ આ જેહ,
રજ્ને ગુણે ઉપજ્યા તેહ,
રજ્ને ગુણ ઉપજ્યો જે વાગ,
જ્ઞાન વન્દિ ઠાકે નિરધાગ ૪૬

આ ત્રપ્તિને મહાપાપી ગણે,
વેરી આ સ સારે પ્રમાણે,
જેમ પાવક ધુન્ને આવયો,
યથા અરિસો મેલે ભયો ૪૭

દર્પણ જાંખુ હોય જેમ,

કામ દોષ શત્રુ છે તેમ;

જ્ઞાન નમ્ય ટકે તેતું જેહ,

એમ નિર્દય થાય છે તેહ. ૪૮

પછી વળતું ઉપજે અજ્ઞાન,

અજ્ઞાને આવે અભિમાન;

મન ખુદ્ધિ ઇંદ્રીનાં હાંમ,

ત્યાં રહી દુષ્ટ કરાવે કામ. ૪૯

તે માટે ઇંદ્રી વશ આદે કરે,

રજ્જે ગુણને રાખે પરે;

હે અર્જુન એણે ઉપાય,

આત્મજ્ઞાને આત્મા વશ થાય ૫૦

વિપય વાસના કરે વેગળી,

પડરિપુને નાખે દળી;

મન ઝીતે ઝીત્યે સંસાર,

અર્જુન એનું જ્ઞાન વિચાર. ૫૧

ગર્ભ જરાયે વીંટયે જેમ,

જકત વીંટીયું કામે તેમ;

એ જે વેર રાખે નિત્યનું

ઠાંકયું જ્ઞાન જો જ્ઞાનીતણું. ૫૨

કામ અગ્નિ કુ તિળ એહ,

મહા દુઃખે પૂરાયે તેહ;

આ જે કામ અંહેવા ગુણુ જાગે,—

ઇંદ્રી મન ખુદ્ધિયે ઉપજે. ૫૩

मोक्ष उपजवे तेणे करी,
 ज्ञान सर्वनां से आवरी;
 ज्ञान उपर राप्तीने मन,
 कर्ता कर्म पक्ष नहि ते सेवन. ५४
 भारत ते कारणे मन धरी,
 छंदीने वश राप्ती करी;
 हस्ता ज्ञान विज्ञानज तथो,
 पेहेकुं अे पापीने हथो. ५५
 पंडीत छंदी कडे उत्पृष्ट,
 ते छंदीथी तो मन श्रेष्ठ;
 बुद्धि श्रेष्ठ तो ते मन यथी,
 श्रेष्ठ आत्मा ते बुद्धिथी ५६
 अेम आत्मा बुद्धिथी पर जणो,
 ते आत्माअे ते रिधर आणो
 कष्ट जडे अेहवो वेरी काम,
 महा पाहु तडेने हणो काम. ५७
 ह्याराम थी वल्लभ दास,
 तृतिथा-ध्यापनो कथो प्रकाश;
 योग शास्त्रने अह्न. पित्राय,
 कर्म प्रशंस तृतियो अध्याय. ५८
 इति श्रीमद्भगवद्गीतासुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
 योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संघादे कर्मयोगो
 नाम तृतियोध्यायः

અધ્યાય ૪ ચોથો.

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

અર્જુન મેં તુને જે જે કહ્યું, તે પૂર્વે સગથી સૂર્યેં મહ્યું;
પહેલો આ અવ્યય યોગને, સૂર્યેં પ્રત્ય કહ્યો છે મેં. ૧

સૂર્યેં મનુને સંભળાવ્યો, મનુએ રામ હૃદવાકુને કહ્યો;
હૃદવાકુથી અંબરીશ નેહ, ત્રિભુવન જગ વધાર્યો તેહ. ૨

અંબરીશ જ્ઞાન ભકિતમાં રહ્યો, રાજ થકો જ્ઞાન યોગે પામીયો;
પરંપરા એ પામ્યો યોગ એહ, રાજ ઝઘી તો જાણ્યે તેહ. ૩

પર્મ ભકતો મ્હારો તું નિજદાસ, તુજને સંભળાવ્યો યોગાભ્યાસ;
ભારત તે જે યોગાભ્યાસ, મદાકાળે તે પામ્યો નાશ. ૪

આ તે જુનો યોગ અભ્યાસ, હવડાં તુંને કહ્યો પ્રકાશ;
ભકત ને વળી સખા છે તું, ઉત્તમ રહસ્ય તે માટે કહું. ૫

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

અર્જુન કહે સ્વામી વિનતિ, સૂરજ તણી તો છે આશ્રીતપત્તિ;
જન્મ તમારો તો હમણાં થયો, તો સૂર્યને ક્યારે શી પેરે કહ્યો. ૬

તો તે કહો કેમ જાણું અમો, સૂર્ય પ્રત્યે કહ્યો છે તમે;

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

કૃષ્ણ કહે હું શું શું કહું કથી, મ્હારા જન્મની ગણના નથી. ૭

જન્મ કર્મ દિવ્ય મમ એહ, તરત્કાને જાણે જોહ;
ફરી જન્મ તે ન ધરે દોહ, અશુભ મુજને પામે તેહ ૧૬

મોહ મત્સર દુર્ગુણને તજે, સદા મ્હારો થમ મુજને યજે;
રાગ દ્વેષ ભય ક્રોધને તજી, મુજ મય થમ રહી મુજને ભજી. ૧૭

મોક્ષ પદારથ તે પામશે, રાગ દ્વેષ જ્યારે વામશે;
ત્હેને મુક્તિ નથી વેગળી, જડેની મનસા મુજમાં ભળી. ૧૮

જાને તેપે પવિત્ર જો હવા, મજ્યા બહુ મ્હારા ભાવમાં;
જો જોહવી શુદ્ધિમાં ભજે, ત્હેને ત્હેવી સિદ્ધિ મજે. ૧૯

મૂને જો પામે જો મને, હું પણ તેમ બશું તેમને;
પાર્થ આ સર્વે માનવી. રહે માહારો મારગ અતુભવી. ૨૦

કર્મ તણા ફળને અભેવ, આજો લોક યજો તે દેવ;
તે માણસને ઉતાવળી, સિદ્ધિ કર્મની હોયે વળી. ૨૧

મેં ગુણુ કર્મ વિભાગે એહ, ચ્યાર વર્ણુ સરગડયા જોહ;
તેડનો કર્તા છું તો જહા, અવ્યય જાણી અકર્તા સદા. ૨૨

અશુભ એ મતે જાણો સહી, મુને કર્મનો લેખજ નહિ;
કર્મના લેપે મુને કાંચ, ફલની ઇચ્છા નહીં મન માંપ. ૨૩

મુજને એહેવો જાણે જોહ, કર્મે નેવ્ય બંધાયે તેહ;
પૂર્વે જાની હવા નર જોહ, કર્મ કરતાં ભવ છૂટયા તેહ. ૨૪

આગળ જનકાદિક જો તર્યા, મુક્તિ હેત એમ કર્મ આચર્યાં;
અહેવી શુદ્ધિ જો જાણુશે, કર્મ મુક્ત મદામુખ માણુશે. ૨૫

जन्म अतीत यथा अति धृष्टा, भूरा ने अर्जुन तुं नष्टा;

श्रीमद्भागवते—

॥ अद्यताराद्यऽमंख्यात् हरे मन्वन्निधेद्विजाः ॥

॥ अन्ये चांशकलाः पुंसो ऋणस्तु भगवान् स्वयम् ॥

शुं शुं वरुणं इथी ते गति, मुञ्चथी प्लहानी उत्पत्ति. ८

भूदारी मायानो नदि पार, निर्माष्टक भूदारा अवतार;
ते सर्वे हुं गच्छं सडी ज्ञान तेदनुं तुञ्जने नदि. ९

अधर्मं वृद्धि न्यारे न्यारे थाय, वेद धर्मं न्यारे शोपाय;
धर्मं ज्ञानीनो होय प्रसंग त्यारे प्रगटवा मुने उभंग. १०

अत्र ने आत्मा, अव्यय हुं, प्राणी मात्रनो धृष्टर छुं;
तोडे रहुं प्रकृति आश्रयी जन्मू आत्मा भाषा यथी. ११

भारत जे जे काये धर्म, ज्ञानि होय ने थाय अधर्म;
हुं तो सरणुं ते ते काण, धर्मं तथो करवा प्रतिपाण. १२

भूदारा भक्त दुःखी जव थाय, तेनुं उष्ट न मुञ्चथी रडेवाः;
साधु तथी ज्ञाने काण, अने पातीकनो दणुवा साण. १३

दुष्कृति हेभी वागे मुने दाज, प्रगहुं तेनो करवा त्याण;
अर्जुन जेवुं ज्ञान विचार, हुं छुं कर्म रडीत निरधार. १४

दुःकृतिनो करवाने नाश, हुं आत्मा इये करं छुं प्रकाश;
धर्मं स्थापवाने त्यां हुं, युग युग विषे प्रवर्णुं छुं. १५

જન્મ કર્મ દિવ મમ એહ, તરવજાને જાણે જોહ,
ફરી જન્મ તે ન ધરે દેહ, અશુભ મુજને પામે તેહ ૧૬

મોહ મત્સર દુર્ગુણને તજે, સદા મ્હારો થા મુજને યજે,
ગગ દેવ ભય કોધને તજ, મુજ મય થત રહી મુજને ભજ ૧૭

મોક્ષ પામરથ તે પામશે, રાગ દ્વેષ જ્વારે વામશે
ત્હેને મુક્તિ નથી વેગણી, જડેની મનસા મુજમા ભગી ૧૮

જાને તપે પવિત્ર જો હતા, મત્યા બહુ મ્હાગ ભાવમા,
જો જોહવી શુદ્ધિમા ભગે, ત્હેને ત્હેવી સિદ્ધિ મન ૧૯

મૂને જો પામે તો મને, હુ પશુ તેમ ભજ્યુ તેમને,
પાર્થ આ સર્વે માનવી ગ્હે માહારો માગ્ગ અતુભવી. ૨૦

કર્મ તથા ક્ષણને અભેદ, આજો શોક યજો તે દેન,
તે માણસને ઉતાવળી, સિદ્ધિ કર્મની હોયે વગી ૨૧

મે શુભ કર્મ વિભાગે એહ, ચ્યાર વર્ષુ સરગ્ગડયા જોહ,
તેદનો કર્તા હુ તો જહા, અયય જાણી અકર્તા સદા ૨૨

અશુભ એ મતે જાણો સહી, મુને કર્મના લેપજ નહિ,
કર્મના તેપે મુને વાપ, ફરની ઇચ્છા નહી મન માપ ૨૩

મુજને એવેવો જાણે જોહ, કર્મે નવ નધાયે તેહ
પૂર્વે જ્ઞાની હતા નર જોહ, કર્મ કરતા ભવ છૂટયા તેહ ૨૪

આગા જનકાદિક જો તર્યા, મુક્તિ હેત એમ કર્મ આચર્યા,
અડેવી શુદ્ધિ તે જાણુશે, કર્મ મુક્ત મદામુખ માણુશે ૨૫

તુ પણ્ય કર્મ કર્મ તો તેહણુ, યુગાતરે પૂર્વ જનમ હનુ

॥ અણ્ણુન ઉવાચ ॥

અણ્ણુન કહે સ્વામી વિનતિ, કર્મ અકર્મ તણ્ણી કોણુ ગતિ ૨૬

॥ ઓ ભગવાનુવાચ ॥

હે અણ્ણુન એનુ તું વિચાર, કર્મ અકર્મ વિકર્મ વહેપાર,
કર્મ અકર્મના બેદ અનેડ કનિ ન પ્રીળ્યા તેહ વિવેક ૨૭

હુ તુજને તે કર્મ કહીશ, તેથી જન બધન છુગીશ,
કર્મમા નિષ્કર્મ દેખે જેહ, અકર્મ લક્ષણુ કહીયે તેહ ૨૮

શાલ્વ વિહિત કરેતુ કિયુ કર્મ, નિપિદ્ધ કિયુ કર્મ અધર્મ,
અને અકર્મ કહે શુ તે જાણુ, કર્મ ગહનગતિ નહિ પ્રમાણુ,
કર્મ વિશે દેખે અધર્મ, અકર્મ માહે દેખે કર્મ ૨૯

વગી કર્મમા કર્મ લેપાય, વિકર્મ કર્મ તે તો કહેવાય
બુદ્ધિવાન નર કહીયે સોય, યોગી સર્વ કર્મ કર હોય ૩૦

સર્વ આરબ કામના જેહ, અને સકલ્પ વર્જીત હોય તેહ
જ્ઞાનાગ્નિયે કર્મ જે દહે, વિશુધ તહેને પડિત કહે ૩૧

ત્યજે કર્મ ક્ષલ ઈચ્છા કોય, નિત્યે વૃષ્ટિ નિરાશ્રયી હોય,
અને આચરે જે તે કર્મ, કરતો થકો તેહ નિષ્કર્મ. ૩૨

નિરાસી ચિત્ત આત્માજીતા, ઐહેવા તણ્ણી તજે વારતા,
કેવળ દેહ તણ્ણા સુખ સજે, તહેને પાપ ન લાગે રજે ૩૩

વણ માગે પામે મુખ પ્રીત, દંદબાવને ક્રોધ રહીત;
સિધ્ધિ અસિધ્ધિમાં સરખું મન, તે કર્નાને નુહિ અંધન. ૩૪

સંમ રહીત મુખ દુઃખ સમાન, એમ હોય ને ચિત્તમાં જ્ઞાન;
યજ અર્થે જે કર્મ આચરે, તેણે સકલ કર્મ પરહરે. ૩૫

દાન પુણ્ય ઇત્યાદિક જેદ, નિષ્કર્મ કહીયે અહાવેતા તેદ;
અહા પ્રુધિ અનુભવ જેદ, એ અહા લક્ષણ તેદ. ૩૬

કર્તા અહાર્પણુ યજ, ગણે અહા હવી ને યજ;
કર્તા કર્મ ક્રિયા સાદિત્ય, અહાર્પ, અહાર્પિત રીત્ય; ૩૭

ધરતો ધ્યાં અહાકર્મને, એવો કો પામે અહાને.
અહા મય યઇ અહાર્પ સાજ કર્તા દાતા ભોક્તા વગરગ. ૩૮

ગૃહને વિષે રહી નર જેદ, યથા લાભ સંતોષી તેદ;
દુષ્ટ સંગથી અળગો થાય, કામ ક્રોધથી નવ્ય લેપાય. ૩૯

તે તો શુધ્ધ જ્ઞાની કહેવાય, મન પ્રુધિ જહેને વરા થાય;
કર્મ ફલ યોગ્ય ઇચ્છે જેદ, યજને યજે દેવને તેદ. ૪૦

જ્ઞાની અહા રૂપ અગ્નિને, યજે કરી હોમે યજને;
શ્રોત્રાદિ જ્ઞાન ઇંદ્રિ કોષ, તે અગ્નિમાં હોમે સોય. ૪૧

કોએક શબ્દાદિકને વળી, હોમે જ્ઞાન ઇંદ્રીમાં વળી;
કો યોગી કર્મો સૌ જેદ, શ્રવણાદિક પ્રાણાયામે તેદ. ૪૨

નિયમ યોગ જ્ઞાનાગ્નિમાં, તેને હોમે તે યજમાં;
વળી કો દ્રવ્ય યજને કરે, કો એક તપ કો યોગજ ધરે. ૪૩

ये व्याधाय यत् को ज्ञान, कस्य व्रत को नेम निधान
कोई अपानमा होमे प्राण्यु को होमे प्राण्युमा अपान ४४

प्राण्यु अपान गति सुधी होय प्राण्युयाममा तत्पर होय
ये गडे नियमे, अहाण प्रमाण्यु, प्राण्यु विरे तो होमे प्राण्यु ४५

यत् वेद अे सर्वे सही, रडेना पाप यत्ने गया दही,
अक्षे यत्ने शैरामत जेह, अह्न सनानन पामे तेह ४६

यत् गहीतने नहि आ लोक, तो कौग्न कथाथी पर होय,
शुद्ध द्र ये यत् अहिसक होय, अह्नार्पित भतिथी सौ ज्ये ४७

अह्नभय द्र-यथी करे, अह्नार्पण्यु भतिअे आदरे,
यत् तण्णा अेम धण्णा प्रकार, वेद विरे छे विस्तार ४८

मत्त किया शुभ हेशने हाण, सग पात्र शुद्ध तो नहि आण,
र-रापराधादि न्जणरी, अह्न व्यतिरिक्त भति आणवी ४९

नाम सधीर्तन प्रीते करी, यत् पूर्युता विधि विस्तरी,
कर्म यत्ती उपन्त्या जे न्जण्ये, मोक्ष प्राप्ती न्जण्ये निर्णय्ये ५०

अहता भमता गर्भ न राण्ये, अह्नार्थे करवानु भाण्ये,
द्रव्य यत्थी त्या अ्रेयदा, ज्ञान यत् परतप सदा पर

पाग्य सर्व कर्म ते जेह, ज्ञान विरे लय पामे तेह,
ते तो ज्ञानी अति प्राण्यु पते पूछे ने सेरानी गते पर

ज्ञानी तत्पदशीं उपदेश, तुज्जने करशे तन पामेश,
पावन अेमज्ज ज्ञाने करी, तुज्जने मोड नही व्यापे करी ५३

જેણે દેખીશ સર્વે કામ, આત્મા માંડે મુને તું જ્ઞેય;
 જે તું સર્વ પાપથી ધણે, છો તે કરતા પાપજ તણે. ૫૪
 જ્ઞાનરૂપી એ નાવે કરી, હિતરીશ પાતિક પરહરી;
 અર્જુન પ્રત્યે કહે ભગવાન, તને કહ્યું મેં તત્ત્વજ્ઞાન. ૫૫
 પાવક પવનનો પ્રેયો બને, અસંખ્ય જંતુ તેમાં પ્રજજે,
 અર્જુન એ દ્રષ્ટાંત કહેવાય, પાવક પાપે નહિ લેપાય. ૫૬
 કોટી યોજન બળે નવ ખંડ, પાપ ન લેપે લેને પિંડ;
 સર્વ બક્ષણુ કરે હુતાશન, તદ્દપિ પાપ કે નહિ મલીન ૫૭
 અર્જુન દીપ્ત અગ્નિ તો જેમ, કરે ભસ્મ કાષ્ટને તેમ;
 જ્ઞાન રૂપી એ અગ્નિયે સાય, સર્વ કર્મ ભસ્મ મય હાય. ૫૮
 આ લોકમાં છે જે જ્ઞાન, પવિત્ર નથી કાંઈ તેહ સમાન;
 તે યોગે સિદ્ધ થયેા થકે, જાણી સજ્ઞાન આત્મા વિગે ૫૯
 એવું જ્ઞાન વિચારે મન, લેને ન લેપે પાપ અર્જુન;
 જ્ઞાન લક્ષણુ વહિ છે જેહ, કામ ક્રોધાદિ બાજે તેહ. ૬૦
 જ્ઞાન સરખું કાંઈ પાવન નથી, વાત એ વેદ પુગણે કથી;
 છતેંદ્રીય વશી જ્ઞાનમાં ધ્યાન, શ્રદ્ધાએ તે પામે જ્ઞાન. ૬૧
 જ્ઞાન પામતાં થોડે દીન, પરમ સુખ પામે તે જન
 નહિ શ્રદ્ધા નહિ જ્ઞાન પ્રકાશ, સદેહે તે પામે નાશ. ૬૨
 સંશયાત્મકને સુખ, નહીં શોક, અને નહિ આ લોક પગલોક,
 જ્ઞાન તણે અદ્વિત મદ્દિમાય, ચોંદ્રે લોક જેણે વગ ધાય. ૬૩

आत्मा विगे परमात्मा हेजे, श्रद्धा पूर्वक गेहे चेजे,
ज्ञान दीपक जालो मार, ज्ञाने तम भाजे निग्धार. ६४

हे अर्जुन कहुं उदय विचार, अज्ञाने उपजे अदकार;
अदकारे मोद मन ते भेदिये, ज्ञान भजो ते छेदिये. ६५

योगाभ्यासथी तज्यां कर्म, ज्ञाने छेद्यो सहेद पर्म;
योग ज्ञानथी जाजे कर्म, सशय छुटे जागे भर्म. ६६

योग युक्तथी कर्म विचार, कर्म अकर्म तज्या प्रतिदार,
अर्जुन आत्मज्ञान जेदने, नदि कर्म अधन तेदने. ६७

ते भाटे जे आ सहेद, अज्ञाने दैवामा जेद;
छेद ज्ञान भजो ब्रह्मी भूषय, योग विगे रहे भारथ उदय. ६८

नास ह्याने शुद्धि छे जेदनी, ग्यना आ अध्याये छे त्हेवी;
योग शास्त्रने अल विद्याय, कर्म योग ज्योथो आ. १५. ६९

इति श्रीमद् भगवद्गीतायां सप्तमोऽध्यायः
योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे कर्म मंत्र्यास
योगो नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૫

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

કર્મ તણા ત્યાગને વદો, અને ફરી યોગ ને બદો;
તે બેમાં શ્રેયકારી નેહ, નિશ્ચે કહો કૃપણુજી તેહ. ૧

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

કર્મ યોગ ને ત્યાગ વિચાર, તે બેહુ એ કલ્યાણ પ્રકાર;
તે માંહે કર્મના ત્યાગ થે, કર્મ યોગ તે ઉત્તમ યકે. ૨

અર્જુન કર્મ તણો ને નાશ, વળી યોગ ક્ષમા અભ્યાસ;
બંને માર્ગ સરખા કરી જાણુ, બ્રહ્માનુભવી પદ હોય નિર્વાણુ. ૩

તે સંન્યાસી જાણો નિત્ય, આકાંક્ષા ને દેવ રહિત;
કોનો દેવ ઈર્ષ્યા નાં કરે, અદ્વૈત બુદ્ધિએ આચરે. ૪

દંદ વિના તે સુખે થકો, મદાબાહો છૂટે બંધ થો;
હે અર્જુન તે ભક્ત નિદાન, જેણે જાણ્યું તત્ત્વજ્ઞાન. ૫

સાંખ્ય યોગ ને જુજુઆ બદે, બાલ બુદ્ધિ પંડીત નબ્ય વદે;
બેમાં વિષે કરે એક નેહ, બેના ફલને પામે તેહ. ૬

સાંખ્યે પ્રાપ્તી રચણ હોય નેહ, યોગે પણ પામીએ તેહ;
એક દ્રષ્ટિ એ બેમાં હોય, પર બ્રહ્મને દેખે સોય. ૭

कर्म योगिना सन्यास, भाग्य नदि पामरा आरा,
 कर्म युक्त भुनि न होय, रित्र कर्म त्या पामे माय ८
 योगे युक्त ने दुग्ध आत्मा, दोगे उत हरी उतात्मा,
 सनीत्मा आप नम धरे, नच्य तेपाय पाय ते करे ९
 कर्म युक्त ने जानी गाय, कर्ता दु नच्य गतरे मोष,
 देणे सुत्रे ने परा अत्रि न त्याजे जेमे भूजे करे आस असत १०
 जेता आत्मगतां ते सही, भुगध सेता नमना सही,
 भूता जेरे ने थाने, आस सेता भुक्तो ने पिनयने. ११
 मनमा साग असाग्न मही, दु कर्ता जेम गले नदि,
 अदंता ममतानो नदि देश, तेने कदा ना अभि निवेर १२
 यनष्टु वनष्टु जे कांर्ध विचार, ते हंरीयेनो वतो वेडेनाग,
 दुं कर्ता जेम जणे नही, अद्वैत अक्ष निगत मही. १३
 अशुर्न ते योगी जेम नष्टु, अक्षपद पामे ते निरीष्टु,
 पूर्वे वसिष्ठादिक ऋषि जेड, वेः विदित कर्मने कर्ता तेड, १४
 ज्ञान द्रष्टि आभ्यतर कर्म, वेः विदित ते कर्ता कर्म,
 यित्र धर्मा जेम पटमा होय, तेम अतरात्मा देणे मोष, १५
 धर्मा यित्र पलु पट तो जेड, जानी जन उर जेज विवेक;
 आत्माउत जेना कपि जेड, शङ्खु अक्षपद पाम्या तेड १६
 श्रीभद्र भागवतमा जेम माय, निष्काम सेद सम नदि हो थाप;
 तजे भण भूत जेने ने अडे, जेयोन्नेय पलु कर्तो रहे. १७

જો એમ ઇંદ્રોનો ભાન, નર્ પોતા તણો અભાન,
કર્મ આગેએ બ્રહ્મ મેંજાગ, ફલા સકત ન કાઇ લગાગ ૧૮

એમ કરે ત નય લેપાન, યથા કમન પત જળ માલ,
નવમ જળમા નકે કમન ઉભ, ત્યમ જાનીતે કર્મ નિગરા ૧૯

તરે આરાગમનની બ્રમણા નક્ષિ, જે કર્મ બ્રહ્મને અર્પે સહી,
મન ભુક્ષિ ગયા એ ડરી, કેવળ ઇંદ્રિએ પગરી ૨૦

આત્મા તણી શુધ્ધતા બલ, કરે કર્મ ફળ ઇંદ્ર તલ,
નિષ્કામ ને કર્મે યુક્ત, નને તજે તે પામે મૂક્ત ૨૧

કામીને આસક્ત મનમાલ, મદિમુખી કર્મે બધાય,
યોગેશ્વર મદત છે જ્ઞેહ, કામના કર્મ ડરે છે તેહ ૨૨

તે આત્માની શુધ્ધિને કાજ, કરે તદ્દપિ પણ ફલનો ત્યાગ,
અશુભ જે ડહીયે મહાનત, તદ્દપિ મોહ છાડે લહી બ્રાત ૨૩

મનથી કર્મ કરે સદ્ ત્યાગ, મન નશથી મનમા અનુગાગ
નગર દ્વાર નવનામા ગહી, તે કાઇ કરે કગવે નહી ૨૪

એમ ન જાણે પ્રભુ લગાગ, હુ કર્તા હુ સર્જનદાગ,
કર્મ તણ ફળ તેડને નકિ, વર્તે તેડેની માયા સહી ૨૫

કોડોનુ પૂન્યને કોરોનુ પાપ, અણે ન તે ત્યા ઇશ્વર આપ,
મોહ અજાને ઢાલ્યુ જ્ઞાન, જ્યમ નાગે ઢાક્યો બાણુ ૨૬

અજ્ઞાને જે જ્ઞાન ઢાક્યુ, તેણે સર્વ મૂઝાઈ રહ્યુ,
જ્ઞાનેથી જ્ઞેહનુ અજ્ઞાન, નાશ થયુ હોય તેનુ જ્ઞાન ૨૭

અ દિલ્હીની જેમ ત્વા ઘણું, પ્રકાગ યાયે નેહજ તથુ
 બુદ્ધિને આત્માને શુ ધરે, તાત્પર્ય તેહને આશરે ૨૮
 જ્ઞાને પાતિક વોયા હોય, પુનર્નર્તિ ન પામે સોય,
 વિનય ય પ્રાક્તથુ વિદ્વાન, તથા ગાયને દન્તિ શ્વાન ૨૯
 અને આજ્ઞાન હોય જે કોય, પડિત તે સમદ્રષ્ટે જ્નેય,
 સમદ્રષ્ટિ એ અવતાન, અહી બેઠા ઝીલ્યો સસાર ૩૦
 નિદોષને સમ છે બ્રહ્મ, બ્રહ્મભાવ એ પામ્યો ત્યંમ,
 ગમતુ પામે નહી કાઈ સુખી, અણુગમતુ પામે નહી દુખી. ૩૧
 મોહ રહીત બુદ્ધિ દ્રઢ હોય, બ્રહ્મગ્નથુ બ્રહ્મમા રહે સોય,

॥ વ્રહ્મચિદ્ વ્રહ્મૈવ ભવતી તિશ્ચુતે ॥

બાલ્ય ઇન્દ્રીના ભોગજ વિને, નહિ આસક્ત સુખ આત્મા થકે ૩૨
 બ્રાહ્મ યોગ મુક્ત આત્મા હોય, અક્ષન સુખને પામે સોય,
 સ્પર્શ ઇન્દ્રીના જે જે ભોગ, તે તો ઉત્પત્તિ દુખ સયોગ. ૩૩
 કુતી સુત તેહને આઘત, પડીત તે માહે ન અમત
 શરીર મૂકવા જેહેતુ કોય, કામ ક્રોધ જનીત વેગ હોય ૩૪
 તેહને સહેવા સર્વ મમર્થ જેહ, યોગી તેહ સુખી નર તેહ
 અતંરાત્માતુ સુખ જેહને, તે શુ ગે દેખે તેહને ૩૫
 યોગી બ્રહ્મ ૩૫ જે દેહ, બ્રહ્મ માહે લય પામે તેહ,
 ક્ષીણુ પાપ ને સહુના દિતુ, દ્વ દ્વ રહીત તે આત્માજી તુ. ૩૬

સમ દર્શીં કાપિ હોયે જોડે, બ્રહ્મ વિગે લય પામે તેડે;
જોયે યતિએ જીવું ચિત્ત, કામ ક્રોધથી હોય વિરકત. ૩૭

આત્મ પિત મુએ જીવતે, લય પામ્યા છે બ્રહ્મ જ વિગે;
ખાલ્ય કરે ધંદ્રીને વિગે, આણે ચક્ષુ ભમે ને વિગે. ૩૮

પ્રાણ્ય અપાનને કરે સમાન, ચાલે નાસિકા મધ્યે ધ્યાન;
જીતે ધંદ્રી ને મન છુદ્ધ, એટલેા મુનિ મોક્ષ પર શુધ્ધ. ૩૯

તજે ક્રોધ ધ્વિજા ને ભય, એટલેા જોડે સદા મૂકત છેય;
સકલ લોકનો ધમ્મર તથા, તપને યજ્ઞ તણેા ભોક્તા. ૪૦

અંતર્યામિ સદૃમાં લહે, મુજને તે મોક્ષ પદ ગ્રહે;
મતિ દયાને દીધી જહેવી, રચના ધી અનુસારે ત્હેવી ૪૧

યોગ શાસ્ત્ર ને બ્રહ્મ વિદ્યાય, કર્મ નાગ પંચમ અધ્યાય. ૪૨

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां
योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे संन्यास योगो नाम
पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૬

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

જે હો કર્મ ફલને ન આશ્રયે,	કરવા યોગ્ય કર્મ તે કરે;	૧
અર્જુન વેદ વિહિત જે કર્મ,	વાદ કરે ને લોપે ધર્મ.	૧
નહીં સંન્યાસી નહીં તે પતિ,	નહિ હોય ત્હેની ઉત્તમ ગતિ;	
તે સંન્યાસી યોગી યુક્ત,	નહિ નિરગ્નિને ક્રિયા વિમુક્ત.	૨
પંડિત જહેને કહે સંન્યાસ,	પાંડવ તેહજ યોગાભ્યાસ;	
ત્યજ્યા નહીં જોણે સંકલ્પ,	યોગાભ્યાસી નહિ જુદિ અલ્પ.	૩
યોગ પામવા ઇચ્છે ભર્મ,	વેદ અંગ તે કારણુ કર્મ;	
યોગથી મોક્ષને ઇચ્છે જોહ,	ક્ષમા અહ્ય લે કારણુ તેહ.	૪
એવો જ્ઞાની તે સંન્યાસ,	ઇદ્રિશ્ચત સંસારે ઉદાસ;	
ત્હેને શત્રુ મિત્ર સમાન,	સુવર્ણુ કાષ્ટ ને લોહ પાપાણુ.	૫
એવા યોગી હોયે જોહ,	પાપ પુન્યથી અજગા તેહ;	
પવિત્ર પથે આસન દહ કરે,	સભ્ય અસભ્ય દ્રષ્ટિ નબ્ય કરે.	૬
યોગ વિષે હોયે મન જોહનું,	કર્મ નિપકામ કારણુ તેહનું;	
યોગ તણે મારગ જે ચઢે,	કારણુ તેજ ઇંદ્રી વશ કરે.	૭
ઇંદ્રીનાં શબ્દાદિક કર્મ,	નોહે આસક્ત તેહની ધર્મ;	
સર્વ સંકલ્પથી ત્યાગી રહે,	તેહને યોગારૂઢજ કહે.	૮

આત્માએ આત્મા તારવો, આત્મા અંધુ આત્મા તણો.	આત્મા ઉંઘો ન વિચારવો; તેમ વેરી આત્મા આપણો. ૯
આત્માએ આત્મા વશ હોય, આત્માને આત્મા અજાન,	આત્મ આત્મનો અંધુ મોય; કરે શત્રુવદ શત્રુ સમાન. ૧૦
હતાત્મા નેં ગુણુ હોય શાંત, માન અપમાન સમગ્રપૂર્વાંજ્ઞે,	ગીત ઉપણુ મુખ દુઃખની ગ્રાંત; સંબ્રાજ્યો પરમાત્મા તેંગ્ર. ૧૧
જાંને ને વિજાંને નૃસિ, મૃત્પિંડ ^૧ કાંચન પાપાંણુ,	હોય હતેંદ્રિય અને વિરક્તિ; જ્ઞેદને સમ તે યોગી જ્ઞાંણુ. ૧૨
સમ લોટા સમ કાંચન થાપ, ધોગેશ્વરે ક્ષી યોગી રીત,	શુધ્ધ, યોગી તે કહેવાય; યોગી પ્રીને ધરણે ચિત્ત. ૧૩
દિતકારીને શત્રુ મિત્ર, સાધુ પતીત સમતોલે ગણે	મધ્યવર્તી અંધુ ત્રાદિત શ્રેષ્ઠ સર્વથી તેડને બચે ૧૪
યોગી એકાંતે સ્થિતિ કરે, એકાક્રી યત ચિત્તાત્મા	આત્માએ આત્માયું દરે; આશ પરિગ્રહ નદિ' મત્રમા. ૧૫
આત્માનું સ્થાનકે સ્થિર કરે, અતિ ઉંચું નીચું નચ્ય હોય,	પવિત્ર સ્થાનકે તેડને ધરે; કુશ મૃગ છાજા વલ્લે સોપ. ૧૬
એકાગ્ર ચિત્તે તે વિષે, એમ થકો આસન ત્યાંહાં કરે,	મન વશને' ઇન્દ્રિને વિષે; આત્મ શુધ્ધ ને યોગ આચરે. ૧૭
કાયા શિર ગ્રીવા સમધરે, રાખે દ્રષ્ટિ નાસાની અગ્ર,	અને સ્થિર અચલ મન કરે; નચ્ય અવિલોકે દ્વિશા સમગ્ર. ૧૮

શાતાત્મા ને નિર્ભય થઇ,	બ્રહ્મચર્ય વૃત્તને અહો
અચન મન ચિત્તર નિશ્ચયન કરી,	હૃદય પ્રકાશની માટે દગિ ૧૯
જ્ઞાન દ્રષ્ટે અનિરોધે જોડ,	બ્રહ્મભૂત નર જાણીયે તેહ
મન વશ ચિત્તમા મુજબને ધરે,	મત પર યોગ સાધના કરે. ૨૦
યોગાભ્યાસી ઝધી મન,	જોડે આત્માને આત્મન,
તદા પરમ સુખ માહાર જોડ,	તેહ સમે તે પામે તેહ ૨૧
અતિશે અસન કરે જે કોય,	કાઇ ન ખાય જો એવનો હોય,
અતિ જાગેને અતિશે સોય,	યોગ ન પામે તે તેા હોય. ૨૨
અતિ આહાર નિદ્રા જોડને,	ધ્યાને ધીગજ નવ્ય ગહે તેહને,
અદ્ય આહાર લધુ નિદ્રા જોડ,	આસન ધ્યાન સુકત ગહે તેહ ૨૩
આહાર વિહાર સુકત જે હોન,	સુકત કર્મની ચેષ્ટા સોય,
સુકત સ્વપ્ને જાગત તણે,	યોગાભ્યાસ દ્વખ ત્વેનુ હણે ૨૪
ત્યારે ચિત્ત નિયમમા અહે,	અને તે ચિત્ત આત્મામા ગહે,
એવા જ્ઞાની હોય નર જોડ,	મોક્ષ માર્ગને પામે તેહ ૨૫
સૌ અભિવાદે નિ રપૃહી હોય,	યોગાભ્યાસી કહીયે સોય,
કાઇ ઈચ્છા મનમા ન ય કરે,	જ્ઞાને શુદ્ધ કર્મ આચરે ૨૬
જેમ દીપકની ચાતે યાત,	તેમ તે શરીર તણી ત્યા ધાત,
યોગાભ્યાસીનુ ચિત્ત નેમમા,	યોગી તે સયોગે આત્મા ૨૭
યોગાભ્યાસે રૂધુ ચિત્ત,	પામે પરમાત્મા શુ નિવૃત્ત
પેજે આત્મા આત્મા માહ્ય,	સતેસી યોગી - કેહેનાય ૨૮

એમ અતિ સુખ જે બુદ્ધિએ જડે, નિગ્રહે ધંદ્રિ, ના વશ પડે;
તે યોગ તત્ત્વે સાધતે, ચળે નહીં તે આરાધતે. ૨૯

આત્મ જ્ઞાન સુખ પામી જેહ, તેથી અધીક ન જાણે તેહ;
એહવા સુખની મધ્યે રહી માહા દુઃખે ચળે તે નહી. ૩૦

એહવે નામે યે એ યોગ, ટાળે દુઃખ તણેા સંભોગ;
તે યોગ વૈર, અપિત ધરી, અભ્યાસવેા નિશ્ચેા કરી. ૩૧

સંકલ્પે ઉત્પત્ત થયા જેહ, સર્વ અભિલાષ તજે તેા તેહ;
સકલ સમોહ જે ધંદ્રિ તણ્યા, મને શું નામે મનમાં. ૩૨

એહવી બુધ્ધિ જે ધૈર્ય ગ્રહે, નિવર્તે તેણે શનૈઃ શનૈઃ
મન તે આત્માને વશ કરે, ખીચું કાંઈ મનમાં નવ્ય ધરે. ૩૩

મન આત્મા વશ અહેવેા સહી, તે તેા કાંઈ ચિત્તવે નહીં;
મન ચંચળ છે માટે વળી, જ્યાંહાં ત્યાંહાંથી જાય છે તે ચળી ૩૪

ચંચળ ને અસ્થિર મન જેહ, ચળે યે એ વિષયે તેહ;
નિયમે રાખે ત્યાંહાં ત્યાંહાં યકો, રાખે વશ આત્મા વિષે. ૩૫

ત્યાંહાં મન બુદ્ધિ આકર્ષણ કરી, હરિ અર્ચન કરતાં રહેશે ઠરી.
પંજી મુને સધળે દેખશે, સર્વત્ર મુને વ્યાપક પેખશે. ૩૬

સૌના આત્મા જાણે સમાન, અભેદ બુદ્ધિનું રહે બાન;
ચંચલ મન સાચવવું ગ્રહી, મન જીતે હરી પામીએ સહી ૩૭

શુદ્ધ બ્રહ્મનું ચાતાં જ્ઞાન, તહિ ક્ષેપ રહે કો અજ્ઞાન;
તે માટે મન જીતે જેહ, મન જીતે હરિ પામે તેહ. ૩૮

मन थडी मन तेथो येणगे अम क ता ग्ने शुषु समे,	हृदय कमणमा प्रभु येणगे रोय मन शात पानि- निर्गमे ३६
अम योगे पन्न थयो ते, योगीना पातिके वन टणे,	अल्ल रुप सुभ पामे तेड, आप थडी आत्माने मगे ४०
शुभे अल्ल स्पर्श थयो तेड, हेभे सर्गने पोना भाळ,	अतिशे सुभने पामे तेड, पोते सर्ग प्राण्णीमा धाय ४१
ने योगे युक्त आत्मा डोय, सुभने सधगे हेभे जेड,	समान द्रगे जेये मोय, भरि निरे सर्ग त्यम तेड ४२
तेनो थाना हेड नदि नाश, सर्ग वृत्ता हुं रं जेड,	भदारो ते नन्य थान निनाश अम जाले जे तत्वे तेड ४३
अने ने सिधिन कर्म जे धाय, पोतानो आत्मा लयम होय,	तोपथु ते नेगी हुं भाळ, सधगे हेभे सरणे डोय ४४
शुभने हुं भ सम जाले मन, यागी पर्मा ते तो अशुर्न,	

॥ अशुर्न उवाच ॥

अशुर्न भीमने तमे, स्वामी तमे सौ सत्यज कथ्यु,	आ जे योग जो अनुक्रमे ४५
ययण मन त कथम जीताय, पन्न पधायो ते त्यम गडे,	पथु मन निअड कथम ते माडी रथे, तेनो जाणे सरण उपाय ४६
धन्वीने निपयनु तान, ते विधि जालुवाने मन यडे, ते न्धिरगडे कथम गति यणनान ४७	

अदृष्टं चित्तं निम्नं केम थाय, ते उपाय दे। युगुय
 यथा नते न हेमु अद, धर्मीराउ गडे चिउ तेद ४८
 हे कृष्ण यथा मन जे, दृढ मगानान प्रभाग्धी तो,
 ते मन नरा कराने न, शिष्य नायु तस्मी गति ल० ४९

॥ श्री लगवानुनाय ॥

मन यथण दुष्णे अडेवान, सहैद नही अर्जुन ते भाद,
 अर्जुन तु कडे छे ते सत्य, मन तस्मी छे यथन गत्य ५०
 कृतिमुत वेगभी यछ, अरुभागे अडेनाये सही,
 निम्नद भाउ कउणे अरुनाय, वैराग-योग-भक्ति अडे गश ५१
 नाने सहीनथी थाय प्रकाश, अेम कडे उ श्री अविनाश,
 आत्मा नही नमे जेदने, योग प्राप्ती हू षे तेदने ५२
 जडेनो आत्मा नेमे राय, पागे योग उपाये मोध
 वैराग्ये करी मन जीतीये, मन जीती योग जीउगे ५३

॥ अर्जुन उनाय ॥

व्याभी के सन्यासी थाउ, गृही पशु तउ वनमा अग्य
 तिन वैराग्य न मनथी अउ, ते निरये यगी अरुदण डेर ५४
 योग मार्गमा यत्ने पगे, अध्यानान अगे जे यगे,
 योग थकी यथे अेम जेद, कृष्ण केष्ण गति पागे तेद ५५
 पडगे जे मे भाग्यथी केय, श उहे अमरत नाशज राय
 अहं भाउगमा जे मुत्राय, निगअयीनी गति शी थाउ ५६

શ્રીકૃષ્ણ સકળ માહાગ સદેહ, યોગ્ય હેત્વા છે તમે તેહ;
આતે સદેહ ભાંગે સોય, તમથી અવર ન પામુ કૌય ૫૭

॥ ભગવાનુવાચ ॥

પારથ તેહને તો આ લોક, અને વિનાશ નહિ પરલોક;
કલ્યાણનો કર્તા કૌય તાત ન ત્હેની દુર્ગતિ હોય. ૫૮

યજ્ઞાદિક કર્તાનો દામ, પામી બહુ દિન કરે વિરામ;
પછી પવિત્ર મહા ભાગ્યેહ, યોગ ભ્રષ્ટ અવતરે તેહ ૫૯

અથવા સુદ્ધિવાન કુળ માંહ, યોગીને કુળે ઉત્પત્તિ થાય;
અતિ દુર્લભ આ લોક મોઝાર, જન્મ પામવો ત્યાં નિર્ધાર. ૬૦

તે તો તે જન્મે સુદ્ધિવાન, પૂર્વ જન્મનું રહે છે જ્ઞાન;
ત્યારે તે ફરી કરે ઉપાય, કુશળ સિદ્ધિ અર્થને ધાય. ૬૧

પૂર્વ તણા અભ્યાસી જેહ, અવશ્ય પામે ત્હેને તેહ;
યોગ નાં જાણે જે તે યદા, શબ્દ બ્રહ્મ ઉલ્લસે તદા. ૬૨

યોગી યત્ને કરે ઉપાય, તેહ તણાં પાતીક ધોવાય;
અનેક જન્મે સિદ્ધજ થઈ, પરમ મોક્ષ તે પામે સહી. ૬૩

યોગી તપસી ચાતાં અધીક, જ્ઞાનીથી પણ માનો વધિક;
કર્મ પણ યોગીથી ઘટે, અનુર્તન યોગી ચા તે માટે. ૬૪

સધળામાં જે યોગ આચરે, અંતરાત્મા સુજશું ધરે;
ભજન કરે શ્રદ્ધાએ જેહ, માહારે શ્રેષ્ઠ માનવો તેહ ૬૫

અર્જુનને કહે છે શ્રી હરિ, જ્ઞેયથી જડેની મનસા ફરી;
કામ્ય કર્મનો કાષો ત્યાગ, તે પુણ્યે પામે વૈરાગ. ૬૬

કો કાળે તેને જ્ઞાન ઉપજે, જ્ઞાન થકી તે મુજને ભજે;
દુર્ગતિ ત્ડેની હોયજ નહિ, કે જ્ઞેણે મ્હારી ભકિત લહી. ૬૭

ભુધ્ધિ પ્રેરક શ્રી કૃષ્ણજ થયા, દાસ દયા પર કાધી મયા;
યોગ શાસ્ત્ર ને બ્રહ્મ વિદ્યાય, વેદ કર્મ છડી અપ્યાય ૬૮

આત્મ સંયમની માખી રીત, યોગી જન એ શું કરે પ્રીત;
યમ નિયમાદિ પાળે જ્ઞેહ, આત્મ સંયમને લેડેશે તેહ. ૬૯

इति श्रीमद्भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योग
शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे आत्म संयम योगो नाम
षष्ठमो ध्यायः ॥ ६ ॥

जगवद्गीता अध्याय-७

॥ श्री भगवानुवाच ॥

- हे अर्जुन ते ह्यनमुक्त, मुञ्ज विषं मन रागे आसक्तः
मुञ्ज आसक्त पारथ मन करे, योग आचरे मम आशरे. १
- समग्र ज्ञांछे मुञ्जने त्येभ, सुष्य प्रकृति निश्च्ये कहु तेभ;
हुं, तुने विज्ञाने सह जेह, कक्षीश ज्ञान सर्वे तो तेह. २
- जे ज्ञानने ज्ञांछे करी, ज्ञांछुवा योग्य नहिं रडे इरी;
छिन्मनि द्रष्टे योग अभ्यास, अहेवा ह्यनरमां होय निजदास. ३
- जे वि ता भीज जेडा भजे, भदारी गतिने ते नव हजे;
सहस्र माणुसमां तो होय, सिद्ध अर्थने आहक होय. ४
- अहेवा सिद्ध अर्थी जे रडे, त्हेमां हो तस्वे मुने लडे,
पृथ्वी जण अग्निने पवन, आकाशने बुध्दिने मन ५
- अपनी, उदक, वह्नि ने वाय, आकाश मन बुध्दि ऐकज थाय;
वणी अहंकार ऐभ करी, आह प्रकृति गुणवी मात्वरी. ६
- अहंकार मणीया ते ज्ञांछु, अष्ट प्रकृति ह्यन प्रमाणु;
जे निष्कृष्ट प्रकृति जे कही, तेथी अन्य ह्य ते सही ७

માહાબાહુ જાણ્યું તેહ,
એ પ્રકૃતિ બેદે જગ ઉત્પન્ન,

સર્વ ભૂતની ઉત્પત્તિ જોહ,
એ સમગ્ર જગ મુજથી થાય,

ચિત્તિ ઉત્પત્તિ ને લયતણું,
સુણો ધનંજય હું થી પર,

મુજથી જગ અળગું ન લગાર,
જગત પ્રાયું છે મુજમાંલ,

જગ રૂપી આ મણુકાએ કરી,
કુંતી જા જળમાં રસ જોહ,

ઉદક વિષેનો રસ છે જોહ,
પ્રાણુ વિષે વને કું કાર,

પ્રણુવ સર્વ વેદમાં વ્યક્ત,
અવની વિષે સુગંધ છે સહી,

પવિત્ર ગંધ જે પૃથ્વી માંલ,
પ્રાણી માત્રમાં ઇવનપણું,

તપસીનું તપ છે તે સત્ય,
પાગ્ય સકળ ભૂતમાં જોહ,

બુદ્ધિવાનમાં બુદ્ધિ જોહ,
બળવાનમાં બળ તે ફું,

ધરી રહે જગતને જોહ;
તેમાં અધિકારી છે મન. ૮

તેહ તણું રચાનક તે એહ;
લય પામી મુજમાંહે સમાય. ૯

જગત સમગ્રનું તે હું બણું;
નથી કાંઈ તો ઉત્તમ નર. ૧૦

એક સૂત્રે જ્યમ પ્રોવ્યો હાર;
સૂત્ર વિષે રૂણીગણુ ને ન્યાય. ૧૧

એક સૂત્રે તે પ્રોવ્યો હરિ;
ચંદ્ર સૂર્યની આબા તેહ. ૧૨

ચંદ્ર સૂર્યની કાંતિ તેહ;
તે માંહે હું છું નિરધાર. ૧૩

રાખ્તાકારને હું નર સકત;
વહિ તેજથી અળગો નહીં. ૧૪

તથા જ્યોતિ અગ્નિથી થાય;
તે, હું, ને તપ તપસી તણું. ૧૫

સર્વ ભૂતમાં ખીજની ગત્ય;
ખીજ સનાતન હું તો તેહ. ૧૬

તેજસ્વીનું તેજ હું તેહ;
રાગ દેવ વિન! તે કહ. ૧૭

- કામ સમગ્ર ભૂતનો જોડ, ધર્મ વિરોધ કરે નહિ તે
પાશ્વ પ્રત્યે પ્રભુ કહે વાગુ, તુલ્યથી અગમે નહિ નય ૧૮
- ત્રિગુણ પુત્રને આજ્ઞાકરી સહી, કર્મ કરાવુ અગમે ગહી
સાત્તિક રાજસ તામસ ભાવ, હથી જાણે તે તણુ અનાન ૧૯
- તે હમા, હં તેમા નહી, ભગવાન તે જાણે સહી
એણે તણુ ગુણે તો સહ, મિત્તાપુર્ મોત્યુ છે બહ ૨૦
- એથી પર અથ અમ કોય, મુજને તો નય જાણે સોય,
ત્રિગુણાતીત મુજને જાણુશે, દુષ્ટ સગથી અગમે થશે ૨૧
- ગુણમય દેવી માયા એહ, તગથી કહણુ માહારી તેહ,
પામે મુજને તો જે કાય, તરે તે માયાને સોય ૨૨
- દુષ્ટિ ને અધમ નર જોહ, ક્યમે ન પામે મુજને તેહ,
માયા એ સોપાયે જ્ઞાન, અસુર ભાવ પામે નિદાન, ૨૩
- ચતુર્વિધ ભક્ત છે જોહ, શ્રદ્ધાયે આરાધે તેહ,
પુણ્યાત્મા માહાર અશુન, પ્રકાર ચ્યારથી કરે ભજન ૨૪
- આરત, ઝજાસુ, અર્થારથી, જાનીને મુજ દર્શાગથી,
એ પીડિત તે મુને સેવતો, ખીને મુને જાણુના ઇચ્છતો ૨૫
- ત્રીજો કામના કુધે સ્વાય, ચોથો મુમુક્ષુ જ્ઞાની કહેનાય,
તે મધ્યે જ્ઞાની ભક્ત એક, નિષ્કામે ભજન કરે તે વિશેષ ૨૫
- એ સર્વેમા જ્ઞાની સાગ તે મુજને પામે નિગ્ધાગ,
જ્ઞાનીને હુ વ્હાલો અત્ય, મુજને પણ તે વ્હાના સત્ય ૨૭

મના ને મન્તો દરઠે કામ,	તેના ૩૫ ધરૂ તે દામ
અપ્રાપ્ત ૩૫ મુને પીજાણુ,	જન માહું દુ સગુણુ કરી જાણુ ૨૮
મુજને સગુણુ કરી ને ન્દાપ,	તે મૂળ યજી મુખ્ય કહેવાય
શૂત ભવિધ્ય ને વર્તમાન,	નિકાન અગાધિત નિગમે ગાન ૨૯
વેદાદિકને પણ દુ અગમ્ય,	ને તિ શ્દી વીરમે તે ગમ્ય
નિગાની જન્મ કર્મને જાણે,	અગાની અનુભવ ના આણે ૩૦
દુ જાણુ પણ તે ન ય લહે,	મદિધી ભાગ જેમ પપનો વહે
એ સવે તો ઉદાર પ્રમાણિ,	જાની માહારો આત્મા જાણી ૩૧
જેના ચિત્તે દુ મુજ વગ જેટ,	અતિ ઉત્તમ ગતિ પામે તેહ
મુજ બજન કરેથી પાતી દુ ખ જાય,	મુને નજતા મુજમાહે સમાય ૩૨
જાની જુ જન્મને અત,	મુજને તે પામે સિદ્ધાત,
વાસુવે મય આ બન,	અહેવો મ્હારો આત્મા દુર્નભ ૩૩
જ્ઞાન ગ્હીત અભિનાયી જેહ,	પામે અન્ય દેવને તેહ
તે તો તે તેનામા ગેહ,	પ્રકૃતિ પૂર્વ અભ્યાસજ ગ્રહે ૩૪
ને ને ભક્ત ને ને દેવને,	અધ્યા એ દરઠે સેવને
તે તેને તે દેવજ પ્રતે,	કરુ અધ્યા અવિચન મતે ૩૫
તે તો તેની પૂજ કરી,	આગધે છે શ્રદ્ધા ધરી
તે દારે કામ હિતારી જેહ,	માહાગ આપ્યા પામે તેહ ૩૬
અપ શુદ્ધિ તો તેની કહી,	તેહના દળનો અતજ સહી
તે દેવને તે પામે આસગત,	મુજને પામે માહાન ભક્ત ૩૭

સુદ્ધિ હીન, હું અવ્યક્તને,	માને મત્સ્યાદિક વ્યક્તને,
પરમ ભીન ઉત્તમ મમ જોહ,	અવ્યયને નવ્ય જાણે તેહ ૩૮
યોગ માયાએ વિધેઃ જોહ,	પ્રકાશ સર્વને નહિ હું તેહ,
મુજને લોક આ મૂઠ એકજ,	નવ્ય જાણે અવ્યય ને અજ ૩૯
પૂર્વે હતા પ્રાણી જોહ,	આજ વર્તમાને પણ તેહ,
જાણું હું જે આગળ હોય,	લહે ન ત્રણમા મુજને કોય ૪૦
ભારત ઇચ્છા દેષે કરી,	હદ મોહ રહ્યો વિગ્તરી,
સર્વ ભૂત સંસારી જોહ,	પામે મોહને તેણે તેહ ૪૧
પૂણ્ય કર્મ છે જન જોહના,	થયા નાશ પાતિક તેહના,
તે તો હદ મોહને તજે,	હદ વૃત્તેથી મુજને ભજે ૪૨
જરા મરણથી તે મુકાય,	તે કાળ્યુ મમ શરણે યાય,
સમગ્ર બ્રહ્મને જાણે તેહ,	સર્વ કર્મ અધ્યાત્મિક જોહ ૪૩
તે અધિભૂતાધિ દૈન સદ વર્ત,	તથા અધિયજ પામે મમ વર્ત,
અવસાને પણ યોગે મુક્ત,	મુજને જાણી પામે મુક્ત. ૪૪
દયારામ શ્રી કૃષ્ણનો જન,	તેણે પદે કહ્યા વચન,
યોગ શાસ્ત્રને બ્રહ્મ વિદ્યાય,	ગ્નન વિગ્નન સપ્તમ અધ્યાય. ૪૫

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां
योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे ज्ञान विज्ञान योगो
नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય-૮

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

હે પુરુષોત્તમ શું તે બ્રહ્મ ? શું અધ્યાત્મ ? ને શું કર્મ ?
અધિભૂત તે કહો શું કહ્યું ? અધિ દૈવ ક્યમ જાયે લહ્યું. ૧

અધિ યજ્ઞ તે આ દેહમાં, કેમ ને કોણ હે સર્વાત્મા;
પરમાત્મા પરબ્રહ્મ કહેવાય, અધિ દૈવિક મૂળ કોણ ને ધાય. ૨

આધિદૈવત મહામુક્તના ધર્મ, પુરુષોત્તમ તે છેદો ભર્મ;
જેહનો આત્મા તત્પર નેમ, પ્રયાણુ કાળે જાણે કેમ ? ૩

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

અક્ષર એહવો ઉત્તમ બ્રહ્મ, ઉપજે તે તો અધ્યાત્મ;
શુભ ઉપજાવે છે જેહ, કર્મ સંગ્રા કહીયે તેહ. ૪

દેહાદિક તે અધિભૂત જાણુ, અધિભૂત તે પુરુષ પ્રમાણુ;
દેહીમાંહે શ્રેષ્ઠ સુણે તું, અધિયજ્ઞ તે દેહમાં હું. ૫

અર્જુન પ્રાણુ અધ્યાસે ધાય, અધ્યાત્મ બ્રહ્મ તે કહેવાય;
યજ્ઞ-દાન-જપ-તપ ને કર્મ, અધ્યાત્મ ભક્તના કહીયે ધર્મ. ૬

આંતકાળે મુજને મન માંણ, રમરે શરીર તજીને જાય;
તે તો મુજને પામે સહી, એ વાતમાં સદેહ નહિ. ૭

જ્ઞાન યોગે કરે મહાદ્ધ ધ્યાન, અધિ દૈનિક તે કહીએ જ્ઞાન
 તેહ સદા તુ સેવે સહી, મહાદ્ધ ધ્યાન કરતે ગિથર ગહી ૮
 અર્જુન યુદ્ધ કરો જ્ય થગે, અ તે પદ મહાદ્ધ પામગે
 કૃતી સુત અતકાગે તે ત્રેહ, ભાવે સમરતો છોડે દેહ ૯
 તે ભાવે યુક્ત તે તેહ, તે તે પામે તે તે દેહ
 તે માગે તુ મુજને સમરે, સદા સર્વદા જો યુદ્ધ કરે ૧૦
 મહારે વિરે મનને જુદિધરી, પામીશ મુજને નિશ્ચે કરી,
 પારથ યોગ અભ્યાસે યુક્ત, અન્ય ભજનથી ચિત્ત વિમુક્ત ૧૧
 દિવ્ય પરમપુરુષને જોહ, ચિત્ત રાખે તે પામે તેહ ૧૨

- પૂર્વ છાંયો -

સર્વ જ્ઞાની જીર્ણને, સહને શિક્ષા દેહ,
 અતિ સૂક્ષ્મથી સૂક્ષ્મને, ધરે સર્વને જોહ,
 અચિંત્ય કૃપ જોહતુ અને આચિંત્ય કરે વર્ણુ,
 માયાથી પર તે તથુ, જે તે કરે સર્મણુ ૧૩

ભકિત યુક્તને મન અચળ, પ્રયાણુ કાગે ક્રોધ,
 પ્રાણુ તણો આવેશ ત્યા, કરે ભમે મા સોધ,
 યોગાભ્યાસ કરે વળી, ભને પ્રકારે તેહ,
 અહેના પામે દિવ્ય જે, પરમ પુરુષને તેહ ૧૪

વેદ જાણુ અક્ષર જહે, અચન નહી જે લેશ,
 વિતરાગ અહેવા યતિ, અહેમા કરે પ્રવેશ,
 અહમચર્ય જે આચરે, તેહની ધરજા જાહ,
 તે પદ સક્ષેપે કરી, કહીશ તુજને તેહ ૧૫

॥ યોગાધ્ય ॥

- અભ્યાસ યોગે મન વશ આણુ, મન આણે પદ પામે નિર્વાણુ;
નિયમે રાજે સર્વે દ્વાર, મનને શંધે હૃદય મોઝાર. ૧૬
- પ્રાણુ નિયમની સકતેં અડે, યોગ ધારણા માંહે રહે;
બ્રહ્મ એકાક્ષર પ્રણવ જે કહે, સ્મરણુ મ્હારે કરતો રહે. ૧૭
- અહેવા તણુ જાય જે દેહ, પામે પરમ ગતિ મુજ તેહ;
અન્ય ન ચિત્ત નિરંતર જેહ, નિત્યે મુજને ચીતવે તેહ. ૧૮
- નિત્યે યોગાભ્યાસ જેડને, પારથ હું સુદ્ધાન તેડને;
પરમ સિદ્ધિને પામે કરી, માહાજન મુજને પામે કરી. ૧૯
- દુઃખનું સ્થાનક અને અનિત્ય, અહેવા જન્મ ન પામે સત્ય;
બ્રહ્મ શોકથી આહોરી રિચિતિ, અર્જુન તેડને પુનરાવૃત્તિ. ૨૦
- મુને જે પામે કૌતેય, કરી જન્મ ધરે નહિ તેહ;
મ્હારે પદ તે અચળ પ્રમાણુ, જે સહસ્ર યુગ અહોરાત્રી ગણુ. ૨૧
- સહસ્ર ચોકડી યુગ પર્યાંત, બ્રહ્માનો દીન એક વદંત,
અહોરાત્રને ગણે જેહ, દીન સમાન રાત્રી કહે તેહ. ૨૨
- વર્ષ સો એક બ્રહ્માનાં થાય, એણી પેરે કાળ સંખ્યા ગણાય;
સો વર્ષે બ્રહ્માનો ક્ષય સહી, મ્હારા ભકતને પડવું નહી. ૨૩
- તે દિનને આવે સહ કાળ, અચકતથી ઉત્પન્નિ હોય;
અને રાત્રીને આવે વળી, અચકતમાં તે જાયે બળી. ૨૪

જે શુભ સર્વ ઉપગ્યા ઉપગ્ય, વગસ દિવસ આગમે કરી	ગતી આગમે તે નય થાય તે પ્રાણી સુ ઉપગે ફરી ૨૫
તે જગતથી પર તે જોહ, પ્રાણી માત્રનો થાયે નાશ,	પ્રગટ અન્ય સનાતન તેહ તેહ તણે ત્યા નહિ વિના ૨૬
અન્યકત ને અક્ષર જોહ, જોહને પામીને ન પડે કોય,	પરમ ગતિ કહીયે તો તેન પર્મ ધામ માહાડ તે સોય ૨૭
પારથ પરમ પુરૂપ તે સોય, જોહને અતર ગતિ સૌ જૂત,	અનન્ય ભક્તને પ્રાપ્તી હોય જોહની કીધી સકળ વિભુતિ ૨૮
જે યજે યોગી ગયા જોહ, જે કામે જે આવર્ત્યા હોય,	પુનરાવૃત્તિ ન પામે તેહ ભરતર્પણ મ્હીશ તે સોય ૨૯
બ્રહ્મવિદ અદેરા જે જન, શુકન કૃષ્ણ જે પક્ષ કહેવાય	પટમાસ યાજ ઉત રાજન ઉત્તરાયણ દક્ષિણાયણમા થાય ૩૦
શુકન પક્ષ પામે દિન અગન, પટ માસ દક્ષિણાયન માહ,	એમ બ્રહ્મમા થાયે મગન કૃષ્ણ નિશાએ ક્રુમે જાય ૩૧
ત્યાથી ચદ્ર જ્યોતિને મગી, શુકલ કૃષ્ણ પક્ષ એ વિગત,	યોગી ફરી અવતરે વગી વર્ત સદા નિરતર જકત ૩૨
એકે પુનરાવૃત્તિ ન હોય, એ જે મારગ જાણે જોહ,	બીજે ફરી અવતરે સોય યોગી મોહ ન પામે તેહ ૩૩
તે માટે યુ અર્જુન સદા, યોગે યુકત રહે સર્વદા ૩૪	

॥ પૂર્વ ળાયો ॥

વેદમાં અને યજુમાં, તપ દાને જેલ,
 દળ બ્રાહ્મ્યું તે તો સકળ, જોગી જાણે તેલ;
 તે કળને તે અતિક્રમી, આદિ પરમ જે ધામ,
 પામે તે નિશ્ચે કરી, યોગી ઉત્તમ ળામ. ૩૫

॥ ચોપાઈ ॥

અથવા કાશી-કષ્ટક-મર્ણુ (મરણ્ય) મ્હારા ભક્તને નહિં અવતરણ્ય;
 ન્યાં ત્યાં થોા કદી દેલ મૂકશે પણ અંતે મુજ પદ પામશે. ૩૬

પદ્મપિ શ્વપચ દેલ કદી થાય, તદપિ દુર્ગતિ તેની ન થાય;
 ભક્ત તણો છે અતિ મહિમાય, મ્હારા ભજને સંતોપાય. ૩૭

માટે પાર્થ મુજ ભક્તિ કરો, કામ ક્રોધાદિને કરો પરો;
 દાસ દયો હરિ ગુરૂ આધીન, રસ સાગરે રહે મન મીન. ૩૮

યોગ શાસ્ત્રને બ્રહ્મ વિદ્યાય, અષ્ટાંગ યોગ અષ્ટમ અધ્યાય;
 કોઈ કહે મહા પુરૂષનો યોગ, મહા પુરૂષનો થાયે સંજોગ. ૩૯

જન્મય વાક્યની એકતા લહી, બિન્ન તત્ત્વે કાંઈએ નહીં. ૪૦

इति श्रीमद्भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां योग
 शास्त्रे श्रीकृष्णार्जुन संवादे महापुरुष योगो नाम
 अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

શ્રી ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૯

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

- કહું પામ્ય ગૂઢારથ જ્ઞાન, જે જાણે તરામે મોહ અજ્ઞાન;
 ન કોને નિદે એહવો હું, કહીશ તુજને ગુણ આ હું. ૧
- જ્ઞાન વિજ્ઞાને સદ વર્ત, જે જાણે હોય પાપ નિર્વાત;
 રાજવિદ્યા ને રાજગુણમાં, અતિ પવિત્ર અને ઉત્તમા. ૨
- હોય જે મુખને પ્રત્યક્ષ દ્રુણ, અધ્યયને રહે ધર્મ અચળ;
 હે પરતપ આ ધર્મમાં, હોય પુરૂષ જે શ્રદ્ધા વિના. ૩
- મહારી પ્રાપ્તી તો ત્હેને નહિ, મૃત્યુ લોક ભમે તે સહી;
 શ્રદ્ધા વિનાના કર્મ જે કરે, લોક માંહે દંભિક આચરે. ૪
- શાસ્ત્રવાદ જૂઠો કરે જેહ, મહારં પદ નવ્વ પામે તેહ;
 મહારી મૂર્તિ જે અરપષ્ટ, નિપજે તેણે આ સૃષ્ટ. ૫
- સકળ ભૂત હું માંહે સહી, પણ તે માંહે તો હું નહી;
 રહું સૌમાં પણ સૌથી ન્યારો, પર પુરુષોત્તમ મુને નિરધારો. ૬
- મહારા યોગ ઐશ્વર્ય ને જો, મહારે નહીં ત્યાં પ્રાણી કો;
 હું તે ધરં ન હું તે માંહ, અને કરં તે તણી રહાય. ૭
- આકાશમાં હવા જેમ, સધળે હામ રહ્યો છે તેમ;
 જ્યમ આકાશમાં વાયુ સમાય, પણ વાયુ આકાશ ન માય. ૮
- તેમ સર્વ ભૂતમાં મહારો વાસ, મુજમાં સર્વ હું પર નહિ પાસ.
 સકળ ભૂત પ્રાણી હું માંહ, ધરી રહ્યો છું તે જો ન્યાય. ૯

જે વારે કલ્પ તણે, ક્ષય થાય,	સકળ ભૂત મમ માયા માંદા;
લય પામે તે હે કૌતેય,	કલ્પાંતે સરગ્ગવું તેહ. ૧૦
સકળ ભૂત પરવશ એમ જોહ,	પ્રકૃતિ આશ્રય મ્હારી તેહ;
તેહને તેહ તણે આધાર,	સરગ્ગવું હું વારંવાર. ૧૧
હે ધનંતર્ય ધર્મા ધર્મ,	લોપે નહિં મુજને તે કર્મ;
રહું ઉદાસી, રાખો સંદા,	નહિં આસક્ત કર્મમાં કદા. ૧૨
હું સ્વામી તણી આ પ્રકૃતિ,	સરગ્ગવું સચરાચર જકત;
તેહ પ્રકારે હે કૌતેય,	એમ જગત લય થાય તેહ. ૧૩
મનુષ્ય દેહ ધર્યો મેં જોહ,	મૂઠ કરે અવગણના તેહ;
પ્રાણી માત્રનો ઇશ્વર ભાવ,	ન લહે મુજ ઉત્કૃષ્ટ સ્વભાવ. ૧૪
નિષ્ફલ આશા, નિષ્ફલ કર્મ,	નિષ્ફલ જ્ઞાન, ન વશ ચિત્ત ધર્મ;
પ્રકૃતિ આસુરી ને રાક્ષસી,	તથા મોહની માંહે રહે વસી. ૧૫
પારથ મહા પુરૂષ જે છેહ,	મ્હારી દૈવી પ્રકૃતિ આશ્રયે;
આદિ ભૂત અવ્યય મુને લહી,	ભજે ભાવ અનન્યે થઈ. ૧૬
નિત્યે મ્હારૂં કીર્તન કહે,	દહ વૃત્તે મન નિયમે રહે;
ભક્તિ કરી શિર ચરણે ધરે,	યોગે યુક્ત ઉપાસન કરે. ૧૭
જ્ઞાન યજ્ઞ કરી કો અન્ય,	એકત્વે અથવા કો બિન;
વિશ્વતણું મુખ તે હું જોહ,	બહુ વિદ્યે ઉપાસે તેહ. ૧૮
શ્રૌત યજ્ઞ હું અને સ્માર્ત,	પિતૃકર્મ હું ઔપધ માન;
મંત્ર હૃતપદ્ય પણુ તે હું,	હું તે આગન અને હોમયુ. ૧૯

જગત પિતા માતા ધરનાર, પિતામહ ને પવિત્ર વિચાર
 હુ સર્વેને હું તે પ્રણવ, ૧૩ ને યજ્ઞુર સામ એ સર્વ ૨૦
 ગતિ પોતણુ ને સાક્ષી પ્રભુ, નિવાસ શશુ સુહૃદ તે હુ
 અને આધાર ઉત્પત્તિલય સ્થાન, અયય ખીજ ને વગી નિધાન ૨૧
 તપુ છુ હુ ને વસ્તુ હું, ગ્રહ તે હુ ને હુ મૂકે,
 અમૃત તથા મૃત્યુ ને સત્ય, અમૃત ને તે હુ ને અસત્ય ૨૨

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

ત્રય વેદે	એમધાને,	મુક્ત	પાઠ્યા	જેહ,
યન કરી	મુને	યજ્ઞ,	સ્વર્ગ	પ્રાર્થે
ત ચૌદે	તોધને	પામી,	ગર્ગ	નિવાસી
ત્યહા	ભોગ	તે	દેવનો,	અશન કરે
				નગ
				મોય ૨૩
તે વિશાળ	ગર્ગલોક	ભોગવી,	પુન્ય	ક્ષય
ફરી	અનતરે	તે	વગી,	નૃત્યુ
એમ	ધર્મ	વેદોક્ત	પાગતા,	ધરુએ
કર્તા	આવા	ને	ગમનના,	પામે
				ફળને
				તેહ ૨૪

॥ ચોપાઠ ॥

યોગ જ્ઞાન	જપ તપે	કરી,	શ્રદ્ધાએ	પદ	પામે	હરિ,
યોગ જ્ઞાન	ફળ	શ્રદ્ધા	જેહ,	ઓસડ	મત્ર	અગ્નિ
						હોત્ર તેહ ૨૫
જગ	આચાર	વિદ્યાદિ	જેહ,	સર્વ	શ્પ	મુને
પ્રદા	અરણ્યુદિ	સર્વાચાર,		સર્વમા	મુને	લહો
						નિગ્ધાગ ૨૬

સૂર્ય રૂપે તપે છે જોહ, ચંદ્ર સૂર્યાદિ નેત્ર રૂપ લહો,	કાંતિ, કર, શ્રવણ, હું માહે તેહ; અંગ અંગી બાવે સૌમાં હું કહો. ૨૭
જે જન અનન્ય ભાવને ધરી, એહેવો નિત્ય યોગ જોહનો,	ઉપાસે મુજને ચિંતન કરી; યોગ ક્ષેમ હું વહું તેહનો. ૨૮
શ્રદ્ધાએ અન્ય દેવ જો યજો, હે ઈંતેય ભક્ત તે સહી,	તે બાવે પણ મુજને બજો; પણ તે તો વિધિપૂર્વક નહીં ૨૯
સર્વ યજ ભોગી પતિ જૂ, તત્ત્વે એમ ન જાણે જોહ,	તે તો હું ને વળી પ્રજૂ; તે માટે પડે છે તેહ. ૩૦
યજો દેવ તે પામે દેવ, પામે માણસ માણસ ભજ,	પિતૃ યજો તે પિતૃ એવ; મુને પણ પામે મુને યજ. ૩૧
અધિભૂત અધ્યાત્મિક અધિદેવ, ક્ષર અક્ષર ને સર્વાતીત,	પૃથક ક્ષણે તે કરતાં સેવ; તેહ સમજવા બાપી રીત. ૩૨
જડેને જોહ બજો જે જન, સકામિક ગુણુ રૂપીને અનુસાર,	તે પ્રાપ્તિએ તેહ પ્રસન્ન; ઉપાસન કરે નિરધાર. ૩૩
ત્રિગુણાતીત શુદ્ધિએ ધાય, ત્રિગુણુ ઉપાસન લહો કનિષ્ઠ,	તેહ તણો સાંભળ મહિમાય; ત્રિગુણાતીત સર્વેથી શ્રેષ્ઠ. ૩૪
હુદ્, મલીન, તો સહુથી અધમ, તામસ શુદ્ધિએ જે નર ધાય,	ન વેદ પ્રમાણુ તે અધમાધમ; તે યોગે તે દૈત્યજ થાય. ૩૫
સાત્વિક બાવે બજો જોહરિ, ત્રિગુણાતીત બજો નર જોહ,	બ્રહ્મલોકને પામે તેજો કરી; માહારા પદને પામે તેહ. ૩૬

પત્ર પુષ્પ ફલ કે જલ ભરી, એહવેા નેમ ધરે નિરધાર,	કરે અહ્માર્પણ ભક્તિ કરી; ભાવે ગ્રહું તે સૌ ઉપહાર. ૩૭
દ્રઠ શ્રધ્ધા પ્રીતિથી કરે, કરે ને તું અશન વળી જોહ,	અગિકાર કરે પ્રભુ ખરે; ને હોમે, ને આપે તેહ. ૩૮
અને કૌતેય કરે ને તપ, ને જન દાન પુન્ય આચરે,	તે સર્વે તું મુને સમર્પ; હોમે મખમાં કે જપ તપ કરે. ૩૯
મુજ અર્થે કરી, અર્પી અજગો થાય, આત્મા તૃપ્તે પંચ પ્રાણ,	પાપ પુન્યે તે નવ્ય લેપાય; અહ્માર્પિત મતિ તું ત્યાં આંણ ૪૦
અહ્માર્પણની પૂર્વે કહી રીત, આપત કામ ને પૂરણ કામ,	તે રીને લહી પ્રીતિ સહીત; ભાવે ભૂખ ધરે ધનસ્થામ. ૪૧
ભક્તિ રહીતનો ધૂપ પણ જાણો, રસાત્મક શ્રીચ રસને ગ્રહે,	ગ્રહે નહિં પરબલ પ્રમાણો; રનેહ રસે મહેવાને ગ્રહે. ૪૨
પ્રીતિશન્યનું કામ ન લાગે, માટે જ્ઞાન સહીત કરી પ્રીત,	ગ્રેમ રહીતનું હરિ સૌ ત્યાગે; કૃપ્યાર્પણ કરવા કહી રીત. ૪૩
અહ્મબુકતે સત્યામૃત થાય, હરિ અર્થે નિર્ગુણતા જાણ,	અહ્માર્પિત પ્રસાદી ચ્ઢાય; શ્રી ભાગવતમાં સ્પષ્ટ પ્રમાણ. ૪૪
એકાદશે ઉધ્ધવ પ્રતિ ભાખ્યું, અન્ય સ્થળમાંનાં પણ વેણ,	તેની સંગતિથી કહી દાખ્યું; ભાગવત શ્રુતિમાં ફેરવો નેણ. ૪૫
અહ્મને સંગે નિર્ગુણતા, નિર્ગુણતાનો આ નિર્દેશ,	તેથી બિન્ને સગુણતા; બુકતે હરિ પ્રસાદી શેષ. ૪૬

निर्यास ग घे निर्यासु थाय, रकड पुगलुथी स शय जय,
 ओम शुभाशुभ इण जेदना, इण्या कर्मण धन तेदना ४७
 स न्यासने योगे सुप्तात्म, अनभुक्त पाभ्या भम मदात्म,
 सङ्ग भूतमा लु सम सही, देय न होना, प्रिय हो नही ४८
 भक्तिअे भजे मुने वगी जेद, तेभा अने ह मा तेद
 यद्यपि दुरायागी ते होय, भजे अनन्य भावे जे मोय ४९
 तोडे ते उडे जल्युवा, भाउथे उद्यम शुभ हाज्युवा,
 ते धर्मात्मा शीघे होय, शाक्ति निरत पाभे मोय ५०
 दुःखीयुत तु अेम विभास, म्दारो भक्त न पाभे नाश,
 पार्थ जेने म्दारो आशरो पाप येनि कही ना अतर्प्यो ५१
 अीने वैश्य शद्रपल्य सत्य, पाभे परम म्दारी ते गत्य,
 श्रीशूद्र अधम जति यडाग, ने मुज पद पाभे तत्काण ५२
 ब्राह्मण, क्षत्रि, वैश्य, अे द्विज सही, मुने पाभे तेभा हो स शय नही
 तो श्रुति ब्राह्मणुने भक्तियुक्त, राजर्षि केम थाय न मुक्त ५३
 ते भागे आ अभुष्य अनित्य, पाभी होड, मुने भजे वित्त
 लु मनमा अेम था भम भक्त, भम यजन भम नभस्कृत ५४
 भम पगयल्यु योग करीश, अेम कृता मुजने पाभीश
 दास ह्ये कृष्णाय धरी, नवमाध्याय गीता विस्तरी ५५
 योग शास्त्र ने अह विद्याय, गज विद्या गुह्य योग अध्याय

इति श्रीमद्भगवद्गीताया सुपनिषत्सु ब्रह्मविद्याया योग
 शास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे राज विद्या राज गुह्य
 योगो नाम ९ नवमो अध्याय ॥ ९ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૦

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

મહાબાહો મહારં તે વળી, પર્મ વચન જ્ઞેને સાંભળી;
તું સંતોષી સર્વોપરી, કહીશ હું હિતકામે કરી.

હે અર્જુન એમ માનજે સહી, દેવર્ષિ પણુ યથાર્થ મુને જાણે નહિ;
બ્રહ્માદિ દેવ કાપિ પ્રભૃતિ જોહ, મહારો પાર ગતિ ન કળે તેહ.

દેવ સમૂહ મહા ક્રકપિ જોહ, ન લહે જન્મ મહત મમ તેહ;
શા માટે જે હું દેવથી, અને છું આદિ કાપિ સર્વથી.

અનાદિ એમ જે મુને કહે, અને લોકનો સ્વામી લહે;
મૂઠ નહિ તે માણુસ માંય, સકલ પાપથી તે મૂકાય.

બુદ્ધિ જ્ઞાન સહ મોહ ન થાય, ક્ષમા સત્ય શમ દમ જે માંય;
સુખ દુઃખને ઉત્પત્તિલય જોહ, ભય ને અભય વળી હોય તેહ.

અહિંસા સમતા સંતોષ, તપ દાન યશ અપયશ દોષ;
એહવા સર્વ ભૂતના ભાવ, ઉપજે મુકથી પૃથક સ્વભાવ.

સખ્ત કાપિ તે આટે ચાર, સનકાદિક મનુ જે પાર.
માહારો ભાવ, હુંથી ઉપજ્યા, લોક વિગે આ જોહની પ્રગ્ન.

જો એ સકળ વિભૂતિ મ્હારી, અને યોગ લહે તત્તે કરી;
સંશયરહીત યોગ તે સહી, પામે ત્હેમાં સંદેહ નહીં. ૮

હું તો સૌનું ઉત્પત્તિ સ્થાન, હુંથી સર્વ ઉપજે તે માન;
પ્રીતિયુક્ત નર પંડિત જ્ઞેહ, જાણી એમ જાણે મમ તેહ. ૯

ચિત્તમાં હું ધાંદ્રિ હું મળી, અને. પરરપર પૂછે વળી;
નિત્ય કરે મ્હારું કથન, રમણુ કરે સંતોષી મન. ૧૦

યોગ નિરંતર સાધે તેહ, ભજન કરે ચત્તિ ધણે નેહ;
તેહને તેહવી આપું મત્ય, તેથી સુને તે પામે સત્ય. ૧૧

તેહ તણી દયા મને ધરી, દિવ્ય જ્ઞાનને દીવે કરી;
ત્હેની શુદ્ધિ માંહે પરવરું, તિમિર અજ્ઞાન ત્હેનું હરું. ૧૨

૧૧ અર્જુન ઉવાચ ॥

અર્જુન કહે સ્વામી એ વિચાર, એ મ્હોટાને પણ નબ્બ લાધે પાર;
આપ છો સૌના આદિ સહી, ક્યાં ક્યાં વિભૂતિ આપની રહી. ૧૩

શ્રી કૃષ્ણ તમારી વિભૂતિ જ્ઞેહ, કોણુ કોણુમાં હું જાણું તેહ;
પર બ્રહ્મ તે તમે વિચિત્ર, પરમ ધામ ને પરમ પવિત્ર. ૧૪

પુરાણુ પુકપ દિવ્ય તે તમે, આદિ દેવ ને અજ્ઞને પ્રભો;
સર્વ ઋષિ અહેવા તમને, નારદ દેવ ઋષિ અલ્લને. ૧૫

કહે અસીલ દેવજને વ્યાસ, અને તમે પણ કહો પ્રકાશ;
તમે કહો છો તે તો સર્વ, હું સાચું માનું દેશવ. ૧૬

તેન માટે ભગવત્ત એન, જાણે નહીં જ્ઞાનને દેવ
 કે બુનેશ હોય બુત સમાન, દેવ દેવ જગત પ્રતિપાન ૧૭
 હે પુરોહતમ જાણો તમે, પોને પોતાને આતમે
 આત્મ વિભૂતિ દિય તે જોઈ, કરો તમારી સર્વે તેહ ૧૮
 તે વિભૂતિ તો જોણે કરી, શ્વા દોક આમા વિસ્તરી,
 હે કેશન તમને કેમ કરી, જાણુ નિતે ચિત્તમા ધરી ૧૯
 હે ભગવાન કહે કેમ ચિત્તમાય, ક્રિયા ત્રિયા પાગથ માય,
 આત્મ યોગ જનાર્દન જોઈ, અને વિભૂતિ કરી કહે તેહ ૨૦
 સાબળ્યુ તે તોએ અમૃત, નથી પામતો હ તે તૃપ્ત,

॥ શ્રી ભગવાનુનાચ ॥

હે અર્જુન તુ સાભળ્ય સહ, મુજ મુખ્ય વિભૂતિ તુજને કહુ ૨૧
 કુર ગ્રેષ્ટ જે દિય વિભૂતિ, કહીશ મુખ્ય હુ તનેની યુગ્તિ,
 ગહારી વિભૂતિ તણો વિસ્તાર, તેહ તણો તો છે નહિ પાર ૨૨
 વિશ્વ રૂપ ચર્ષ સૃષ્ટિમા ગુરુ, યોગ વિભૂતિનો તુને કહુ,
 ગુરાકેશ છુ પ્રાણી માત્રમા, આત્મા રૂપે આબ્યતર માત્રમા ૨૩
 અને સકળ ભૂતમા આદિ, હ મધ્યે હુ અતે અનાદિ,
 હુ નિષ્કુ આદિત્ય આરમા, અનુમાન રવિ જ્યોતિષકાગમા ૨૪
 તેજ માટે રવિ રૂપે તેહ, ને માત્ર માટે મરીચિ જોઈ,
 વાયુ માટે મરીચી ધ્રુ' હુ, નક્ષત્રે પણ શશી મુને લહુ ૨૫

નક્ષત્રમા ચક્ર પલુ લુય,	એમ વ્યાપક ઉપમા નણે તુય,
અને વેદ માહે સામ જે ગાય,	અને ઇત્રી દેવતા માય ૨૬
ઇન્દ્રિમાહે હુ તે મન,	પ્રાણી માનમા હુ જ ચૈતન,
દેવ માહે ઇન્દ્રાદિક ગય,	મૂળ સીચતા હુમ સીચાય,
ઇન્દ્ર માહે શકર કહેનાય,	તે હુને અગ્નિ વસ્તુ માય ૨૭
વસ્તુ માહે પાવક હુ જાણુ,	ગિરિઓ માહે મેઝ પ્રમાણુ,
યક્ષ રાક્ષસમા હુ કુએર,	પર્વત માહે હુ તે મેઝ (મેઝ) ૨૮
પુરોહિતમા ગુરૂ બૃહસ્પતિ,	શ્વામી કાર્ત્તિક સેનાપતિ;
સેનાપતિમા પટમુખ પલુ હુ	જલારાય માહે પલુ સાગર છુ ૨૯
ઋષિ માહે બ્રહ્મ કહીયે જેહ,	વાણી માહે પ્રણય હુ તેહ,
અક્ષર માહે વર્ણુ ઝોઝોકાર,	યજ્ઞ માહે હયયજ્ઞ તે સાગ. ૩૦
યજ્ઞ માહે જપ યજ્ઞ-જ, કહુ,	ગ્યાવર માહે દિમાનય છુ હુ,
ઇક્ષ માહે અન્વત્ય તે જેહ,	દેવર્ષિમા નારદ છુ તેહ ૩૧
ગધર્મા ચિત્રનથ કહુ,	સિદ્ધ માહે કર્પા મુનિ હુ,
ગાનીમા કહીયે ગુકદેવ,	સર્વન વ્યાપક હુ નામુદેવ. ૩૨
અશ્વમાહે અમૃતગ્ન જેહ,	ઉચ્ચેશ્વરા અન્વ હુ તેહ,
ગજેન્દ્ર માહે ઐગત હુ,	નગ માહે તે નાન કહુ. ૩૩
વજ્ર કહે જે આયુધમા,	હુ તે ધેનુમા કામ દૂધા,
જન્ત પીજ્ઞ ન્યાનક કદર્પ,	સર્પ માહે વાસુકી સર્પ. ૩૪
શેષ નાગમા મુજને જાણુ,	જલપતિ મધ્યે વચ્ચુ પ્રમાણુ
પિત્રીમાહે હુ અર્ચમા,	દમ નિરમે ગણે તેહમા ૩૫

દેવોમા પ્રહનાદજી ગાળ,	મ્દારે વશ કગમાહે કાળ
રાક્ષસમા વિભિનજી રૂપ,	સજળમા અકળ રૂપે હુ અનુપ ૩૬
મૃગ મધ્યે જાણી કેસરી,	પક્ષીમા ગરુડ ને વાહન દરિ,
પરિત્ર કરે અહેવામા પવન,	શસ્ત્રધારી રામ રઘુતન ૩૭
અને મગર મત્સ્ય માહે હુ,	નદીમાહે ગગા વહુ,
હે અર્જુન સૃષ્ટિ આદ્યે જોહ,	મધ્યે અતે તો હુ તેહ ૩૮
વિદ્યામાહે અધ્યાત્મ જેમ,	વાદ વિવાદમા પશુ હુ તેમ,
અક્ષર માહે હુતો ઓકાર,	સમાસ મધ્યે દ્વદ્વ પ્રકાર ૩૯
અક્ષય કાળ કહે તે પશુ હુ,	રિશ્મે મુખ્ય વેડે તે પશુ હુ,
સર્વ હરે એવુ ને મૃત્ય,	હુંજ ભાવિમાહે ઉતપત્ન ૪૦
સ્ત્રીઓ મધ્યે સીતા હુ સાર,	તેનો પ્રથક ઝાઝ કહું વિસ્તાર,
કીર્તિ લક્ષ્મી સરસ્વતી જેહ,	સ્મૃતિ ક્ષમા મેધાવતી તેહ ૪૧
નત માહે એકાદશી નામ,	વેદ માહે ગાયત્રી સામ,
પૃહલ સામ સામમા જેહ,	વેદ માહે ગાયત્રી તેહ ૪૨
માસ જારમા માર્ગશીર્ષ હુ,	વસત વાતુ માહે તે કહુ,
હલ માહે દ્યુત ધળ ને જ,	હુ તે તેજસ્વીમા તેજ ૪૩
જય દ્વ ઉદમ દ્વ એ તત્ત,	સાત્વિક માહે હુ શુભ સત્ત,
ઉદક રસમા ધૃત હુ જાણુ,	ન્યમ યાદનમા હુ કૃષ્ણ પ્રમાણુ ૪૪
વાસુદેવ હુ યાદનમાહે,	અને ધનન્ય પાન માહે,
મુનિ માહે વ્યાસ પશુ જેહ,	કવિ માહે શુક ત્યમ તેહ ૪૫
ઉપાયમા પ્રવીણ ધનનતરી,	જવ મુખ્ય ઔર્ધ્વીમા ખરી,
ધાતુ માહે હેમ પ્રમાણુ,	પતિનતા નારીમા જાણુ ૪૬

તૃણમાં દર્ભ માણુને તુંપ, સર્વ વિભૂતિમાં છું હું;
 દમ માંહે દંડ હું ચિત્ય, જ્ય ત્રાંછે તેમાં હું નિત્ય. ૪૭
 ગુણ માંહે જે મૌન વિધાન, હું તે જ્ઞાનિ માંહે જ્ઞાન;
 ખીજ સકળ ભૂતકું જેહ, અર્જુન હું તે પોતે તેહ. ૪૮
 સ્થાવરને જંગમ માંય, હું પાપે નહિ તે કોય;
 દિવ્ય વિભૂતિ એ ખ્દારી તણો, અંત નહિ પરંતપ સૂણો. ૪૯
 ઠહી જે આ વિભૂતિ અતિસાર, સંક્ષેપે કીધો વિસ્તાર;
 જે જે વસ્તુ માંહે અધિકાર, સંપતિયુક્ત અને અતિસાર. ૫૦
 તે તે જંતુ રૂપ મુજ જાણુ, મમ અશે ઉતપત્ય પ્રમાણુ;
 હે અર્જુન એથી અતિ ધણું, કહું શું હુંને જ્ઞાનજ તણું. ૫૧
 હું તે એક અંશે કરી, જગત સમગ્રે રહ્યો છું ધરી;
 તુજને કાંઈએક કીધું કથી, કોઈ વસ્તુ મુજ વણુ ખાશી નથી. ૫૨
 અર્જુનવિભૂતિનો પારજ નથી, સૌમાં વ્યાપક છું સર્વથી;
 અંસાંશ અંશ વિભૂતિ એમ, વ્યૂહ વિભવાદિ રૂપમાં તેમ ૫૩
 આવેશ પૂરણુ એમ અનેક, સૌમાં તત્તે હું હું એક;
 દ્યારામ આનદે કહે વારંવાર આજ વિચારે રહે. ૫૪
 અંગઅંગી બ્રહ્મનો ભાવ, સૌમાં કૃષ્ણે કર્યો દર્શાવ;
 યોગ શાસ્ત્ર ને બ્રહ્મ વિદ્યાય, વિભૂતિ યોગ દર્શમે અધ્યાય. ૫૫

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां योग
 शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे विभूति योगो नाम
 १० दशमो ध्याय ॥ १० ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૧

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

તમો અનુબ્રહ્મ કરવા મમ, પરંમ ગુણ તે અધ્યાતમ;
કર્તુ તેથી કૃતારથ યયો, મોહ સર્વ તો મ્હારો ગયો. ૧

હૃત્પત્તિ તે લપ પ્રાણી તાણી, મેં તે સર્વે તમોથી મુણ્ણી;
વળી મદાત્મ્ય જે અવ્યય તણું, કમલનયન તેહ પણ મુણ્ણું. ૨

આત્માને કહો છો જેમ, તે તો છે પરમેશ્વર તેમ;
પુરોહિતમ જે હશ્વર રૂપ, જોવા છઠ્ઠું તેહ સ્વરૂપ. ૩

પ્રભુ રૂપ એટલું તે જેહ, મુજને જોવા સામર્થ્ય હો તેહ;
બાણો જોગેશ્વર મનમાંય, દેખાડો આત્મા અવ્યય. ૪

અર્જુન કહે પ્રભુ પાજો લાહ, રૂપા કરી વિશ્વ રૂપ દેખાડ;
તે રૂપ જોવા આરત ઘણી, અભિલાષા પુરો સેવક તણી. ૫

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

જો તે પારથ મ્હારું રૂપ, કંઈ શન કંઈ સહસ્ત્ર સ્વરૂપ;
અનેક વર્ણુ આકૃતિ અનેક, બહુ પ્રકારનાં દિવ્ય વિશેક. ૬

વશુ રૂદ્રને આદિત્ય બાર, માણને અશ્વતી કુમાર;
જો ભારત અણુ દીકાં ઘણાં, આશ્ચર્યકારક બહુ વિધ તણાં. ૭

શુકાકેરા ખીન્દુ નળી જોડે, જોવાને ધ-એ તુ તેહ,
 જગત સમગ્ર જો આ દેહમા, સચગચર સામદુ તેહમા ૮
 આ ત્હાગ નેત્ર છે જોડે, નહિ જોનાય તેણે તેહ,
 આપુ હુ તૂને દિવ્ય-ચ ચક્ષ, જો તે મુજ યોગેશ્વર્ય પ્રત્યક્ષ ૯
 જો તુ જાણે ને તે મહેનાય, અખિન તેજ દ્રષ્ટે પેખાય,
 મહાન અનત રૂપ છે જોડે, દિવ્ય દ્રષ્ટિ કરી નીગ્જો તેહ ૧૦
 જો તે વ્યદુ એ નીમ નહિ, મ્હારે વિશે જો તે ગિયર મ્હી,

॥ સંજય ઉવાચ ॥

સંજય ધૃતગોષ્ઠને કહે, અશુનિ નિવ્ય ચતુને કહે. ૧૧
 આપી નેત્ર દેખાડ્યું રૂપ, તે કેતુ છે અકળ સ્વરૂપ,
 હે ધૃતગોષ્ઠ એમ કહી કરી, યોગેશ્વરને ગ્વામિ હરી ૧૨
 ઐશ્વર્યનું પરમ સ્વરૂપ, પાંચને દેખાડ્યું રૂપ,
 અનેક મુખને અનેક લોચન, અનેક આશ્રણ ધરણી ગગન ૧૩
 અનેક વિધ અસખ્ય અપાર, અનેક નેત્રને અનેક વિચાર
 અનેક હસ્ત ચરણ ને શિપ, અપાર હસ્ત અને દશ દીશ ૧૪
 બહુ વિધને તે ઝાંઝમાળી, અનેક દિવ્ય છોતે હથિનાગ,
 અનેક રજામૂલ્ય નળી, બહુ ધનુષને માણુનળી ૧૫
 ધરે દિવ્ય પુષ્પ ને વસન, દિવ્ય મધનુ છે લેપન
 વિવિધ પુષ્પે મુગધ અનેક, અતિ આનંદન વાધુ વિવેક ૧૬

આત્મ્યં રૂપ સર્વે એન, અનત નિશ્ચ મુખ એહવે દેવ,
 મધ્ય વિદ્યાસ અમથ શુએ રાશિમાણુ, હનરો મૂર્ચનત તેજ પ્રમાણુ ૧૭
 સહસ્ત્ર મૂર્ચ જેમ હજ્યા હોય, એક સમે આકાશે સોય
 તેક તણી કાતિ જેમ થાય, તેહવી કાતિ તે મહાત્મામાય ૧૮
 શરીરી હગ્નિા અરૂપ માહે, કોટી અહ્યાડ દેખ્યા છે ત્યાહે,
 એક સામદુ યાધુ નમત, યદુ પ્રકારે જુલવી રિગત. ૧૯
 દેવાધિ દેવને દેહ અનુભવે, તેણે હામે દીકુ પાડવે,
 અદ્ભૂતતા પેખીને વિશ્વમય થયો, ગદ ગદ કક થકી બોલિયો. ૨૦
 કરે ત્યારે તે પ્રણિપત્ય, વિસ્મય પામ્યો રામાચિત;

॥ અશ્વૈન ઉવાચ ॥

મસ્તક નામીનેડીને જુગ પાણુ, અશ્વૈન દેવ પ્રત્યે કહે વાણુ ૨૧
 આપના દેહ વિરે દેવેશ, દેવો પ્રાણી સૌ કરે આવેશ ૨૨

॥ પૂર્વ છાયો ॥

હરિ તમારા દેહમા દેખુ સર્વે દેવ,
 કમનાસન અહ્યાય ને વળા મહાદેવ,
 પ્રાણી માત્ર સમૂહને સર્વ કૃપિ સેનાય,
 દિવ્ય નાગ દેખું સકળ, દેહ તમારા માય ૨૩

મૌપાઠ

અશ્વૈન કહે પ્રભુ આણીનાગ, તમ વપુમા સર્વે નિરંધાગ,
 આપના દેહ વિરે દેવેશ, વિવિધ વિચિત્ર સૌ જો અશેષ ૨૪

શિવ બ્રહ્મા પ્રમુખ દેવ અપાર, સર્વ જાનિ જ્ઞેના નિગ્ધાર,
 કિન્નર યક્ષ ને ગણસ તેહ, ગાધર્વ સર્વને જ્ઞેઉ છુ તેહ ૨૫
 દૈત્ય દાનવ દેખુ છુ વળી, પાડવ સૈન્યા સૌ ટાગે મળી,
 દ્રોણુચાપ્ બિમાદિક જ્ઞેહ, આણી માત્ર નગરે પડે એહ ૨૬
 અનેક બાહુ ને ઉદર અનેક, અનેક શિવ ને પ્રષ્ટિ વહ ૨૭

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

અનત ડપ એહેવા તમે, દેખુ છુ સર્વ
 કૌન્વ પાડવ ઉભય દળ, આપમા પેખુ અ
 અત મધ્ય અને આદિ નહિ, સરગે સચગચ,
 વિશ્વડપ એ તમ તણુ, દેખુ વિશ્વેશ્વર ૨૮

મુગટ ગદા ચક્ર છે જ્ઞેહને, તેજ કદમ્બુ નવ્ય નવ
 દિપ્તિમાન દીમે સકળ, કષ્ટે તે પેખાય,
 દિપ્ત અગ્નિને સૂર્ય જે, તેહ કાતિ હોય જેમ
 પ્રમાણુ કન્વા મોઝ નહિ, તમને દખુ તેમ ૨૯

પરમ જાણુવા મોગ્યને, અશુર એમ મમત
 પન્મ ધામ આ વિશ્વનુ, નમને નાડ સત્ય,
 સત્ત અર્વાદા ધર્મને, ગણાકારી જેવ.
 અધ્યય રૂપ ને સનાતન, માનુ તમને તા ૩૦

આદિ અતને મધ્ય નહી, અનત વીર્ષ વિચિત,
 અનત બાહુ જ્ઞેહને, સૂર્ય અત્રમા ને
 મુખ દેખુ એહેવા તમે, પ્રદીપ્ત અગ્નિ હોય જેમ,
 પોતાને તેજે કડી, તમે વિશ્વમા તેમ ૩૧

આકાશ પૃથ્વીને વિશે, મધ્યે દેખું જોઈ,
 દ્વે દિશા તમે એકનું, વ્યાપ્યું દીમે તેજ;
 હે મહાત્મન તમ તણું, ઘોર રૂપ એવુ યથા,
 તે ૩૫ દીકે થકી, ત્રણ વાક પામે વ્યથા. ૩૨

આ સમુદ્ર જે દેવતા, તે તુજમાં કરે પ્રવેશ;
 બધ પામી કહેતા સ્તવે, જોડી દાય વિશેષ;
 મહા ઋષિ ને સિદ્ધ ના, સમુદ્ર તે એ જોડ,
 જ્ય જ્ય કહી અતિ સ્તુતિ કરી, નમે તે તમને તેડ. ૩૩

ક્રોને આદિત્ય વસુ, અને સાધ્ય ત્યાં જોડ,
 વિશ્વેદેવા અશ્વિની, વાયુ પિતૃગણુ તેડ;
 દેવ યજ્ઞ ગંધર્વને, સિદ્ધ સમુદ્ર જે ક્રાય,
 સર્વે વિસ્મય થયા થકા, જોયે તે તમને મોય. ૩૪

બહુ મુખ નેત્ર એને ઘણાં, બાહુ ઉર ને પાય,
 ઉદર કાઠ્ય બહુએ કરી, અતિ વિક્રાલ દેખાય;
 મહારૂપ જે તમ તણુ, એહેવું દેખી લોક,
 સર્વ વ્યથા પામે અને, હું પણ પામું શોક. ૩૫

સ્પર્શ કરે આકાશને, દિશ વર્ણુ વિચિત્ર,
 મુખ વિકાસ ને ઝળકતાં, અતિ વિશાળ તે નેત્ર;
 હે વિષ્ણુ અહેવા તમે દેખી, હું પામું વ્યથા,
 ઘેર્યતા ન રહે મારી, ને પામું નહીં મુખ સર્વથા. ૩૬

દાઢ્યો એ વિકાળને, કાલામિ મુખ જોડ,
 તે દેખી ભૂંચો દિશા, અને નહિં મુખ દેડ;

સે માટે એ વિનતિ, સર્વાત્મ સર્વેશ,
પ્રસન્ન થાયો તો હવે, જગ નિવાસ દેવેશ. ૩૭

ધૃતરાષ્ટ્ર સૂત સર્વ આ, સહીત બહુ રાજ્ય,
બીષ્મ દ્રોણ અને વળી, કર્ણ સૂતનો તાન;
તથા અમારા સૈન્યના, મહાયોદ્ધા જે કૌપ,
મુખ્ય સકળ તે માંહના, સરખા દીસે સોય. ૩૮

દાહયો એ વિકાળને, અત્ય બધાનક જેલ,
સર્વે તમારા મુખ વિપે, કરે પ્રવેશ તો તેલ,
વળી કેટલાં દંત શું વળગ્યા દીમે એમ,
મસ્તક કચરાયાં થકાં, સુરણ હોયે તેમ. ૩૯

નદિ તણા જેમ તીરના, વેગ ઘણા ત્યાં હોય,
હોડે સાગર સન્મુખે, બજે તે તેમાં સોય;
તેમ જે મુખ તો તમતણું, જેહેવી જ્વાલા અગ્ન
પૃથ્વીના આ વીર તે, તેલમાં થાયે મગ્ન. ૪૦

જ્યમ પતંગ અતિ વેગશું, વિનાશ થાયે સોય;
દિધ્માન મહા અનલમાં, પ્રસ્થપ પડીને હોય.
વિનાશ થાવા વેગશું, તેમ આ લોકમાં તો જેલ,
વકે તમારા મુખને વિપે, કરે પ્રવેશ ત્યાં તેલ. ૪૧

મહા બધાનક મુખ કરી, સધજે તે પ્રત્યક્ષ;
લોક સકળ પ્રસના થકા, કરે તે અતિશે બક્ષ.
હે વિષ્ણુ તેજે સકલ, જગત પૂરીક આપ,
ઉમ કાંતિ તો તમ તણી, ઉપગવે સંતાપ. ૪૨

જ્યમ પતંગ દીપકે બળી યજે, ત્યમ તવ મુખમાં આની મળે;
 અર્જુન કહે સાંભળો જગદીશ, તું દુષ્ટ સંહાર ને વાધ્યો ઇશ. ૫૨
 ધન્ય ધન્ય સ્વામી આ અવતાર, દાસ તણો અકો નમરકાગ;
 કર જોડીને લાગું પાપ, સ્વામી આ તેજ સચ્ચુ ના જાય ૫૩
 તુજમાં સકળ જગત છે દગિ, એ વાત મ્હાગ મનમાં ઠરી;
 સ્વામી મ્હારો મોદ મૌ ગયો, આપ કૃપાએ પાવન થયો. ૫૪
 આજા જોવી કરે પ્રભુ આજ, નિશ્ચે તેલ કરીશ હું કાજ;

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

॥ પૂર્વ છાંદો ॥

હિમ ડપ તમે કાણ છે, મુજને કરે ધનગ્યામ
પ્રસન્ન થાઓ દેવડ, તમને કડ પ્રણામ ૪૩

આપે અહીના જે તમે, નિ-છૂ રહેવા નેદ,
નથી બાણનો તમ તણી, મૂળ માર્ગા જેદ ૪૪

ચોપાઠ ॥ અર્જુન ઉવાચ ॥ (ચાલુ)

અર્જુન કહે ગ્વામી વિનતિ, ન આલ અત અપાર એ અતિ
મધ્ય ભાગ અવરૂપનો જેહ, અર્જુન પ્રે નથી દેખનો નેદ ૪૫

ચન્દ્ર સૂર્ય બાસે નેરને ઠામ, અમ્બળ રસડપ દીકુ એ ધામ
દેવ દાનવને કાપિ વિશૂનિ, અનેક અજ શિવ, પ્રે છે મ્તુનિ ૪૬

ગ્વામી અવરૂપ ધણુ વિકાગ, જેવા યોગ્ય નદિ હુ માળ
ન સૌઅવરૂપ આ બુ બધકારી, વિશ્વરૂપે તમે દેખુ કુ દગિ ૪૭

ધૃતરાષ્ટ્રના પુત્રો જેહ, તે પણુ તુજ વિરે દેખુ તેહ
વિષ્ણુ પિતા બીજા ગજન, મો કૌગવને દુર્યોધન ૪૮

શનુ -રણુને બીજા ગય, તે પણુ તમ મુખમા દેખાય
વળી આપણા પણુ યોદ્ધા જેહ, સર્વે મુખમા પડિયા તેહ ૪૯

એમા તોસ્વામી આ સૌ દેખિયે, સર્વે નાશ થતુ પેખીએ,
કેટલાએક તો દાઢયમા રજા, તેમના પ્રાણુ દીમે રૂ ગયા ૫૦

અનેક શિશ વણુ દેખુ છુ જેહ, પ્રાણુ રહીત તજના હોય દેહ,
બનમ નદી તીર સાગરમા બાય, ત્યમ શ્રીમુખમા આ રાંછ ધાય ૫૧

જ્યમ પતંગ દીપકે ભગી અગે, ત્યમ તવ મુખમાં આવી મગે;
 અર્જુન કહે સાંભળો જગદીશ, તું દુષ્ટ સંહાર ને વાધ્યો ઇશ. ૫૨
 ધન્ય ધન્ય સ્વામી આ અવનાર, ઘસ તણો અડો નમરકાર;
 કર જોડીને લાગું પાય, સ્વામી આ તેજ સર્વું નાં ગાય. ૫૩
 પુજમાં સકળ જગત છે દરિ, એ વાત મ્હારા મનમાં દરી;
 સ્વામી મ્હારો મોદ સ્ત્રી ગયો, આપ કૃપાએ પાવન થયો. ૫૪
 આના જેવી કરો પ્રભુ આજ, નિશ્ચે તેલ કરીશ હું કાજ;

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

॥ પૂર્વ છાંદો ॥

અર્જુન હું તો કાળ છું, લોક ક્ષય કરવા સહી,
 વાધ્યો લોક સંહારવા, રહ્યો પ્રવર્ત તે અહીં;
 સૈન્ય સૈન્ય માંહે રહ્યા, યોદ્ધા છે સહુ જોડ,
 તું પાળે કો એ અવર, નહિ હવે એ તેલ. ૫૫
 તે માટે તું હોડીને વશને પામતી આજ,
 શત્રુઓને છતીને સમૃદ્ધિ સુકત કર્યની રાજ;
 આ શત્રુ મેં પૂર્વે માર્યા છે તે હામ,
 નિમિત્ત માત્ર તું થા દવે, આણ્ણવલી દક્ષિણ વામ. ૫૬
 દ્રોણાચાર્યને બીખને જ્યદ્રથ નેં કહ્યું,
 યોદ્ધા બીજા પણ ધણા, તેલ પમાડ્યા મહ્યું;

x કડી ૪૫ થી ૫૪ સુધીને માટે મૂળ પ્રતમાં આ પ્રમાણે લખાણુ છે
 " નીચેની કડીયો પુનઃક્રિતની જણાવ છે "

તેદને તુ તો માગીને, વ્યયા ન મન પામીશ,
 શુદ્ધ કરી તુ ગણને વિષે, શત્રુને ઠતીર ૫૭

ચોપાઞ

ગેહ મેન્યાના ચોધ્યા જેહ, પ્રાણુ વિનાના યોખા એદ,
 અણુન કાળ ન્યાયો છે સહી, વણુ માર્યાં પણુ જીવશે નહીં પદ
 તે માટે તુ જ્ય પામીશ, શત્રુ ઠતી ભય વામીત,
 ગણ્ય ધર્મ એ જણુ તુ સહી, એ મે પૂર્વે માર્યાં સહી પદ

॥ શ્રી ભગવાતુવાચ ॥

વલણુના હુહા.

કાળે અણુન એ જક્ષણ કર્યાં, તુ નિમિત્ત માન કરી જણુ
 પૂર્વે પણુ એહ મે માગ્યા, સહેજે લીધા પ્રાણુ ૬૦
 મહાકાળ મુજને લહો, કાળ પણુ મહારૂ રૂપ,
 કાળ તણો હુ કાગ છુ, રનરૂપ મુજ અડળ અણુપ ૬૧

॥ સંજય ઉવાચ ॥

સંજય ધૃતરાષ્ટરને કહે, અણુન પામ્યો ત્રાસ,
 ગદગદ કહી યયો યકો, કરે હરિ અણુ નિનાસ.
 વચન સુણી જગદીશના, પડ્યો પ્રભુને પાય,
 અનત રૂપ દીપ હવે, સ્વાગી વિકળ ચિત્ત યાય ૬૨

કહી ૬૦ તયા ૬૧ માટે "નીચેની કહીયો પુનઃજિત જણુાય છે"

એમ મૂળ પ્રતમા છે

કેશવનાં એહવાં વચન, સાંભળી અશ્વિન; ૬૩
 કરી પ્રણામને ક્રૂણતા, ખીહીતા ખીહીના મન.
 કરી કરી નમસ્કાર કરી, ગદગદથી જોડી પાંણી;
 શ્રી કૃષ્ણ પ્રત્યે એમ યદને, બોલતા નમ્રજ વાણી.

॥ અશ્વિન ઉવાચ ॥

કાંતિ તમહારી એ કરી, પામે હર્ષ જગત;
 હપિદેશ તમને ઘટે, રનેહે થાયે મમત.
 દિશે દિશે રાક્ષસ બહુ, નાદાસે ખીહીતા હોય;
 સમોદ્ધ સિધ્ધના સર્વ જે, નમે તે તમને સોય. ૬૪

કેમ તે ન નમે તમને, હે અનંત દેવેશ;
 કર્તા બ્રહ્મા આદિ પણ, જગ નિવાસ સર્વેશ;
 હે મદાત્મન અતિ ગુરુ, માને માહારી મત્ય,
 પરમાયા ને સચ્ચુથી, તમે તે અક્ષર સત્ય. ૬૫

આદિ દેવ તમે અને પુગણુ પુરુષ તો જેહ,
 પરમ નિધાન આ જગતનું, તમે વર્ણી તો તેહ;
 વિશ્વ જાંણુ જાણુવા સરખા, પરમ ધામ હ્ય સ્થાન,
 વિસ્તાયુ છે વિશ્વ આ, અનંત રૂપ મહાન. ૬૬

વાસુ યમ અગ્નિ અને વરુણ ચંદ્રમા જેહ,
 બ્રહ્માને પ્રપિન.મહ, કહીયે તમને તેહ;
 તે કારણુ તમને નમૂં, નમૂં તે વાર હગર,
 વળી વળી નમું કરી તમને, કહું તે નમસ્કાર. ૬૭

આગળ ને પાછળ નમું, તમને કહું પ્રણામ;
 સર્વ રૂપ તમને નમું, કરી તે સધળે કામ.

અનંત વીર્ય તમે અમીલ, વિક્રમ છે ધનશ્યામ,
વ્યાપક છે તે સર્વમાં, સર્વ રૂપ તવ નામ ૬૮

તવ મહિમા જાણું નહિ, એહેવો હું તેણે કમી,
પ્રમાદથી અથવા રનેહે સખા બાવ મનમાં ધરી,
તિગ્રકાર કરતે થકે, કર્યું હોય તે નેહ,
હે કૃષ્ણ, હે સખા, ને, હે યાદવ એમ તેહ. ૬૯

અનાદરે હસતાં થકા, ને ને કીધા હોય,
રમતાં સુતાં બેસતાં, ભોજન કરતાં સોય.
એકાંતે અથવા વળી, કોઈ દેખતાં નેહ,
અપરમિત એહેવો તમે, ક્ષમા કરો સૌ તેહ. ૭૦

॥ ચોપાઈ ॥

કર નેહીને કર પ્રણામ, હું સેવક તમે મહારા સ્વામી;
અનંત રૂપ છે દેવ દેવેશ, અકળ બ્રહ્મનો કર્યો ઉપદેશ. ૭૧

આપ ભૂ-તક્ષ, ને આકાશ, વળી સર્વ ભૂને તુજ વાસ;
પુરાણ પુરૂષ તુ આદિ નેહ, મહારો સખાકરી જાણ્યો મેં તેહ. ૭૨

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

સ્થાવર જંગમ જગત આ, તમે તેહના તાત;
યોગ્ય પૂજવા ને જગતને, ગુરૂ મહા ગુરૂ વિખ્યાત.
તવ સમાન કો ખીજો નથી, ત્રણે ભોક મોઝાર,
તો અધિક તે ક્યાં થકી, તવ મહિમા નહિ પાર. ૭૩

તે માટે કાયા કરી, પ્રભુમીને સ્વામીને,
 મૃતિ કરવાને યોગ્ય છે, તમને કરું પ્રસન્ન;
 દેવ પિતા લ્યમ પૂજનો, સખા સખાનો જેમ,
 શ્રીનો શ્રામી જેમ સહે, મમાપરાધ સહે તેમ. ૭૪

અદસ્ય પૂર્વ એ ઉપને, દેખું તો દગ્ધુ દેવે,
 ભય એ મનમાંહે વ્યથા, વળી ઉપને એવં;
 જગન્નિવાસ યાએ પ્રસન્ન, સર્વાત્મા સર્વેશ,
 તે સ્વરૂપ તો જ્ઞમ તણું, દેખાડો દેવેશ. ૭૫

મુકટ શીર અને ગળા, ચક્ર હાથમાં જેલ,
 એહવું ઉપ તો જ્ઞમ તણું, ઇચ્છું જેવા તેલ;
 હે સદગ્ધ બાહો અને વિશ્વમૃત્યુ હવે લ્યમ,
 કરો ચતુર્ભુજ રૂપને, પ્રગટ પૂર્વે ત્યમ. ૭૬

હુહા

કુપુત્રના અવગુણ સહી, પિતા કરે લ્યમ લાડ,
 ત્યમ અપરાધ ક્ષમા કરી, હવે શાંત ઉપ દેખાડ;
 આશ્રય અતિ દેખીને, ભય પામ્યો હુ તેલ,
 કૃપા કરી મુજ દાસને, શાંત કરો પ્રભુ એલ ૭૭

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

હે અર્જુન મેં પ્રસન્ન ચક્રને, આ ઉત્કૃષ્ટ અનુપ,
 આત્માને યોગે ચક્રી, દેખાડ્યું તે ઉપ;
 ન અંત આદિ તેજોમયી, વિશ્વ રૂપ તે જેલ,
 વૂ પેહેવું દીકું નથી, બીજો કોઈએ તેલ. ૭૮

વેદ યજ્ઞ અધ્યયન અને, દાનેથી તે કોય,
 ક્રિયા કરે અને વળી, ઉગ્ર તપગ્નિ હોય,
 તિર્થ નત જાપે કરી, એ રૂપ જોવાયે નહિ,
 તે તે અહેને મુજ્ઞ કૃપાયે, પ્રગટપણે પેખ્યુ સહી ૭૯

કુરૂ પ્રવીર તુ વિના અવગ, મનુષ્ય લોક મોઝાર,
 જોવાને સમરથ નહિ, અહેવે: હું નિરધાર,
 ઘોરરૂપ આ માલેશં, દેખીને અર્જુન,
 મૂઠ જાવમા યાશ ને વ્યથા, મા પામીશ મંન. ૮૦

નિર્ભય થઈ સતોષ પામતો, અહેવો તો તું જોહ,
 નિરખ્ય તે રૂપ માહાત્મ, કરી આગે હતુ તેહ,

॥ સંજય ઉવાચ ॥

નિશ્ચરૂપ સ કેવીને, સુદગ્ધરૂપ ધર્મુ તે વાગ,
 દિવ્ય ચમુ ખેચીયા ચમચિત્તુએ જુએ સાર. ૮૧

અર્જુનને કૃષ્ણે પછી, કલ્યુ પ્રકારે એહ,
 દેખાડ્યુ પોતાતણુ કરી રૂપને તેહ.
 મહાઆત્મા જોહનો થઈને સૌમ્ય શરીર,
 આશ્વાસન આઘે તદા, ભયભીત જે વીર ૮૨

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

હાજરેર દોહરો.

સૌમ્ય રૂપ માણસનું જોહ, દેખીને જનાર્દન તેહ;
 હમણા પ્રસન્ન ચમુ તે ચિત્ત, દેકાણે આવી મમ મત્ય ૮૩

॥ શ્રી ભગવાત્વવાચ ॥

શોપાઠ

જ્ઞાન ચક્ષુ ગયા પુજ કરી, સૌમ્ય રૂપે દ્રષ્ટિ તુંજ ખરી,
જોવા સરખુ અત્ય અનુપ, દીકુ જે તે માહાત્ ૩૫ ૮૪

નિત્ય જોવાને તે એવ, આકાક્ષા કરે છે દેવ
વેદને તપે આચરી દાને ને વળી શોભે કરી ૮૫

યોગ્ય નદિ કે જોવા તેહ, તે દીપે તો હુ તે જોહ,
નિષ્કામ ભક્તિ તે આચરી, મુજને જોયો તે જ્ઞાને કરી ૮૬

ભક્તિ અનન્ય ભાવ જે ધરી, અનુન મુજને તત્વે કરી,
જાણુના જોવા હષ્ટે જોહ, પ્રવેશ કરવા સમર્થ તેહ ૮૭

પાસના રહીત કર્મ આચરે, મહારે રિપે સમર્પણુ કરે,
હે અનુન જે ભક્ત કહેવાય, કુષ્ટ સગથી અજોત તે થાય ૮૮

ધ્રાણી માત્રને વસ્ત્રમ જોહ, મહાગ ભક્તના લક્ષણુ એહ,

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

કર્મ કરે હુ નિમિત્તને, તજે શુતાદિકે સગ,
ઉત્કૃષ્ટ એક મુજને ગણે, માહારો ભક્ત અભગ,
ધ્રાણી માત્રમા દોષશુ, વૈર ન રાજે જોહ,
હે પાડવ એહવો થકો, મુજને પામે તેહ ૮૯

दास ह्येो अधि देवा सकल, थाया परम पुत्र्यनेो भक्त;
योग शास्त्र नेो अत्र विद्याय, विश्व दर्शन अगिपात्र अध्याय ६०

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु अत्र विद्यायां योग
शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे विश्वरूप दर्शनी नाम
एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૨

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

અર્જુન કહે સાંભળો મહારાજ, આપ કૃપાએ સર્વોં મુજ કાજ;
એમ નિરંતર યોગે સુકત, તમને અક્ષર ને અન્યકત. ૧

આરાધે અને ભકત પણ ધાય, શ્રેષ્ઠ ક્રિયો તે એ જે માંય;
સ્વામી ભકત તમારા કહેવાય, કોણ લક્ષણે તે ઝોળખાય. ૨

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

વળતાં વચન કહે ભગવાન, મદારા ભકત કરે મુજ ધ્યાન;
યોગી પરમ જે શ્રદ્ધા ધરી, મન આવેશ હું માંડે કરી. ૩

મુજ વિષે મન રાખે આસકત, અહેવા હોય તે લડો મમ ભકત;
ઉપાસના જે માહારી કરે, માહારે મન તે યોગી શીરે. ૪

પર્મ ગ્રેમે દૃઢ શ્રદ્ધા કરી, હૃદય પ્રકુલિત ભજતા શ્રી હરિ;
જે કો અક્ષરને અરપૃષ્ટ, અન્યકત અને કુટરય. ૫

સર્વ વ્યાપી અચલ ચિત્ત ધરી, કરે ઉપાસના માહરી;
સમ દર્શી જે સધળે હોય, સર્વ ભૂત હિતકારી સોય. ૬

ધર્મિ નિયમે રાખે જેહ, ભજને મુજને પામે તેહ;
એકાગ્ર વૃત્તિ ધરી કર્મ કરે, અર્ધ વૃત્તિ ન મનમાં ધરે. ૭

અહીં અર્થે અહીંપણ મતિ, જ્યમ સાધવી સેવે નિત્ય પતિ
 અવ્યક્ત આસક્ત ચિત્ત જોહને, કનેશ અર્ધીક અર્જુન તેહને ૮
 દેહ ધારીને અન્યકતની, કુ જે ગતિ હોયે તેહની,
 જે હોયે હુ શુ મત પર્મ, મુજને સોયે સર્વે કર્મ. ૯
 અનન્ય ભાવ મન માહે ધરે, મ્હારે ધ્યાન ઉપાસના કરે,
 જેણે મ્હારે વિરે ભારત, પોતે આરોધ્યા છે ચિત ૧૦
 રહેને મૃત્યુ સાગર સંસાર, થોડે કાજે કરે ઉદ્ધાર,

૩। અર્જુન ઉવાચ ॥

સ્વામી મનની ચંચળ ગતિ, અહીં વિરે ક્યમ રહે સ્થિર મતિ ૧૧

૧। શ્રી કૃષ્ણ ઉવાચ ॥

અર્જુન મન ચંચળ કહેવાય, અભ્યાસ યોગે તે વશ થાય,
 માહારે વિરેજ, તુ મનને ધર, મ્હારે વિરેજ, શુદ્ધિને કર. ૧૨
 અતે પામીશ મુજને સહી, એ વાતનો સદેહ નહી,
 માહારે વિરે ચિત્ત ધગવા યદા, સમરથ નહિ ધનજય તદા,
 મુજને પામવા કેરી આશ, એમ યકો તુ કર્ય અભ્યાસ ૧૩
 જેણે તુજથી અભ્યાસ ન થાય, તો કર્મ માહાગ ને ધ્યાય,
 કરતો કર્મ અર્થે માહારે, સિદ્ધિ હશે પ્રાપ્તી તાહરે ૧૪
 આસક્ત હોય એ કરવા વિરે, તો મ્હારે શઘ્ણાગત યકે,
 આત્માને નિયમમા રાખ્ય, સર્વ કર્મનું કૃણ કર્ય ત્યાગ ૧૫

અભ્યાસ થકી શ્રેય તે જ્ઞાન, ધ્યાન થકી કર્મ ફલ ત્યાગ,	જ્ઞાન થકી વિશેષ છે ધ્યાન; ત્યાગ થકી શાંતિ અનુરાગ. ૧૬
જો કરી ન શકાય અભ્યાસ, સર્વ કર્મ સુને અર્પાય,	કર્મ બ્રહ્માર્પિતન ધર્મ કો આશ; કર્મ થકી તે છૂટી જાય. ૧૭
તપ તીરથ યોગ ને યાગ, પારથ પ્રત્યે કહે ભગવાન,	કર્મ કરે પણ ફળનો ત્યાગ; અભ્યાસ યોગથી ઉપજે જ્ઞાન. ૧૮
જ્ઞાન યોગથી ધ્યાન ઉપજે, કર્મ ફલ તજે મોક્ષ પામીયે,	ધ્યાન થકી કર્મકળને તજે; મોક્ષ થકી ભય ભવનો વામીયે. ૧૯
પ્રાણીમાત્રનો ન કરે દ્વેષ, તથા મિત્ર ને કષ્ટાવાન,	નિર્માત્વ અહંકાર ન રેપ; ક્ષમાવંતને દુઃખ સુખ સમાન. ૨૦
યોગી અદર્શિશ સંતોષમાં, મનને ભુધિ રાખે હું માંધ,	દ્રઢ નિશ્ચય નિયમે આત્મા; એવો મુજને વહાલો સદાય. ૨૧
કેમળ પ્રિય વચન ઉચ્ચરે, કેને ઉદ્દેગ ન કરે જોડ,	સત્ય હિતકારી સૌ શ્રવણે ધરે; પામે ઉદ્દેગ ન કોથી તેડ. ૨૨
દયાયુક્ત રહીત અહંકાર, હર્ષ શોક ભય ઉદ્દેગથી	હું ગદાઈ નવ્ય કરે લગાર; મુક્ત પ્રિય મુજને સર્વથી. ૨૩
કેમને ભય ન ઉપજાવે જોડ, હર્ષ શોકને સરખો લેખવે,	કોથી ભય નવ્ય પામે તેડ; આત્મ જ્ઞાન અંતર અનુભવે. ૨૪
દક્ષ પવિત્ર અપેક્ષા રહીત, પવિત્ર, ઉદાર, વિચક્ષણ જોડ,	પક્ષપાત અને દુઃખ વહીત; સુખ દુઃખ દ્વંદ્વાદિ સમ લહે તેડ. ૨૫

સર્વ આરંભ ત્યાગી જોઈ,	પ્રિય ભક્ત તો મુજને તેહ;
રાગ દેવ મદ વર્ણત સહી,	આશા કોની ક્યારે દૃષ્ટે નહી. ૨૬
દેવ નહિ હર્ષ નવ્ય ધરે,	આકાંક્ષા કે શોચ નવ્ય કરે;
લાભ થયે ન મોહ ઉપજે,	હાણુ થયે સમમતિ નાં તજે. ૨૭
ત્યાગી શુભ અશુભથી જોઈ,	ભકિતમાન પ્રિય મમ તેહ;
શત્રુ મિત્ર વિષે સમ દ્રષ્ટિ,	માનેં અપમાનેં સમતુષ્ટિ. ૨૮
શીત ઉષ્ણ સુખં દુઃખ સમસોય,	અને નિરાસક્ત જે હોય;
સુખ દુઃખ માહે વિનય સંતોય,	સુમુક્તુ ને ન રહે કો રોય. ૨૯
મૌની નિદ્રા રતુતિ સમાન,	જોણે તેણે સંતોષવાન;
આત્માજીત તે કહેવાય સહી,	મ્હારે વિષેથી રહે અળગો નહી ૩૦
નહિ ગર્વ લેશ અભિર્માન,	સ્વધર્મે દ્રઢ ધીમાન;
અધર્મથી મન અળગું કરે,	શ્રદ્ધા યુક્ત સ્વધર્મ આચરે. ૩૧
નવધા ભકિતએ મુજને ધાય,	મ્હારા ભજનથી સંતોષાય;
મુજ ભકિત વણુ મન નવ ઠરે,	મુજને આત્મ નિવેદન કરે. ૩૨
હિંસા અસત પથ વસ્તુ જોઈ,	ક્રુદ કષ્ટથી રહે અળગો તેહ;
બ્રહ્મચર્ય અધ્યયન નિજ કર્મ,	મ્હારા ભકતના એવા ધર્મ. ૩૩
સ્વદારા શત્રુગામી જોઈ,	બ્રહ્મચર્ય નર ભણીયે તેહ.
એવા ભક્ત કહાવે જોઈ,	મ્હારા પદને પામે તેહ. ૩૪
સ્થાનક નહીં શુદ્ધિ સિંચર હોય,	ભકિતવંત પ્રિય મુને સોય;
હે અળગું ન તું જાણુજે તેહ,	મ્હારા ભકતનાં લક્ષણુ એહ. ૩૫

धर्माभूत कलु आ जेह, उपासे तेहेने तो जेह;
श्रद्धा युक्त भत पर होय, ओडेवा भक्त प्रिय मुने सोय. ३६

गोपाल कृष्ण दयाना छष्ट, तेथी ते वाणी अत्य अलिष्ट;
योग शास्त्र ने प्रह्न विधाय, भक्ति योग द्वादश अध्याय. ८७

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां योग
शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे भक्ति योगो नाम
द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૩

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

અર્જુન કહે હે વિશ્વાધાર, પ્રકૃતિ પુરુષનો કહો વિચાર;
હે શેષ મમ ઇન્દ્રિયા એહ, જાણું પ્રકૃતિ પુરુષ તો તેહ. ૧

ક્ષેત્ર અને ક્ષેત્રજ્ઞના જાણુ, તથા જ્ઞાન ને જોય પ્રમાણુ;
ક્ષેત્ર રૂપ તે કોણુ કહેવાય, ક્ષેત્રજ્ઞ તે ઇવમ ઓળખાય. ૨

જ્ઞાન કહેવું કહેવાયે જોહ, જ્ઞાને કરીશું જાણવું તેહ;

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

હે કૌન્તેય દેહ આ જોહ, ત્ર એવું કહીયે તેહ. ૩

શરીરનો ધરતા છે જોહ, ક્ષેત્ર જ્ઞાની કહીયે મુખ્ય તેહ.
એમ કરી જાણુ દેહને, ક્ષેત્ર જાણુ કહીયે તેહને. ૪

દેહ આત્માનો જે વિચાર, એ તે જ્ઞાનજ્ઞ કહીયે સાર;
સર્વ ક્ષેત્ર માંહે ક્ષેત્રજ્ઞ, તે મુને જાણ્યું તું અર્જુન. ૫

ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞ તણું જાણવું, તે જ્ઞાન માહારં માનવું.

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

જોહેવું છે એ ક્ષેત્રને, સવિદ્ય રહે છે જોહ,
અને જ્યાંથી ઉપજ્યું છે, જે જોહેવું તે તેહ;

તથા વળી ક્ષેત્રજ્ઞને તેડનેા મહિમા હોય,
સંક્ષેપે તે સર્વને, સાંખ્ય ને તું સોય. ૬

॥ ચોપાઠ ॥

મહાપિએ ગાયું બહુ વિધિ કરી, વેદ પ્રથક ભાવ વિસ્તરી;
વેદાંત સૂત્રે બહુ વિધ, વહે, અને દ્રષ્ટાંત વાક્યને વહે. ૭

પાંચ મહાભૂત ને અહંકાર, અને શુદ્ધિ માયા વિસ્તાર;
એકાદશ ધ્વનિ તે જ્ઞેય, ગોચર પાંચ શબ્દાદિક તેહ. ૮

ધ્વજા દ્વેષ સુખ દુઃખ જે હોય, ચેતન્યે વિકાર તે સોય;
હે અશુન એમ વહે ભગવાન, યુક્ત સેવાયે કહીયે જ્ઞાન. ૯

સંક્ષેપે ક્ષેત્ર તે એહ, વિકાર યુક્ત કયું એ તેહ;
માન દંબ ને હિંસા નહીં ક્ષમાવાનને સરલતા સહી. ૧૦

ઉપાસે આચાર્યને જેહ, શુચિ સ્થિર નિયમે આત્મા તેહ;
ધ્વનિયાર્થે વૈરાગ્ય જેહને, અને અહંકાર નહિ તેહને. ૧૧

બહાર અંદર શુદ્ધ વૈરાગ્ય, આત્મા જીને ધ્વનિને ત્યાગ;
જન્મ મૃત્યુ જરા દુઃખ જેહ, વ્યાધિ દુઃખ દોષ ન દેખે તેહ. ૧૨

સુત દારાદિ અને ગેહને, ન હોય આસક્ત ન સંગ તેહને;
સંસાર ભોગ તે વિવેક સમાન, અશુન એ તે કહીયે જ્ઞાન. ૧૩

૩૬૧ ભૂડાની પ્રાપ્ત્ય, સમાન હોયે જે નિત્યે ચિત્ત્ય;
અનન્ય ભાવ વિગે માહરે, અવ્યભિચારિણી ભક્તિ આચરે. ૧૪

એકાંત સ્થનને' મેવે સદા,	સખા મનુષ્યની પ્રીત્ય ન કદા;
અધ્યાત્મ જ્ઞાનમાં નિત્યે હોય,	દેખે તત્ત્વ જ્ઞાનાર્થ' ને' સોય. ૧૫
એમ કહ્યું તે તો એ જ્ઞાન,	એથી અન્ય તે સર્વ અજ્ઞાન;
જાણવા યોગ્ય વસ્તુ તે કહીશ,	જે જાણેથી મોક્ષ પામીશ. ૧૬
ગુણ કહ્યું તે સાંભળ વાત,	સ્વયં બ્રહ્મને નહિં માત કે તાત;
પર બ્રહ્મ આદિ નહિં જ્ઞેહને,	અને સત અસત નહીં તેહને. ૧૭
તેહને હસ્ત પાદ સર્વત્ર,	તેહને સમજે શિર મુખ નેત્ર;
લોક વિષે સઘજે તે કહ્યું,	સઘજે તેહેનું આ આચર્યું. ૧૮
શોભાવે ધંદ્રી ગુણુ જ્ઞેહ,	સર્વ ધંદ્રિથી વર્જીત તેહ;
પ્રાકૃત ધંદ્રિ વર્જીત જ્ઞેહ,	ત્રિગુણાતીત સૌ વ્યાપિ તેહ. ૧૯
નહિં આસકત સર્વને' ધરે,	નિગુણુ ગુણુના ભોગજ કરે;
સર્વ ભૂતમાં સઘજે વાસ,	બાહેર બીતર સર્વત્ર પ્રકાશ. ૨૦
બાહ્ય અંતર પ્રાણીને દેહ,	સ્થાવર ને જંગમ તે તેહ;
સર્વ ગુણુનો ભોકતા છે જ્ઞેહ,	દૂર સમીપે રહે છે તેહ. ૨૧
એ ત્યાં જ્ઞાન કહ્યું છે સાર,	જ્ઞાને ગુણુ ત્યાગે નિરધાર;
મુખ ક્ષેત્રે કરી જણાવે નહિ,	દૂર રહ્યું ન પામે સહી. ૨૨
ત્રિગુણુના વિષય છે જ્ઞેહ,	અમૃત સરખા જાણે તેહ;
ભૂત વિષે યથા નથી વિભાગ,	દીસે છે જેમ યથા હોય ભાગ. ૨૩
પોપે ત્રસે ઉપગવે જ્ઞેહ,	સર્વ ભૂતમાં જાણ
તે તો તેજસ્વીનું તેજ,	અજ્ઞાનથી પર

ज्ञान ज्ञेय ज्ञाने लडे,	सौना ह्य माडे ते रडे,
क्षेत्र ज्ञान ज्ञेय ते जेड,	सक्षेपे कडुं तो तेड १५
भडारे भक्त ओम जण्ये मोय,	मुज भाव पामना योग्य ते होय,
प्रकृति पुत्र्य ज्ये तो ज्येडने,	अनादि जण्यु ज्ये तु तेडने २६
विकार सर्वां ने गुण्य तो जेड,	प्रकृति यमी ह्यन्या तेड,
ज्य तण्य गुण्य कडीये जेड,	जेनो निव्यार भुं ह्य तेड २७
प्रकृतिने सज्येगे रडी,	प्रकृतिना गुण्य भोगवे सडी,
सयोग भागे गुण्य कडेनाय,	वस्तुत तत्वे ते ना वेपाय २८
रक्षाटिक मणीना गुण्य कडेनाय,	जेना साथे ते त्हेना थाय,
कार्य कारण्य ज्यतां तण्य,	मदत प्रकृति ओम मुनिजे भण्यु २९
कर्ता हर्ता ज्येक पुत्र्य पुण्य,	जेवा भर्मा अण्युन तु जण्य
ज्यवात्मा परमात्मा ज्येड	वस्तुत तत्वे ज्येकज्य तेड ३०
ज्ये ज्ञान ज्या लगी आवे नदि,	त्या वगी पशुवत जण्ये सडी,
सुभने दु ज्यनो भोगी जेड,	पुत्र्य ज्येम करे जे तेड ३१
पुत्र्य प्रकृति आधारे रडे,	प्रकृतिज्य नित्य गुण्य भोगज्य अडे,
शुभाशुभ योनि ज्यन्म जे होय,	गुण्य सगने डाण्यु सौय ३२
भरता भोक्ता ज्या हेडमा,	परम पुत्र्यने परमानमा,
सर्वां वस्तु हेभाडी तेड,	जे ते कळो पग्मेश्वर तेड. ३३
सर्वां कर्मां ते प्रकृति ज्येड,	आत्मा अगो। ज्येजेड ज्येजेड,
प्रकृतिने आश्रीने ज्येड,	जेगी कर्मां कगवे तेड ३४

જે કો એમ પુરુષને લહે, તે જો વિધિ સર્વે પરહરે,	પ્રકૃતિને ગુણુ સંગે કરે; તોડે જન્મ ફરી નવ્ય ધરે. ૩૫
આત્માએ આત્મામાં ઠાય, પરમાત્મા આત્મામાં હોય,	ધ્યાને આત્મા દેખે સોય; ધ્યાને કરી આત્માને જ્ઞેય. ૩૬
સાંખ્યે ને યોગે કો અન્ય, ખીજા કોઈ અજાણે કરી,	કર્મ તણે યોગે કો ભિન્ન; અન્ય કોઈથી શ્રવણે ધરી. ૩૭
ભાવ થકો ઉપાસન કરે, સ્થાવર ને જંગમ જે કોય,	શ્રવણુ માત્રે તે ઉદ્ધરે; પ્રાણી માત્રની ઉત્પત્તિ હોય. ૩૮
ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ કલ્યાં તે જેહ, સર્વ જૂત માદારે સમાન,	ભરતર્પણ યોગે તે તેહ; પરમેશ્વર જે પર્મ નિધાન. ૩૯
નાશી નાશ ન થાયે જેહ, સધણે રહ્યો સમ ઈશ્વર જેહ,	તેવુ જાણે દેખે તેહ; સમાન તેહને દેખે તેહ. ૪૦
હણે ન આત્મે આત્મા જદા, કર્મ કરે તે કર્તા પ્રકૃતિ,	પ્રાપ્તી હોય પરમ ગતિ તદા; દેખે એમ કર્મની વ્યક્તિ. ૪૧
કર્તા નહિં કાંઈ આત્મા એહ, પૃથક ભાવ પ્રાણીનો જેહ,	એમ દેખે તે દેખે તેહ; એક સામટા દેખે તેહ. ૪૨
તેહ થકી દેખે વિસ્તાર, પરમાત્મા અવ્યય છે એહ,	તદા બલ દેખે નિરધાર; અનાદિ નિર્ગુણુ માટે તેહ. ૪૩
રહે જીવેય શરીરજ માંય, પંડ બ્રહ્માંડે વ્યાપ્યો છે સહી,	કરતા છતાં તે નાં લેપાય; વસ્તુતઃ તત્ત્વે કાંઈ અંધન નહીં. ૪૪

સર્વે વ્યાપક જેમ આકાશ,
જ્યમ આકાશ નિરંતર વાસ,
સૂક્ષ્મ છતાં કયૌં ન પડે પાસ;
સધજે દિનકર કરે પ્રકાશ. ૪૫

ત્યમ આત્મા વ્યાપક કરી જાણુ,
તેમ સર્વના દેહમાં રહી,
જરા મૃત્યુ નહીં લાગ કે હાંણુ;
આત્માને લેધાયે નહી. ૪૬

આ સમગ્ર લોકને જેમ,
ભારત સર્વ શરીર તે એહ,
કરે પ્રકાશ સૂર્ય એક તેમ;
કરે પ્રકાશ આત્મા તેહ. ૪૭

તે નર જ્ઞાની કહીયે વેદ,
પ્રકૃતિ માયાનો વિસ્તાર,
પ્રકૃતિ પુણ્યના જાણે ભેદ;
આત્મા અજગે રહીત નિકાર. ૪૮

એમ કરી નર જાણે જેક,
જે કે જ્ઞાન નેત્રે કરી,
માયા રહીત જાણુજ્યો તેહ;
ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞ જ્ઞાન ચિત્ત ધરી. ૪૯

જુત પ્રકૃતિ જુકિત લડે જેહ,
દ્યો દાસ લહી કણ્યા કરી,
પરમ મોક્ષને પામે તેહ;
તેણે કાવ્યે કથા ઉચ્ચરી. ૫૦

યોગ શાસ્ત્રને બ્રહ્મ વિદ્યાય,
ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞ ત્રયદશ અધ્યાય. ૫૧

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां योग
शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे क्षेत्र क्षेत्रज्ञ निर्देश योगो
नाम त्रयदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

- રજ્જેગુણુ છે 'રાગાત્મક સૌય, તૃષ્ણા સંગે ઉત્પત્તિ હોય;
 દે ક્ષી'તેય પ્રાણીને' દેહ, સંગ કર્મને બાધે તેહ. ૯
- તમો ગુણુ અજ્ઞાનથી થાય, પ્રાણી માત્રને મોહ ઉપજાય;
 પ્રમાદ આલસ નિરા ધરે, ભારત ત્હેને બંધન કરે. ૧૦
- મોહ નિરાને આળસ જ્ઞેહ, તમો ગુણુ તે બંધાયો દેહ;
 સત્ત્વ ગુણુ જ્ઞે દેહ બંધાય, કાલાદિકનો સ્પર્શ ન થાય. ૧૧
- સત્ત્વ ગુણુથી જ્ઞાન ઉપજે, જ્ઞાન યુક્ત થઈ મુજ્જને બજે;
 સત્ત્વગુણુ સુખને મેળવે, રજ્જેગુણુ કર્મને અનુભવે. ૧૨
- રજ્જેગુણુ કરી લોભ ઉપજે, લોભ થઈ હરિ સેવા તજે;
 જ્ઞાનને' ઠાંકી ભારત, તમઃ પ્રમાદમાં પ્રેરે ચિત્ત. ૧૩
- તમો ગુણુ ઉપજે અજ્ઞાન, અજ્ઞાન તે તો નરક સમાન;
 ધરી જ્ઞય રજ્જ તમ ગુણુ યદા, ભારત સત્ત્વ વૃદ્ધિ હોય તદા. ૧૪
- તમ ને સત્ત્વ ઘટે' રજ્જ હોય, ઘટે' સત્ત્વ રજ્જ તમ તે સૌય;
 શ્રોત્રાદિ દ્વારાએ યદા, પ્રકાશ હોય આ દેહે તદા. ૧૫
- અને' જ્ઞાનનો સંભવ હોય, જાણે સત્ત્વ ગુણુ પ્રગટયો સૌય;
 ભારત લોભ પ્રવર્તે તે જ્ઞેહ, અને કર્મ આરંભ વળી તેહ. ૧૬
- તથા અસમ ધૃચ્છા તો મોય, રજ્જેગુણુ વૃદ્ધે એ તે હોય;
 અ વિવેક અનુદમ જ્ઞેહ, અને પ્રમાદ મોહ તો તેહ. ૧૭
- તમો ગુણુ વધે હોય તે યદા, કુઠ નંદન એ ઉપજે તદા;
 જ્યારે સત્ત્વ ગુણુ વૃદ્ધિ હોય, અને શરીર તજે તે કોય. ૧૮
- તે વારે ઉત્તમ નિર્મલ જ્ઞેહ, એહેવા લોકને' પામે તેહ;
 રજ્જે ગુણુ વિગે નાશ જ્ઞવ હોય, કર્મી લોકે જન્મે સૌય ૧૯

नाश थाय तमोगुणमा ज्ञान, पशु येनिमा छित्पत्ति होय तदा,
सात्विजस्तु इव निर्मल ज्ञेय, सुकृत कर्मने उद्धीये तेद २०
रन्नेगुणस्तु इव ने दृष्य होय, तमो गुण्ये अज्ञान ने सोन,
सत्य थकी तो होये ज्ञान, रन्ने गुण्ये सोमने मान २१
तमो गुण्ये अज्ञान छिपन्ने, मोद प्रमाद भानने भन्ने,
छित्तम मध्यम अधोगति ज्ञेय, त्रिगुणना ज्ञान्ये छे तेद २२
सत्वगुण्यी ते छिया ज्ञय, गज्जयी मध्ये स्थिर थाय,
नीय गुण्ये आश्रया ज्ञेय, नीया ज्ञय तामसी तेद २३
देषे देषनाग ज्ञय ज्ञान, कर्ता गुण्येथी आत्मा भिन्न;
त्रिगुणात्तित अडेवा ज्ञे ज्ञान, जन्म मरेण्यु रदित पानन २४
गुण्यथी पर अेम ज्ञेय ज्ञेय, मादाग भानने पामे तेद,
देद ज्ञत त्रण्ये गुण्ये ज्ञेय, तेडेने अतिक्रमी देडी तेद २५
दृष्य सुष्य ज्ञरा मृत्युने जन्म, तेथी मुक्त ते पामे पद पर्म,

॥ अर्गुन उवाच ॥

धीये चिन्दे इरी प्रभु होय, त्रिगुण्य अतिक्रमे ओडेवा होय. २६
अर्गुन कडे त्रिभोवन राय, त्रिगुणातीत ते क्यम ओणभाय;
होण्य आयाग छिपाय ते ज्ञेय, त्रण्ये गुण्ये अतिक्रमे तेद २७

॥ श्री लगनाहवाच ॥

प्रकार प्रवृत्तिमाडे पाज्य ज्ञेय, त्रण्ये गुण्ये छिपन्था तेद;
तेदने होय इर दृष्य नदी, निदृश्ये सुष्य आकाशा नदी २८

રહે તટસ્થની પેઠે થઈ, ગુણે કરી ચળે તે નહી,
 વર્તે ગુણ તણો સ્વભાવ, એમ રહે અચવ સ્થિત ભાવ ૨૯

દર્પ ગોઠ છે તેને સમાન, સુવર્ણ લોહ કાષ્ટ પાપાણ,
 સુખ દુઃખ સમ સ્વચ્છ ચિત્ત રહે, કાષ્ટ કાંચન સમ લહી ના ચહે. ૩૦

દેખાજો ને કાચન એ સમ લહે, દ્રવ્ય ભાવને સમ્યક દહે,
 વાહાલો અણુવાદાતો સમ હોય, સમ નિંદા મૃતિ ધીંગે હોય ૩૧

અર્જુન એણે જ્ઞાને કરી, સધળે વ્યાપક દેખે હરિ;
 શત્રુ મિત્ર ગણે ઉભય સમાન, મૃતિ નિંદા નહિ માન અપમાન. ૩૨

ગુણુ ધર્મે કરી થાય પ્રવર્ત, ગુણુ દોષથી સદા નિવર્ત,
 સર્વ આરબે દેખને તને, નિશ્ચળ ભક્તિ મે મુજને બને. ૩૩

સર્વાંગે બે પગિયાગી હોન, ગુણુતીત તે કહીયે મોય,
 અહા ભુત થઈ મુજને ધાય, તે તો ત્રિગુણુતિત કહેવાય ૩૪

અધ્યભિચારિણી ભક્તિ આચરે, એમ થકો મમ મેના કરે,
 ગુણુને ઉદ્ધનંદીને તેહ, પામે મોક્ષ વિના સદેહ ૩૫

નિગુણુ ભક્ત મહાગનિર્ગદાસ, સદા માયાથી નહે ઉદાસ,
 અમૃત ને અવ્યય તે જોહ, ધર્મ રૂપ સનાતન તેહ ૩૬

અને એકાંતિક સુખ જે કહ્યું, એદેવા ધહની પ્રતિષ્ઠા હું,
 દાસ જ્ઞાને કરી હરિ મેહેરું, તેણે લહી અધ્યાયની પેર ૩૭

યોગ શાસ્ત્ર ને અહા નિઘાય, ગુણુ વિભાગ ચૌદમે અધ્યાય ૩૮

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योग
 शास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे गुणत्रयविभागयोगो
 नाम चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૫

॥ પૂર્વ છાંયો ॥

બ્રહ્મ રૂપી મૂળ છે ઉંચું, ભવ રૂપી અશ્વત્થઃ
શાખા હેડી તેહની, બ્રહ્માદિક જે કચ્છ;
વેદ પત્ર તો તેહનાં, તેહ ન જાણે જેહ,
વેદ તથા તો અર્થને, પ્રીછે સર્વે તેહ. ૧

ઉંચી નીચી તે તણી, બ્રહ્માદિક જીવાદિ,
શાખા વાધી છે ગુણે, વિષય પ્રવાહ શબ્દાદિ;
મનુષ્ય લોક માંહે ધણાં, કર્મ બંધ તે જેહ,
મૂલથી અનેક પ્રકારનાં, પ્રસર્યાં છે તે એહ. ૨

અને રૂપ તે એહનું, પામી ન શકે કૌય,
આદિ અંત પણુ નવ્ય જડે, રહે કયમ તે સૌય;
દ્રઢ મૂલ અશ્વ ત્યએ, અહંકાર માપાય,
એહ અસંગને શસ્ત્ર બજે, તે તો: 'એધૂ' જાય. ૩

પછી ખોળવું પરમ પદ, જેહનો મહિમા એહ;
ફરી ન આવે ભવ વિષે, જે પદ પામ્યા તેહ.
બંધિત કરી જાવા શરણુ, મનમાં કરે વિચાર,
પ્રસરી છે જે પુરુષથી, પ્રવર્ત્યો જેણે સંસાર. ૪

अङ्कार ने मोह रहित, संग होय श्रुत सोय,
 आत्मज्ञाने पङ्कने, काम निवर्त्या होय;
 द्वंद्व नाय सुभ दुःखयी, मुक्त होय ते जेह,
 अन्वय पद पासे सही, अडेवा जानी तेह. ५

शोभाष

अनंत कृपा अर्जुनने करी, संसारनुं रूप कडे श्री हरि;
 ओ अश्रुत्य नागे वृक्ष विशाण उंच्या मूण ने निचां गण. ६

श्रीधर स्वामी करे विस्तार, ओक देह भीजे संसार;
 संसार वृक्ष ते देह प्रमाथु, भस्तक मूण पद गण निर्वीणु. ७

मूण सींचे शाभा पुष्टि थाय, मुभ द्वारे ह्रिंसी संतोपाय;
 वपु वृक्ष जेतां वलुसी जय, माटे अश्रुत्य वृक्ष उडेवाय. ८

देह वृक्ष वलुं अर्जुन, संसार वृक्षनुं कडे वलुंन;
 विपरित गति अचो संसार, मोपीश तत्व शाभा विस्तार. ९

पर अह मूण ते उचुं रहूं, संसार मूण ते जे यकी थयुं;
 दश ह्रिं पंच भूत अङ्कार, महतत्व भाषा अहु विस्तार. १०

निगम पत्र कहीये नव स्वरे, युग्म इण उपजे निस्तरे;
 ओ वृक्षनी गति जणुं जेह, वेदवेत्ता पुश्य छे तेह. ११

वणा ते वृक्षने वलुंवे हरि, भीज मूणियो अहु विस्तरी;
 राग द्वेष मह मोह अङ्कार, कर्म मूणनो अहु विस्तार. १२

દેહ વૃક્ષ થયો નીચા મૂળ નડે,	વાર નાગ ઉપજે તે પડે,
કર્મ જ્ઞાન શાખા દુમ તણી,	ત્રિગુણ પુષ્પની ગોખા ઘણી ૧૩
એ દુમતું દર્શન નબ ધામ,	સ સાર વૃક્ષ છેલો નન્મ જામ
ત જણાય આઘ મધ ને અત,	સ સાર વૃક્ષ મ્હેલુ અત્યત ૧૪
વૃક્ષ છેદવા તણે ઉપાય,	કહુ વિસ્તારી અર્જુન ગાય,
તજવા પ્રદ-ધન-મૃત-સુફરી,	અસ ગ લક્ષણુ આયુધ ધરી ૧૫
ખીચુ જ્ઞાન ખડગ શ્રેણેલુ ઝાલકા ^૧ ,	ત્રીજો વિવેકરૂપી તે કુદાર ^૨ ,
તપુ આયુધથી કીજે પ્રહાન,	તો હેદાય મૂળ સહીત સ સાર ૧૬
સ સાર વૃક્ષ સમૂજો ગયો,	મુક્તિ પામવા ધ્યાન્ય તે થયો,
જનુની જહર તે પામે નહિ,	મમ ચણે જેની મત્ય સહી ૧૭
ઝીલ્યો મોહ સ સાર પરલયો	સ્વાત્મ જાવ જડેને જી ક્યો,
તે સુખ દુખે નિદ્રત થાય,	તે જ્ઞાની પરમ પદમા જાય ૧૮
અક્ષર ખલ ધામ મુજ તણુ,	અખગતિત પ દુ છે ઘણુ,
સર્વ પ્રકાશ તેજોમય ગ્વિ,	મોગે કળા શશિ પાવક હવિ ૧૯
સ સારમા તેજ એતુ સર્વથી,	મુજ ધામે તેજ એ પ્હોચતુ નથી,
દિનકર ઉમે શશિ તારા મેદ,	રન્ય પ્રકાશિત દુ ગોપિદ ૨૦
ગ્વિ શશિનો પ્રકાશિત દુય,	મુજ ધામે પ્રગણ કરે તે શુય,
સૂર્ય પ્રકાશ કરે નહિ જ્વલા,	નહિ ચદ્ર અગ્નિ ત્યાડા ૨૧

૧ ઝાલકા - ગામડામા પ્રચલીત શબ્દ છે તેનો અર્થ બહુજ તેજગરી અને બગવાન એવો થાય છે

૨ કુદાર - કુદારો.

ने पांभीने न इरे डोय,	पर्म धाम माडाइं ते सोय;
न भ्दोये गार्ता वाणी शुलु आम,	मन शुद्धि न तर्कनो डाम. २२
अगोयरे धामे ते न आवे इरी,	निश्चल पद स्थिर कडे श्री हरि;
पारथ मुजने पुष्ठीश तुंय,	धाम गयो न पडे ते शुंय. २३
सत्य शोक लगीना सर्वे लोक,	प्राप्ते पुनरावर्त न शोक;
अह्न भुवनथी पाछो पडे,	मुज पद पाभ्याने आधक नां अडे. २४
यौद शोक पर्वतनां धाम,	त्यांदां लगी सौ भायानां डाम;
क्षर संकीकनां सर्वे स्थान,	अकृति नन्यनुं रडे छे भान. २५
अकृतिना एव मायाथी थाय,	भ्दारे अंश मुकुं ते भांल;
वायुथी परपोटा नेम,	मुज मायाथी उपजे तेम. २६
जण सुके नव सुके भान,	चित्थथी अलीप्त श्री भगवान;
सिं ग शरीरनो भंग ने इरे,	ते मुज शोक विगे संयरे. २७
उपजे वणुसे सौ अत्तांउ,	भ्दार्धं धाम अभंग अभंउ;
एव शोक विगे एवंश,	भूत सनातन माडारे अंश. २८
पंथ धंदिने छकुं मल,	स्वभावे रखां इरे आकपंलु;
पसे शरीरे धंथर नेद,	भूडीने वणा ज्ञये तेक. २९
धंदिने ते लीधे ज्ञय,	कुसुमगंध वायु ने न्याय;
स्थूल शरीर पतन ज्ञय थाय,	तव एव मन धंदि सेतो ज्ञय. ३०
सूक्ष्म देहमां पूरे वास,	सध अेदादरेने आपे पास;
पुष्प वास शेष ज्ञय पवन,	एव साधे कर्मे द्विपुं भवन. ३१

કર્ણુ તથા નેત્રતો જ્ઠેહ, અને સ્પર્શ ઇદ્રિ તો તેહ;
છન્દા નાસા મનને મળી, સેવે છે વિપયને વળી. ૩૨

શબ્દ સ્પર્શ રસ રૂપને ગંધ, એ પાંચ જીવને કર્મ સંબંધ;
છડું મન જીવ સાથે જાય, ન્યમ શરીર પુંઠળ છાયા ધાય. ૩૩

દેહાંતર યાયે ને રહે, બોજન કરે ઇંદ્રી સંગ ગ્રહે;
દેખે જ્ઞાન ચક્ષુ જે હોય, તેહને મૂઠ ન દેખે કોય. ૩૪

યોગી ધ્યાન પ્રયત્ને તેહ, દેખે આત્મામાં રહે જ્ઠેહ;
અશુદ્ધ શાંત અભ્યાસી હોય, અજ્ઞાને નવ્ય દેખે સોય. ૩૫

સંશય અશુદ્ધિને યથો મનમાંલ, પ્રગટ આત્મા ન દીસે તે કયાંય;
દેહ ઇંદ્રિયા અળગો કહેવાય, તો શા માટે તે ન પ્રગટ જણાય. ૩૬

શિત ઉષ્ણુ સુખ દુઃખ પુન્યને પાપ, દ્વંદ જન્મ જરા સંતાપ;
અંતર મેલ અવિદ્યા ગ્રહી, માટે આત્માને તે દેખે નહિ. ૩૭

મ્હારી કૃપા વલુ અર્થ ન સરે, જ્ઞાની આત્માનું દર્શન કરે;
પુન્યવાન વિવેકી સત્ય સ્વરૂપ, એવા સાધુ દેખે આત્માનું રૂપ. ૩૮

તીર્થે ન્દાય અવનિ પરિક્રમે, શૂત કરે હિમાલયે દેહ શિત દમે;
યષ્ યોગી વનમાં રડવડે, તોહે જીવ સ્વરૂપ ન જડે. ૩૯

જે સમદર્શી સૌને હિતકારી, સદાકાળ કરે ભકિત મ્હારી;
તે કરે આત્માનું દર્શન, એમ કહે શ્રી જગજીવન. ૪૦

દેહી સર્વેશ્વર દેહનો પતિ, અવિદ્યા આધીન જીવ યથો અતિ,
આત્માતો અનંત સમસ્થવાન, માયા સંગે યથો દિન સમાન ૪૧

હવનુ વર્ણન એ રીતે જણાવે,
આદિત્યને પાશ્વ ને તેજ,

અને ચંદ્ર અગ્નિમા જોલે,
સૂર્ય ચંદ્ર ને દિવ્ય દુ તારા

એ ત્રણ નેન માહાન અર્જુન,
રવિ ધાત્ર્યે ગોતુ નિરધાર

પૃથ્વીમા હ તજે શ્રી,
અનનિમા વૈષ્ણવમા જગ ધણુ,

દુગ ગિતિ પ્રગ્નનો ધરે છે ભર,
ચંદ્ર રસાત્મક હ સપદી,

સીસુ ઔપથી ચંદ્ર રૂપ થઈ,
હુ વૈશ્વાનર રૂપે ચંદ્ર,

અગ્ર મતુશ્ય મુને જાણે રાપ,
દેહ મધ્યે જહગગિન હવન

યુક્તે પ્રાણુ અપાન પવન,
જ પાચક હ પાકન ભૂપ,

પ્રાણુ અપાન ને વ્યાન ઉદાન,
હૃદય સર્વને ગહાર રથાન,

હવને સુખ દેહ દેહમા રહી,
સૌને વિરે હુ દુ એમ,

મુજ સ્વરૂપ મુ ત મને આણે।
અખિય જગત શેભાવે એજ ૪૨

જાણુ તેજ મહાત્ત સૌ તેહ
એજ તેજ મે ધ્યુ પ્રકાર ૪૩

શશિ કીન્યે સુધા વસ્તુ પગ્ગન્ય
એ મહારો મે ડહો નિગ્તાર ૪૪

પ્રાણી માનને રથોદુ ધરી,
તે જગ અર્જુન છે મુજ તણુ ૪૫

છે વસુધાને મહારો આધાર
પોતુ હુ સવે ઔપથી ૪૬

વળી સૌને વૃષ્ટ કર અતગ્મા ગહી
પ્રાણી માનને દેટે ગહી ૪૭

ઉગ્મા જહરાગિન પણુ હુ
અતુવિધ અત તે ભોજન ૪૮

ચાર પ્રકારના પચવુ અન
પચ પ્રાણુવાયુ પણુ મહાત્ત જ રૂપ ૪૯

પાચમો વાયુ નામ સમાન
મુજથી રમણુ મોક્ષને જ્ઞાન ૫૦

પણુ અણુધ મુજને જાણે નહિ,
કાષ્ટમા હુ તારાન છે તેમ ૫૧

धर्म कर्मो जटेलु अत इत्यु,
दुं वेदं ज्ञानुवा प्रमायु,

वेदं इत्यां इ वेदायय ज्ञानु,
आ न्यार श्रोतु सक्षेपे करी,

लोकने रिषे पुत्रा ते मेद,
क्षरनो क्षणे ऐष तिराभाच,

क्षर ते दृडे प्राणी वास,
अक्षर अत्र धाम उप गेन,

क्षण पुत्रा अक्षर नाम,
उत्तम पुत्रय पर ते जेद,

निगुलु कान अग्र पर जेद,
प्रवेश लोक गच्छेमा नरे,

क्षर जे जगतेयी अतिक्रम,
क्षर अक्षर अक्षरातित अेद,

पर पुत्रय अक्षरातित श्रीदृगि,
लोकाने वेदे ते माट,

नाम इपने जेदे करी,
अेकज अत्र अनेक उप धरी,

जे अमूठ मुने अेम करी,
नरधा अकित करे जे अकत,

तेने त्रेष्ट जानु मउ अपलु,
वेदात्तकृत वेद इ ज्ञानु पर

मुण दाग मे इत्यु मने आणु
शुभत विभृति मडे जे हरि पउ

क्षरने जीने अमउ तेद,
वगी तेद थाये नशीन पउ

अक्षर इय न पाये नाश
अत्र सन्न कडे निर्विशेष पप

सर्जने निनय थरानो धाम,
पुत्रोत्तम कहीये तेद प६

अक्षर कानातित हरि तेद,
अन्यन धमउ तेदने धरे प७

अक्षरथी पणु ते उत्तम,
तार तम्यता करना तेद प८

व्यापक ने पर निर्णय करी,
पुत्रोत्तम दु दु विष्णुपात प९

द्वैत पक्ष कर्ष लेश न करी,
निज भक्तिमा धामे निग्तरी ६०

जणु पुत्रोत्तमने परी,
रडे पुत्रोत्तम अणु व्यासकत ६१

सर्वं समर्पणे अध मुक्ताय,	पुत्रोत्तम सरणो ते थाय,
हे भारत ने जाने युक्त,	भजे ते मुजने भावे : युक्त. ६२
हे अनध मे आ अत्यत,	कथे गुप्त शाल ते तत,
सुद्विमान अे न्णणे होय,	अने कृतार्थ होय नः सोय ६३
माया षीन स साग्ग तथ्,	तेथी पुत्रोत्तम वेगजो धण्,
सर्वं व्यापक पुत्रोत्तम न्णणे,	पर ब्रह्म उप उदयमा आण्णे। ६४
पुत्रोत्तम योग श्रमणु महिमाय,	मुढ पणु सूयुना ज्ञानि थाय,
जेम स उवनी विद्या भजे,	तेणे करीने रोग सौ टणे. ६५
साभणी अण्टन दाग्गे पाय,	थयो पूणु पदर अध्याय,
भीधरी दीक्षणी वीधी सहाय,	जेणे करी अप्पत्ता थाय ६६
अति अध्याये अबिवापण वसे,	भन वाछित काग्ग सौ सने,
सच्चिदानंद सकण सुभ धाम,	महा मागस्य त्रीकृणुनु नाम ६७
गाता सुश्रुता अति अस्वाद,	अेवे दृष्ट्याणुन संवाद्;
उदना अेकने अणु गुणु आम,	अ्यना अ्यी कही सुदर त्याम ६८
त्रिगुणु काव अण पर नेळ,	दास द्याना र्नाभी तेढ,
योग शास्त्रने ब्रह्म विद्याय,	पुत्रोत्तम योग पदर अध्याय ६९

इति श्रीमद् भगवद्गीता सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां योग
शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे पुरुषोत्तम योगो नाम
पंचदशोऽध्याय ॥ ६५ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૬

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

ગગ યોપાધ

- દેવી સૃષ્ટિ લક્ષણ મહિમાય, કહે સુણે કરે નિર્ભય થાય,
 નિર્ભય ચિત્ત નિર્મળ ડોષ ગ્રાન, યોગ ઉપાર કરે ને દાન ૧
- નમ, ને યજ્ઞ વ્યાધાયે તે જ્ઞેહ, તપસ્વીને કો વા નહિ તેહ
 જપ તપ યજ્ઞન અહિંસા તેહ, દયા નાન ને શમ દમ જ્ઞેહ ૨
- હિંસા ક્રોધ આડી નન્ધ કરે, સત્ય શાન્ત ઉન્નતા ધરે,
 શાન્ત સમ મતિએ આનંદ, અનિચળ મન વિરે ગોવિં ૩
- લજ્જા દયા ભૂતસુ ગ્રહી, કોમલ લોભ ચપનતા નહિ,
 લોભ ન, વિનયી કોમળનામન, ક્ષમા ધીગ્જ છુદ્ધિ પાવન ૪
- તેજ ક્ષમા ધૈર્ય તે ધરે, શશ્વિ દ્રોહ માન ન ર કરે,
 દૈવી સપતિ પામ્યો જ્ઞેહ, ભારત એ યુક્તે દોષ તેહ ૫
- દૈવી પ્રકૃતિના ગુણુ જાણુ, એ એધાણે નક્ષણુ પ્રમાણુ,
 દૈવી પ્રકૃતિ મોક્ષ ઉપાય, જ્ઞેણે શ્રી હરિ સતોનાય ૬
- આસુરી પ્રકૃતિ દુર્ગુણુ એન, અવશ્ય નરક પમાડે તેહ,
 આસુરી સપતિના જન જ્ઞેહ, કયો એ મોક્ષ ન પામે જેહ. ૭

- અદકાર દબ અભિમાન, ક્રોધ ક્રીણુપણુ અજ્ઞાન,
મોહ મત્સર માયા અજ્ઞાન, ગર્વ ક્રોધ લોભ અભિમાન ૮
- આસુરી સપત્ય તે મોય, ભારત એ યુગ્તે તે હોય,
મોય મોય દેવી સપતે, મધન તેમ આસુરી મતે. ૯
- શોક ન કર્ય પાડન કાઈ ચિત્ત, છુ પામ્યો દેવી સપત્ય,
આ લોકે છે સહિત માગારી, એ પ્રજા દેવી આસુરી ૧૦
- લ્હો વિસ્તાર દેવી તે જોડ, સુણો પાર્ય આસુરી તેડ,
આસુરી જન પતિત નવ્ય ગડે, પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ ન ન વડે ૧૧
- નહિ કાઈ તેડેને શુદ્ધાચાર, અને સત્ય પણ નહિ લગાર,
અસત્તને અપ્રતિષ્ઠિત તેડ, જગત અનીશ્વર ગડે છે જોડ. ૧૨
- પગપગે ઉપગ્યુ કામથી, બીજુ શુ કહીએ તે કથી,
અદ્ય શુદ્ધિએ દ્રષ્ટિજ ધરે, આત્મા તથા નાશને કરે. ૧૩
- જગત ક્ષમાર્થ ગિપુ આત્મા જોડ, ઉચ્ચ કર્મ ઉપગવે તેડ,
દુષ્ટગિત કામે આગ્રથી, દબ માન મ સુકને થઈ ૧૪
- જે તૃષ્ણાને પાશ બધાય, કામ, ક્રોધ દોરે સધાય,
અધર્મની દ્રવ્ય સચય કરે, અહતા મમતા મનથી ધરે ૧૫
- અપતિત અક્ષાની થઈ, પ્રવર્તે અસત વસ્તુને પ્રહી,
પ્રનય પર્વત મને વરે, અપરિમિત ચિંતાને કરે ૧૬
- કામ ભોગમા તત્પર ગહે, એજ તરન એમ નિકર્યે કહે,
માધ્ના શત આશા મધશુન્, કામ કાવ ને સમધ શુ ૧૭

- અહ કાર બળ કામને ક્રોધ, તેહેને આશ્રયે કરે વિરોધ,
કામ ભોગ અર્થ અભિનના, ઇચ્છે અન્યાયે સચવા ૧૮
- દનકા જે જે મુજને આ જોદ, પામીગ આ મનોન્ય છે તેહ
હુ કર્તાં ને આ છે મહાઝ, અપિદાએ ઉરે અધાઝ ૧૯
- હુ સમર્થ હુ ભોગી મુખી, હુ કર્તાં હુ કુટુખી મુખી,
આ જે છે ને વગી જે મન, માહારે દશે ફરીને ધન ૨૦
આ શત્રુને મેતો હણ્યો, ખીજ તેહ હણાણો ગણ્યો
- હુ બળિયો મે માર્યો એહ મુજ સગ્ગે નહી બગીયો તેહ,
ઇશ્વર હુ ભોગી હુ સિદ્ધ, સુખી બનિમા પરમા નિદ્ધ ૨૧
- હુ ધનવત હુ દાનેશ્વરી, રહે લક્ષ્મીએ મદ દબે ડરી,
બલિવત હુ ધનવાન હુ સહી, હુ સગ્ગે ખીજે કા નહી ૨૨
- હરખીશ કરીશ દાન ને યત્ત, મોહા એમ અજાને મન,
ભમે બહુ ચિત્તની ચાનમા, વિદ્યા મોહ તણી બગમા ૨૩
- કામ ભોગમા તપર જેહ, અશુચિ નગ્ક પડે છે તેહ,
નમે નહી આત્મા પોતા, ધનને માન તણે મદ મતા ૨૪
- નામ માત્ર યજે તે યજે, દબે વિધિપૂર્વક નહિ જ્જે,
અહ કાર બળ દબ દર્પે બર્વા, કામ તથા ક્રોધે આર્વા ૨૫
- આત્માને પરદેહે કરી, કરે દ્વેષ નિદા માહારી,
મહાગ બકતનો દ્વેષજ કરે, માગ દાનનો મદ મન ધરે ૨૬

એકેના કુર દેવ જે ને, ડુ સ સાર માહે તેહને,
નાપુ છુ નિન્તર સવાય, અશુભ યોનિ આમુરી માહ ૨૭

ની પાકાદિ નર્કે પડે તે, ડુ ન્તાઈ મન જાણે તેહ,
એના દુષ્ટ અધારી ધણા, તે અધિધારી તે યાતના તણા ૨૮

યોની આમુરી પામ્યા જેહ, મુદ્દ જન્મ જન્મ ત્યા તેહ
અમુગ યોનિના ને અનતરે, જના ત્યા મ્હારો દેવન કરે, ૨૯

મુજને પામ્યા વિના સદાય, અર્જુન અધમ ગતિએ તે જાય
અનિહિત માર્ગ જે જન ધાન, તેકેના દુષ્ટ અધોગતિને જાય ૩૦

તે નારે અર્જુન મ્હુ મર્મ, પ્રિલિત ધર્મના અગ્ને કર્મ,
આત્મા તમે નારા કરનાર, તથુ પ્રકારતુ નર્ક દાર ૩૧

અર્જુન નર્ક તણા તણુ દાર, કામ ક્રોધ અને કોભ અપાર,
એ તથ દુર્ગુણથી અગગો થાન, તેહ તજને મુજને ધાય ૩૨

કામ ક્રોધ મોભ તો જે, તજના તે માટે તણુ તેહ
તામસ ગુણથી ઉપજ્યા જેહ, તણુ નર્ક દારને સહે છે તેહ ૩૩

તણુ નર્ક દારથી કોય, ભાગત જે મુકાયો હોય
એ તથ દુર્ગુણથી અગગો ધાય, તેહ તજને મુજને ધાય ૩૪

આત્માના શ્રેયને આચરે, ત્યારે પરમ ગતિએ પરવરે
ને મ્હાડ પ પામે સહી, તેને મોક્ષ દેહ અશય નહિ ૩૫

શાસ્ત્ર વિધિ છોડીને જેહ, ગ્વેચ્છાચારી કોને તેહ
તેહને સુખને સિદ્ધિ ના હોય, પરમ ગતિને પામે નહિ મોય ૩૬

કર્માકાર્ય વિષે તે માટે, તાકારે પ્રમાણુ શાસ્ત્રની વાત;
શાસ્ત્રે વિધાન કર્યું છે જેલ, કરવા યોગ્ય કર્મ છે તેલ. ૩૭

દૈવી આસુરી મતિ કહેવાય, ત્રિગુણુ પર દૈવી મદત મલિમાય,
નિર્ગુણુ ભકત કાંઈ વાંછે નહિ, માટે તે મુજબદ પામે સહી. ૩૮

દૈવી સંપત્તીનુ શુદ્ધ જેલ, દાસ ધ્યાને દીધી જેલ;
તેણે કરી સોળ અધ્યાય, સંપુરણુ પદ બદ થાય. ૩૯

જેલનો જેલ વિભાગી હોય, તે જન તે મતિથી ચિત્ત પ્રોય;
યોગ શાસ્ત્રને અલ્પ વિદ્યાય, દૈવાસુર સંપત્તિ અધ્યાય. ૪૦

इति श्रीमद् भगवद्गीतायां सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां
योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे दैवासुर संपत्ति
योगो नाम षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૭

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

રાગ-ચૌપાદ.

જે પુત્ર્ય શ્રદ્ધાએ કરી, યજ્ઞે શાસ્ત્ર વિધિ નહિ, પરહરી
તેહને કૃષ્ણુજી થાગે શું? અને સત્ય રજ તમ તે કિં શું? ૧

જે જન શાસ્ત્ર રીતને તજે, અશ્રદ્ધાથી તમને બજે;
તેની કોણુ ગતિ કહો સ્યામ, અર્જુને ત્યાં પૂછ્યું આમ. ૨

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

અર્જુન પ્રતિ કહે પુત્ર્ય પુરાણુ, જેહવી શ્રદ્ધા તેહેવી ગતિ જાણુ;
સહુને સ્વભાવ યદ્રી ઉપતી, છે અર્ધા પ્રકાર ત્રણની. ૩

ત્રણ પ્રકારની અર્ધા ઠેવી, સાત્વિક રાજસ તામસી એવી,
સાત્વિકી રાજસી જેહ, અને તામસી સુણ્ય તું તેહ. ૪

ગજ પ્રમાણે સહુને ચિત્ત, ભાગત અર્ધા છે તે સત્ય;
અર્ધા રૂપ પુત્ર્ય છે એહ, જેહને જે અર્ધા રૂપ તેહ. ૫

સાત્વિક તે દેવતાને યજ્ઞે, યજ્ઞ રાક્ષસને રાજસ બજે,
ભૂત યજ્ઞે તે તામસ જેહ, તથા પ્રેત ગણુને તો તેહ. ૬

આશાથી મદ્દ ઘેાગ તપ કરે,	દેવ દ્રોને ને દેાગટ મરે,
તપે ઘેાગ તપ તપસી કોય,	રાત્રિ વિદિત તે ને નમ્ય હોય ૭
અહ કાગ ને દંભે યુક્ત,	કામ ગાગ તે યવ સ યુક્ત,
ચિત્ત તે વશ નહિ પોતા તણુ,	દેહ ઇન્દ્રીને દુખ દે ધણુ. ૮
મુજને કષ્ટે, અતર દે,	અગુર ભાવ ગણ્ય તૂ તેહ,
આહાર તણા પણુ તણ્ય પ્રકાર,	ત્રિય સર્વને ઇ નિરધાર. ૯
કોમળ અપ મનોહર નેહ,	સાત્તિક જન ભુક્તે છે તેહ,
ખાટું તીખું વર્જત કરે,	સાત્તિક વસ્ત વણુ ચિત્ત ન ધરે ૧૦
તણ્ય પ્રકારે વદ તપ દાન,	સામળ તેડેના બેદ નિધાન,
આયુષ્ય સત્ત્ર અજ ને આરોગ્ય,	સુખને પ્રીતિ વધારના યોગ્ય ૧૧
મહારી ભકિતનો કરે સજ્જેમ,	પ્રહાર્પિત વણુ ન કરે ભોગ,
મિનઘ્ધ રસાલ રિચરતા ને ધરે,	સુખના આદાર સાત્તિક તે કરે ૧૨
ખાટું ખાડું ઉકુનું ધણુ,	કહુ તીખું લૂખું દાઝણુ,
એ આદારે રાજસ દિત ધરે,	તે દુખ શોક અચરણુ કરે. ૧૩
કષ્ટ રોગ ઉપગમે તેહ,	ગજસ ભોજનનું રૂળ એહ,
ટાટું ને નીરસ તે નેહ,	ગધાતુ નિવિધ્ધ હોય તેહ. ૧૪
ઉચ્છિષ્ટ ને અશુધ્ધ ને હોય,	તામસ આહાર કરે તે સોય,
દરિ પ્રસાદ ત્યાગે ને જન,	અણુ પ્રસાદી કરે ભોજન. ૧૫
વિધ્યુ ભકિતથી વિમુખ થાય,	તામસ ભોજનનો મહિમાય,
ફલની આકાલા નમ્ય ધરે,	યજાર્યન વિધિ પૂર્વક કરે. ૧૬

दान यज्ञ पशु त्रिविध प्रकार,	सात्विक गजस ने अहकार,
सत्पात्र भगता नानज करे,	ये ज्ये कान्तुं पशु सात्विक करे १७
यज्ञवु ज्येभज जल्ये न्हेद,	सात्विक भाव ते कहीये तेद
इव रहीत अश्रद्धाये न्हेद,	सात्विक दान तो कहीये तेद १८
परोपकार अहार्पण्य मति,	इननी आसन अभिमानजगति,
इण तण्णी आशाये करी,	दल अर्थ मन माहे धरी १९
स्वार्थ बुद्धि यजन करे दान,	ते तो गजस नित्रे मान,
अकारे के अश्रद्धाये न्हेद,	तामस दान कडेवाये तेद २०
भगत श्रेष्ठ यज्ञे ज्येभ न्हेद,	गजस यज्ञ अशु तु तेद,
अश्रद्धाथी होमे न्हेद,	जप-तप-कर्म करे सौ तेद २१
ज्ये अश्रद्धा पूर्वक होये नदि,	तो ते सौ निष्पण होय सही,
त्रिविध पापे विना पात्रे दान,	नदि मत्र नदि दलिल्या वान २२
अश्रद्धा रहीत यज्ञे ते न्हेद,	तामस यज्ञे कहीये तेद
बुद्धि अष्ट उपजवे रोग,	भूदारी बहिनना करे त्रियोग २३
पूजे हेव शुद्ध पंडित विप्र,	शमे मार्गे अने पवित्र,
अहम्यर्थ अद्विसा न्हेद,	शरीर करी तप कहीये तेद २४
अन उद्वेग वाक्य ने होय,	सत्य त्रिभूत दितभरी होय,
वेदाभ्यास करे वगी न्हेद,	वाणीनु तप कहीये तेद २५
मन प्रसन्न सौम्य मूनि होय,	आत्माने वच रापे सोय
भावे शुद्ध होय वगी न्हेद,	मानस तपने कहीये तेद २६

શ્રધ્ધા યુક્ત કરે તે કાન, એક ચિત્ત, ફલ ધર્યા નહિ,	ત્રણ પ્રકારનું તપ તે સૌથી સાત્ત્વિક તપ તે કહીએ સહી ૨૭
પૂજા-માન અને સત્કાર, એમ કરે ગજસ તપ સૌન,	તે અર્થ ને દલ પ્રકાર, તે તે ચન વિનાશ કર હોય ૨૮
અવિવેકે તે તપ આચરે, વિવાસ અન્યનો વાન્હે જોઈ,	આત્માની પીડાને ડરે, તામસનું તપ કહીએ તેહ. ૨૯
દેવુ દાન એમ કરે વિચાર, દેશ કાલ પાત્ર શુભ હોય,	વાગે નહી તે પ્રતિ ઉપકાર, સાત્ત્વિક દાન કહીએ તે સૌથી ૩૦
પ્રત્યુપકાર મન માડે ધરી, કશેશ પામનો આપે જોઈ,	ફલની આકાંક્ષાએ કરી, રાગસ દાન તે કહીએ તેહ ૩૧
દેશ કાન ને પાત્ર નિદિન, અનગણનાએ આપે જોઈ,	અને વળી સત્કારથી હીન, તામસ દાન તે કહીએ તેહ. ૩૨
પ્રણવ તત્ સત્ કહીએ જોઈ, વેદ યજ્ઞ ને બ્રાહ્મણ વર્ણ	બ્રહ્મ ત્રણ પ્રકારનું તેહ, પૂર્વે એ ત્રણેથી ત્રણ. ૩૩
તે માટે પ્રણવને મુખ્યજ્ઞ કહી, યજ્ઞ દાન ક્રિયા તપ જોઈ,	બ્રહ્મની નિતરે સહી, કરે અનેક પ્રકારે તેહ ૩૪
તે કારણે તત્ પદને કહી, યજ્ઞ ક્રિયા તપને આચરે,	મોક્ષાર્થ ફલ ધર્યા નહી, દાન અનેક પ્રકારે કરે. ૩૫
શ્રેષ્ઠ કર્મ સદ્ભાવે મોય, માગદ્ય કર્મ પણ તે એહ,	સત્ શબ્દે ઉચ્ચારણુ હોય, પાર્ય શબ્દ કહીએ તે તેહ ૩૬

यस्य दानं ने तपनी मांछ, तत्प्रीत्यर्थं ते सत् कहेवाय;
सत् अडेयुं कहीये जेहने, कर्म पणु अर्थे तेहने. ३७

डोम-दान-अर्धा विलु करे, तप तपे ने जे आचरे;
पारय असत् कहीये तेहने, आलोक परलोक सुख न छत्रछा जेहने. ३८

गुणु अर्धा आवणुं कहेवाय, भाटे भदारी प्राप्ती न थाय;
अर्धा गुणे बने नर जेह, भदारा पदने पामे तेह. ३९

शुद्ध सत्वगुणे श्रद्धाये करी, अहर्निश मनमां राप्ते हरि;
अह्वारणुं निर्गुणुं थाय, निर्गुणुं थागो अलिप्राय. ४०

त्रिगुणु परात्परे द्ये मति रंगी, मूण संपंध रहो अंगाअंगी;
योग शास्त्र ने अह्व विद्याय, गुणु श्रद्धा नाम सत्तर अध्याय. ४१

इति श्रीमद् भगवद्गीतायां सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां
योग शास्त्रे श्री कृष्णार्जुन संवादे त्रिगुण विभाग
योगो नाम सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥

ભગવદ્ગીતા અધ્યાય-૧૮

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

સ્વામી તમે કહ્યું નિરધાર, મુજ્જ ભક્તિ વિના ન રહે જગાર;
તો તે ઉદર પોપણુ ક્યમ કરે, યદસ્થાશ્રમી શી રીત્ય આચરે. ૧

॥ શ્રી ભગવાનુવાચ ॥

મ્હારી ભક્તિ હૃદયમાં ધરે, દેહ અર્થે વિહિનોદયમ કરે;
મનથી વિષયે ન હોયે પ્રીત, એ છે નિરાસકતની રીત. ૨

યથા જ્ઞાને સંતોષી રહે, વિષય સુખે આસકત ન રહે;
મનથી વિષયે ન હોયે પ્રીત, એ છે નિરાસકતની રીત. ૩

પારથ પ્રત્યે કહે પુરુષ પુરાણુ, સુખને ત્રિવિધ પ્રકારે જાણુ X

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

મહાબાહો કહે સંન્યાસજ્જ તાલુ, ઇચ્છા છે જે તત્ત્વ એ સૂણુ;
અર્જુન કહે સુણો ભગવાન, સંન્યાસનું કહો તત્ત્વજ્ઞાન. ૪

હે હૃષીકેશ ત્યાગ પણુ જેહ, કેશીમર્દન કહો મુને તેહ;
ત્યાગ તણો જે વિવિધ વિચાર, તે જાણુવા મુને ઇચ્છા અપાર. ૫

સાડા ત્રણુ કડી સુધીની વસ્તુ ભક્ત કવિશ્રીના હૃદયની વસ્તુ
અનાસકત-યોગી ભક્ત-શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાનો ભાવાર્થ આ સાડાત્ર
કડી આચારમાં મુકનર-માં આ લક્ષણુ હોય.

॥ अगवातवाय ॥

अधननुं कारणु मूय्य मन,	विषयासकत न थाय दरि जन;	
काम्यक कर्म तण्णे जे नाग,	कवि कडे छे ते सन्यास.	६
काम्यक कर्म साम्यक होय नाश,	अणुन ते कडीये सन्यास;	
जप तप तीर्थ योगने याग,	इलाशा तजे ते कडीये त्याग.	७
सर्व कर्मनुं इल परित्याग,	करे विशिष्टेषु ते तो त्याग;	
पंडित तण्णे अेक अे मन,	करवुं कर्म कडे होय पत.	८
धीन कडे यज तप दान,	त्यजवां नदिं अेक विधान;	
अल प्रीत्यर्थ नित्यना कर्म,	तेह त्यजे ते विहित नदिं धर्म.	९
न्यां लगी देदानुसंधान.	मज मुत्रादिकनुं रडे भान;	
त्यां लगी विदित कर्म सौ करे,	इलाशा ना जे रमा धरे.	१०
करे कर्म आवश्यक सर्व,	अदंता ममता नदिं गर्व;	
भरतोत्तम ते त्यागज तण्णे,	मुज निश्चय कडुं ते अण्णे.	११
पुश्य भांडे सिंद सुप्य अेल,	त्याग प्रकार तप्यने न्हेंद;	
यज दानने तपजे पर्म;	तजवुं नदिं करवुं अे कर्म.	१२
यज दानने तप ते न्हेंद,	करे पवित्र पंडितने तेड;	
करवां अेटलां कर्मज सडी,	त्यछ संग, इज छिछा नदि.	१३
हे पारथ उत्तम ते अेल,	भदारे पयु निश्चय मत तेड;	
हवे कडुं थारे वधुं ना धर्म,	आलायु-क्षत्रिय-वैश्य-धर्मनां कर्म	१४
नित्य करवानां प्रतिदिन करे,	नैमित्तिक नदिं रोज आवरे;	
निमित्त कार्य प्रसंगना न्हेंद,	प्रसंग आवे करवाना तेड.	१५

- કામ્ય કર્મ બાધક વન જાણી, તેહ તજ્જે તેની ધી શાણી
 નૈમિત્તિક કર્મ તણો તે ત્યાગ, (પણુ) નિત્ય કર્મનો નહિ પરિત્યાગ ૧૬
- મોહે ત્યાગ કરે જે કોય, તામસ ત્યાગ તે કહીયે સોય,
 કર્મ દેહ ને દુષ્પ જે ભજે, તે કયેશ ભયથી જે ત્યજે ૧૭
- રાજસ ત્યાગ કહીયે તે સોય, તે ત્યાગનુ દ્વણ નવ્ય હોય,
 કરવુ કર્મ એમ જાણી મન, કરે કર્મ નિત્યે અશુદ્ધન ૧૮
- દ્વણને સગ ત્યજીને જેહ, સાત્વિક ત્યાગ કહીયે તેા તેહ,
 કર્મ શુદ્ધ મહર્પણે થાય, ઠીકન પ્રતિ ભાગનતે ભણાય. ૧૯
- હરિ સેવન રૂપી જે કર્મ, નિર્ગુણતાનો ભાખ્યો છે મર્મ,
 આત્મ ધર્મ તેા શ્રેષ્ઠ કહાવે, વર્ણાશ્રમ ધર્મ તે તુલ્ય ન આવે ૨૦
- દેહ સબધી કર્મ તે મૌણ્ય જાણો, ભગવદ્ ધર્મ તે શ્રેષ્ઠ પ્રમાણો,
 અશના અરી પરતવે ધર્મ, નહિ ત્યાગ કદી લહેવો ધર્મ ૨૧
- જીવાત્માનો નિત્ય સબધ, તેહ તજતા નહિ છૂટે બધ,
 હૃદિ અર્થ વિષુ નહિ આસક્તિ, ત્રિનર્ગ કામના રહિત કરે ભક્તિ ૨૨
- જ્ઞાન ભક્તિયુત્તર હૃદિહિત કાળ, હેના કર્મ ન કરના ત્યાજ,
 તાદાત્મ્યક તન્મય થઈ જાય, દેહાનુસધી વિસ્મૃત થાય ૨૩
- કર્મ તથા દ્વણ રહેજે ટળે, કઈ તજ્જુ વિચાર સૌ ટળે,
 નિદ્રાવશનો પખો જેમ, કરમાથી તે ઠણા પડે તેમ ૨૪
- ધર્મહસ સમ દૈત ન જ્ઞાન, તેહેને કર્મની રહે દુઃખ સાન,
 એવાથી કર્મ તજાયે જ્યારે, બાધક ડપ ગણાય ન ત્યારે ૨૫

પણ કર્મ કૃં કે છોડું એમ, તેણે તો કર્મ ત્વન્વયજ નહિં,	સંભ્રમ મતિ ઉરમાં રહે વહેમ; બિભય પક્ષ સંગતિ હ્યો અહિં. ૨૬
પ્રીતિ કર્મ કુશળે નન્મ ધરે, શુધિવાન સાસ્વિક શુધ્ય જોહ,	કુશળ તણે તમ દ્વેષ ન કરે; સ દેહ રહિત ત્યાગીતો તેહ. ૨૭
આત્મ પરમાત્મનો નિત્ય સંબંધ, પૃથ્થ અશક્યથી સંન્વારી જોહ,	જ્યમ પુષ્પે શુવાસીત ગંધ; જોહવા સદા રહે વન મૃગ તેહ. ૨૮
વસ્ત્ર ત્વજ જે જોગી થાય, જ્ઞાન ભક્તિ વશુ પશુવત એહ,	વશુ સદખા તે નગ્ન ગણાય; એવા સંન્વારી યોગી તેહ. ૨૯
જ્ઞાને મથે ભક્તિ ના કરે, હરિ ભક્તિ વિશુ વિતાવે કાળ,	તે તો વ્યર્થ આયુષ્યને હરે; તે પાણી વહ્યા પછી બાધે પાળ. ૩૦
તેને કૃપા જળ ક્યાંથી મળે, હરિ ભક્તિ ત્યાગી અન્ન્ય શ્રમ કરે,	ભક્તિએ કરી થી હરિ હળે; તે પુરૂષોત્તમને નહિં વરે. ૩૧
પ્રેમ ભક્તિવશ પરમાનંદ, સાંકળ ભૂલી તાણુ મારે, ખાળે દાટા દે દ્વાર ખુલ્લાં ન વિચારે. ૩૨	એ ન પડે અન્ન્ય સાધન કંદ; ખાળે દાટા દે દ્વાર ખુલ્લાં ન વિચારે. ૩૨
ભક્તિ રહિતનાં કર્મને જ્ઞાન, નાસ્તિક દુષ્ટ અવનર્થી જોહ,	કેવળ વ્યર્થ શ્રમ અનુમાન; જનુની જોગન હરવા તેહ ૩૩
લુહાર શ્વાસ ધમણુ જ્યમ ધમે, હરિ ભક્તિ વિશુ પશુ સમાન,	હરિભજન વિના આયુષ્ય નિર્ગમે; અમૃત ત્યાગી કરે અન્ન્ય પાન. ૩૪
હરિ ગુણુ જ્ઞાન ગુણે જે નહિં, હરિ કીર્તન કરે નહીં વાણુ,	તેના કર્ણુ પૃક્ષ કોતર સહી; તે જ્વહા દાહુર સમાન. ૩૫

હરિ અરૂપને નમે ન જોડ,	મગ્નડ નહિ તુ મી રૂળ તડ
જે હાથે હરિ અર્ચન ના થાય,	તો તરુની શાખા લડેનાય ૩૬
છને નેત્રે દર્શન કરે નહી,	મયુગ્ધીરૂચ ચાહવાવત્ તે સહી
હરિ દર્શનને ચગણુ ના ધાય,	જડવત્ તે કડેનાયે પાય, ૩૭
કુળણુ કહે સાભળ અર્જુન,	એમુજ બકિત મહિમા ધર્ય મન
મહત્ પુરૂષ ચણુ મેવે નહિ જોડ,	જીવના છતાં શમન તેહ, ૩૮
હરિશુશુ સુણી રોમાચિત ના થાય,	વજ્ર સમ કહણુ હૃદય લેખાય.
તીનતર ત્યાગ બિદ્ય નહિ જોને,	બાધક વૃત્તિ રહે છે તેને, ૩૯
સમ્પક ત્યાગ પૈરાગ્યે થાય,	ત્રેધ સન્યાસી તેહ ગણાય
સન્યાસી તણુ પણુ વિનિધ પ્રકાર,	વિદ્ત સન્યાસ ત્રેધ નિર્ધાર, ૪૦
બ્રહ્મભય વૃત્તિ અખ ઠીત હોય,	તેને કરણુ બાધી ન કોય
મન પર બ્રહ્મે જોડેનુ હોય,	તેથી અન્ય ન વૃત્તિ કોય, ૪૧
અચન અખ ડિત સિધ્ય નિરોધ,	તેને કર્મનો હોય ન બોધ
અવિહિત મનની ગતિ થાય,	પર બ્રહ્મે વળવા કરે ઊપાય, ૪૨
તેના સાધક સન્યાસી જોડ,	તેને કર્તવ્યતા રહે છે એહ
દેહ ધારી જે કો કહેનાય,	તેણે કર્મ ત્યજ્યા નન્ય ત્યજાય, ૪૩
મદ કનિષ્ઠ અધમ અધિકાર,	હોય ત્યાહા લગી કર્મ સુસાર.
બિતમાધિકારી જ્ઞાની હોય,	તે પણુ કર્મ અકર્મને જોય, ૪૪
કર્મ મર્મને બાણે કોય,	તદપિ તે કર્મને કર્તા હોય.
લોક સત્રહ અર્થે પણુ કરે,	આસકિત ચિત્તમા ના ધરે, ૪૫

ચિત્ત વૃત્તિની શુદ્ધિ કાઝ,	કર્મ તણો જિપયોગી સાજ
અત કમલુની શુદ્ધિ થાય,	તેહ કર્મ તો વન લદાય, ૪૬
ત્યાગ કરે કર્મ ક્ષણ જોદ,	ત્યાગી કહીયે તો જન તેહ
રહુ ભુકુ મિશ્રિત જોદ,	ત્રણ પ્રકાર કર્મ ક્ષણ તેહ, ૪૭
પર કાકે ત્યાગ હીનને હોય,	સન્યાગીને કાષ્ટ ન સોય
સર્વ કર્મના જે સિદ્ધાર્થ,	વેદાતે તેહના હે પાર્થ, ૪૮
અત કલો જે એ પ્રપચ,	તેહ તણુ એ કાન્ધુ પચ
શગિને અહકાર તે જોહ,	તથા અનેક ઇન્દ્રિય તે તેહ, ૪૯
વગી બુ એષ્ટા જે હોય,	બાગ પાચમુ મ્હીએ સોય
નવાણી મન ને કાય,	કરે ન્યાય અથના અન્યાય, ૫૦
કર્મ આગબ કરે તે જોહ,	હેતુ પાચ તેહના છે એદ
એવા નિલેપ આત્મા શુદ્ધ,	કર્તા જે દેખે દુર્બુધ્ધ, ૫૧
પુગ દુર્મત્ય કદીએ એદ,	નથી દેખતા કાષ્ટ તેહ
અહકાર કાષ્ટ નહી તે માધ,	તેણે જે આ લોક દણાય ૫૨
કર્તા છતા અકર્તા વત્ થાય,	હણુતા તેહ ન તે બધાય
બલ્યુનુ બળ્યા યોગ્ય બલ્યુનાર,	પ્રવૃત્તિ કર્મના ત્રણ પ્રકાર, ૫૩
કારણ કર્મને કર્તા જેદ,	સમદ કર્મ પ્રકાર ત્રણ એદ
જાન કર્મને કર્તા જેદ,	ત્રણ પ્રકાર ગુણુ એદ તેહ, ૫૪
ગુણની સખ્યા કહીયે જ્યમ,	તેદને પણ સાબળતા ત્યમ
પ્રથમ સકળ પ્રાણીમા ને,	તેને એકે બાવે લડે, ૫૫

અભિન્ન અર્થય જાણે જેલ,	સાત્ત્વિક જ્ઞાન જાણે તુ તેલ
જ્ઞાન પ્રથક પણેથી જોય,	અનેક પ્રકાર બહુ બાવે મોન ૫૬
જાણે સર્વ ભૂતમા જેલ,	ગજસ જ્ઞાન જાણ્ય તુ તેલ
એક વસ્તુ ઠીપરે જે જોય,	જ્ઞાન ગદિત આસકન જે હોય ૫૭
અને તત્ત્વ અર્થ ન ન વડે,	અ પ જ્ઞાન તે તામસ કહે
ફલની ઠગ્ઠા પાખે કોય,	સગ નદિતને દ્રોપ ન હોય, ૫૮
નિત્યે કરે કર્મ એમ જેલ,	સાત્ત્વિક કર્મ કહીયે તો તેલ
કામ તણી ઇચ્છા મન ધરી,	અથના અહકાર અનિ કરી, ૫૯
કર્મ કરે આપાસે જેલ,	રાજસ કર્મ તો કહીયે તેલ
ગુભ અગુભ હિસા ને હાનિ,	શક્તિ વિચારે નહિ અનાની, ૬૦
એમ આરંભ કરે તે જેલ,	તામસ કર્મ તો કહીયે તેલ
સગ રહીત અહવાદી નહિ,	પુખ્ત ધૈર્ય ઉત્સાહ એ સહી ૬૧
સિદ્ધિ અસિદ્ધિ વિષે સમજેલ,	સાત્ત્વિક કર્તા મહીયે તેલ,
પ્રીતિ યુક્ત કન ઇચ્છા ધરે,	હાથી અનુચિ હિસા કરે ૬૨
હર્ષ ગોક યુક્ત હોય જેલ,	કર્તા ગજસ કહીયે તેલ,
અયુક્ત અનન્ન અનિવેકી જેલ,	શક આળસુ પર નિદે તેલ ૬૩
ગોપી દીર્ઘ સૂચી હોય,	તામસ કર્તા કહીયે મોન,
પુષ્ઠિ ધૈર્ય તણા ગુણ જેલ,	તણ્ય પ્રકાર ધનન્ય તેલ ૬૪
સમગ્ર કલા તે તુ ચિત્ત વરી,	સામાન્ય સર્વ જુજના કરી
પુષ્ઠિના પશુ ત્રિવિધ પ્રકાર,	તેલનો પ્રથક કહુ વિચાર, ૬૫
બધન મોક્ષ યજી જે જણાય,	તે પુષ્ઠિ સાત્ત્વિક કહેવાન
કાર્ય અકાર્ય અભય બય જેલ,	પ્રકૃત ને નિષ્કૃત તે તેલ, ૬૬

તથા યથ મોક્ષ જે નહે,	સાત્ત્વ-બુદ્ધિ તે તેજને કહે	
જે બુદ્ધિ ધર્મને અધર્મ,	કાર્ય અધર્મ તણે જે મર્મ	૬૭
જેવું ઘટે તેનું નવ્ય લહે,	પાન્થ ગજસી બુદ્ધિ તે પ્રહે,	
અધર્મ મિથ્યા એતે જેલ,	ગજસં બુદ્ધિ કહીયે તેલ	૬૮
અજાને વીગી બુદ્ધિ સોય,	તેણે ધમ અધર્મજ તેન,	
પાન્થ સર્વ જે અવણુ નહે,	બુદ્ધિ તામસી તેને કહે	૬૯
રાગ દ્વેષ કામને ક્રોધ અપાર,	તે બુદ્ધિ તામસ અધિકાર,	
જેણે ધૈર્મ કરી મન પ્રમાણ,	તથા મર્મ ધન્દ્રિયના જાણુ	૭૦
ધરે અચન એકાગ્ર ચિત્ત જેલ,	પાન્થ ધૈર્મ સાત્ત્વક જેલ	
જે ધૈર્મ ધર્મ કામાર્થ,	તે સગે ક્ષણ ધનજે પાર્થ	૭૧
અર્જુન એમ ધગવે જેલ,	ગજસ ધૈર્મ કહીયે તેલ	
જેણે સુબુનું ને બય જેલ,	જોન ગિયાને મ તેા તેલ	૭૨
મૂકે નહીં ને દુર્બુદ્ધિ કોય,	પાન્થ ધૈર્મ તામસ તે મોય,	
ભગ્તર્ભ સાબળ્ય તેા તુ,	નવ્ય પ્રકારનુ સુખ જે કહુ	૭૩
અભ્યાસે એ સુખર્મા ગમે,	તે તેા દુષ્ણ સર્વ નિર્મગે	
પ્રસાદિ બુદ્ધ આત્મા તણે,	ગેપગ્યુ તે સાત્ત્વ સુખબણે	૭૪
આગમથી વિષ સગ્યુ જેલ,	અતે અમત વત તેા તેલ	
યથાનામ સતોષી જે	વિષયનણા સુખમનન્યઅટે	૭૫
નાનાભ્યામે રહે મુનના મન,	તેલ સુખ સાત્ત્વક ગજન	
આદ્યે અમૃત સગ્યુ કોય,	અતે વિષ અરખુ તે મોય	૭૬

વિપરેદ્રિ સયોગે જ્ઠેહ,	નાગસ સુખ કહીયે તો તેહ,
ઠન્દ્રિ તણા વિપયો છે જ્ઠેહ,	અમૃત સરખા ગળ્યે તેહ ૭૭
તે સુખ તો રાજસ કહેવાય,	પરિણામે તે વિપ સરખા થાય;
આદિ અત જ્ઠેણે સુખ કરી,	આત્મા માટે રહે આરરી; ૭૮
પ્રમાદ આલસ નિદ્રા જ્ઠેહ,	બિપખવે તામસ સુખ તેહ.
પર અપવાદે સુખીયો જ્ઠેહ,	વળી આગસ નિદ્રા કહીયે તેહ; ૭૯
દુષ્ટ સેવને જે સુખ થાય,	તે સુખતો તામસ કહેવાય;
પ્રકૃતિ જનિત ગુણુત્તમજ ચક્રે,	પૃથ્વીને સ્વર્ગને વિષે; ૮૦
પ્રાણી માત્ર દેવતો સોય,	મૂકાયો એહેવો નહિ કાય;
સ્વભાવ ચક્રી ઉપન્યા જે ગુણુ,	તેણે કરી ક્ષત્રી બ્રાહ્મણુ. ૮૧
પાર્થ વૈશ્ય શક્તિ ધર્મ,	તહેનાં વેડેંચાયાં છે કર્મ;
શમ દમ તપ શૌચતા હોય,	ક્ષમા અને પાંધરં સોય. ૮૨
જ્ઞાન આચર્યુને આસ્તિકપણું,	કર્મ સ્વભાષીક બ્રાહ્મણુ તણું;
શમ દમ શૌચ ને તપ જ્ઠેહ,	ક્ષમાવાન સંતોષી તેહ. ૮૩
સમ મતિ રહેતાં શાંતિ થાય,	ઇન્દ્રિય દમન નિગ્રહ બિપાય;
બ્રાહ્મણ્યંતર શુધ્ધજ રહે,	તેવી ક્રિયાને શૌચતા કહે. ૮૪
જ્ઞાન વિજ્ઞાન જપહોમને ધર્મ,	એ વિધિ છે બ્રાહ્મણુનાં કર્મ;
ધૈર્યવાન તેજસ્વી સુર,	રણે ન નાસે અને ચતુર. ૮૫
દાની ધન્યર શું હોય ભાવ,	કર્મ જનીત ક્ષત્રીનો સ્વભાવ;
રણુ ધીરજ લગ્યા વળી જ્ઠેહ,	સ્થિર મતિ દાન દિજ ભક્તિ તેહ ૮૬

યજ્ઞ યાગ જપ તપ વિધિ કર્મ, ખેતી વણુજ ગો ગદ્ધા જોડ,	એ છે ક્ષત્રિય કુળ ધર્મ, વૈશ્ય કર્મ અભાવિક એહ ૮૦
સહુની એના નતિ પ્રણુ, પશુ પાગે ને વણુજ કરે,	કર્મ અભાવિક શદ્રજ તણુ, ખેતીદાન ને નત આચરે ૮૮
તીર્થ સેવન પાગે અધર્મ, દ્વિજ સેના કરે વ્યાપાર,	એના રૈસ્થ તણા છે કર્મ, ગ્નાન દાન ને શુધ્ધાચાર ૮૯
ત્રણે વણુ સેવે મતિ બ્રહ્મ, અકર્મ વિષે તત્પર હોય જોડ,	એના શદ્રાચારના કર્મ, પરમ સિદ્ધિ પામે નર તેહ ૯૦
અકર્મ તત્પર પામે જે સિદ્ધિ, અકર્મ ધર્મને પાગે જોડ,	સાબળ સર્વે તેડેની વિધિ, બ્રહ્મ યોકને પમે તેહ ૯૨
જેથી સર્વ આ ભૂત ઉપન્યુ, તેહને અકર્મ તણી જે વિધિ,	બ્રહ્મણ્યુ સર્વ જોડતુ, પૂજ માનવી પામે વિધિ ૯૪
વિધે કર્મ કીધા પર તણે, કર્મ કયું અભાવિક જોડ,	ત્રેય ત્રિગુણ અધર્મે આપણે, કીચે પાપ ન પામે તેહ ૯૫
અર્ચુન કર્મ અભાવિક જોડ, સર્ગરબ છે દોષે ભર્યો,	તજ્જનુ નદિ સરોવ પણુ તેહ, જ્યમ અગ્નિ ધૂમે આચર્યો ૯૪
સઘગે ભુધિ આસકન નહોય, તે સન્યાસ તણે જે ધણી,	શુવાત્મા ત્રિગુણી દોષ, પામે સિદ્ધિ નિર્કર્મજ તણી ૯૫
સિધ્ધિ પામતો તે તો જોમ, કૌતેય સાબન્ય તુ તેહ,	પામે બ્રહ્મને પણુ તે તેમ, સદોષે કહુ દ જોડ ૯૬

નિર્મલ બુદ્ધિએ યુક્ત જે દોષ,	ધૈર્ય નિયમે આત્મા તે મોષ;
શબ્દાન્તિક વિપયોને ત્યજે,	રાગ દેવ ન ગામે રજે. ૯૭
લઘુ આદારી એકાંતે રહે,	વાહુ કાષ મન નિયમે અરે;
ધ્યાન યોગ પર નિત્યે હોય,	તથા વૈરાગ્ય આશ્રમે સોય ૯૮
અહંકાર દર્પ ણય જોડ,	શમ ક્રોધ પરિઅરે તેડ;
તજી દે મમત્વ શાંતજ હોય,	શાન્ત્યા જે ગ્ય ક્ષણને સોય. ૯૯
તજતાં મમન શાન્તિ હોય,	પામ્યા યોગ્ય ક્ષણને સોય;
ક્ષણ રૂપને આત્મા પ્રસન્ન,	શોચ આકાંક્ષા કરે ન મન. ૧૦૦
સર્વ જૂતશું હોય સમાન,	પામે મ્હારી બકિત મદાન.
જોડવો હું છું તેહવો જોડ,	બકિત કરી લહે તત્ત્વે તેડ. ૧૦૧
તત્ત્વે જાણ્યા પૂરે સોય,	પ્રવેશ કરવો મુઠમાં હોય;
યજ્ઞપિ સર્વ કર્મને કરે,	અને રહે મ્હારે આશરે. ૧૦૨
મમ કૃપાએ અવ્યય જોડ,	શાશ્વત પદને પામે તેડ;
સર્વ કર્મને મત પરાયણ યકે,	સમર્પત ચિત્તે મ્હારે વિષે. ૧૦૩
બુદ્ધિ યોગનો આશરો અરે,	હું ચિત્ત માંહે સદા એમ રહે;
મુજને જે મનમાંહે રાખીશ,	મમ પ્રસાદથી કુઃખને તરીશ; ૧૦૪
અહંકારે જે શ્રવણ વિષે,	નહીં આંણો તો નાશ હમે;
અહંકાર આશીત જે યદા,	જાણે યુદ્ધ કરું નહીં કદા. ૧૦૫
પ્રકૃતિ તુજને મિથ્યા એહ,	પ્રેરશે હવમે તો તેહ;
આપ કર્મ શ્વાભાવિક જોડ,	કૂંતીજા અરાને તેહ. ૧૦૬

કરવાને નહિ ઇચ્છા સોય,
સર્વ ભૂતના હૃદયામાંલ,

સર્વ ભૂત ભવ યંત્રે ભરી,
સર્વ ભાવે હૈતું ભારત,

પરમ સનાતન સુખનું ધામ,
ગુપ્ત અત્યંત ગુપ્તમાંજેલ,

એ સમગ્ર વિચારી જ્ઞેય,
ગુપ્ત માંહે જે સર્વોપરી.

સગ્રહ દષ્ટ છે તું મમ તણો,
હું મનમાં એમ થા મમ ભકત,

તું મુજને પામીશ પ્રિય લહી,
સર્વ ધર્મથી થઈ વિરામ,

અનન્ય શરણુ પરાયણુ રહે,
એક હરિ શરણુની આડે આવે,

અનન્ય શરણુમાં રાધ જે કરે,
પાપ સર્વથી તો દલ લોક,

વણી શ્રમાદિ અનેક સ્વધર્મ,
વિવિધ પ્રકારે ધર્મ બણાવી,

સૌ ધર્મો રહે ધર્મી માંહે,
તે અનન્ય ધર્મ સમ નહીં કોય,

કરીશ તે તે પરવશ હોય;
અર્જુન ઇશ્વર વસે સદાય. ૧૦૭

બમાડે માયાએ કરી;
તેહ તણેં થા શરણુગત. ૧૦૮

તેહ પ્રસાદે પામીશ દામ;
જ્ઞાન મેં તુને કહ્યું તે તેહ ૧૦૯

કરજે ઇચ્છા આશે સોય
મહાશં વચન પરમ સુષ્ય કરી. ૧૧૦

કહીશ તુજ હિત આણી ઘણો;
મમ યજન મમ નમસકૃત ૧૧૧

કરં પ્રતિજ્ઞા તુજશું સહી;
એક શરણુ માહારાને પામ. ૧૧૨

ગુપ્ત મંત્રનું હારદ કહે;
તહેવા ધર્મો સર્વ તજાવે. ૧૧૩

તેવા ધર્મોને પરહરે;
સુકિત કરં હું ન કરીશ શોક. ૧૧૪

સૌથી શ્રેષ્ઠ છે ભગવત્ ધર્મ;
શરણુ ધર્મ એ શ્રેષ્ઠ જણાવી. ૧૧૫

પુત્રોત્તમ ધર્મી હોય ન્યાંકે;
સૌથી શિખર જણાવે સોય. ૧૧૬

દૈહિક ધર્મો ગૌણ છે જેમ, આત્મ ધર્મની શ્રેષ્ઠતા તેમ,
ભગવત્ ધર્મ સર્વોપરી, એક તત્ત્વને બામે હરિ. ૧૧૭

નિના તપશ્વિને આ શાસ્ત્ર, કેટલું નહિ અમલત જે પાત્ર,
નિદે મુશ્રૂના નમ્ય કરે, કદાપિ કેટલું નહી તેા સરે. ૧૧૮

પરમ ગુણ માહાક એ એક, માહાગ ભક્તને કેટલે તેહ;
પરમ ભક્તિ મુજ ઉપર હશે, નિશ્ચે તે મુજને પામશે. ૧૧૯

માણસ માટે તેથી કોય, વાહાતો અધીક અવગ ના હોય,
તેથી ખીજે પૃથ્વી માણ, વાહાતો અતિ ખીજે નહી થાય ૧૨૦

ધર્મ સનાદ આપણે એક, જે કો અધ્યયન કરશે તેહ,
તે જ્ઞાન મજે તેા સત્ય, હું વાહાતો થાઉ મમ મત્ય. ૧૨૧

નિદા ન કરે નર જે કોય, શ્રદ્ધાવાન સાભળે સોય,
મુક્તિ પામતો તે પણ તેહ, પાને પુણ્ય બેક શુભ જેહ. ૧૨૨

પાર્થે ચિત્ત એકે જાઈ સુણ્યુ, હે ધનંજય જે મે ભણ્યુ,
અજ્ઞાને મોહ ઉપળ્યો જેહ, નાશ હવેા કાઠ તાહારો તેહ ૧૨૩

॥ અર્જુન ઉવાચ ॥

અર્જુન કહે સુણો પુત્રપ પુગણુ, આપ વચન સી કરું પ્રમાણુ,
પ્રભુ આપે જે જે કલ્યુ સહી, તે આજ્ઞા કદી લોપીશ નહી ૧૨૪

અન્યુત મોહ ગદારો થયો નાશ, તન પ્રસાદે થયો જ્ઞાન પ્રકાશ,
નિ સદેહ થયો તે હું, વચન કરીરા તમાહ કલ્યુ ૧૨૫

॥ સંજય ઉવાચ ॥

સંજય કહે છે મુણે! રાજનં, મહાત્મા વાસુદેવને પાર્થ,	કૃષ્ણ કહે તે કરે અર્જુન; જેના નામે ભવ થાયે સાર્થ. ૧૨૬
અદ્ભુત રામ હર્ષણુ તેહ તણો, યોગેશ્વર શ્રી કૃષ્ણે જેહ,	આ સંવાદ મેં શ્રવણે સુણ્યો; આ સાક્ષાત પોતે કહ્યો તેહ. ૧૨૭
પ્રગટ યોગ ઉપદેશ છે એહ, પરમ ગુણ જે યોગાભ્યાસ,	પ્રત્યક્ષ કહ્યો અર્જુનને તેહ; સુણ્યો પ્રસાદમેં વેદ વ્યાસ. ૧૨૮
આ અદ્ભુત જે પુણ્ય પ્રસાદ, તે સમરી સમરી રાજનં,	શ્રી કૃષ્ણ અર્જુન સંવાદ; વારંવાર હયું હું મનં ૧૨૯
શ્રી હરિનું અતિ અદ્ભુત રૂપ, મુજને મહોટો વિરમય યાય,	સમરીને ધૃતરાષ્ટ્ર જૂપ; કરી કરી હયું મનં માંજ. ૧૩૦
શ્રી કૃષ્ણ યોગેશ્વર ત્યાંહાં, લક્ષ્મી વિજય વિભૂતિ ધ્રુવ નિત્ય,	ધનુર્ધર અર્જુન હોય ત્યાંહાં; હોય ત્યાંહાં એ માહારી મત્ય. ૧૩૧
રાજા ધર્મ મૂર્તિ છે ત્યાંહાં, નમન મંગલે જ્યનો ઘોષ,	સંજય કહે જ્ય હોશે ત્યાંહાં; શ્રી હરિ નામે અમિત ગુણ કોય. ૧૩૨
આઠ મધ્ય ને કંતે એહ, આ યોગ શાસ્ત્ર નર નારી ગાય,	હરિ સંબંધ છે નિઃસંદેહ; તેનાં સર્વે પાતિક જ્ય. ૧૩૩
એક અક્ષર પવ્ય મુણ્યે જેહ, વારાહ પુરાણે મહિમા સુણ્યો,	વિષ્ણુ લોક પદ પામજે તેહ; જાણીને અનુભવથી માણ્યો. ૧૩૪

पद्म पुगणे अना धनिदास, जानावतार वर्णे छे व्यास,
परोक्षपद्ये षण्णु तेथी आमे, नाम्तिष्ठ वननेा संगण गतगे १३५

मंडीपुरी पावन विष्णुवात, श्री गैरशापी वमे साक्षात;
त्यांदां कविजन डेरा वास, छट्ट कृष्णु वभ्यु नदि डो आरा. १३६

कविने कृष्णदास सौ कडे, ह्याराम अे नामथी लडे;
योग शास्त्रने अक्ष विद्याप, संन्यास वा मोक्ष नामक अध्याय. १३७

अष्टा दरथी सभासि हरी;
श्रोता हरि हरि भोक्ता हरी.

इति धीमद् भगवद्गीतायां सुपनिषत्सु ब्रह्म विद्यायां
योग शास्त्रे श्रीकृष्णार्जुन संवादे मोक्षयोगो नाम
अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

- મુખ્ય શ્લોકાર્થ ઉપર મન ધરી, ચોપાઈ જે હોય ખોટી ખરી; તહેનો દોષ ન ધરશે મન, ક્ષમા કરજ્યો મહોટા કવિ જન. ૧
- નવ્ય જાણું કાંઈ કવિનો ધર્મ, હરિ રસ પીવા કીધો શ્રમ; શ્રીધર વચન ને અન્ય પુરાણુ, તેણે મિશ્રિત રચના જાણુ. ૨
- પૂર્વ વચન ઉચતો કરી કરી, ઠઠતા મૂળ વચનની કરી; અન્ય વચનની સંગતિ કરી, સ્પષ્ટારથ બદલાય ન જરી. ૩
- તે કારણે પુનરાવર્તિ ન દોષ, ગુણીજન ગુણુ ગ્રહી ધાય સતોષ; રહીત કામના રચના કરી, જેણે પ્રસન થશે શ્રી હરિ. ૪
- કરે કૃપા કમલાનો ધણિ, આપે મેવા નિજ પદ તણી; એ વણુ નહિ કો મનથી આશ, સ્વામી સતોષ કિંકર અભિલાષ. ૫
- સાહોદરા નાગરની જ્ઞાત, મુજર દેશ માંહે વિખ્યાત; ઉત્તર ત્રટ રેવેરી સંગ, ઉભય ત્રટ કરે પાવન અંગ. ૬
- ચંડીપુરી પાવન વિખ્યાત, શ્રી શેષ શાયી વસે સાક્ષાત; તેહેમાં શ્રીવંત બદ કુલ સાય, વૈષ્ણવી દીક્ષા મહા પ્રભુ માય. ૭
- કવિને કૃષ્ણદાસ સૌ કહે, દ્યારામ એ નામથી લહે; શ્રી હરિ ચરણે પિતા પ્રભુરામ, વિઘમાન માતૃ મહાલક્ષ્મી નામ. ૮
- પિતા પામ્યા મહાપદે વિદ્યામ, રાજકોર માતૃનું ઉપનામ; શુર કૃપાનું બળ મન ધરી, યથા મતિ રચના કાંઈ કરી. ૯
- બુદ્ધિ પ્રેરક ઈષ્ટ શ્રી નાથ, શુર ભગવદીનો મેળવ્યો સાથ; નહિ મુજમાં બુદ્ધિ સામર્થ્ય, સંગ સમાગમે જાણ્યો અર્થ. ૧૦

- तेद तएषी कृष्णायै करी, प्राकृतमा गीता वीगतगीः
 इल रतुति वागदने भासे करी, तेद प्रभाषे गणेश्वरी भरी. ११
- इल दर्शन श्रुति आजा गणेश्वरी, इत्तेच्छित भाटे कही वभाषीः
 सर्व रीते निदीप्ये अके हरि, अन्य सर्वमा अपूर्णता भरी. १२
- रथनामां ज्यां ज्यां भासे होय, एव भावमति होतो केसः
 हंस क्षीर नीर मिश्रण्य होय, वारि तए पय असवा ज्ञेय. १३
- तेम समग्र गीता वृत्तांत, उपनिषद रदस्य सिध्दांतः
 सत्पामृत हरि रसमुत गान, तत्त्वसारे इपे व्याख्यान. १४
- मिष श्री कृष्ण्य अर्जुन संवाद, सुखे उपजशे मन अदस्तादः
 कहेषु रडेसु करेषु अम रडे, निशे' पर्म पद प्राप्ति लडे. १५
- शुभ कृपायै मति कीधी प्राप्ति, प्राकृत भाषा प्रबंध समाप्ति.

यादृशं पुस्तकं द्रष्टे, तादृशं लिखितं मया;
 यदि शुद्धमशुद्धं वा, मम दीपो न दीयते. ॥१॥

॥ भग्नपृष्ठिकटित्रीया, बंधमुष्टिरधोमुखः ॥

॥ कष्टेन लिखितं शास्त्रं, यत्नेन परिपालयेत् ॥२॥

॥ शुभं भवतु ॥ श्रीरस्तु ॥ श्री कल्याणमस्तु ॥

॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

॥ समाप्तं ॥

સાખી દુહા-

(પૂર્વી-નબખાયા)

અલ્પ પ્રમટ દરસૈ નહિ, અસ અનુભવ બિન બેદ;
કેમલ જ્ઞાની બ્રમ મતિ, શબ્દ અલ્પ સંદેહ. ૧

અલ્પા બ્યામી કથન તેં, પરોક્ષ કરહિ બાત;
બિજ્ઞાની વે અનુભવે, છનકોં વે સાક્ષાત. ૨

નાગ પંચમી હુતાસની, દિવારી ઇક વાગ;
અભિજ્ઞત નક્ષત્ર સમ લલિ, કરી હરિષેં પ્યાર. ૩

બ્રમ ધી તેં ચરચા કરૈં, શબ્દ અલ્પ તેં ભેદ;
બેદાભેદ નિકાસીકે, મથન કરત વહ બેદ. ૪

બ્રમણ્ય બેદ કે! છેદ, શૂલ શૃંખલ અધિન હેં;
યાદિનેં કષુ હોષનાં, મો ટારન નહિ કૈદ. ૫

અહંકાર ઝોકાર તેં, બધ સખન ઉત્પત્ય;
॥ હરિ: ઓં ॥ અસ જ્ઞાન દિ, વે સખકે અધિપત્ય. ૬

આકાશ અલ્પકો નામ હેં, ખં અલ્પ વહ નામ;
વહ જુ મહદાકાશ તેં, વ્યાપક અલ્પ જ્યુ સ્યામ. ૭

सर्वं धर्म सभमे रडे,	धर्म णीन कष्टु न आन;	
ताव अंश विभुति सभे,	वदि पुराणो मान.	८
भिद्या अभिद्या शक्तिओ	वैतन्य करदि दान;	
वैतन अर प्रेरक रडे,	वैतन्य धर्म निदान.	९
सभ रे वैतन मान पे,	उनकी सत्ता होय;	
विनको सत्ता धर्म कडे,	भिरक्षा नाने होय.	१०
सत्ताधीश सभेउ है,	सभके साक्ष सभीप;	
साक्षी धर्म विनको कडे,	तटस्थ रडे अधीप.	११
नाने साक्षी होत हें,	वे हें त्रिगुण्य अधीश:	
रुतम सत्त त्रिगुन पाटी,	सगुन कडावे धर्म.	१२
त्रिगुन सदा आधीन है,	त्रिगुनातित धर्म ओक;	
विनकों त्रिगुन अस कडे,	पह भण धर दि टेक.	१३
परा प्रत्यांति अभ्यभावैभरी,	अस गीरा है यार;	
धर्म धर्म अस हृदयरे,	नदि अनु भों न्यु लमार.	१४
गानी कथनहु मात्र ते,	वाच्य धर्म अनुमान;	
अनिर्वाच्य भिगानी नन,	अनु भों करत निदान.	१५
अनु भों धर्म न्यु भाव सभ,	भिगिध अनंत न्युमान;	
रसानंद निमग्न हों,	परमानंद को दान.	१६
अक्षर के आनंद हों कडे	गनितानंद;	
अक्षरा तित पर अनुभवै	पूरन परमानंद.	१७

॥ ह्यक्षरात् परतः पर ॥ (मुंडको पनिपडे)

यग्युर्मेद	तैत्तिर्यमे	आनद	ध्रुव	है	नेह,
मोक्षी	अक्षर	ध्रुव	डो,	गनितानद	पद
तदाका	तद्रूप	वडे,	तन्मय	तत्	स्थिति
तदात्मिक	अनु	लो	बडे,	वे	अपार
					अनत. १८
वागेद्रिय	मन	धुद्धि	अउ,	सगने	अगोचर
वे	पर	पुत्रोत्तम	सदा,	दुर्लभ	दुर्घट
					ओद २०
मेद	अप्राप्य	अनको	कडे,	वह	त्रिगुनातित
तद्वत	वडे	गु	नसिद्ध	जन,	अन
					को
					विनष्टी
					टेक २१
सग	कन	समर्थ	सदा,	स्वतंत्र	सर्वातित,
सर	विद्या	सुभ	साधन	दिन	अने
					अगनीत २२
अनादि	अवय	शाश्वत	सदा,	मुतत	मह
स्वेच्छित	ओक	अनेक	वडे,	गृन्देश	शेष
					अगेप २३
सगको	सदा	जयु	पूज्य	परम,	हउ
अन	आग्यामे	सग	गहै,	वह	है
					परम
					निदान २४
अनित्य	सपनको	त्याग	के,	एक	अस
अमे	पर	ते	पर	प्रशो,	अयन
					मुदाय,
					धी
					कृष्णयज्ञ
					अन्तराय २५
अपनी	सुभ	प्रश्नु	ना	यहै,	परको
परम	हितकारी	प्रश्नु	पीना,	को	कन्दि
					अस
					अदाय २६
जस	आयु	सर्वत्र	है,	सदाकान	एक
तस	परत्पर	ध्रुव	है,	लो	है
					अगडे
					लूप २७

मत्र मनन ते दैवीजन,	पनटदि अपनो मेग,
प्रगट मुभ्त डु डोत डे,	पर काया न्यु प्रमेश २८
प्राप्त जन जन देने,	पगडी पूगन आस
अप्राकृत समेश प्रभो,	उन समत्र निमास २९
कर्तुं अकर्तुं अन्यथा,	कर्तुं सना परमेश,
सर्ग करन सामर्थ्य सदा,	सर्गद नित्य समेश ३०
भगनत सगी भक्त डे,	मो है जवन मुक्त,
पध मुक्त प्रसग ते,	मुभ्त डोत नित युक्त ३१
ज्य लागि दैन्य भयो नहि,	तमनग गिरिधर डोस,
अधीष डीयो तज्य जनिमे	देषदि अपने दोष ३२
कर्तव्य लौकिक वैदिक,	आमश्य निमित्त नु दोष,
निति जिणेक वैराज्य नु,	अधर्म मुसगनु मोष ३३
आर्थिक पाग्मार्थिक ज्ञान ३,	पुत्रपाग्य नु अ्याग,
त्रिवर्ग कामना भेट दे,	मो मुसग निरधाग ३४
दु सगति दुहु भातडी,	जस इहु रद हि आप,
औरन डो, न, जिगाग दि,	नहि सररन करी जाप ३५
दुसरी जिगरी अस्त जे,	औगन करे जिगाग,
भिध्र डोत डे नहि मे,	रनाद जिगारी जियार. ३६
ता ते अस दु सग लहि,	त्याग हि जनी असाग,
अमो भेफ पडियान डे,	दु सग तान्य निगधार ३७

सत संगति दहा वहि, जस पयामृत साग;
 ज्यों ज्यों मंथन होत है, त्यों त्यों नवनीत दार. ३८
 चारि भिदो जे आपभे, वाको करै समउप;
 तह चेत जनाव दि, अस सुसंग अनुप. ३९
 अइ आप जल जे नदि, निज सम उप करी दान;
 अमे जनकी संगते, मिलतहि अमृत पान. ४०
 समान शिखरी सभ्यता, होत सदा संगेग;
 मन भिन्नाप जे अक्यता, रोग नहि जल भोग. ४१
 ताप तपे प्रहारां सहै, सभति अंग जैयाण;
 अंग भरोह इ भूदुलता, आनुपन गु कदाय. ४२
 साव सुधन होदि जे, कुंदन सों मिलि जय;
 दृष्ट शीघ्र जे नदि हो, तज निजस्य सुधाय. ४३
 परि ताप जे आकरो, तज गुहो जे जय;
 सो शिर भूज भिन्न नदि, या ते समस्त सुधाय. ४४
 अमर दंश बय मन धरै, झट रहै नित ध्यान;
 तो झट अमर हि होत है, अस प्रती जग जान. ४५
 परसमती जड लोह को, करत कनको इप;
 ताते अधिक सत्पुत्र्य है, जे करहि तदूप. ४६
 पयैयात्री रीति अहै, स्वाति गगन अही सुंद;
 जूमी पर्यो जल नां छुडै, अस मन रहै मुकुंद. ४७

मत्र मदन ते दैरीजन, पनटदि अपनो मेन
प्रगट गुप्त उ रीत हे, पर काया ज्यु प्रवेश २८

प्राप्त जन मन देवने, पन्नी पूजन आस
अप्राप्त समेश प्रभो, उन समत्र निवास २९

कर्तुं अकर्तुं अन्यथा, कर्तुं सत्ता परमेश
सर्वं कर्तुं सामर्थ्यं सदा, सर्वदा नित्य समेश ३०

भगवत सगी भक्त हे, मो है जन मुक्त,
अध मुक्त प्रसंग ते, मुक्त होत नित युक्त ३१

ज्यु लागि दैन्य भयो नहि, तमनग गिरिधर कोस,
अकीय कीयो तम जनिये हेभलि अपने होत ३२

कर्तव्य लौकिक वैदिक, आमस्य निमित्त तु दोष,
निति विमोक्ष वैराग्य तु, अधर्म मुसगजु मोष ३३

आर्थिक पारमार्थिक-जाने, पुत्रपाठ्य तु व्याज
त्रिवर्ग कामना भेद हे, सो मुसग निरधार ३४

दुसगति दुहु भातकी जस इहु रद दि आप,
औरन को, न, विगार हि, नहि सदशन करी छाप ३५

दुसरी विगारी अस्त जे, औरन करे विगार,
मिथ्र होत हें अदि मे, ग्राह विगारी विचार. ३६

ता ते अस दुसग लहि, त्याग हि जनी असार,
ऐसो भेद पहियान के, दुसग त्नाज्य निरधार ३७

सत संगति उहा वदि, जस पयामृत सार;
ज्यो ज्यो मंथन होत हे, त्यो त्यो नवनीत ढार. ३८

चारि मित्रे जे आपसे, वाडो करै समरूप;
तक श्वेत जनाय दि, अस मुसंग अनुप. ३९

अरु आप जस जडे नदि, निज सम रूप करी दान;
जैसे जनकी संगते, मिलत दि अमृत पान. ४०

समान शिखरी सभ्यता, होत सदा सन्नेग;
मन मित्राप जडे अक्यता, रोग नदि जस जोग. ४१

ताप तपे प्रहारें सदै, सजदि अंग जैसाय;
अंग भरोठ इ मूढता, आनुपन शु उदाय. ४२

साव सुधन होदि जे, कुंदन सेां मिसि जय;
इष्ट रीत्यु जेहो नदि हो, तज निजरूप सुधाय. ४३

परि ताप जेहो आकरो, तज शुद्धो जेहो जय;
सेा शिर मूल गिरी नदि, या ते समस्त सुधाय. ४४

अमर दंश भय मन धरै, झोट रहै निज ध्यान;
तो झोट अमर दि होत है, अस प्रती जग जान. ४५

परसमनी जड लोड कां, करत कनककां रूप;
ताते अधीक सत्पुरुष हे, जे करदि तद्रूप. ४६

पयैयाकी रीति अहै, स्वाति गगन अही सुंद;
भूमी पर्यो जस नां छुदै, अस मन रहै मुकुंद. ४७

सीप सागर में रहे, स्वाति छुंइ छँक लेखि;
सागर जल पीवै नहि, टेक दि स्वाति मेध. ४८

लैसें ह्व जभाव दि, तैसों साधु संग;
भधाछ भावो होत हे, रस पुष्टीत सर्वंग. ४९

जभावन वारो अदक्षतो, हाट ही पय निरधार;
प्रथम परिच्छा दुग्धपी, पात्र अपात्र गियार. ५०

उलट मुलट रस के श्रमर, सहन करदि लसि देत;
तय पयाभूत सारजो, नवनीत जे न्यु निदेत. ५१

यटकत छोटत घटत हुं, सज्जन के गंभीर;
को को घेरे न पर दै, रंग्यो योस रंग वीर. ५२

अंग अंग रसजन जड़े, जैसे पछी रंग;
हाटे तहुं दिटे नहिं, जैसे भदत प्रसंग. ५३

श्रेष्ठ सुसंग जहाँ भित्तें, ताहाँ अधिक दरसाय;
संगद्रष्टि सम होय धी, वहाँ ह्यो जहन न्यु भाव. ५४

गंग उदकमें आन जस, भिलत हि गंग समान;
अस साधनपी संगते, ज्ञान भक्ति रस दान. ५५

आधुमेद पढे नहिं, उदागत अथ अगन;
अनुभों जिन औपध करै, वहि सेत हे जन. ५६

चिकित्सा औपध पथ्यको, जन हि जिनिध प्रयोग;
जैसें अथ सुसहायक, जैसें ते दरहि रोग. ५७

श्रेष्ठ शास्त्र पाठगत,	ब्रह्म वि निश्चय मंत;
उडेनी रेडेनी ओंसी,	अमे विग्ये सत ५८
मत्रार्थ गहन्य चित्तन सदा,	ब्रह्मविन्द पञ्चमार्थ;
सदा सग्न मृक्ष सम,	नहिं ग्यक कष्टु स्वार्थ. ५९
अमे अडे उदाग निधि,	उडनामंत गसान,
मुसग सेवन वाडिको,	उगतही तुटै अल. ६०
रन्त्यु प्रेमके सूत्रते,	रन्तत्र हरि मश कीन.
और सूत्र सम तोरी प्रभो,	होत दि अनेहाधीन ६१
भनि कुंभन नग रदत है,	सना ओं दि अग,
अस म्हुट हरि उटै रदै,	पियसत प्रभु नित संग ६२
नित्या नित्य जियार नदां,	सारासार जिगेक,
आमुदेव सर्वत्र मति,	भूति सदा मुनेक. ६३
अन दया पर धन वृष्णा,	सत्य यथा उची दान,
ध प्रिष्ठत अर नम्रता	यह मारग क'पान. ६४
मोह तिमिर अज्ञानको,	न्याहां गहै ना बेश,
कर्म ज्ञान उपासना,	यथाधिकार उपदेश ६५
दीर नीग मिथन नदां,	प्रथक कर्त 'हे दंस,
अमे गिज्ञानी सदा,	निष्कल उ न अंस ६६
स्वधर्म ज्ञान गैराग्य युत,	साध्य योग तप बद्धित,
परब्रह्म केशव प्रति,	अनकी प्रेमासकित ६७

शुद्धायार विचार युत, श्रेष्ठ शुद्धिमानः
परमारय विद्या अलक्ष्मी, उरत दैवीश्री दान ६८

सरस स्वल्प श्री कृष्णु डो, सरसु मंत्र विपदेशः
सर्व अश्रेय मित्राव हि, आत्पतिक श्रेय प्रभेदा ६९

निरपृद निर्दोषी सदा, पंच विषय नहि हेतः
सदा अेक स्वल्प नां रई, सदगुन सिंधु निकेत. ७०

पंचकाल परायन सदा कृष्णु शुभ भृत्तिः
सेवा रमरन अर ध्यानभे, इनकी सदा अनुरक्ति. ७१

धैर्यशत विभेक युत, सदा विमल इन ज्ञानः
त्रिगुनास्तित परात्पर, भृत्ति अनुसंधान. ७२

नस धातु मिश्रित करै, तस एव प्रभु संबद्धः
छोडोय उपनिषद कथै, हूटत भवको अध. ७३

पात्रा पात्र विचारि के, उरत हि हरि संधानः
उनको नस अधिकार हं, तस औषध अनुपान. ७४

कृष्णु कीर्ति विच्यर हि सदा, पर अल शुभ प्रेमः
निश्चित सदा संतोपयुत, निराकरय कृति श्लेम. ७५

सर्व समर्पित अलक्ष्मी, नहि डो आश्रय आनः
विज्ञानी निर्मान सदा, अशुद्धित अन अभिमान. ७६

अलक्ष्मीत प्रसादी थीनु, नहि डो आन के पानः
सर्वदा सय भावसु, कृष्णु कीर्ति गुन गान. ७७

निगम गति पांडित्यता,	तदेव न कृति आचार;
x x x x	(अर्धीं ओक यरथु भूटे छे)
परियय प्रबुके मागभे,	सदा श्री कृष्णा सकित;
श्री गोपी अद्वय श्री पति,	विनये पमं शु भकित. ७८
असना सकित अनेसभे,	अप्राकृत गुणुगंत;
मानगी सेवन मुष्य रति,	दशम रहस्य अनंत. ७९
भकित रसात्मक भावकों,	उद्दीपन संभंध;
श्रीमद् भागवतामृत,	साग सुभोध अभंध. ८०
अतर्क्य तर्क्य जे सार छे,	विनये अनुसंधान;
अह्न भितु यस्यां न डो,	ओडि रस गुलतान. ८१
विद्वत् रत्न काश्मीरी प्रति,	निनहि राणी द्रष्ट;
पोथी अशुद्ध न होडि कथु,	अस आनी सुरपष्ट. ८२
अध्यापाडी शुद्धानकों,	विदित प्रसादी भोग;
अह्नार्पणु भितु सर्व डों,	त्याज्य सदा लक्षी राग. ८३
अदहाण्यमधि कडे,	दश प्रकार डे अन्न;
विहित भोग भये अह्न डों,	अशन करै हरिजन. ८४
अष्टाक्षर, पंचाक्षर आदि,	कृष्णु डों गणप;
सदा लक्ष र्थक अह्नभे,	दास्य भाव लक्षी आप ८५

॥ नाम वैष्णव हेतुत्व मुख्यमित्येतदुच्यते ॥

॥१॥ योजयेत् नाम दासत्वंभगवन्मंत्र पूर्विकं ॥

॥ वृद्ध पाराशर स्मृत्योक्त उत्तर भागे द्वीतियाध्याये
पाराशर प्रति व्यास वचनम् ॥

॥२॥ दासोऽस्मि भगवन् विष्णो तव कल्याण भाजन ॥

॥ पद्मपुराणु उत्तर भांड-अध्याय-५० श्री विष्णु
श्रुति प्रसंगे श्री महादेवश्रुतं वचन ॥

॥३॥ दासोऽहं कामलेंद्रस्य रामस्याक्लिष्ट कर्मणे ॥

(वादिभङ्गी रामायणे सुंदर कांडे हनुमंत वचनं.)

॥४॥ हरिदासस्य राजर्षे ॥ (श्रीमद् भागवत)

॥५॥ हरिदासी व्रजोक्तसाम् (श्रीमद्भागवते उद्धव प्रसंगे)

निंदा श्रुति कें सम लडै, कगदि कृष्णु शुनगान;
निर्भय-स्वतंत्र-निर्पेक्षता, आभ्य कथा नदि कान ८६

नदि कही को याचना, छक कृष्णु यजमान;
सर्वात्म भाव विक्षसे सदा, करी कृष्णु कृपा ते' दान ८७

कृष्णु भक्ति न्यासों छटे, अइ छपने वैराग;
स्नेह भक्ति शिभाछ क, कृष्णुर्षणु मति, त्याग. ८८

ज्ञान शिमेक तागतभ्य सेां, नीति धर्म समेत;
रस भंग कदा नदि न्यादिमे, असेा जयन सकेत. ८९

अस ज्ञानके जोधमे, अहुत ईर्ष द्रष्टांत;
संशय छेदी रहस्य कथे, तत्वसार सिद्धांत. ९०

शुची भूत महात्मा अइ, तद्वन्त ले विद्वान;
शिवायंत, जिनय युत, ताहीं कर सम्मान ९१

सत्योच्चार धर्माचरण,	नित करी अज्ञान्यास;
आज्ञस्य प्रमाद दृग्नि तर्कै,	गुडकुञ्ज कर हि निवास. ९२
मात पिता गुरु देवतां,	प्रिय ह्ये न्ने न्ने रीतः
निर्दोष कृति नित आचरै,	सम द्रष्टि परहित. ९३
उर अमल तं अंतरे,	अयल अज्ञ सिद्धांतः
प्रेम भक्ति के छंद तं,	सदा हृदय न्हे शांत. ९४
कृष्ण कथा रस अणिसमे,	द्रुग्मे अलत शुनीरः
रोमाञ्चित पुलकित तन,	गान्धत कृष्ण छन शीर. ९५
निर्मल ज्ञानी रसमयी,	भक्तिमय सुरपष्टः
स्वस्वाक्षर ज्यु सूत्र सम,	नहिं हो आति अरपष्ट. ९६
श्रवणु करत अधिकाधिक,	उपज हि प्रेम प्रकाशः
भङ्गुर भिष्ट क्षण क्षण प्रति,	नशीन इयि अभिलाप ९७
इयी कर हितकर पात्र सम,	धरीत करछी उपदेशः
सिद्धणु-पय, तिन वत्स सदै,	आनं पयै नहिं लेश ९८
शुद्ध सुपात्र आत्मणु करै,	सोमवल्ली रस पानः
आन वंशको वमन करै,	पात्रापात्र निदान. ९९
भृदु मंजुल कोमल भव्यता,	अति अद्भुत सुपराशः
प्रमान युक्ति अर्थ सिध,	दृष्टांत मुं स्पष्ट प्रकाश. १००
कार्य को कारण कहै,	कर हि समाधानः
कार्य कारण सत्यते परे,	हेतु ज्ञान को दान. १०१

शुद्धादित पगत्यः, परब्रह्म सिद्धात,
श्रेष्ठाधिकारी पात्रको, अमर्य क्री निर्मात ११२

समुद्र भीषणे होत हे, मुक्ता मिमिक्ष प्रकाः,
मुक्ता अमौलिक सम नदि, अस साधु निर्धाः ११३

सत्यमात पांटे नदि, असत्य कही न सदाय,
निर्भयने गांठ कडै, प्रसिद्ध सम समुद्राय. ११४

रगी बेके रगमे, अतग्ने छिमग,
दृग्गि रस यश आवेश ते, छिनु छिनु वृद्धि अग ११५

अधिभाधिके हृग्गि प्रेममे, छनको हे सर्वंग,
दिनिदिनिछिनिछिनहोतहे, कृष्णु कीर्तने रग ११६

लोक लाज, कुन त्यागी के, अद्वयत समको प्रेम,
असे गिरसे साधको, छूटत ही सम नेम ११७

॥ पुस्तके स्त्रीत्वे विशेषोत्रा जातिनामा थमा दया ॥

॥ न कारणं यद्भजने भक्तिरेव हि कारण ॥

(पाश्चिमी रामायण-शमरीयात्र भगनदभक्त प्रति श्री राम वगन ॥)

हरिभक्ति सम को कता ? आन नदि कृष्ण होय,
अहानद विक्षेपता, तासु गौन वे होय ११८

भनयागिरि यदन सम, कृष्णु भक्ति को रग,
तामे अगिद्या मिधन कर, मिपधः अहोर छुनग ११९

भूमि गत जो द्रव्य है,	तापे प्रेन अनत
सदग्य दरत पावे नहि,	यौग्य विधिधि जत. १२०
नस नृपाधीश के मिनन डो,	कगतडी हीन प्रयान,
दुर्मत व्यक्तिन तादि श्री,	अग्धी, श्रीनती, न अयान १२१
परि कथा जगदी होत है,	जग त्यागी गृह काम,
अगन अयार्थ धरी मुग्धता,	अर्थत तन मन काम १२२
आनस निद्रा त्याग के,	अकताडी करी रेलन,
निरभिमान चीन मेरहि,	अगन अकित वडे रडेन. १२३
सुध अडी सम टहोन डो,	करत दिन, तज मेन,
नित्य नवीन यश सुनत हि,	प्याग उमग रसरल. १२४
बुध प्यास शित उच्छुता,	अइ जे अरसत गेल,
सअडो सडी अम्या गृत,	सुन हि जनों नेल १२५
ज्यो यों मान यितमे गडै,	त्यो ज्यो गदत मिकाग,
इड, कपट, हूपन तजै,	ज्या अगन धकतार. १२६
लागी लागी सम डडै,	लागी नहि लगार;
लागी तो तम अनिये,	निकसे दिग्दे पाग. १२७
प्रेमहित आत्मस्य युत,	उनको सदग्य सुभार,
ध्यान अमरन सेजन करै,	तिनको प्रभु दरशार १२८
चित चितन निशदिन करे,	प्रेमागत सुन गाय,
प्रगट अह दरसै तडा,	जे सत सग ज्यु धाय. १२९

- सत्वगुण मिथु प्रभो, ज्ञान सही बृगुणी वात,
 बृगु वाहन धरी उगपे, नाते प्रभु मिथ्यात १३०
- अस सदनता धारि के, इ दि सत प्रसग,
 ज्ञान मिगग भेमेक उ, भक्ति प्रगटत अग १३१
- त्रिगुण अह, त्रिगुण भय, या ते सर्वोत्तम,
 त्रिगुण अक्षरातित डे, वे धक पुत्रोत्तम १३२
- वे सगमे सगते परे, पर अह ज्ञान नाम,
 श्री अग राव ज्ञान मेव ति, परमात्मन धननाम १३३
- ध्यान निष् दुदु वात के, अतर आदिग निट,
 अतर ध्यान मो श्रेष्ठ है, नस गुक अहान-शिष्ट १३४
- अथ उ अहकी मूर्तमे, कर दि सनन मुक्ति,
 परोक्ष प्रगट वडे न्यादिते, ध्यान गु अह प्रति १३५
- इत्य प्रीत्य अनुसार मो, सगुण अहने ध्यान,
 प्रथमागल अगस्य दि, दिर त्रिगुनातित ज्ञान १३६
- देदात्मा सयोग ते, ध्यान भजन मेनन,
 नरीर दु उष्युजत के, याते वडे साधन १३७
- पय मडाभूत अग है, सग जन मून अतरात्म,
 पद आत्मा मो अस है, सजन मून परमात्म १३८
- पति सद्गुरु ज्ञानकी, तस आहान जिन ओव,
 अकृतिक हनिलकन मिनु, जेवन अगस-मेर १३९

अस सप्त पीठी लगी, शुभ ननु भगवद् भक्त,
 सुसग विनु हरि रत नहि, नहि प्रेम आसत १४०
 सशय छेद समूल ते रपष्ट शुं ज्ञान अनत,
 सत्य नित्य निश्चित अउ, सो भाषत वह सत १४१
 निरान्ती सत्पुरुषको प्रगट अह्य साक्षात,
 रनात्मानुभवते कहे, सम विस्तारी यात १४२
 सम सभाये जल्लिमे, अस अउ भूमि प्रदेश,
 या ते अडे समूद्र है, प्रलयाते विपटत देश १४३
 ताते अडे अगस्त, समूद्र जल कीये पान,
 याते अधिक अह्लाउ है, नहि दृसत मुनि जन १४४
 अनत कोटी अह्लाउ के, अधिपति छक पञ्चेश,
 आम्नते छक पाते, त्रिषिद्ध करी जेश १४५
 अ-जल, अउ अह्लाउकी, धरी धग उन शेष,
 नागवन छिपे धरे, अउ भीतर छधीदेश १४६
 अमे शेष अशेष के, यशोदा अही छिउग,
 विश्वभर पौषि सदा, तिन पौषि निज अग. १४७
 गदत अकत अउ भाग्य है, उन वह प्रभु विनाथ,
 रीस कोष द्रग भातकी, सद्धत सदा अजगय १४८

॥ अहोभाग्यं अहोभाग्यं नन्द गोप ब्रजोत्साम् ॥
 ॥ यन्मित्रं परमानन्दं पूर्णब्रह्मसनातनम् ॥
 (श्रीभद्रनाभवत)

चामुदेवस्य ये भक्ताः शांतास्तद्गतमानसा
तेषां दासस्य दासोऽहं भवे जन्मनि जन्मनि.
(पांडव गीता)

॥ अहमस्मि नारायण दासदास ॥

॥ दासस्यदास च दासदास ॥

(भीष्म पितामहतुं वचनं)

सत्पुरुषपते मिलनकी, छनकों मनमें आंय;
उत्तम भक्त मिलावही, प्रभु करही द्रढ सांय. १४६

करहि संग अऽजननको, आरतते नितधाय;
द्रढ विश्वास सदा धरै, कर हि प्रभु तिन रदाय. १५०

द्रढ विश्वास ३ दिनता, श्रवण मनन छन हीन;
निदिध्यास छे अजनकों, जस वारी करी भीन. १५१

अज्ञानंद अण्ड तिन, इयै न भाठक मोद;
अदंत! ममता छांडी सय, प्रेम भक्ति करी ज्येद. १५२

अनन्य नेष्ठा कृष्णपे, नित्य सुसार जियार;
असार अनितकों त्यागी के, सेवही कृष्ण सुसार. १५३

भगवद् अर्थ लगाव हि, हृद्रिय मन अरु यित;
सय हि अर्पी कृष्ण को, मन कर्म अय सुं प्रीत. १५४

ध्यान रमरन अरु मेव हि, धक यद त्रिगुनातिन;
क्षर अक्षर दुहु ते अतित, डे यद सर्वातीत. १५५

पुत्र यत्न प-भात्म अउ	तृतीय अदन	भगवान	
भेद गीता पुगनमे,	जिगे कृष्ण	शुनमान	१५१
प्रगट सूर्य पेपत नदि,	जे दे ने।सु	अध,	
आसुगी तगै नदि,	अगडु भाई	अध	१५२
दृश्य द्रष्टि उनडी अरि,	उनको जान	सुखल.	
द्विभ्य एन्स वडे अकित ते,	अरि दि कृष्ण	तिन गम	१५३
जगन्त के आवेद ते,	अनिरर डिभ	अउकाम	
अउथ अ-य अतमे अरि,	प्रगट धनि	धनरयाम	१५४
द्वान वारि अग्नि अरि,	असडे यद	स साउ,	
पापान वद अतमे अरि,	न जीअही अदि	असाउ	१५५
पापानथा अतमे अरि,	अग्नि अरि	अयाव,	
या ते अतमे अरि,	अस अरि	अरि निमान	१५६
द्वेकाय न अतमे अरि,	अरि अरि	अरि अरि,	
अस अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि	१५७
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि,	
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि	१५८
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि,	
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि	१५९
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि,	
असाउ अरि अरि अरि,	अरि अरि	अरि अरि	१६०

दुःसंजीको पाश कथु, नहि ज्यापन कथु वेश;
 आपतकाश प्रसंग तद्, नहि छांस्त निज वेश. १६६

॥ सत्संगात् भवति माधुता खलानां,
 साधुनां नहि खलु संगमात् खलन्वः;
 आमोदं कुसुमभवं मृदेवधत्ते,
 मृद् गंधं नहि कुसुमावधारयंते ॥

संग नाम सख्यन हे, आसक्ति युत हेत;
 मन मित्राप वडे ओक्तो, प्रगटत इल, नस भेत. १६७

शुक्र रेत के योग ते, नस प्रगटल हे वस;
 मन मित्रापकी प्रीति अस, नस वारीपे गतर. १६८

सुगून पात्र पिपते लयी, नहि तत्र वे सुपात्र;
 नहि पान ते मृत्यु वडे, पद् पात्र नहि न्यु अपात्र. १६९

भृश पात्र कथु होय तद्, नभे अभृत सार;
 अस लाति हरि भक्ताके, सेवन करी धरी ध्यार. १७०

हरि यश ते अंकीत न्यु, जानी होय रसाव;
 भगवत मुषु कीर्ति अहेत, ताते नृतत नस. १७१

हरि यश अंकित अंक हे, आन सणे लही शन्य;
 अंक युक्त सत्र शन्य न्यु, होत न्यु दश दश गुन्य. १७२

या ते आद्य यश अंक धरि, विभुत्वादि जे पुन्य;
 वेदु गिनति होत हे, अंग अंगी सत्र पुन्य. १७३

अष्ट गिनाडी शन्य जे,	टाक तीन्थ सभ मेन
बायस वड जल मचिनमे,	अपनो अग दि वेष. १७४
डागनि स्वः कवकल डरै,	नदि सरईत उमु ध्याः,
डोकिन मधुः रछत करै,	अम हुडु भाति भियार १७५
धुनड डाग मन अक्षी छै,	हस यय नदि गोरी,
कृष्णु कीर्तनामृत पीये,	निनडो नामत कोरी. १७६
मुन्ताइल मिनु ययमे,	कमु न डरी हे पान,
क्षीर अरै नीर त्यागी के,	नदि जन पर दि पान १७७
असत गत डोकिन डो,	माधुर गस छियाः;
गसान अरुः व्य भोगकी,	उक्ष न असकी वगार १७८
यडोर शीतल मद्रये,	गपत पूरन ध्याः,
लाके अन लुःनै रकी,	अशिके आगाः १७९
पछी डोकिन आनडो,	मेरदि डाग निज जन,
पर आवे संग छड दि,	नदि कनन कछु सान १८०
वड डाक पोपन डरै,	शपन डे निज ग्यान,
डोकिन नाम पर बूत्य डरै,	बयो ल्यो ननिकमे पान. १८१
गिग प्रगट डरै नलि,	डोकिन पान डः भारी,
पानी मुनके निनडो,	हुष्ट डाग रेदि भारी १८२
असभाति सत्पुउपडी,	डोकिन मडनमे गय,
हा गनय भिसिके गरै,	मुहः स्वः हरसान १८३

जगत भाव नईव अेकसी, वांदां रहे तो जस भून्ध;
 x x (पीण्डुं यरखु भणु नथी) x x

पखुं धर्म सम जदि ठां, तस सम जदि सुभाव;
 समान शीत छेक जतमे, सभ्यत्व करदि दरसाव. १८४

ज्यों ह्यों नदि सामर्थ्यता, उडवनछी गति नदि;
 र्यों ह्यों आनी नां उच्यरे, विजति होदि ज्यांदि. १८५

साधु जन निज भर्म ठां, दापत हें समशीत;
 धर्म स्वकीय जतिमें, दापें अंग दिलमित. १८६

निजउप विजति ठां, दांपत हें निशक्ति;
 व्यस जाति निज आशय, नदि दरसावत बिन. १८७

साधु जन फलयोग कसु, जाति तें मिलि जाय;
 तहु न परसै तादि को, तैल वारी नदि दाप. १८८

जति अर कुल धर्म व्यउ, सुभाव आदि समान;
 छेक रस हल वहां प्रगट दि, निश्चय छेक पदियान १८९

सुभ्य आधिदैविक स्वामिनी, अहित भद्वारानी सेय;
 जानोतरछी वेपरा, धन सम नादि न डाय. १९०

सल्लयमिते सथ जननकों, दोत, मनोरथ पूर्ण;
 गद ध्रीको मनोरथ श्री प्रभु, नदि कछु ज्याते अपूर्ण. १९१

सुत सनकादि नारद, अज, अज श्री अर भद्वारेय;
 सप्तर्षि सथ मुनि ज्ञपि, पदिकत अर दूकटेव. १९२

अध्यासी सदस्य मुनेन्द्र ले, अत्र जगन् भक्तनाथान्
 जैष्ठो श्रेयस्क दास हरि सिद्धगम पथ सुकारि १९३

॥ दास भूता मृत सर्वे ह्यात्मान परमात्मन ॥

(महा भारते नाग्यश्लो पाप्म्याने अहमेव वयनम्)

॥ यो यद्वंश सत्तं भजेत् ॥ (धृति श्रुते)

भजन ध्यान चिंतन स्मरण, आदि उग्न प्रभु अंक,
 त्रिगुनातित पगत्पर, सर्वातीतकी टेक १९४

सत्य अनत दान धन, सत्यामृत रस रूप
 भेद उ कान अतित हे, सो जो अहंके रूप १९५

पर अह्न परमात्म जो, पुत्रपौत्रम परमानन्द,
 रसनिधि गुण निधि वे प्रभो, श्री कृष्ण गोविन्द १९६

कर्तुं अकर्तुं अन्यथा, कर्तुं सदा समर्थ,
 स्तत्र रवेच्छित निर्भय, पयोधि प्रेम इन अर्थ १९७

अैसे श्री सर्वेश्वर, सो प्रभु भक्ताधिन
 अपनी मदता त्यागीके, भक्त प्रति गै दिन १९८

ताते निनको श्रेष्ठ लक्ष्मी, परमैकालिक सेव,
 अतरगी वाटा मिनाथ हे, अैसे सदगुरु देन १९९

पारसमनि के सगते, सोढा, हेम दि होय,
 साधु जन निज गम गै, अस प्रभान चित प्राय २००

शामधेनु सुगन्धम अत्र, चिंतामनि सग्य नेष्टः;
 छत्राधिक अति दान हे, या ते साधु श्रेष्ट. २०१

अहाने अतस हरन क्रिये, अछरा आसक संगः;
 तय अछरा आसक छीके, अेनु देनादि शृग. २०२

सगदि ३प श्री कृष्णु न्यु. अये तहवत आपः;
 ॥ एकोऽहं बहु श्याम ॥ श्रुति, दाप्पी प्रगट प्रताप. २०३

आमुदेव मय सर्ग है, अस दाभत छिपदेशः;
 असें महात्मा दुर्वा सदा, सार दि यद आदेश. २०४

कृष्णु कीर्ति मुष्णु न्हि के, सत्यामृत छक अेदः;
 आन कथन अमृत लडौं, कानांतर क्षय सग्य तेद. २०५

सरवर तडवर संत जन, परमुष्णु अ्रेय दि यादि;
 स्वार्थ रंय न आपडों, पर अनदित करि नाहि. २०६

आनंद कंद जे रस निधि, पूगन परमानंदः;
 वे रसभर त्रेमाभृत, डारत वाहि इंद २०७

रस ३प वे सत्यामृत, तिनडों कर दि दानः;
 आन अमृत सो कथन है सत्यामृत करवत पान. २०८

जन थाप्यो, जिन अनुभव्यो, अलीकित रस माधुर्यः;
 विनडों अनन कदा कथे, मुग्ध होछ यातुर्य. २०९

अतनों दान न्यादि गिये, तितनों रस अधिकारः;
 * * (श्रीगुरुं चरणु भगवतुं नथा) * *

ता प्रमान इन लुक्त दि,	दान ले दानी गिरीश	
दान दिये यश अष्ट दिशा,	देन दि गेश अशेश	२१०
आगे नस नस दान हे,	तस तस गे अपार	
अधिकाधि- रनको भवन,	पञ्च पुत्र सिद्धार	२११
सग इन त्रेष्ट जेजे करे,	सो अत्र अधिक अयाग,	
सो न्यादिमे नित असे,	वे पुत्रोत्तम निन्धाग	२१२
अस अनुग्रह निशदिना	रसिकेस निधान,	
य प्रीतमके रगमे,	रगदि सत सुवन	२१३
सदा अयो यथो नत हे,	अक्षय धार अपार	
पुत्रपार्थ अलु इन दस्त जन,	वड सागनडो सार	२१४
विधुं पथ अधिकाडी वे,	यड माग्गमे धार	
गजभागी सो कछानडी	श्री कृष्ण यद्र भीती नय	२१५
उनडो मन दड यादिमे,	सतत रति भनि बात,	
अनन्य अहितपथ अनुसरै,	मेव हि सदा थी डाल	२१६
सदा यित लयो गडे,	नेकु छटत नादि,	
मन भिनापडी अंकयना,	वादिडे अतु याडी	२१७
अपान पुनसीकृत,	काज पुनडी प्रमग,	
वामे भगवद अन्तपी,	डोगी सुनिडे उमग	२१८
जेसे श्री गीता भति,	सद्व्यनमे डोड ओ,	
सिद्ध कही डे लवपित,	बाणे मिरन मिड	२१९

गिनानिकों सथ गिदित, धल पथारथ ज्ञान;
 सदण सिद्ध अनुभों सदा, मदात्मा वदि परिमान. २२०
 यार गिन्द हरि भक्तके, प्रगटही कही हेत;
 भाव भक्ति अउ दीनता, पर दुःभकों हरी नेत. २२१
 सथको मत आकर्षा दि, जस सुगंधको आग;
 नस हरि भक्त न्यु दाअदि, अपनों परम अनुराग. २२२
 रंगीने के रंगमें, उनको सदा उभंग;
 रंग रंग व्यापत तादिकों, होत न रस कथु भंग. २२३
 अमें हरिजन संगति, उनकों मिलही अरुप;
 वेदु अउभागी कही, कृपा मार्ग नदि रनरुप. २२४
 कृष्ण कृपाको गिन्द पही, उन मिलिहरि संगीसंग;
 सत्संगति तें शिष्य नदे, परमानंद रंग अभंग. २२५
 उनमें आगे हरि कृपा, तिनकों मिली सुसंत;
 करदि सेवन संतको, पदुंयत भव दधि अंन. २२६
 द्रव आशय हरि शुद्धन को, जे डोकि कर दि नंत;
 स्त्री शुद्रादि नीच दुं, या तें पावे श्री कंत. २२७
 द्रव निशय दे गदि को, तादिकों इस सध;
 अनन्य शरणु अल अत्य दे, तात्पर्यंशु गीता गध. २२८
 उनको प्रेमानस, गिरद, ज्यों ज्यों अधीक श्रु दोह;
 पायक प्रअल नदों देन दे, वांदां शीघ्र रंगोह. २२९

छिन्नम गुर्जर देश भधि, श्री नर्मदा पुत्रीनः
श्री शेषशास्त्र प्रभु वांटा, इति निवास वांटां कीन. २४०

श्री गुरु अक्षय्य लास, श्री गिरिधर प्रयत्न प्रतापः
पुत्र ग्रंथ करवाय, निज दास इयोर्गु त्रिनाप. २४१

ग्राम नाम रांडीपुरी, हरि जनको भूत धामः
आस अरयो अज देशमें, ह्याराम अस नाम. २४२

गैधोर्ग अक्षय्य सांडोहरों, सय हरिजन को दासः
साथी हुडा अस नाम धर्यो, श्री कृष्ण मिशनकी आश. २४३

निहोप अक्षय्य अचार डे, अग्निजन गुनि गिनियेनः
कृष्ण सगंधी अक्षय्य सय, कृष्ण देत अनेन. २४४

श्रीमद् वक्ष्यमकी कृपा, पाप हुडा पड कीनः
न्यूनाधिक अक्षय्य होय सो, शुद्ध हि करी अशीन. २४५

॥ संपूर्ण ॥

॥ श्री गायत्रीजन वल्लभाष्टमस्तु ॥

सद्वृत्त सिद्ध सामग्री न्याहा,	वादा नलि कष्टु लु प्रवास	
उनको साध्य भये नलि,	वाला साधनही आरा	२३०
जनमे जैसे कर्मोद्दिनी,	यदा जैसे आकाश	
जो न्यायिके मन जैसे,	सो ताडीके पास	२३१
स शयी नाशितक परधर्म कनी,	स्वधर्मे उनको अमान,	
यार्नाकादि" त्यागी के,	स्वधर्म धरी भर भाव	२३२
अनादि शुद्ध धर्म अहं है,	तापे उरु धार,	
तत् सभ भक्ति भक्त गुड,	यह सेवन है सार	२३३
नित्य नैमित्तिक काम्य अस,	सेवन त्रिनिध प्रकाश,	
नित्य आनश्यक दिन प्रति,	नैमित्त प्रसंग अनुसार	२३४
काम्य निषिद्ध भेद न कछो,	तदपि सकामिक जन,	
सकाम ते निषिध करै,	अनेक उपासन	२३५
दिन अधिकारी वे लहो,	तिनको यह गु मिहित,	
दिनको वे न छुडानहि	जनाला वगी उनकी प्रीत	२३६
श्रेष्ठ मिथ्यु यो सप्रदा,	द्वैताद्वैत अद्वैत	
विरिष्टा द्वैत अस कहे,	सग पर शुद्धाद्वैत	२३७
श्रीबिष्णु नामी पथ उन अडे,	अस श्री वदतम देव,	
श्री गोपीजन वदनम प्रसो,	तिनकी करी नित सेन	२३८
सवत शत अष्टा दश,	पचपचाशत सान,	
आमन कृष्णु लु अष्टमी,	अथ समाप्त गसान	२३९

ઉત્તમ ગુર્જર દેશ મધિ, શ્રી નર્મદા પુષ્પીન;
શ્રી શેષશાઈ પ્રભુ વાંઠાં, કવિ નિવાસ વાંઠાં કીન. ૨૪૦

શ્રી ગુરુ બલ્લભ લાલ, શ્રી ગિરિધર પ્રબલ પ્રતાપ;
પૂત્ર પ્રથમ કરવાય, નિજ દાસ હયોં જી નિનાપ. ૨૪૧

ગ્રામ નામ ચંડીપુરી, હરિ જનકો મૂલ ધામ;
બાસ બર્યો બ્રજ દેશમેં, દવાગમ અસ નામ. ૨૪૨

ઝૂંખોં બલ્લભી સાડોદરોં, સખ હગ્ગિન કો દાસ;
સાખી કુહા અસ નામ ધર્યોં, શ્રી કૃષ્ણ મિલનકી આશ. ૨૪૩

નિદોંપ બ્રહ્મ બિચાર હેં, કમિજન ગુનિ ગિનિયેંન;
કૃષ્ણ સખંવી અજાપ સખ, દૂલ્હા હેત બનેત. ૨૪૪

શ્રીમદ્ વલ્લભકી કૃપા, પાપ કુહા ધહ કીન;
ન્યૂનાધિક કછુ હોય સો, શુદ્ધ હિ કરી પ્રખીન. ૨૪૫

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાર્પણમરતુ ॥

श्री गोपीजनवल्लभाय नमः

श्री राधिकाप्राञ्जनाथाय नमः

श्री नन्दनन्दनाय नमः

श्री गोपीशाय नमः

॥ श्री गुरुगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

अथ श्रीमद् भागवत अनुक्रमणिका भाषा अथ योपास मध श्रीमत्
कृष्णजन कवि द्वाराभोक्त लिप्यते

होडा.

श्री गुरु श्री मदनम प्रभु, श्री निन्दन सह हीत,
युग पद पकट रज करो, अभिनन्दन अगनीत १

कमल यरन कमलद धरन, वदू कमनाकत,
मगल मोद निधान सध, कलुस कनेस कतात २

राधा धर धनम सदा, अष्ट सभा कवि लूप,
नमन यरन तिनके कर, मेरे ज्वन रूप ३

श्रुति स्मृति सहाड सम, अपर रूप भगवत,
दादशाग श्री भागवत, प्रीय सतम सम सत ४

नित्य अवन यद अंथको,	सकन अवस्थक आही;	
अति व्यवसाध ज्वन्ने,	नादि अनत डे तादि	५
ओक जेर पूगन अनन	कीनो पायो दाव;	
स अति निति सभ्य रित रही,	तो भक्ष यद मन भाव	६
तिन हित हेतु अरनिहो,	अथ न सुख विस्तार;	
पठत सुनत ही कहे दयो,	सुचन होध सग साग	७
रुध णु प्रकरन मे कही,	जे अध्याय णु पात,	
सो सभ्य जगनी जायगी,	अनायास भल भात.	८
इप कही श्री कृष्णको,	श्री भागवत अनेद,	
श्री महाप्रभु निरंधमे,	सो विधि हट्ट हट्टेद	९

७०६ शैला.

प्रथम इ द्वितीय रुध	ज्ञान लीला हें भाणी,	
श्री पुरुरोत्तम पाय,	उभय चितन कही राणी	१
द्वितीय पक्ष अधिकार,	प्रथम लीला हें गार्क,	
द्वितीय सु लीला ज्ञान	ध्यान असे हू अताध	२
द्वितीय सु लीला सर्ग,	ओक आह अनपारी;	
अतुरथ लीला निसर्ग आहु,	द्वितीय गिरिधारी.	३
पथम लीला रथान,	सु कटि पथात् भाग दरि,	
येःपणु पष्ट रुध,	उदर अविनासि ध्यान कगि.	४

उति वीना मन्तम दृष्टि, एक दन्त पाम रे
मननत अष्टम, अष्ट मनन मनन्याम दे ५

नवम अक्षय हानन मन दुसरो गिन्धिगडो,
दशम अक्षय निवेद्ये ह-र श्री गंधा गडो ६

अष्टादश मुक्ति वीना मन्तक मन मोहन,
आश्रय वीना दान दामो २ कर दान ७

दोहा.

यद विधि चिंतन कील्ये, श्री भागवत जगदीश
अथ प्रकरण के नाम क, सग विधि त्रियावीस १

शोषान

॥ श्रीमद् भागवतके च्छेतालीम प्रकरण ॥

॥ तथा १० स्कंधके प्रकार तथा अध्याय संख्या नाम ॥

प्रथम अक्षय छिन्न अध्याय, ताके प्रकरण तीन कदाप १

हीन ३ अध्याय उत्तम देर, तिन तिन अध्याय (यापुनि तेर २

स अध्याय (य) के द्वितीय अक्षय, ताके प्रकरण तीन समक्ष ३

द्वे अध्यायो तत्प ध्यान, ह-य प्रसांगिक के दो नान ४

त्रितिय मनन पट अध्याय वडे, ताके द्वे प्रकरण द्वि कडे. ५

उत्पत्ति अउ उपपत्ति के नाम, सम गीनी पय जये अभिराम ६

तेतिम अध्याय त्रितिय अक्षय, प्रकरण ताके पयनु सध ७

अनुन्ध्या प्रकृत्त अधिकारी, गुनातीन अउ व्याग भिव्यारी	८
त्रितिय सगुनके तिन अध्याय, यतुग्य कान ध्याने गाय	९
पयम तत्वदि प्रकृत्त कळो, ये तेरे अध्याके लळो,	१०
भक्तिस अध्या यतुग्य भाते, ताके ये प्रकरन पग्भाते	११
प्रथम धरम प्रकृत्त सत व्याय, दुसरे अग्य सुअध्या पांय	१२
व्यागदिके तिसरे जे काम, जेणे आरके भोक्षुगुनाम	१३
अह तत्व पट वीस ल्यो पन्थ, पुनि छकतिस लग हगिसापूत्य	१४
पट निस अध्या पयम हीन, ताके पकरन समजे तीन	१५
तिन अध्याके प्रकृत्त हेमे, छक छसि प्रकृत्त कान अगेर	१६
तिसरे मनपन सु अध्या होय, योगिस लॉगवात्मा भोय	१७
पग्भात्मा द्विं लग छमीस, अउ पण्टम अध्या उन्नीस	१८
प्रकृत्त ताके तिन शुभ धाम, तिन अध्याके प्रकरन नाम	१९
प्रकृत्त ध्यान यौद दौ अंग, द्वे के अग्यन प्रकृत्त जेडोर	२०
सप्तम के पद्रे अध्याय, प्रकृत्त तीन सु सुनीतं गय	२१
असदनासना अध्या पाय, सदनासना पाय दिर साय	२२
त्रितिय सदा सदनासन आडी, सोडु पाय नुनाधिक नाडी	२३
अष्टम अध्या येछसि सांग, ताके प्रकरन भापे याग	२४
तामस ये अध्या पग्भान, सात्त्विक प्रकरन नोके आन	२५
तिसरे गजस दिरनेो शुक्ति, छक अध्या के प्रकरन मुक्ति	२६
ननम सु अध्या येछसि जेन, ताके प्रकरन पुरे होय	२७
मूर् नश भयीदा प्रकृत्त, अद्र वरा पुष्टि प्रकृत्त अन	२८

वा० वार दुहु के अध्याय, दशम प्रकरण पंच कदाय २६
 सत्यापी ६ अध्या ६ भाष्ये, तीन मतातर के कुंहे राष्ये ३०
 सोभिषि निष्पत्ते अध्यागीनो, प्रकरण जन्म मार धर मन्थो ३१
 तामस प्रकरण अष्टविस लये, क्षेपक तिनसह पेतीस लये. ३२
 तिसरो राजस प्रकरण व्याख्यो, सुहु अष्टविस अध्याको साख्यो. ३३
 छक पीसको अतुग्य सात्वीक, गुन प्रकरण पचम षट् नीक ३४
 अेकादशके छक तिसगाये, ताकि प्रकरण होय अनाये ३५
 प्रकरण छयन मुक्तिधर सार, उन तिस अध्यासो मिस्तार. ३६
 तामे होय लेह हें साय, अह्न भाव छक अध्या पाय ३७
 द्विर योषिस अध्या सायुज, अह्न मुक्ति हें अध्याद्युज. ३८
 तामे लेह होय द्वि लाग, भमता अेक अहता त्याग. ३९
 द्वादश त्रिदश अध्या भाष्ये, ताके प्रकरण पाय अनाये. ४०
 लोकाश्रम प्रकरण छके षोडशो, षोडाश्रय प्रकरण द्विर षोडशो ४१
 द्वेह द्वे द्वे अध्याय के, भगवद्व्युत आश्रय दु त्रय सुषदाय ४२
 सषडाश्रय द्विर तिन अध्याय, अस्थाश्रय दु त्रय सुषदाय ४३
 द्वे द्वे सतीस प्रकरण अद्वैत, तामे दश लघु अतह व्युत ४४
 त्रिंशत् पचास सष अध्याय, अोर सतासा तीन कदाय. ४५
 श्लोक सभे दश आठ उग्नर, रकेष जा० तामे निस्तार. ४६
 छहुंतर सहस्र अर लभ्य पंच, अरन सकल मीढी प्थियन रय ४७
 श्रीभागवत सष दधु अरूप, दयानाय श्री कृष्णु स्वश्य ४८

દોહા.

કહે મ કહે નામ સખ, અમ ઇન કો દેનાવ
જહાં જહીકો કોર હે, વાહા નાહીકો જાવ ૧

છંદ શેલા

અમ ૨૩ પ્રથમ રકધ, અતુકમ સુતુ રસ ગ્રાવી
હે ઉન્નિસ અધ્યા, હીન પ્રકગન હે આદિ ૨

પ્રથમ પ્રથમ અધ્યાય, પ્રશ્ન શૈનક ઋષિકીનો
પ્રથમ અપરમે સુત પુરાનિ, શુભ ઉત્તર દીના ૩

ભક્તિ યોગ ઉત્કર્ષ કલ્પો, સમતે હરિ શીઝી
પ્રથમ તૃતીય ઔતાર કહે, ચોઈસ જો શ્રી ૪

ભયો તીન કો હીન, તીન કો મધ્યમ આની
પ્રથમ ચતુર અધ્યાય, વ્યાસ ચિંતાતુર જાની ૫

પ્રેરે પરમાનદ વહા, નારદ મુનિ આયે
પ્રથમ પચ મુનિ વ્યાસ, વિમન ઉપદેશ જતાયે ૬

શ્રીભાગવન કરો તુમ પ્રગટ, તાપ છુઝી જાઇ
વ્યાસે હાન પ્રતીતી, અપની ગાથા ગાઈ ૭

પ્રથમ પષ્ટમે નારદ નિજ નતાત સુનાયો
પૂર્વ ત્યાગી તતુ અપર જન્મ હો હરિ પદ પાયો ૮

અમ ઉત્તમાધિકાર, તેગ અધ્યાકો પ્રકરન
પ્રથમ સપ્તમે અશ્વઘ્યામા, પીઠે હરિ જન ૯

कृपा सिंधु श्री गिग्निधर, निज जन गन गच्छे
 प्रथम अष्टमे गर्भ उत्तम, नक्षत्र भाष्ये १०

कृतांगु शुभ गतन निजये शैव धनद
 प्रथम सु नवमे, गय युधिष्ठिर जेह हरनद ११

लिङ्ग पितामह सुभ दाग उपदेश कगये,
 धर्म अनेक प्रकार, कृष्ण जन ताप न साये १२

प्रथम सु दसमे राय युधिष्ठिर गज पधारे,
 आप दानिकाधीश दानिका पुरी पधारे १३

प्रथम आग्ने सगे सुहेह, मिलिके सुभ दीने,
 जथा जेज्य जगनाथ, समन मन रजन दीने १४

प्रथम आग्ने जगवह लकत परिदात भूषा
 जन्म सु वरनन काये, पवित्र अरि अतुषा १५

प्रथम तेरमे सदन तीरथ करी विदुर पधारे,
 आये हरितनापुर, मिलि, सग जन ताप निवारे १६

धृतराष्ट्र गाधारी निये, गये उत्तर पथ सद,
 किये योग अभ्यास दपति पाये मोक्षपद १७

प्रथम चौदमे राय युधिष्ठिर, पाय जेह अति,
 अये अत उत्तपात देष्ठीके, अमीत अछ मति १८

जैसेमे अर्जुन दानिका पुरि तो आये
 देष्ठीके सुभ दुष दयो, कष्ट जेनन नहि पाये १९

प्रथम	म	तक	प्रथम,	श्री	द्वि	त	निक	आश	३,
प्रथम	प	२२	५००	म	२	३	४	५	६
अथो	स	३	४	५	६	७	८	९	१०
परीक्षित	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथे	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
प्रथम	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथ	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
धर्म	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
प्रथम	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथो	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
प्रथम	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथ	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
प्रथम	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथ	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
प्रथम	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अथ	३	४	५	६	७	८	९	१०	११

३।६।

प्रथम अथ अनुक्रमिका, प्रथम २६ ध प्रकार
 अथ अथपर अथानिधि, अथनी अथी नि २।३ १

इति श्रीमद्भागवते महापुगणे दयागम वृत्त भाषा
 निरूपे प्रथम अथानुक्रमिका ममाप्त

दोहा.

मुनो अ द्वितिय' अक्ष रे,	एग अध्या विष्ताग;	
कल्पित लीला ज्ञान यक्ष,	प्रकृति तीन प्रका	१
प्रकरण तत्त्व ध्यान	प्रथम अध्या द्वे कल्पिये;	
द्वे पुनि उद्य प्रसाद,	मनन पदकों द्वे लक्षिये.	२
द्वितीय प्रथममे सांख्य योग	ज्ञान सुद्वे गार्थे;	
रथुल इष भगवत	विश्वमय ध्यान यत्ताये.	३
द्वितीय द्वितीयमे सूक्ष्म ध्यान,	कथो भगवता;	
प्रकरण उद्य प्रसाद दोयकों,	मुनु अग संता.	४
द्वितीय तृतीयमे,	उत्पत्त सम देनकी भाषी;	
सकल सकागीक आडी,	वात सग सुदु कडे दापी.	५
यक्ष निवे द्वि उद्यो,	छोडी सग कृष्णु उपासे;	
सकल कामना पूर्ण होय,	सग संकट नामे.	६
द्वितीय चारमे कियो	मंगलाचरन अन्धा;	
श्री गुरु मुनि किय शतवन,	शु श्री पुरयोत्तम इषा.	७
पदकों तिसरो मनन,	विभाग, दोय द्वे तामे;	
उत्पत्ति उपपत्ति,	वरनन यती द्वे नमे.	८
द्वितीय पंचमे नारद,	विधिसीं प्रश्न ग्यु डीने;	
मे सगके प्रति उत्तर,	विधनाद्विधिवत डीने.	९

अध्यात्मके पंथी कर्मज्ञान,	रथल	सुदम	त्रिः
अहमेव सत्य कर्त्तुं,	न	अस	रहे सुनी ब्रमर्को. १०
द्वितीय पटमे' अष्ट उप	गैगज		अताये,
सत्य उत्पत्ती श्रोत्र ते'	अर्ध	सो	सत्य गाये. १३
द्वितीय सप्तमे' यतु-निग,	अवतार		सदेतूः
सकम यग्नन क्षीये,	कृष्णके	अवधि	सेतू १२
द्वितीय आहते' अथ	उपपत्ती	प्रकरन	कदायो;
सूर मुनि जे जे प्रश्न क्षीये,	सत्य	भेधा	गायो. १३
द्वितीय नूनवमे' श्री प्रभु,	नाबि	नखिनते'	धातां,
अपत्ती उ.पत्ति कर्त्तुं,	ओर	कथा	सुथ दाना १४
अतुर श्योकी श्री भागात्,	की न		उपदेशा;
*द्विरुपगर्भ' वद नारद,	सूतको'	कर्वी	अगेवा १५
नाग व्यासे' कर्त्तुं,	व्यास	ते	गुडछ ज्ञान्यो,
श्रीशुकने मे' मणिपुरान,	लक्षी	पात	वर्षान्यो १६
द्वितीय सुशमे,	अ धि	भौतिक	सुउप अतायो;
अध्यात्मके आधिदैविक,	आ	छे'	समुजायो. १७

हो। हो।

पून द्वितीय स्कंधकी, अनुक्रमनिका अथानी;
 श्रीशुक निरिधो करी कृपा. हर्ष द्याको' गानि १८
 इति श्रीमद्भागवते महापुराणे दयारामकृत भाषा निबन्धे
 द्वितीय स्कंधानुक्रमणिका समाप्तं

तृती(य) तो मे अहाने श्रीलक्ष्मी मुनि कीनी,
दृग्दृश्ये पद्मेष्टि, सृष्टि कुत्र आय सु कीनी १०

योथो प्रकृतं कान दोष को तृती दम्भे लक्ष्मी,
कानात्माकी मृदु प्रकाशकी, पशु सृष्टि म्ही ११

तृतीय व्याग्रे कान पद्मालुक्ष्मी गति भाषी,
पथम प्रकृतं तु यथा नो को मुनि अभिनाषी १२

तृतीय व्याग्रे अहं अत्र सृष्टि सु अभाषी,
सनकादिक मदादेव, मन्त्रियादि दृग्दृश्ये कीनी १३

सरस्वती कन्या, रत्नानु मनु गत उपा
तृतीय तेज आनन्द तु को प्राकटय अनूपा १४

तृतीय अतुर्हरा अस्मिन्, सु गति दृग्दृश्ये कीनी,
निज पतिप्रे निज समनसु रति प्रार्थना कीनी १५

तृतीय पथ दश मैत्रुदमे अतुस्सन^१ आये,
दृग्दृश्ये अत्य निजय, शाप निजहिते पाये १६

तृतीय घोडरा सनकादिक पाये भी दृग्दृश्ये दम्भन
तृतीय अतदृग्दृश्ये दिग्दृश्येक्ष नागदंष्ट्र सुद्ध धन १७

तृतीय आटा दशमे, यरीत वेही दु^२ गाये
तृतीय उनीस दरि दिग्दृश्येक्ष दति^३ क्षिति^३ ये आये १८

(१) अतु स्सन=सनमन्त्रि^३ अत्र अहं (२) दृग्दृश्ये=दृग्दृश्ये

(३) क्षिति=क्षिति

તૃતીય પીસમે શ્રીમાગન, જુ નિવ્ય સુરૂપા,
ગુરુ યજ મય કલ્પો, ગ્તનન મુનિ પ્રાયો અનૂપા ૨૯

અમ ખટયો પ્રકનન, તત્વ અધ્યાય તેન્કો
તામે હે દે નેદ, પ્રગટ કહી હે ન બેઠ યા ૨૦

તૃતીય એકવીસમે, મનુ સ્વાય બુદ્ધિ અપની,
દેવદૂતિ કન્યાય, સુરૂપ ડના મનુ તપની ૨૧

દે વે કો નપિ, કર્મકા પ્રાર્થના કીની,
તૃતીય બાઇસમે દિરે, પ્રનપતિ દુહિતા દીની ૨૨

તૃતીય તેઇસ નપિ કર્મ, અપને યોગાભ્યાસ બન,
પ્રકટ કીયો જૈભવ નિમાન, સ્થિત અતિ સુખ નિર્મન ૨૩

દેન દૂતિ દરસાય, પ્રવદ્ધિ ઉપજી ધન્યા
પ્રચુર પ્રવદો મૂન, પ્રથમ પ્રગી નો કન્યા ૨૪

તૃતીય ચોઇસ શ્રી કપિન, દેન જુ જન્મ મુગાયો,
નો કન્યા ઉદ્ધવાહ, યથા ગિધિ સોહુ સુનાયો ૨૫

તા પાઠે મુનિ કર્મ, સમ તજી બનમે આયે,
શીર સાધન કાય શુદ્ધ, ચિત્તસુ પન્મગતિ પાયે ૨૬

તૃતીય પચઠ્ઠીસ શ્રીકપિનદેન, જનની સુખ દીનો,
સાખ્ય યોગ અધ્યાત્મ, જ્ઞાન ઉપદેસ મુકીનો ૨૭

તૃતીય વટ ઇસ, સત્તાઇસ લગ, તત્વ સાખ્ય બર્નન
કપીન મુનિને કીયો સુ અપની અબાકે સન ૨૮

तृतीय अक्षरि गुनि योग ध्यान जे स्वयं कही दे
मे स्वयं कहे दियो नाथ माता सु लखी दे २६

तृतीय उन्नतिसमे भक्ति योग मन परतन कीने,
तृतीय त्रिंशमे कर्म रिपाकहु, मग्नी सीने २०

तृतीय अेकतिसमे, ज्वर अर धागर्भमे आयो,
तमते सग वृत्तात गु, जन्म भरन ह्यो गाथो २१

तृतीय मत्तीसमे ज्ञान, भग्नि मन पद्धति गाथि,
तृतीय तेतीस तामो, देव हति सिद्ध प पाथि ३२

द्विपिन दैता पा छे, उता पय पधारे,
पुन तत्व प्रकन, त्रीशके गन्थो पारे ३३

धा मे २ दे वेद, व्याख्ये अध्याय गु आदि
प्रथम मुक्ति के २ प्रकार, सुनीने रस ग्वाही ३४

तदुपगत अध्याय गुने, मे विधि श्री मुक्ति
कही गाथा सक्षेप कृष्णानन समुद्रयो मुक्ति ३५

होडा

अति सु दर अनुक्रमनिका, पुन तृतीय ग्कध
पहत सुनत जन कहे थो, गही न आधि अगध १

इति श्रीमद् भगवते महापुराणे दयाराम
कृत भाषा निरुधे तृतीय स्वधानुक्रमणिका
॥ सपूर्ण ॥

टोला

अतो यतुग्ध २० ध ३ हस्तिस ६ अधय ५
 गिसर्ग नीना ननीये, प्र-ग्न -ना० क-ना २

॥ छंद शैला ॥

धर्म अर्थ अउ काम नादा प्रकग्न -ना नामा
 पेरेना प्रकग्न धर्म, सधनडे अति अभिरामा १

ददा प्रग्नपति ननी, ते याडे अधिभारी
 यतु प्रथम मनु कन्या व १ श्लो निस्तारी २

नामे सोम ३ दत्तात्रय, दुर्वासा नारद,
 नागधनु धृत्यान्कि जन्म, कुडे शुभ सा-द ३

यतु अधगमे निश्च सुगडे, यत दतो त्यदा
 ददा प्रग्नपति ननी हनी, गर्भ भरे आये त्यादा ४

सकन समा ग्रिधनने, नदा उगी के आदर भाने
 उ० नदि श्री मादादेव यणी रिस रस जिनो ५

ताते भयो परग्न, विश्व राप ह हीने
 यतुर्ध तृतीयमे ददा, यज नते सम -हीने ६

दधी जनकडे त्रैये, भर्ष सति ह पी म-उ
 नाच निमेहन करी, नात रा-र तम य-उ ७

यतु व्यार आदेर, उनधि ० पितु के हीरी
 पार्ष जेद ताने नत, दि सतिने देद छोरी ८

- यत्तु पश्यमे नागद कुनि, गल्लु दिग्य आये
 समाया सग सति, सगवि सम्भक्त करी गाये ६
- सुनत कोपी जिव गन. समद प'गल दियो हे,
 दल दार ल दक्ष, परा विध्वस कियो हे १०
- यत्तु-थ पटमे अकारिक, सग सुग मिनि आये,
 स्तनन नभन दिय, समाधान महादेव मनाये ११
- यत्तु-थ सतमे, दल परा पू-न क्वाये
 पा, सग मिनि गतवन, दृष्य ये गुन गन गाये १२
- अग दुसग प्रकरन, अर्थ अध्याय पाय डो,
 धून यन्त्रि नमे सुनी, अश न रे आये १३
- यत्तु-थ अठ उत्तान, पादको परा शुभाये,
 अप-भात दुर्मान सुनत, धून जिय दुष पाये १४
- श्री यमुना तट नय, अरुण मडा तप क्षीनो,
 यत्तु-थ नो क्षीनो, श्रीकृष्ण कृपा करी दरशन दीनो १५
- द्वाजाले अठ अधीक दीयो, धून नून पद पाये,
 नाथ निदेश (आदेश) यदाय रीन, नुवट धर आये १६
- यत्तु-थ दसमे नून मधु, धड उत्तम नामा,
 मन मृगया डो गये, ल-ने डोछ यद शु नामा १७
- आना गैर निमित्त, आप इवट अनि-गमा,
 अधिपति यदा कुमे, कियो तासु सत्रामा १८

व्याज व्यागमें आप मन, क्रियो युद्धते समाधान,	नृप युग सुन सदन	ध्रुवये सदन	आये: प्राये १६
अतुर व्यागमें, ध्रुव सा सम सूत को मोपी,	पनि पूजन गण्डु आप अयनीत पद	कीनो, लीनो.	२०
तथा शु ध्रुवकी जननी तृतीय काम प्रकरण,	मोक्ष पद्म पद अथ व्यारे को सुती बाछ.	पार्श्व; बाछ.	२१
पृथु गण तामें अधिकारी, अतुरथ त्रिदश ध्रुवको अरा,	यरीत शु मर यो	सुदायन; पावन	२२
अतु अतुर्दस मदादुष्ट, सा शीर दुस्तर धर शपते	नृप नैन सु नारा दु	गायो; पायो.	२३
अतुरथ पद्रे पृथु भगवद् भक्त मदा हरि अरा	जन्म यरीत्र सभे कोठि	अभाने; जने.	२४
अतुर मोक्ष ते छक छस पृथु राजके पद्म पत्रि	लग शुन ओर न यरीत्र दि	आये; गाये.	२५
अतुरथ द्वाविंशमे सनत कुभाग्यु' आत्म योग	सदन सनकादिक अथु राज	आये; पाये	२६
अतुर्य ते छस योगाभ्यास, देह त्याग मोक्ष कर्ष	गण नू पृथुशु परमपद	कीनों; लीनो	२७
अथ मोक्षी प्रकरण यामे छे द्वे जेद,	मोक्ष अध्याप पुन्य छे परम	आडको; पाडको	२८

ओके अछ तत्व दशा तिन अध्याय सांय छे;
आर कृष्ण सायुन्य के सु अध्याय पांय छे. २९

अतुर अतुर गिंशमें अंश पृथुको गिस्तार्यो;
भीसे प्रयेताको शिव, ३६ गीत छव्यार्यो. ३०

अतुर पचीस नृप प्राचीन - अर्द्धिप के मिति नारद;
कथन कृपे आभ्यान पुरंजनको भवपारद. ३१

आष्टगिंश सेां ओही कथा अन्न नृप पांही;
सुनी नि संशय भयो, अतुर छतीस के मांही. ३२

सुर ऋषिको उपदेश, सार अंतरमें लाये;
कपिना अभमें गये रूप, वहां सिद्धि पाये. ३३

अतुर तीस अर दीयो, प्रसन्न प्रयेता श्रीछ;
करे राज असुताब्द, छोडेर शासन दीन रीत्री. ३४

अतुरथ छकतीस नाथ प्रयेता नारद मित्राये;
भगवत वात सुनाछ हसो अमृत पद पाये. ३५

हतनी कथा मुनि मैत्रेय ते गिहुर अचल्य करी;
आये हरितना पूंमें, भगवद् रस छंदया लरी. ३६

दाहा.

अतुरथ रकंधरी भध, अतुकभनिक परिपुष्क;
धत सुनत ही कहे दयो, पाप ताप सय्य युन. ३७

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे द्वयाराम कृत भाषा
निर्वाधे चतुर्थ स्कंधानुक्रमणिका
संपूर्ण ॥ ४ ॥

ढोखो

पयम र-ध सुनी अमे, जेडे लीना खान,
डे १८ निरा अध्याय डो, प्रकरन तीन गणान १

छंठ रोखो.

हेरा डान अउ उपेन, नाम त्रय प्रकणन नरिये,
पूरु हेस प्रकणन अध्याय, तीन मेो ङडीये १

पयम प्रथम अस प्रियवत डो गुरु सुनि बापे,
सप्त सभद्र अरु सप्त दीप, निर्णय कडी नपे २

पय अरु अशिन, पुत्र नो बये अनया
पि लगत सुनी नोअडके, बये मेो बूपा ३

पय तीन नृप नानीपड प्रमु प्रमीड बये ६,
पयम कृपा वरीकृत डीडा पणान न्ये डे ४

अय दूसरो प्रकरन, छंठ छंठ अध्याय डान डो,
बामे बन्म उपम, अरु अग श्री गुपानडो. ५

पय तुय श्री इपम डेन, प्राकटय कडे डे,
मेोपी नृपामन छिन डे, नाबि नृप मेोअ वडे डे ६

उपमडेन गन पुन बये, तीन डे कडु काम,
अेडारी बालान, योगेश्वर नो नान ७

पयम पय अरु पट डे, डान यगिन कडे डे,
पय अम नृप नर्थ, पुत्र बापे गु भये डे ८

पयम अहमे भग्न भूप, शुभ अग्नि सुभाये,
भूग के सग, लये, भूगजन्म, मोहू वय पाये ९

पयम नो जड भगत, अग्नि सुगन्धन बाह,
पयम हरा गडुगधु विगाग, जडभर्ता राडाई १०

पय जगज जडभग्ने, भूपन पूज्यो जाना,
आग तेर दुलु भनाटना दिक मग्न विधाना. ११

पय यौह नृप आतम विद्या मुनि ते पाये,
रज्जन जड भगतके प्रताप पः मोक्ष सधाये. १२

पय पय दग सुमतिको अग्न्यो शुभ मसा,
ताके मस मिथे नृप मग लये पत प्रतसा १३

पय मोनमे सुगेन अग्नन भय्य लये हे,
जलु क्षीप नरभड सु मेड प्रभार उद्यो हे. १४

पय सप्त दस मेव्य अरु मेरक कडे भड मय
आऽऽम उन्निस नग, अग्नन अदि यन्ति अम १५

पयम मित्रमे सप्त प्रमान सुभाज्यो,
पयम छक छस ज्येनि यक सुगन्धी दाज्यो १६

मार्जस अरु तेधस नग अदि अग्नि हे गाये,
पयम योधस गृको पगमान अतायो १७

अम निसरो प्रकन्न मरन हे अघनाथ सुमुनि
नामे हे हे मेह छनात्मा प-मात्मा पुनि १८

पय पय विंशते सप्त पातात्र दिन कथन,
पय छ छसमे अत्राक्ष नगकेता मगनन १९

दोहा.

पयमडी अनुकभनिका, पूनल्लि सु अनूप,
दया भन इयि श्रनते, प्रसन्न हेय भव भूप

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे दयागामकृत भाषा
निबधे पंचम स्कंधानुक्रमणिका
समाप्त ॥ ५ ॥

દોહા.

અમ સુનિ પાટ, ગ્રહ કે હે ઉન્નિસ અધ્યાય,
પોપન સીના નનિયે, પ્રગ્ન તીન કલાય ૧

છંદ શેલા

નામ ધ્યાન અગ્યન યદ, ત્રિપ્રકગ્ન ત્રિનામા,
પહેતો પ્રકગ્ન નામ, તીન કો અતિ અભિગમ ૦

પટ પૂગ્વમે અગ્નમેન આખ્યાન બખાન્યો,
પટ દુરે નમદુત ભેગ, હગિ ગગને નન્યો ૩

બગવત નામ પ્રતાપ વખો, સહજહી સુખ આયો,
મહા દુષ્ટ આચગ્ન ખીયો, તજ પ્રભુ પાપો ૨

પટ તીસરે ગડ નામ માહાત્મ શક્તા ગન વાગે,
ધર્મગાય મરનન કીનો, નિજ દૂતન આગે ૪

ન્યા ગૈષ્ણુન હરિ નામ શ્રવન કિર્તનાદિ હોઇ,
મગ્જત દુ આજતે, નદા મન ઠૈયો કોઇ ૫

અમ દૂપરો પ્રગ્ન, ચૌદ અધ્યાય ધ્યાનકો,
પટ ચોથેમે મગ્ન્યો નરા શુ પ્રચેતાનકો ૬

કહ્યો નક્ષ ડો જન્મ, કહ્યો મહા તપ તે કીનો
શ્રી હગિ પ્રસન્ન અરુ સતતિનો મગ દીનો ૭

૧૨ પચમે દક્ષ જૂ કે નિતનેક પુત્ર ભયે,
નાગ્દ કો ઉપદેશ પાય, સમ મોક્ષ પાય ગયે ૮

तप	रेषी	एत,	राप	नां	को	गीना	
पट	इत	कन्या	साः	अः	अः	न	भीना ६
दि	ने	त्याको	द,	नाम	तिन	के	भाप्ये
ने	नः	सतान	भये,	माह	वर्षी	दाप्य	२१
प	सतमे	हः	ने	आप	गुः	गुदपति	तः,
निश्वरुप	गुः	माने,		निश्व	भये	अति	बः २२
पट	अः	रितते	भरना	वर्ग	ननान	पायो,	
पटनो		सूः	पति	निश्वरुप	को	भायो	गायो १०
अनागुः	को	जन्म	भयो,	त्वष्टाते		भाये,	
पट	स	दस	सुः	अग्नि,	दधीयि	रुपि	के
							नये १३
दो	तः	मति	दीये,	अः	ताको	अनवायो	
सो	सुः	द्र	ले,	वरागुः	ते	युद्ध	आयो १४
पट	अेका-	रामे	वु	परपः	समय	वी	युध
							के
अयत	प्रगसा	भये	अत्र	अः	नायक	अुधः	१५
पट	दादसमे	सयिपति		अनागुः	को	भायो,	
निश्व	दीयो	अननः,		दाय	वर्षी	वास	निवायो १६
पट	त्रि	रामे	त्या	यह	ध्रः	को	वागी,
सो	दि	नभ	करी	भटा	पुः	पूः	नम
							भागी १७
पट	योः	अनागुर	पून	जन्म	सो	भाप्यो,	
यिन	केतु	दन्दास	जो,	सोः	के	ले	दाप्यो १८

૫૫ પદ્મે સૂત મગ્ન શોક બોસો કહી દીનો,
નાગ આયે સનાધાન ન-પતિ કો કીનો ૧૯

૫૬ પોડશ સૂત વચન સુનત ઝંગમ બયો હે,
સાધન કીનો શુદ્ધ ચિત્ત, હરિ દરશ ત્યો હે ૨૦

૫૭ સત્તર ચિત્રકેતુ બેરી વિમાન સધાયે,
ન પદોયે ટ્રેનાસ શાપ ઉમયા તે પાયે ૨૧

૫૮ તિસરો અગ્યન પ્રકન્ધ, દે અધ્યાય વહો હે
૫૯ અષ્ટાદશ પુત્ર, અદીતિ વશ કહ્યો હે. ૨૨

૬૦ દીતિ સૂત કોહુ, બશ શીર બયે મડત મન,
ઉન પયાસ હુ દિયે છકો બયો સુ મગ્નન. ૨૩

૬૧ ઉન્નીસમે કથ્યો, પુસનત કો વિદ્યાન સમ,
૬૨ પ્રસન્ન તમ સહજ, લાભ એતિકા તમ । અમ ૨૪

દોહા

૬૩ ૫૭૮ સ અનક્રમનિકા, બર્ષ પન્ન ગુરૂ ઘોજ,
૬૪ ૬૫૦ કો પ્રિય બયે, નગપતિ અગ્ન સરોજ ૨૫

इति श्रीमद् भागवते महापुराणे दयाराम
कृत भाषा निबन्धे षण्ड स्कंधानुक्रमणिका
॥ संपूर्ण. ६ ॥

होला

सप्तम लीना इति षड्,	एश अरु पय अध्याय	
त्रयन्त पुरे गीन ड्,	हेत ड् नाम गनाय	१
असहनासना	अेक, द्वितीय सहनासना आही	
सहसहनासना	तृतीय, प्रथम पयको कडाही	०
सप्त प्रथम न्य रिन्व,	साप डान् उन्वयो	
सप्त दुसर मे मुन्वो,	द्विरण्यक्षड् हरि मार्यो	३
सो सूती डे गड् शोक,	भयो माता जे हीती,	
समाधान	कीय, पूर्वाभ्यान सु यत् प्रतीति	४
सप्त तिनमे अधु,	रैर ले वे डे डारण्यु,	
द्विरण्यक्षरपु तपकीनो,	अकथीत मडा हाडण्यु	५
मिधना ^२ भये प्रसन्न,	मागी कही लम गर दाता,	
न्यो न्यो मिधि वर मागे,	सो सम हीये मिधाता ^२	६
सप्त तुथगे द्विरण्यक्षरपु	राज्य कीयो डे,	
सम सुदारक सुह,	तुरत भज्य हीयो डे,	७
पुत्र भये शीर व्यार,	तीन डे काम कडा डे,	
तुथ प्रकट प्रह्लाद,	सुभगवद भक्त मडा डे	८
सप्त पय प्रह्लाद,	गुरेके पदन पदाये,	
गुरे सुत पढवे,	आर आप मन अेक न दाये	९

- ५७ प्रकट प्रदवाद, कृष्ण हृदि बीन २५ हे,
 सह वासना द्वितीय, प्रकृष्टु अध्याय ५५ हे. १०
- सातम पत्रमे गुड धर, छतने मानक आवे,
 तीनको म्ही प्रदवाद, तत्व दम तुमे सिभावे ११
- समझी अण ५ पाण, पटो का यद देडि डारी,
 राम- कृष्ण- गोविंद, गोपाल, पटो मुष्णकारी १२
- सधन सधमे सम वगिकन पृथ्यो प्रलनादा
 तुम कदा ते पाये कृ, श्री कृष्णामल आदा १३
- तम ओते प्रदना, मुनो दम अमे पाये,
 गे ताताके नहर दतो, नय नारद आये १४
- निन मो अणाको छिपेशत तत्व अणान्यो,
 दो समीप अति गर्भ मिरो, ताते मे गन्यो १५
- निष्काम उर्भ, वैगय ज्ञान सद भक्ति नतार्ध,
 सुसग ते होल विवेक, समर्पन दरि गुड राध १६
- सम धर्मन ते अ्रेष्ट, भक्ति प्रीति दरि सेवन,
 आभापनते करी हृदि प्रीति सपादन १७
- सप्त अहमे पन्म भक्त प्रदनादे देणी,
 दुष्ट जनक अति क्षीध डीयो, नय दीयो प्रिसेपी १८
- श्री नृसिंहश्च प्रकटे अ भळीने ततणेना,
 कनक करयपु नभते गिदारी ले खुति सम देना १९

सप्तम नव प्रद्वानां करी मुनि प्रेमसु नी ७,
 लीयो भक्त उत्सव. प्रसन्न लये अति वाञ्छ ००

सप्तम दश अज्ञान अज्ञित धक ग्नेत्र द्विपान.
 राज्यासन भेदायो. आप प्रसाद कृपा ०१ ०१

अरु मय नामा अशुर, त्रिपुर जायो सु जगये;
 तृतीय सदसद्वामना पंच अध्याय सु आये २२

सप्त व्याग्ने न्दारे अरन, के दे जे कग्मा;
 सप्त गारमे धनन्यारी, ज्ञानप्रथ धग्मा. ०३

सप्त तेग्गे पति धरम, जय ज्ञाति जतायो,
 अरु अजगर प्रद्वानां, भयो संवां सुभायो. २४

सप्त अतुग्गश श्रुद्वथाश्रमके धर्म ज्ञानयो,
 मो पाये कथायु, गच्छीनें रूढ करी मा-यो २५

सप्त पंच दश उत्तम-, मध्यम ओर कनिष्ठा;
 सप्त प्रकारके धरम कळे, मानत नदिं अष्टा २६

दाहा.

सप्तमकी संपूर्ण भय, अनुकमशिक्षा अनूप,
 दयाराम कळे जे सुने, मो न परे भव कृप २७

इति श्रीमद् भागवते महापुराणे दयाराम कृत भाषा
 निर्यधे मतम स्कंधानुक्रमणिका
 समाप्तं ॥ ७ ॥

हाडा.

अष्टम स्कंधके सुतो, योषस अध्याय साग;
मनवन्तर क्षीला लडो, प्रकरणे जामे न्यार

छंद रेखा.

- तामस सात्विक गजस भक्ति हे यद अहारेः;
चेहेलो प्रकरण तामस ज्यो अध्याय जिन्यारेः. १
- अष्टम पूरवमे स्वायम्भुव, स्वारे शीश कडीयेः;
छतम तामस यद सगनाम, मनु के लडीये. २
- अष्ट अपरमे गजेंद्र के, आदने अलो हेः;
अह वीजे हरि स्तुति करी, जग दीन भयो हे. ३
- सो सुनिरे, प्रभु दीन अंधुजे र ही आये;
तुरत आदके मारी, कृपास गजेंद्र छुडये. ४
- अह ज्यो आद गजेंद्र, पूरव के जन्म कहे हे;
श्री हरि परस प्रताप, होहु जन मोक्ष लडे हे. ५
- अज दुसरे सात्विक, प्रकरण अध्याय दश लडे;
अह पंचममे रैवत, मनु आक्षुष मनु कडे. ६
- जमे अमृत मथन निमित्त, अमर सगडी जुरि;
क्षीर मागर तद जय, स्तुती क्षीनी हे श्री हरि. ७
- अह पद श्री प्रभु प्रसन्न भये, जगान ह्यो हे;
भीसे सुरासुर मंद्रायल, छुड्यो न गयो हे. ८

दुष्पी लम्पी आर्तत्राण्यु,	तुग्ग	गउदाउ६	आये,
महर पग्न सुपग्न धरी,	साग२	नट	लाये ९
अह मलमे कुग्भावता२,	धरी	मथन	कगयो,
अथम मडा विष निकयो,	सो	शिव-नृके	पायो. १०
अष्ट अष्टमे रत्न यौ६,	निकमे	न	उगे हे,
सुधा पान हे समय,	सुरासुर	लग्न	वगे हे. ११
तत्र प्रभु माया अधीप,	मोदनी	३५	ही लीने;
असुर अह सत्र आप,	अतिशय	मोहित	हीनो. १२
अह नो अभृत कभर	अपिल	करायो	पाना;
द्वैत्य परोसन समय लये	हरि	अंतर	ध्याना १३
अष्टम दसमे देवासुर	सत्राम	कयो	हे;
अष्ट ग्यारमे मडा हाउन	दिग्	गुह	भयो हे. १४
अष्ट पार मोदनी स्वरूप	लम्पी	शिव	मोहित भये,
अष्ट तेर अध्याय विषे,	वंचस्वत	मनु	कडे १५
छनडे	राज्यमे	श्री वामनछ	प्रकटे बाभे;
अविध्य मनव तर आगे	होने	कही	हाये १६
केन केनसे ताडे	नाम	कहतहो	परणी;
सामरणी अत्र	दक्ष	सावणी	अहसावणी. १७
धर्म सावणी इद्र सावणी	हे		अभिरामा;
हेन सावणी छद्र	सावणी	सातो	नामा १८

અટ	ચતુર દશ મનવાદિક	મનુ	પુન	વુ	આહી	
	બાળે ભગવદ અશ સમે	કષ્ટુ	સશન	નાહી	૧૯	
અન	તિસરો ગજમ	અકગ્લુ	અધ્યાય	સુનવકો,		
નમે	સુનતહી માન,	હોત	નિગતાગ	ભવમે	૨૦	
અટ	પચ દશ કલ્પો,	રાત	મનિ નૃપને	કીનો		
અઝ	અશ્વમેધ યજ કીયો	મોદ	એકે	દીનો	૨૧	
અટમ	મોન અગી,	પુત્ર	મમના	કાગ્લુ		
	વિગ્ધિત નિગ્ધનાથ કરી,	કર	તાપ	નિગાગ્લુ	૨૨	
કરો	પયોનત પુત્ર	હોયગો	પતિયો	બાપી		
ને	ધુ તાગી નિધિ	યથારથ	સુદુ કહે	દાપી	૨૩	
અટ	સપ્ત દગ પ્રયો,	સુનત	હિ પ્રમત	બયે હે		
આયે	આપ ગર્ભ નિયે,	અનન	બ્રહ્માદિ	એ હે	૨૪	
અઃ	અઙ ના શી નામનજી	પ્રાકટય	સુ	ગાયે,		
મહિ	નૃપ યજ પધારે	વદા	મનમાન	જી પાયે	૨૫	
અઃ	ઉત્રિસ ત્રિરોડ	પૃચ્વી	સ ન્દપ	પ્રયો કે,		
એક ચરન બુ,	દ્વિતીયરગ	સમ	માપન	નિયો	૨૬	
અઘ	બીસમે તૃતીય	પાઠકો	કોર ન	પાયે,		
તાને	મચન મિગાઠ,	પરગ્પગ	બયે	સુગાયે	૨૭	
અઠ	ઇક ઈસ વગમે	શ્રી પ્રભુ	પદાગુપ્ત	લખી		
બ્રહ્મ દેવ અભિરેક પ્રયો,		મન	નુત	બયે	સુપી	૨૮

यो प्रवाद पृथ्वी आगो, म गात्रं जय दे,
पाठे मनि गृह मत्रन पाठ पाप्यो मु क्रे इ- २६

अह मास विगय, एत तं यथ न जाभ्या
आत्म निवेदन क्री, दग्ि आगे मत्तक राभ्यो ३०

तय प्रसज प्रभु जये, मुनको रा य त्रियो ३
जये भक्त आधीन, जसि निज मस त्रियो दे ३१

आ तेभस मसि अती राग्धानी मू२ रीनी,
तय देवनने देव देवमी मुनि अति पीनी ३२

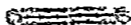
अम योथो प्रकरु भक्ति अध्याय सकतको,
अष्ट यगुर्विश मे सहन भायग सत्य नतको ३३

वैवस्वते अनुराज विप, जो यरित मुनान्यो,
श्री हरिको अवतार मत्स्य आकृति जभान्यो ३४

होडा.

अनु-मल्लिका पूरन द्या हरि शीन.
पहत मुनत सद्व ही जने, हरि नसदस मन गीन

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे द्वयारामकृत भाषा निबंधे
अष्टम स्कंधानुक्रमणिका
समाप्त ॥ ८ ॥

દોહા.

અથ નવમ સ્કંધથી સુનોં અનુક્રમની સખ કાવ
ઇશાનુલીલા એહી હેં, પ્રકર ન ગમે' દોષ.

॥ ૭૬ શૈલા ॥

- સૂર્ય બંસ પ્રકરન મર્યાદાકો ધુર લક્ષીયે;
ચંદ્ર બંસ પુષ્ટિ પ્રકરણુ સો દુસરા ક્ષીયે. ૧
- બાર બાર અધ્યાય, દોહુકે બાંની લીજે;
પ્રથમ બારકો બાનુ બંસ, અથ સુનો બનીજે. ૨
- નવ પૂરવ વૈવસ્વત, મનુ દસ પુત્ર સુધન્યા,
દક્ષિણકુ આદિક અર, એક ભલ હે કન્યા. ૩
- નવમ અવર કહે ચ્યાર, પુત્ર બધે નલિ સંતાના,
ત્રીન પુત્રકો બંસ ભયે, વૃત્તાંત બખાના. ૪
- નૃગ નાભાગ ૨૨ નરિષ્યંત ત્રીનોં કે નામા;
અથ આગેં નૃપ સુનોં. કલત શ્રી શુક શુભ ધામા. ૫
- નવ તિસરે શર્યાતિ બંસ કલો બિસ્તારા;
શ્રી રેવતી ન બંસ પ્રકટ શ્રી લલધર દારા. ૬
- નવમ તુર્થ મેં નૃગ નૃપ બંસ સુખરની બધે હેં
વનકે વંશમેં અંબરીશ હરિ ભક્ત ભયે હેં ૭
- અરચન બકિત કરી દારિકાધીલ રિજાએ;
વનકેં શાપ દે દુરબાસા મુનિસે દુઃખ પાયે. ૮

- नव पयम दूरमाया शरन सगनदे धाम्ने
 प्रव्य पन्यत न ग्मे, दारी अ मरीगडे आग्ने ९
- ताप सुफरतन नगदि शम्भो वव पाये शिवा
 धन्य कडे हरि भक्त चीन व्हे वीनी निमा १०
- नव १६ अगनन मस राय अ मरीग अगो हे,
 ता पाळे छदवाद् गयसु मय क्वो हे ११
- जके अस विो माधाता भूप भये हे,
 ताके भये मुयकुद्, नडे प्रसु एरा एये डे १२
- नव सतमे माधाता भूत पुत्र कुस्व कडे हे,
 रन्थो ताके अरा जमे दग्निद्र भये हे १३
- नो अह दन्धिद्रको अस प्ररास रभाने,
 जदि मसमे गग्न सगर भये सम जने १४
- नव नवमे वरन्थो, नृप सगर मश मड समर्थ,
 जके मसमे होत भये युधि भूप भगीरथ १५
- जने श्री गगाडको भूतव पधर ये
 तीनडे अस मरनतमे, नृप अद्मग एवु गाये १६
- नो दसमे अद्मग अस, अरन्थो मड हितम
 जके असमे प्रकटे, श्री गधुवर पुरोत्तम १७
- तिनडे परम पवित्र वरीत्र कडे अथ छति
 नो अेकादश गम दान्य वरन्थो शुभ नीति १८

નો દ્વાદશ શ્રીરામપુત્ર કુશ વંશ સુગાયો,
અમ પુત્રિ પ્રકરણ અધ્યય સુઆયો ૧૯

નો ત્રિ દશ ઈક્ષ્વાકુ પુત્ર જો નિમી કહે તે,
તિનમે મસ વગ્નો, જામે વૃષ જનક બધે હે ૨૦

નો ચૌદમે ચદ્રમા કે સૂત બુધ બધે હે,
તિન તે ઐન પુત્રના પુત્ર બધે સુ કહે હે- ૨૧

નો પદ્મે મસ પુત્રના મ્ય શુભધામા
જકે મસ વિને પ્રકટે શ્રી પશુગમા ૨૨

નો પોડશ શ્રી પરશુરામ કે ચરીત સુગાયો,
અર ગિશ્વામિત્ર કે જન્મ સુદ યામે કલાયા ૨૩

નો સત્ત પુત્રના જેટ સૂત નહય મસા
રાય યયાતી કેહુ મસકી કરી પ્રશશા ૨૪

નો હનિસમે રાય યયાતિ પગમ ગતિ પાએ,
નો ખીસમે ખડોગ હ મસ પુત્રના ગાએ ૨૫

જકે મસ વિને રાગ દુષ્યત બધે તે,
તાકે જરત બધે, તાકો શિર બસ કહે હે ૨૬

જકે બસમે રતિદેવ ગગ મડ બાએ
પુની ગર્ગાચાગ્ગકે મસ સોઠ કહી દાએ, ૨૭

વૃષ ધાયાન કૃપા ચાગ્ગ કહે દ્રોણાચાગ્ગ,
સુધ કના પૂરન જામે, વિદ્યાસમ આગ્ગ. ૨૮

नो आधसमे गगन रूपः कहे मुजने,
 ता पाछे अजमीठ भूपडे। अस यजाने २६
 गडे असमे जना सध रूपाल भयो हे,
 ता पाछे गगन सतनु डो अंस कवो हे ३०
 पाडव अइ कौरव डो अंस मु आछये गायो;
 जनासध डो वश मिधितत आय मुनायो २१
 नो तेहस धयाति पुत्र गडे जे व्याग;
 ताडो अस कवो जमे यहू अंस पृकाग ३२
 जमे ते मेधातिथि कपि भये जगन कीनो;
 नदि अग्न्यो मिस्ताग, मूनमात्र ही कुहे कीनो, ३३
 नो आधसिमे जमदग्नि डो वंस कवो हे;
 ता पाछे अहू अस अरुंत रवो हे. ३४
 उग्रमेन देवकडो अंस अजान्यो पाछये;
 कंस जन्म सुरमेन अंस किर अग्न्यो आछये. ३५
 गडे पुत्र भये वसुदेवगु अति अभिगमा,
 जिनके प्रकट भये श्री कृष्ण अंद्र मुपधामा. ३६

हाडो

अनुक्रम निका अति भडी पूरन नवम गडध;
 पाप ताप प्रदये दया रयक डोत संअध. १

इति श्रीमद् भागवते महापुराणे दयाराम कृत भाषा
 निबंधे नवम स्कंधानुक्रमणिका
 संपूर्ण.

दोहा.

सनी अम दशम उधके, सत्यारी अध्याय,
 तीन मंतात के भीली, निम्ने पून कदाप १
 निरोध हीना निउपन, प्रकन गमे पाय,
 जन्म उ तामस गजस ३ सात्विक गुनाभ्यमाय २

छंद वेला.

प्रथम अनायास	सुप्रकन उपचार	जन्म मुने	अमे मुने	अध्याय स सा	व्याकृ पाकृ	१
दशम आभ्यो	प्रथममे श्री गुक	पूज्यो मुनि	प्रश्न उत्तर	परीक्षन दीयो	भूपा, अनूपा	२
देवक भूत	दुहिता रायन	देवनी, सहीत	जसुदेव कस साग्धि	शु को कृति	दीनी, कीनी	३
इस द्वितीय राकगपलु	देवनी पद देवकीते	भूत	भीय शक्तिनी	कसते उत्तर	पाये पधगये	४
तदनंत अल्हादिक सु	श्री कृष्ण रुति कीनी,	देवकी तन	गर्भ ताप	पधारे, निनारे		५
इस निम्ने कीनी	श्री कृष्ण रुति वसुदेव	जन्म देवनी	मधु देवनी	पुरी ताप	भयो हे, गयो हे	६
श्री वदा ते	गोकुलमे आया पुनी ने,	यज्ञोद्वा अपने	गाह ध	पुन ध	पधगये, आये	७

दसम	बान्ने	माया	द्वितीये	गष्ट	अकाम्य	
भीयो	इस	पत्रात	ताप	अन	जान	प्रकासा ८
समाधान	भगनीके	मीन,	दि-	त्य	शुतार	
है	आयस	सत्तन	पीडे,	सम	गुत	पदाये ९
अगर्हसि	अध्याय	दुतिय,	तामस	प्रभुन	हे,	
तामे	हे	श्रीर	वेद	याग,	भदा	प्रभु मयन हे १०
प्रथम	प्रभायु,	प्रमेय,	इ	साधन	इत	यो नामा,
पूतव	सप्त	अध्याय	कडे,	सो	अति	अभिरामा ११
दसम	पयमे	श्रील	धन,	प्रकटे	सो	भाषे,
नद	भडोत्सव	सम	धरान	सुभ	अन	कही
						दाषे. १२
नद	गणे	मयुरा	कसे	कर	देन	सु गाय,
भीते	भीन	पन्देव	ज्दो	दुत	गोकुत	आये १३
दसम	अट	पूतना	प्रभुन	पनपान	करायो,	
दष्ट	मानडी	गति	दयानिधि	अजित	सुगायो	१४
दशम	सप्तमे	शष्ट	अष्ट,	तरणा	अष्ट	मार्यो,
मिध	इप	दरसाय	मान	मुद,	द्विगि	मुद
						दार्यो १५
दशम	अष्टमे	गर्ग	मुनि,	नाम	करन	धीनो,
पाठे	शौर	अरित	करी,	गोपीजन	सुभ	दीनो १६
तदन	तर	अतिका	अक्षयु	मिस	नदन	द्विषायो
विश्व	इप	डा	दरशन	अणे	द्विदि	द्वनायो १७

दशनेमे दधिभाजन भाज्यो निराध कारन,
 उनुष्मन अघे गये कृष्णु, जनताप निराग्न १८

एरा दरामे यम वागुर्न दूम विहार क्रियो हे,
 कीयो रतनन सुनी, प्रेमभक्ति को दान दियो हे १९

एरा ग्यारे द्विष्टि विचन, मणे गु मिश्रार्थो,
 श्री वृदावन नदगाम असवेको धार्यो २०

एरा पधारे प्रभु प्रथम मत्सागुर भायो,
 पाऽ अय पकरी, दरि अक दुष्ट मिश्रार्थो २१

जनन सीवा व्यूह द्वारे प्रभुने आप कगछ,
 न विषम कृगादिक होय, कीन प्रलुजन अत्सवाछ २२

आगे अडे न होय, ताहि बन मुक्ति जनी,
 ऋषिनके शापानु अद, पर्म दया प्रभु आनी २३

अन पक्षातर क'पमे, अध्याय तीन रे,
 दोप- गकच मिउह, महाप्रभु याडे कीन हे २४

॥ भयान् कल्पत्रिकल्पेषु न विमुह्यति कर्हिचित् ॥

(श्रीमद् भागवते द्वितीय स्कंधे सप्त त्रयोमी भागवत प्रसंगे)

दस द्वादस मदा अरी अधासुर दिनमे भायो,
 अत्स गोपगणु जयर कानगत नाथ मिश्रार्थो २५

दराम श्रोत्रशमे शुभ गोचन शिना मिगने,
 ज्ञान मडवी रयी मध्य मन मोहन आने २६

हस आर्ध्रिभे दिभंत त्रिभे जन्तन श्रीनो;
 अत का त्पारनि अज भक्त न मन्त्रपति अग दीनो. ३७

हस लेखस प्रभु ऋषि पत्नीनके भोजन श्रीनो;
 शीये दिवन्त कं कृष्ण षु क्रिया गन्धमोहीने. ३८

हस योष्टस मे धंद्र भोग प्रभु सकय गितायो;
 मो सम श्री गोकर्धन नू हे भोग धनयो. ३९

अज्ज्यासीये अन्यात्रय टायो न सुदायो,
 अनन्य धर्म उच्यत लभको, हरि सम समुदायो. ४०

हस पयोस भूगपति उरी, गेधप्रष्टि अथ दाप्यो;
 श्री गिग्धिः गिरिधरी, निगन्तन गन निश्रे गप्यो ४१

हस पट मिससम अयगन्त, कृष्ण अनुप अत दाप्यो;
 नदगय तम समको, गर्ग मुनि अथ भाप्यो. ४२

हस सप्त वीस भधना ज्वरी कः पाथ पर्यो दे,
 स्तुति करी उरी, गोविन्द नाम अभिषेक कथो दे. ४३

हस अष्टस प्रभु नद अउन पारा ते छुदाये,
 मम अत्त उद अज्जन्त क्रिय निज धाम दिपाये. ४४

अम योथो हस प्रकन्त, सुनी अध्याय सातगे;
 जग्गे गस रमन यज्जि, आनद गात को ४५,

हस उन्तीस गेनू अनय, अज भक्त सुनाये,
 रासारथ शीयो तदि अंतर ध्यान ह पाये ४६

अम	तीम	अन	अम	अन	वीना	अगन्तको ५
गिन	अमो	गुल,	रीरे	नाथ	गोचनको ४	
अस	ध-	तीम	अम	अम	गोपिमा	गीत
अस	गतीम	शी	गय	दीरो,	अनु	असा
						मिमा ४४
अम	तेतीममे	अस	मडन	अगो	अर	अम
अन	अन	डीडा	अम	अम	अन	अन
						अने ४६
अस	नोतीसमे	अ	अनु	निगते	अर्ष	अुडाये
अडो	अस	अनगम	असीत,	अ	अनित	अुगाये ५०
अम	अुड	अ	अुट	अन	अुअ	अेन
अनि,	अीर	ते	अडी	अीयो,	अि	अार्गी
						अुनाये ५१
अस	अे	अिस	अन	अम	अियोग	अियम
अम	अेमम	अने	अुग	अीतको	अनन	अन
						अन ५२
अम	अिसुरो	अर	अस	अर	अडा	अिस
अामे	अ	अि	अर	अेद	अे,	अाम
						अुनैये ५३
अ	अमान	अर	अमेय	अाधन	अ	अैनाना,
अुद	अमान	अधाय	अानको	अ	अनिगमा	अ४
अर	अतीममे	अध	अानुको	अध	अनु	अीनो,
अान	अस	अधदेश	अीयो	अो	अन	अडी
						अीनो ५५
अन	अध	अिसमे,	अेरि	अेरने	अायो,	
अान	अद	अध	अाय,	अनि	अनु	अो
						अडी ५६

सापा छे व्योमासुः के गव गिन्वि- क्षीना,
 मन्ना कष्ट ते काठी गोपगन के सुभ दीना ५७

इस अस्तिसगे धर्ममे' अकू- कर्मने पाये,
 इरान प्रत्त पडे प्रग नीन्धी मदा सुभ पाये ५८

इस उद्व्यानिस अकू- स ग दृष्ट्य अनगमा,
 उथ जेदिके पधावे, मधुग परी सुभधामा ५९

मधु पथ जतगे अकू- के इरान दीने,
 जेपशाछ के, उष द्विभाय जे- वन धने. ६०

इस व्यापीसमे सः नः सुत * अनुति ग- निविडीनी,
 पन्निपन्न पन्नेन- रपी, मति अति नति मीनी ६१

इस इकतापीस श्री प्रभु मजुपुरी प्रवेन धानो,
 मनहाडि अउ गोप सप्पा गन ह स ग दीनो ६२

पेइत भायें उरक मुक्ति नि- ताक दीनी,
 भापी सिद्धामाक अकित इह इउला धनी ६३

इस दुः व्यानिस कुमन्था उष मनोहः क्षीना,
 श्री लडि दुःको इउ तोरी इ दुक कः दीना ६४

इस कये दुःरान न ग म उष प्रभु आये,
 अग अध्याय सातकी प्रमेय प्रकण गाये ६५

हस त्रि-यात्रीस कुरवया	पीड को अर झानो,
आन तुम्ह हृदि इश	मिथिन समनको रीनो ६६
अिना कस श्री कृष्ण	गम तुग समको भाये
अडभागी जे जन,	पुग्पर मादात्म भग दे ६७
प्रत ये। यानीस भदन	पुद्द हति कस दु मार्यो,
जननी जनक अधन छुडाय,	दहि ताप निरायो ६८
हस छे तानिस समाधान	पितु मात द्विये दे,
उग्रमेन उ गन्यासन	जे हाय द्विये दे ६९
नददिकको अज	पराय रीने प्रगनाछि;
जन्म समय गौ सदधी,	वसुदेव विनाछ. ७०
अक्षयर्थ अत धारी,	अनतिका गुड गुद आये,
अिद्या पढी सादीपन गुड,	करी टदन गिजाये ७१
हाना फिकको अीती पुत्र	गुरे बाछ द्विये दे,
अिद्या भागी मधुपुरी	पाओ धारे स्वजन जिये दे. ७२
हस छे आक्षीस उद्धवको	अज प्रभु पराये,
साजि समय रथ भेडी,	नद नू के वर आये ७३
अगवत आत उरत भीती	निशि हेंक्षणुं लेजे,
प्राणसमे उद्धनड	प्रज अकतनने देजे ७४
हस सत-यासिस,	उद्धो जान उपदेशन आये
प्रेमासकत अचन गोपिन के,	सुगत लगये ७५

शुद्ध सत्व विपण्यो लियमे,	मद	ज्ञान	गमायो	
अनि द्रष्टात विपाववन	सथ	कडी	मुनायो	७६
दस अहंतालिस कुप्यन्त के	धर	कृष्ण	सधाते,	
सकव मनोरथ सिद्ध हाये	अकूर	के	आये	७७
भक्त प्रिये भगवत,	प्रशर्रा	भक्त	मुनाये,	
अकूर के किर पाडनकी	मुन	वेन	पहाये	७८
दसम दिन पर्यास	अकूर	दरितनपूर	आये,	
पाडन सो दिनभिने,	कुशन	जय मुने	मुनाये	७९
धृतराष्ट्रकु षष्ठ शिखा,	कुता	हु प	ली७,	
मधुपुरी आय कडी सय पीर,	पृथाणी		श्री७	८०
दति पूर्वाध सभाप्त,	अम	उत्तगर्ध	कडीरे,	
तृतीय प्रकरन साधन,	अध्याय	सातको	लडीये	८१
दश पर्यास भयो युध	मागध	३७ अत्तर	जेरी	
गुरी मैन्या आये	अदागडी	मेः	इरी	८२
ताडी सनय किर डान	यनन	ह आये	धाध,	
तय समूह पे प्रबु	दागिका	पुरी	रथवार्ड	८३
निशि अपनी धन्यता	सय	कोडि वग	परायो	
निकसी आप किरि भजे,	यनन	पाठे	डरी धाये	८४
मेवत हो मुयुकद गुदाभे	वडा	दरि	आये,	
नाडी उदाय पितामः	आप	अर्चना	पाये	८५

१२ अकानन मनत अप दम जन्म श्रिया
 यि नम मुयुद शिरो यः मुनि मन गाया ८१

१३ मानत मुयुद गदि जम द्वि धारा
 नाम वर वेरति इमिभि नरेवा आया ८०

१४ त्रेपत रकिमनीऽके प्रभु दन्त श्रियो हे,
 रा योपत जयभद्र, व्युपगला एन विमा हे ८८

१५ मन अर्धकृती रकिमपाड तऽ एगो
 दि- द्रागवती प्रभु निधि पूरक जिआद डीना ८६

१६ पयनत नये पुन प्रहृनन त्रि गयो नगन,
 गड भारी सदनारी, इणु श्रुत आये निरु धः ८०

१७ सम छपन मशि प्रमग, नशुनती प्रभु ज्यादे
 सनाऽत नीत धरी द्वि, सत्यमाम इः गाड ८१

१८ अम शोशो न प्रकन्त मुनि अध्याय सातको,
 वानु नथ नरी, त्रिमिधि तापअधऽनारनतको ८०

१९ सतनत श्रीऽ पाडन मुधि न पधाऽ
 छतनमे सनाऽतकु सतधन्वा भारे ८३

२० मशि ल यो गहुत इण सत्यभाभा पाये,
 पटगणी आअदते प्रभु द्रागवती आये ८४

सतधन्वा तम मन्यो,	आत सद पाडे धाये,
श्री दग्नि शीर दन्यो,	मनी व्दाते नदी पाये ६५
आयो प्रभु अपराध	गमह डैतर वाज्यो
भण्डि अकूण वाये,	सम मन स देह जाज्यो ६६
स्सअ'न मे श्री	डिरे धद्रप्रथ आये,
डाविदी	आडर मनडु जगये ६७
अडे मिन विनाको	पुनि भद्राड ज्यादे,
यादि नक्षत्रा श्री दग्नि	नन सम आन'द पाये ६८
दगन छिन साग्ने	हुट भौमासुर मारी,
व्याडे मोव दग्ग दन्यडा,	कृणु मुगगी ६९
स्सम साद उडिमनिमो,	दाय्य युक्त अय भोते,
पटगती प्रति उत्तर दे,	मय तगद ज्येने १००
स्स भकसह सम खी डो,	दग दन पुन भये हे,
तिनमे मुण्य अष्ट श्री,	अतके नाम कडे हे. १०१
प्रद्युमनशु के सूत	अनिउड'ण भये ते,
मो मापुन न्या लाये	नडा युद्ध उडे डे १०२
श मासह अनिउड, शु,	माळुसुग्री न्या
उया नको नाम दग्गु	डीनी ते धन्या १०३
अनुय पनाकम डीयो	असुर सम मारी भन्तय
नाग पाग मधनमे,	ननी शुशु के आय १०४

- દસ ત્રીસઃ આણ્યામુ- વાવ્ય યુદ્ધ મુગાયે
 અનિરૂપ હવા વ્યાહી, કૃષ્ણ્ય ગત ધરકો તાયે ૧૦૫
- અમ યોધો પ્રકરણ સાતિનઃ શ્વેઃ મસ બખે હે
 તામે પદ્યો પ્રમેય સત અધ્યાય લખે હે ૧૦૬
- દશ ચીસઃ દૂપમે પયો કક કકવાસ ઉદાયો,
 પૂર્વ જન્મ શ્રતાત સખે, નૃગ નૃપ કહી ડાયો ૧૦૭
- તનક દોષ બયો, કોશ હેતુ, યડ બકિત સુહીન હે.
 યોગ અખિવ ત્રિશા, એસો બહાવ્ય કહીન હે. ૧૦૮
- દસ પેંસઃ શ્રી બલદેનજી ધજ બદોગ પધારે,
 મીલે સેમન કીપ રમન જમુન કગ ખે હનધારે ૧૦૯
- દસ છાસક પૌંક દિત્યો અર કારી રાગ,
 કાશી બગ્મ કરી હરિ સલ સમ દુઠ સમાગ ૧૧૦
- દશ સતસઃ દુર્યોધનકી લક્ષમણા જી કન્યા,
 શ્રી ગબ્ધતી પુત્ર હરી, હતિ કે બુદ્ધ સિન્યા ૧૧૧
- મહે ગયે મુની સમે' બનજી હનધર વહા આયે,
 કૌરવ કહો ન મન્યો, બચન કદુક સુનાયે ૧૧૨
- કોપે પુર-ઓધો માગત દિગ નયે' બચાયે,
 બર બધુ સપરિણાગ, રામ દ્વાગિકા આયે. ૧૧૩
- દસ ઇકોનસરિત તે નાગઃ દ્વારિકા પધારે,
 શ્રાણકો શુદ્ધથાશ્રમ દેખત દેખત હારે. ૧૧૪

नर्त नर्त वीना दृषी यक्ति भये सन् सदनप्रति
पुत्री प्रभाके पग पड़े, नय डो नाथ अन्त गति ११५

हस गीतन अदनीक मूषु कन्ते मो गायो
गध पड़े ते लूप, पमायो हत सु आया ११६

नान्द आय कसे पाउनगे, गयसु को मन
अम अध्याय सातको तिसरो साधन प्रकन ११७

हराम अेक सपितमे, उधनलुभ समत करी,
हल और नान्द दो को षिदा किये ति ११८

पाडे श्री प्रभु आप छ प्रथमे पधा
पाउनादि सगको दिनिनिडे मो यधारे ११९

हस हुलत गयसु निमित्त, दिमा सग लती
जगसध तति राज अमाया तह सुभ नीति १२०

यि छुडाय लूप सग श्री हरि अति सुभ पाये
हस तुलत गेभो सह सगको सहन पमाये १२१

अलय दान हे आप छ प्रथमे सधारे,
दृषा सिंधु श्री मूषु यद निज जन अति प्यारे १२२

दम सुओत ग राय सुनरा युधिष्ठिर कानो
आदि, प्रलय प्रभु प्राणु, हउ शिशुपानधी दीनो १२३

हस पयोत गनथन अम डान सो गयो,
दृष्ट गरी दुयाधन मान लग जन पायो १२४

दरम धुङ्गरे लास्वय दामोदरी अनी आर्या,
ताम दाउण्य युष्प प्रसमन शर्या, न ग या १२५

दरम श्रीनोत्तर गदा धार इगी लुगि तिदि भार्या,
श्याया इत प्रकन्न अश्याय सान कुञ्ज्यार्या. १२६

दरम अङ्कतर इतवकको अथ इगी शर्या;
तथा विद्वरथको ह. इण्डुयुयंइने भार्या. १२७

पनी मदाभारत युद्ध पधारे, सुन्दर न्यास शुः
तीर्थ यात्रा करन पधारे, भी अत गम शु १२८

दश अगन्यारी सकल तीर्थ करी आये दक्षधर;
धनि आगनको युद्ध पूग्भु करवाये: नटवर. १२९

दरम अंगी तिय प्रेयो, मित्र सुदामा साधु;
दारावनी आर्या, प्रभुमिलि, न्यमान, अगाधु १३०

दरम छिडारी प्रसन द्वाय जनश्रवन इपाकर;
अभव अनुत्त पदाय दीयो, गिन कडे, मित्रधर. १३१

दश अ्यामी मे सुय मदक्षु मिना, अहु तितु धारे;
'कुरक्षेत्र सकुटुण द्वाशिकाधीश पधारे. १३२

वदां आये अज अकत, मिथे समको सुभ दीने;
गोपीन के गोपीश, मनोन्थ पूग्भु शीने. १३३

दश त्रासीमे, पांडवको प्रभु दरान दीने;
कुशल वारता करी, पररपर आनद बीने. १३४

श्रीलु श्री पटराणी, द्रौपदी भियत भये हे,
पयाथी पृष्ठे व्रतात, सो सकन कडे हे १३५

दश योगभीमे प्रभु, कपि मुनि पुत्र जीनी,
नान्द मृष्य मसुदेन, जान सपत्ति दीनी १३६

पुनि यज ङु करायो, समडे निदा कराये,
सम परिदर सद प्रालु, द्वाजिकापृगीमे आये १३७

गुण्य प्रकण्य अम पट अध्याय सुनो मडभागी,
सुनत मात्र शुचि होत, यित हविष अनुगगी १३८

दक्ष पयागी देवकी पुत्र कस पट माणे
सो वेवे ङु हवि मनिडे, पातान पधारे १३९

लाय द्विमे देवकीमात, अन पान हगयो;
श्री सत्य स्वर्ग गये, प्रसान पय प्रभुको पायो १४०

दस ध्यागी मत अर्जुन, दण्य गुणगमे करी
पुनी पधारे अतदेव, ननक वृष के धर श्री दग् १४१

दश सत्याशी मुनि परमे, निःशु विदेन-पन,
मेन न्पुति नागयणु, मरती सुतत : पः १४२

दश अट्यागी गिानु जमत डो मेक्ष भियत हे,
देन भकत अश्रुय भावभमे वे न्यु चीनत हे १४३

दश न व्यासी नग भवन वेः १ कोरकी विदेना,
निडे प्राया प्रस ग, धडासुः गः भटारे १४४

ता पाछे शोका	शोकायल	पा०	नय	३
भरे पुत्र	आह्वनके	श्री प्रभु	दीये	बापके १८२
एन नेडिमें	गवर्नीनि	गृहस्थाश्रम	गाये,	
याएन कुल	विस्तार,	अभिन,	डोह पार न पाये	१८६

होहा.

पुरन अर्ध अनुक्रमनिका निरोध दशम गृध;
 भुने भुनावे इहे ह्यो, छटे भाषा अध.

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे दयाराम कृत भाषा
 निबंधे दशम स्कंधानुक्रमनिका
 समाप्त. ॥१०॥

દોહો.

અમ એકાન્શ ઝકધકે લે ઈક તિસ અધ્યાય,
મુક્તિ લીના નનિયે, પ્રકરણ દોય કલાય

છંદ શૈલી

૭૧ મુક્તિ અઠ બલ મુક્તિ લે નામ કહે હે,
પ્રથમ ૭૧ મુક્તિ ઉનતિમ અધ્યાય ગે હે ૧

દોય મે તામિથ બલ સાયુત્ય સાય હે,
બલબાન મુક્તિ મુપ્રથમ અધ્યાય પાય હે ૨

એકાદશ ધુર બલશાષ, ભવ કન પાયો,
આર અર મરુદેન, નાગ નાન અનાયો ૩

તામે નન યોગી સનાઠ જનકકે ભાષે
હનિ હગિ દોય જને કે, મચન ભય કહી દાષે ૪

એકાદશ ત્રિ અનગીક્ષ પ્રણુધ પિધ્યનાન,
આવિર મેત્ર યદ ન્યાઠ અચન, બન કીયે મુમગનન ૫

એનાન્ગ ચો અમસ ૩ ઠરભાગન કલ નાયક,
અથ સાયુત્ય મુક્તિ પ્રવરન ચો નિત કો નાયક ૬

એકાદશ પટ દેવ મુતિ શીઠડી ડીની,
પા) અમ યાન્વકુ, નાય અસ આગા દીની, ૭

બાય પ્રભામ ઠગે સમ યજ યાગ મર સાનન
અસ મિયાન મુતી હનિ દિધન પ્રજ મએ હગિકેસન ૮

ऐकादश सत अच्युतको	हनिदास	सुभाष्यो,	
बहुगणसो० लयो सवाः	सद्य कही	राष्यो	६
योहस गु३ शीते स्तानय,	मे।	कही	दीने,
काहुपी कती तच्छ लच्छ,	सअते०	युन	दीने. १०
ऐकादश अनें। इदु	योहस	गु३को	डे०,
ऐकादश स्स छिद्व	गान ददि	दिय	भवमे३ ११
ऐकादश ऐकादश करे	भक्ति	सद	मेवा;
माया आध करे नदि,	वाकुं	कही	दरि देवा. १२
ऐकादश दान्गे कद	साधु	संगको	भदिमा,
कृष्णुयद्र	साधन	माते०	सीमा. १३
ऐकादश त्रिदशमे	तत्वज्ञान	कही	रीती;
सअमे० समदष्टी रापे,	ऐजात्मा		नीनी. १४
ग्या० यौह भक्ति योग	२ नि	छिद्व	पनायो,
पाठे ध्यान अरप	प्रबुज्जनको		समुत्रायो. १५
ऐकादश पडेमे	अष्टादश	ने	सिद्धि;
न विधि प्रापत होय,	कृष्ण	भाषी	सो शिधी. १६
अार सोक्षमे० इप	विलुत्ति	कृष्ण	दिषायो;
हकदेश सतर	परनाश्रमको	धर्म	सु गायो १७
अष्टादशमे० वेही	ऐकादश	हनिदशमे	सुती,
भक्तियोग यमनिधम	श्राये	अन्नन	उपसो रुनि. १८

ऐकादश	शीसमे	ज्ञान	कर्म	योग	कदाये;
अकिनयोग	निधि	वक्ष्य	श्री	गिरिवरधर	गाये. १९
ऐकादश	धृष्टस,	निधि	निषेध	कन्तय	भाषे;
ऐकादश	पाठसि	तत्त	निक्ये	सो	दाप्ते. २०
ऐकादश	त्रेष्ठसमे,	मिक्षुगीत			सुताये;
ऐकादश	यो	पथीस	मांभ्य	योग	लक्षायु गाये. २१
ऐकादश	छप्पीस	ऐसोपाभ्यान			पप्पा-ये;
धृष्ट	दश	सत	पिस,	पुत्र्य	आराधन
					निधि
					कही
					गन्-ये. २२
ऐकादश	अरपीसमे	योगाचार्य			कहे
					हे;
श्रीमुष्	अयन	मुने	संशय	मु	जनद
					न
					रहे
					डेप. २३
धृष्ट	दश	उन्नतिसमे	योगमार्ग		उपदेगी
					करी;
मिदा	क्रीये	उद्धवको	परिकाश्रम	श्री	हरि
					२४
अम	अह्न	मुक्ति	प्रकरण	अरनन	मोष्ठ
					होय
					हे;
ताभिय	मगता	अद	त्याग,	अस	गेद
					दोय
					हे. २५
ऐकादश	त्रीसमे	त्याग	ममताको		देप्पो;
नीडसी	दागिदाने,	प्रभास	लीला	करी	देप्पो
					२६
ऐकादश	धृष्टिसमे	त्याग	अदना		भाप्पी,
अह्नादिक	गुति	क्रीनी.	कृष्ण	असन्नता	दाप्पी. २७
आसुःको	व्यामोद	कन्न,	असलीला	क्रीनी	प्रक्षु,
अना	दागिकाधीस	दारिका	गणत	मदाचिषु	२८

हाहे-धृष्ट ऐकादश अंधकी अनुकमनिका अन्ध,

सुनत पढत श्री कृष्ण रति आवे तो तदुप

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पञ्चादश स्कंधानुवचमणिका
समाप्त. ॥२१॥

हाला.

अथ सुती द्वादश अध्याय के हैं निम्न अध्याय
आश्रय लीना कथत है. प्रकृत्य पात्र - १५

छंद शैली.

लोकाश्रय	अथ	अेफाश्रय	भगवदाश्रय	८	पुनी,	
शब्दाश्रय		अर्थाश्रय	नाम	पात्र	ह	के सुती १
लोकाश्रय	प्रकृत्य	पुर	सो	है	द्वे	अध्याय को;
आर	प्रथममे	मन्त	है	ज्जे	लय	२५ को २
आर	अध्याय	होनादा	गन्त	गन्त	गाथो;	
वेदाश्रय		प्रकृत्य	अध्याय	होयको	आथो.	३
आर	तिसरमे	सथ	युग	युग	के धर्म	कहे है;
आर	द्व्यामे	प्रमान	युग	युग	के सुख	है. ४
अथ	कानको	वन्नन	ओर	याहीमे	नीको;	
भगवद्	आश्रय	प्रकृत्य	तिसरो	सोडे	नीको	५
आर	पांचमे	प्रमान	लक्षण	कथन	होता है;	
परीक्षन	शुको	तक्षक	हन	कीयो	सु	कहोता है. ६
द्वादश	पद-सतमे	परीक्षत	मोक्ष	लये	कही	माथ्यो;
सर्षधरा	प्रनि	साभा	वन्नन	वेद	सु	माथ्यो. ७
योथो	प्रकृत्य	शब्दाश्रय,	अध्याय	तीन	सही;	
श्री	भागवत	शब्दमय	आश्रय	कृत्य	उप	लही. ८

नाई उ आख्यान आन, अह, नो हसयो गिन,
अर्थाशय प्रकृत पवन अध्यान सु हे तिन. ८

श्री भागवत सु अर्थ मानी श्री कृष्ण स्वउपा,
दादरा हाकला दादरा सूर्य प्रमान अनुपा. १०

दादरा दादरामे पूर्वोक्त कथा सग गाछ,
आही अत त्योँ ओक ही अध्याय मे सुताछ. ११

आग तेन्मे पुगन सख्या इत्युति भाभी,
श्री भागवत कृष्ण मय लज्जित ओडु ठा गभी १२

छंद हरिगीत

पड अनुकम श्री भागवतको, मुने ओन नुनावही,
श्री कृष्णजी इह प्रेम लक्षित लडे लज्जित मन लानकी,
सग पाप भदा संताप भान्ने, जननी जदर न आनही,
हुत लडे अभिमत काम मायादान त्रास भिटारही १

सग धर्म साधने न्हीत, एक ओधी द्र गति गावरी,
या वोड जरा पर वोड सुख, डोडु, कदा, न सतावही,
आनद भगव दजो निरा सुख अगुण कषु न निष्पारही,
दिय जमे पन्मानः छपी, श्री कृष्ण मोद अदानही. २

श्री नर्मदा तट यही पुरी, श्री जेपगायी प्रभु जदा,
सागेदरो नागर सुगाती, विप्र कवि असियत वदा,
जन दधानम शु नास गैः जे मदननी न्यना न्यी,
श्री गुरु श्री गिरिनः धरन न यछ तरुी न्यना न्यी ३

टोला.

पुण्यं जल अनुकम्बिका, श्री भागवत पुनास्य
 स्वागम केदिय असो, ओर हरे जे गान

शक अमान अगन्धासी, शुभ दायन द्वितीया कृष्ण,
 अथ समान ताही दीन, पुण्य करी प्रसन्न तृतीय

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे दयारामकृत भाषा निबंधे
 द्वादश स्कंधानुक्रमणिका समाप्त.

॥ श्री रस्तु, शुभं भवतु, श्री हरि श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

५६-(३)

गग श्लोक

सर्वोपनि धाम लमाग हे, जदा जेनत नटनर ध्याना हे
सर्वोपनि १

जिन वक्ता श्री नाति गति जया दा,
और ते डोन धीयाना हे -सर्वोपनि २

निनाडान अद्वैत नि-जन,
जिनमो तो वे न्याग हे, -सर्वोपनि ३

सुकतभार्गी भर्मा न जने,
शुद्ध पुट सयाना हे -सर्वोपरि ४

साथी

प्राकृत आकृति मान नितहे, अद्वैत भर्माश्वर सा-
ने सगडा अद्वैत करे, जिनमो ड-नो ध्या- -सर्वोपनि ५

भाषिक मतनाही ना परमे, शुद्ध महान्ने सा-
प-अह्न परमात्म अप्पिन वे, लकत दित अनता- -सर्वोपनि ६

निज ध्वजाते निगम पुमाना, हेद प्रतिपादित गोवोडे
गोकुन मन्त्र सिन्धान, अक्षनातीत त्रिगुनपर ध्याना- -नर्वो ६

पुत्रीना पुत्र वसिष्ठश्चे मनुमन दीपो, ते नेम मांडये ग्णी,
 आत्मजुना तपनु तेऽ माणीने वग्म क्रीधु, अ मणीप वज्जे तेऽ ग्णी ते
 ते धन्य ४

पितृने वदित गदाधनमे दीरी, ते, ना भजे, तेनी रासना ग्णी,
 मनी साऽ सुजित प्रभुफामे आपी, ते माऽ मथे बना ग्जगीते.
 ते धन्य ५

दग्निना नाडीना अस भव कृति उरे, कग्मर भुली गथ वित्त ग्णी,
 न्याने प्रीनम सनमुथ तेऽना, जे द्वेनी ने चोतानी भेजे नय ग्णी ते
 ते वन्य ६

५६ (३)

गग धनन धन्याश्री

त्रिगुशुतित पर्यत्र परतपर, पउपात्तम प्रायुधगु,
 इर्म यजिग गुणु उप थड नामे, दि य तेऽनेो न पाभे डो पा-७ ३

अरेवेो डेयु निशिदायु ज उरे, ते अगखितनो विग्तागु,
 " यय नाम मद् यग " इति भोभे, नेति नेति उव्या-७ ४

डो नशन गणे, डो र्जने गणे, मेव गिहुनी गयुना धानु,
 पायु अे प्रभना नाम यजिनी,

अगखिगत गयुना न गानी नन-७ ३

इगि मदादोम निधान तिभिः उप, ते इति कडे न्योत प्रदानगु;
 नामे सहगति तेभे ततदायु, पतित पावन अधनानगु ४

नाम वीनात्सः उपपात्सगपात्सः, दिव्य यजि अन्पड,
 अरेभावी डेस प्रडाग्नेो अक्षर, नदा पउपा-थ तद्ग-७ ५

નિર્ભય લગિ સકીતન અપ્પે પાપ છે, નાચ પુનણુ પોકાને -
 નિર્ભય થઈ ગેડે લગિ ભગવા, તુ વી લગિ જે ન ઉચ્ચા-૭
 દ્યાનિધિ પ્રણુ પરમાનદ, સત્ત્રી કૃણુ નિન્ધા-૭
 શ્રી ગોકુનચર -સનિધિ સુખસુદર, પર્મ તત્ત્વ અનિસા-૭

પદ (૬)

નાગ-પ્રમથ

સુખ તેતુ એક સતોપ, ભવ રૈભવ સમ દુકોસ ટેક
 ભયે કો ધનાઢય, સુલકો ઢાવે, સતતિવાન નામ દુખી હોવે,
 મડ પનિગ અલગ્ગે મોવે, ખીન વન સન મહાતન મોદાવે
 મો ડછુ મોદ અહુદર્પ, અતિ હે સોપ

સુખ હેતુ એક સતોપ, (૧)

મ્હુ નૃપ ચક્રવર્તિ પદ પાવે, તો મન ઇદ્ર હોન હોન લનચાવે,
 મો ભયો તમ પ્રતાસન બાવે, તોડ નળ્યા અપૂર્ણ દુખનાવે
 મનસા મરી નહી ખીન તોપ, ટરી નહિ ગિનતોપ

સુખ તેતુ એક સતોપ (૨)

કચુ કામના ન હોય નિન્તાગ, અનપ્તતાવો તાપ અપાન,
 તાસો સશ્રતિ વારનાગ, તાકો કૃણુ લગે ક્યૌ પાગ,
 વાહાવો દોન સુખ દુખ દોપ, પાપ તાપ દુખ દોપ

સુખ હેતુ એક સતોપ (૩)

તાસો દે વ્રણા સમ ડારી, ધર્મ એન્ આગ અચળ ગિન્વારી,
 નિર્ભય પરમાનદ હોય ભારી, નિશનિ સેન્ધ સમર્થ બનવારી
 તિક્ષા દયાગમ નિર્દોષ, સત્ય સત્ય નિર્દોષ

સુખ તેતુ એક સતોપ (૪)

दक्षिणी लापानो अलङ्कार-(५)

गग पीनाच

(अ ग न क ग, अ न अ य ङ ग, श्री ग ग न न, ओ तरेदथी ग ग न ग)

श्री गोपान, न दयान, प्रशुतपान दीनदयान,
जन व्यान मन मादा मते-मयी कृपा कुड, गोपीका पने-७८
मयी कृपा कुड गोपिका पने, मयी कृपा कुड गधिका पने-८०-

पतितपानता हे विश्व भग, आर्त त्राण अग्नि अणु, अकत प्राणु,
पद्म बाणु, प्राणु प्राणु धरणीधर धरा, अग्नि अणु उ दयानया,
निश्चितात मात आत, ज्ञात वार्ता, उदय अ्यात, धी अनदात,
दाय अ न दया, दीन ननुना, प्रपन्न सुगुमा,

नदपि दुष्ट, पाप पुष्ट, परमुषे अतुष्ट,
अष्ट तपि तुष्ट ता अडी क्षमा,

सज्जा कग अयण सहनते श्री गोपान १

हे पगतपग, अकत भूराणा, विरिधि पाप ताप,
आप, रीपु, प्रताप गति, माप धारी आप नीटत,

एत दुपणा, अधम उध १, अकीय सुभकग,
आदिभार, अरी अपाग, अनेश भाग, नागकाग, दानभाग भाग, श्रीनन
प्रेम लक्षणा लभित दायका, नित्य अेव,

कथन कृष्ण मित्र, एतु निष्ण, अति सदीय, वृष्णी नायका
अनुपमादभूता, हे अकनगते श्री गोपान २

अक्षरोत्तमा, ते हरे प्रयो, श्री भेरा, शेष नेर

पितु मदेश पति सुरेश अनिर्देश, वेग गुन विभो

अथमे' इत्य इत्य लयो, संश्रुति इत्येव गयो;
 २००यो हाव करम समूलते, अही पांही अनवारी-मेरे नाथ. २

अडों मे' यिंतामनी पाये, लये मनोरथ लाये.
 नहिं आशर सुरशक्तिही, आदि अद्या त्रिपुरारी.-मेरे नाथ. ३

न्याहुं ना त्रिगुन परस करे, जे हे' प्रधान पृथप परे;
 नदीं गम्य मन गीरा नीगमही गति शेषही दारी-मेरे नाथ. ४

गुर श्रीमद् अक्षयके गये शरन हस लयके
 दयानाथके लयुगल किशोर शीर पधराये सुभकारी मेरे नाथ गि० प

पठ (८)

राग धारी.

नदीं दह हरि विश्वास, ताहुं हरिदास न कहीये;
 हरि न हृदयमे' आवे कथहु, आसुर होय निवास
 ताहुं हरिदास न कहीये. १

सुकृत व्यर्थ सभ होमत भरभमे', लथे' धून गिता दुताश;
 संशयात्मा चित्तपति, श्री मुणे लाम्पुं अविनाश.
 ताहुं हरिदास न कहीये. २

जिन विश्वास लन्म सुयकंदकुं, प्रगट भीदे सुभ राश;
 व्यर्थ लयो अस्वास्व धंष्टत, लछ प्रतीति नाश.
 ताहुं हरिदास न कहीये ३

ઔપચ સાત અઠન જે સરાય, આવે હું અધ્યામ
 ત્યદા વિશ્વાસ વિશ્વબર ગહી, સમઠી પુરત જે આન
 તાકુ દરિદાસ ન કહીએ ૪

અનગર મદાર મિયે મન નિચે, કેમકુ મિન અધાસ,
 દહ બહમે ચાતક જળા મ્વાતી, કમલ ન હોય નિનગ
 તાકુ દરિદાસ ન કહીએ. ૫

સકલ બાધક તીનકે હીય વહીએ, નહી દ્રવતાને વાસ;
 ત્યા ભૂતી કમુ જનહી જાય તું, અનિશ્ચાત કે પાસ
 તાકુ દરિદાસ ન કહીએ. ૬

૫૯ (૯)

એક વર્યો ઝોપીજન વનન, નહી મ્વામી ખીજે,
 નહીં મ્વામી ખીજે રે, મ્દારે નહી મ્વામી ખીજે. દેઠ.
 અવર કોઇનુ કામ ન મ્દારે, રીજે કે ખીજે;
 કૃષ્ણ કરે તે પ્રમાણ, કારજ વણુમો કે મીજે,
 પ્રાણુ જય પણ અન્ય કૃતિમા, મન મ્પે બીજે.—એક વર્યો. ૧

સુખી દુઃખી જેમ ગમે તેમ રાખે, એના શુભ ગાઈં,
 વિના મ્વનો ઘર શુભામ, વેચે ત્યા વેચાઈં;
 એજ ગમ્યો એથી મન માન્યું, ખીજે નન ચાહું;
 એના અતિ અપતાર હું કોઇનો, દાસ ન કેહેવાઈં.
 એક વર્યો. ૨

કૃષ્ણ વિના સિર અર નમે, તો છેદનનો દંડ;
 નંદકુંવર પણ નામ જયે તો, હવ્વા કહું સતખંડ,

અનર દેવની આગ કરે, અન બાગે ઘણાડ,
અન્ય અમર દરશન દોકે પગ, તે પાડુ પિડ
એક વર્ષો. ૩

હુ ચાતક જળ ગ્રાની શ્રીશ, હુ જખ હરિ નારી
હુ હારીત કાપી હરિ દહનત, ધારી તે ધારી,
અનન્ય પતિનત ગેને નહી, તે કદીયે વ્યભિચારી
શ્રી રુડદેવ નભનગે કહે ય્યો, સદા ટેક મારી
એક વર્ષો. ૪

પદ ૧૦

નગ સારગ

સદા શ્રી કૃષ્ણને મેવોઠે, સમઠ લો મુઘો સિદ્ધાત,
વાત કહુ તે વિચારમા વાવો, ભાગો મનની ભાત-મદા ૧૬

સહુ મરાગ- કૃષ્ણ છે, નથી દુ'પુ અનમર કોન
સાગ- ગ્રામ્યોને દષ્ટાતે, શાણુ સમઠ જોય-સદા ૧

વિશ્વ હ્યું હરિ શ્વ એ રીતે, સાશુ મરવે કાગ,
ન્યાડ ન તે ગોપાળવી પણ, ન્યાગ ખરા ગોપાળ-સદા ૨

કાયાથી થઈ નહી છાયા કાળ સ મધે, મયા માહે સમાળ,
જાયાથી છાયા છાયાથી નકાયા, કાયા કઈ લહે છાયા-સદા

મુખ છદ્વિયો, થડ ને ડાગ, એમ હરિ સંસાન,
કૃષ્ણ ભગે દયા કાર્ત ન યાદા, વેદ પુનાણુ નિચાન-સદા ૪

પદ (૧૧)

ગગ નનિત

તેના રિ સન્મુખના દોર, સાવન વિમુખ તણા
જેમ નિ કળ મુગજી તદ્વત યોડા અથરા ધણા
સાધન વિમુખ તણા-૧૩

જેના રડગી નગનારી, જેવા તેજ નિનાના લોચન રે
જેવા અગ્નના ને જ્વન જેનું પક્ષરાતિક અર્ધતન
સાધન વિમુખ તણા ૧

જેવી છત્રી અગુતી કગપદ, જેવી તિથિ અરામ રે,
જેવો ક્રોધ મુહુરનો, જેનું રાગનું રેત ન નમ
સાધન વિમુખ તણા ૨

જેનું પગધીનનું મુખ જેના રસની કેગ સમરે
જેવી પાખ પિપીનિકા ફેરી, જેવો ખનનો ધગમ
સાધન વિમુખ તણા ૩

નુવૃણ પગસર પન્નુગમને, કયા વાગ્યું જે પાપરે
સુશ્રીય વિભીષણ અનધ, ખાત પત્ની ભોગે અઘાપિ
સાધન વિમુખ તણા ૪

ગગાદિક તરકર નદિ તેહને, ડાગઅહ ન જુનન રે
મોઝ મેડી ત્યા લગી તેહને, ન્યાહ વગી નદી તગિનો જન
સાધન વિમુખ તણા ૫

દુગચારી વિપત્તિ અંજિતે દ્વિય, ભવમુખ ભોગી ન વ્યાધરે;
 દગ્ધિ વિમુખને વળગે શ્રુતિ કહે, હરિ ભક્ત. ન અપગધ
 સાધન વિમુખ તણા. ૬

નૃપ પ્રાચીન અર્ધિષ કણાદિ, મુકર્મ કલશુ મળિયું રે,
 અમક્તના ગુણુ દોષ રૂપ છે, રાત્ર વચનથી કળીયું.
 સાધન વિમુખ તણાં. ૭

બાગી નેહ ધ્રુવે હણ્યા પુણ્યગ્ન, કુમે- શિવગ્ન હાર્યા રે,
 પાપ ન ભોગ્યું, સદેહ સર્વોપગિ ધ્રુવ લોક સિધાર્યા
 સાધન વિમુખતણા. ૮

સચિત, ક્રિયામાણ પ્રારબ્ધ ન, પાંડવને શ્રુતિ ગાયરે,
 તપ્તિ દુઃખી, શિવ ક્રિય પડ્યું પીડું, દોષ ન હરિ ઇચ્છાય
 સાધન વિમુખ તણા. ૯

જે ઉપાય અપગધ ટળે, હરિ-ક્ષમા, નરક વા રોગરે,
 ક્ષમા વિમુખ સભવે ન, અધટિત ભક્ત નરક દુઃખ ભોગ
 સાધન વિમુખ તણાં ૧૦

દયા પ્રીતમની લીલા અટપટી, કહેતાં કશું ન શવે રે,
 પણ એટલુ નિશ્ચે અમને, હરિમક્તાતુ અદિત બનાવે
 સાધન વિમુખ તણા ૧૧

પઃ (૧૨)

એહવા શ્રી હરિને શેં નર ગાય, શાને અથડાય,
 હારે શાને અથડાય,
 ભગ્વતા શ્રી કૃષ્ણુ સર્વ મુખ થાય, અવમગ વહી જાય.
 એહવા શ્રી હરિને જે નરગાય ૧

નથી રે નથી નૃણ્યુ સમો પ્રનુ ડોઈ, નિગે ન્યું જો
 તારે નિગે ક્યું જોઈ

ખૂલ્યા તે અતરંગ ગયા રોઈ, વૃત્તિ રગન દોડોઈ
 એવા શ્રી હરિને ગે નગગાર ૮

નથી રે નથી એમા એક પદની ખામી, મર્વે ગુણ ધામી
 તારે મર્વે ગુણ ધામી,

બજરે એવા દાસ દ્યાના ગ્રામી, પ્રભુ અતરંગમી
 એવા શ્રી હરિને ગે નગગાય ૯

૫૮ (૧૩)

ગગ કે ગે

તે બગનીના દર્શન દુર્લભ, જેનુ બાગ તોય તેને તે મોર
 અસ્તકન માત્રે અર નામે, તાપ ત્રિવિધતા મોર તે ૧

પ્રેમ બકિલમા પનેના પૂગ, નિંદા કરે નહી કોની રે,
 અતરંગા અવિનાશી રમેના, નિર્નળ મતિ સદા જેની રે તે ૨

મર્ગવ જેનુ રયામ મુદર તેનુ નિગનિ ધ્યાન ન મુકે રે,
 દાસ ઉશામે શા ટૂંછુને સમરે, નિમિરોક નામ ન મુકે રે તે ૩

ક્ષમા ત્યા સમદટિ જેમા, સત્ય પ્રથા એ ચારે રે,
 સનોપી સાતિર ને રિવેગ, બજનનદગા મ્હાસે રે તે ૪

જેનુ સગન અમર્ષણ હરિને, એના કરે એકે સાચી રે,
 દંડ નિવાસ ધરે નિજ ધણીનો, જુદિ ન રાખે કાચી રે તે ૫

अथ प्रसादी अन्नाश्रय वन्दे, धनु गुण वैश्वान पन् डेतरे
 प्राणी मात्र तस्य हित धन्दे, परगण्यु म्नेर समेत रे ते १
 हृष्टित अभिमान-दित युष्ठी, मोद मायायी अगगारे,
 नानी त्यागी सुभ दु भ सम लडे, मत्स गने गडे वणगारै ते १
 ते दग्निनना दासना दासना, दास प्रभु मुने कन्नेरे,
 द्यो लखे तेना अग्युनी गन्, मान गिण पन् सदा इग्गेरे ते ८

गग- धोण १४

सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे, सेडेन्ने सडुकोते मोद नागे गन्;
 निनोक सुद्ध मोदन सुभ रे, नीन्णे परमान द डेर नगे नन्
 सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे १

वप शु नराळु ग्शीया गयनु रे, अति अनमेरो नटवर नागर गन्,
 जूष्यु गसिक जनना बोयननु रे, छमिने सुद्धतानो सागरगन्.
 सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे. २

दीन दयाण रिनादि साभज्यारे, पलु द्या दुष्ट छिपर नन वरापेगन्,
 दुष्ट दयाकर गुळु अक गोनिदभारे, मोदी मुक्ति अग्ने अपेगन्
 सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे ३

अेवडी क्षमा ना कोर्षमा स भवे रे, गेटली ग्मा ग्मजुमा हीरी सन्,
 पाटु प्रहाण सखो अयु आल्लुनेरे, ते छिपर वाष्ठी कळी भीरी गन्.
 सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे ४

धृश्चि-यर्ष रागुणागत वत्सवतारे, अेवडी कोदथी नाभनीआवे गन्,
 सेना सेवकनी श्री आगथी रे, अनुयित करता लान न नावे सन्.
 सद्युष्य सिधु श्रीनाथञ्च रे ५

व्याप्त षष्ठु पतितना पावन करे, यितामणि पृन्शुडाम हो गज,
सन्व ध्रुवं सए साधन निरोमणि रे, जेवुं नंरुं वरुं नाम हो गज.
सदगुण सिधु श्रीनाथए रे. ६

गोटिक निश्च विरं व्यापी ग्लारे, वक्षुत्रमे नभवे सौ कभगुण गज;
निःगक नधा संगे नित्य गे रे, जेवा भए यनु वप्पायुं गज.
सदगुण सिधु श्रीनाथए रे. ७

सन्वती रमा सन्धी राणुधारे, व हे विधि सिव गेय अनाधे गज,
हश्च अनंत होडी अत्ताएनारे, जेना पाठ ना भएने लाधोलीधो गज.
सदगुण सिधु श्रीनाथए रे. ८

ह यन रत्नमणि मोंधा कर्पा रे, जेविना होगी कए लगी यासे गज;
अन्नतृण ससिवाहिक सोधा कर्पा रे, गदायु रकुनु विचार्यु वदाये गज
सदगुण सिधु श्रीनाथए रे. ९

जेवा दास दयाना अितमए रे, सड गुण पृन्शु धर्म दृपाया गज,
जे होए जे प्रलुधी अणगा भगे रे, तेना अंक कभना कणा गज.
सदगुण सिधु श्रीनाथए रे. १०

૫૮ (૧૫)

રાગ-ઢારી

પ્રેમ રસ તે પિયે રે, જોડેમા રે અતિ અનજપણ,
મોટાઇ ઘણી મારિરે, સમજી ન ગણે ક્ષાયુ ટેક

મુદર ગ્યાજ શકંગમધ્યે, દીવી વેણુમા વેગર્જ,
દરતી હુતા તે દારીખમ્યા પાછા, તેને ગમ્મ પિપીતિદા ખાઇ,
મોટમ ગમે ગમો રે, જો હું મોટો અનુ. પ્રેમરસ ૧

મોટા વૃક્ષને ઘણું વિટવણુ, પીડાય બલ પેરે કડી,
રુખને હુખ દેખે નહી રે, દૂર્યા સદા રટે લગીની દરી,
સમજી વિચારો રે, મુખ છે શામાં ઘણુ પ્રેમ ગમ ૨

કમનતણો મગ્કદ તે મધ્યે, તે ભુકને જો સમીપે લેાય,
ગુકદમ દૂર નિકટ દવ નાના, તેડ વિચારો સહુ કોાય,
પ્રકટ જમ પેખોરે, તે હું જુહુ બાણું. પ્રેમ રસ ૩

એક સિદ્ધાત સમજવા માટે, ક્યાં સર્વ દાટાત,
શ્રી હરિ પણ નીત બહુ કલાવે, નથી નથી મિત્ર મલાત,
માટે દયા થાની રે, તું તો નહાનો અનુથી અનુ. પ્રેમ રસ. ૪

૫૯ (૧૬)

રાગ-ગરબો.

નથી નિશ્ચે કોઇને નાય, ક્ષણ પત્રી ગુ કરશો,
અતિ અમિત અત્કર્ય ગાય. ગું કરશો દરશો.—ટેડ.

જોડે સમય ગજ્યામિષેકે ગ્યુપતિ, તે વેળાએ વન રે,
ચંદ્રદાસનો મૃત્યુકાળ, તે વેળા રાજ્યાસન.—ક્ષણ પત્રી. ૧

- દેરખી વમુનેનો ક સ ગ્ય દાકે, એદ બધાં આ ના રે'
 ગર્જાત પનટાઇ પનકમા, ઠાગગૃદ પધગ-આ-પણુ પડી ૨
- નતો હનો ઝંઢાળી મોહોમે, નરુપ ગ્કધ મુનિ ચઢીયો રે,
 તત્ક્ષણુ આપ થયો આત્મજનો સર્પ થઇ જૂમિ પડિયો-ક્ષણુ પડી ૩
- પરીક્ષિત રાજ જગ માટે સદગે, મુનિ આશ્રમ પેરો રે,
 કમતિ પદચ્છા આપ વિગ્રગૃદ, તજ ગગાતદ મેરો-ક્ષણુ પડી ૪
- અનગ્રાધિક દરિગ્રશન જાતા, ભરિષ્ઠ જ્યપિનજ્ય નડિયા રે,
 નાતથી આપ થયો દગિ પાર્શ્વ, અસુગ થઈ ક્ષિતિ પડિયા-ક્ષણુ પડી ૫
- જનક શૂપ મુનિ નરિ ન મને, જાની શિરોમણિ -દાવે રે,
 સર્વ વ્રાતમા આપ પગ્ગપર, દાગ હટે ન આવે-ક્ષણુ પડી ૬
- દ્વેન અચિત-યો દેનસખામા, દક્ષ સના શિવ મુણિયો રે,
 ભાગ જાળવા નગિ તમે વિબુ એમ, ખીન્ને નથી ઠોડી મનિયો-ક્ષણુ પડી ૭
- અતિ દુખિયા મુખિયા તેન પગમા,
 અતિ મુખીયા હોય દુખિયા રે,
 નિજ ગતિ અકન કળ્યામા નાવે,
 હચ્છયુ કરો પ્રભુ મુખિયા-ક્ષણુ પડી ૮
- દયા પ્રીતમછની અટપગી લીલા,
 ગુ મને નહી કહેતા રે,
 રાખો તેમ ગઢી પાડો તે સહી,
 કાપણુ મુન્યજ એનેતા-ક્ષણુ પડી ૯

श्री-अध्यायान्तिये (१७)

तच्चिन्तन तत्कथन मन्योऽन्यं तत्प्रबोधनम्
एतदेव परत्वं च ब्रह्माभ्यास त्रिदु श्रुधा

अमृतमां पञ्चलन चित्तन कन्तु, केठ मुमुक्षु भवे ता ल्हेती
धाम डयन कन्तु समान व्यज्यामीयो भवे तो वेयो आवे पन्प
प्रमोधि कन्तो आ प्रभाणे व्यपड पन्मानदमान इति तदाकान नाप्ती
तेने समर्थ पडितो अध्यायान्तिये कडे ७

आशीर्वाद (१८)

नगभारा

शिष्टयो, सुधी न्हे, तुम सकन पन्नित
आनद भगव व्यपड, हरि मे न्हे तुम मन-१

भक्ति प्रेम आसक्ति, व्यसन श्री नरेश
शुभ भगवदीय भाव सदा, दुःख कदा न क्षर-२

कर्म धान माना भय, जन्म मन्थु न्दयो
शुभ भक्ति र्हेो सतत मन उपय कन्तु न धायो-३

सहगुण्य सत्संग, सदा न्हेो पुनत काम
येही आरिण्य हेत, सना दास द्याताम-४

॥ इति शुभम् श्री कृष्णार्पण मस्तु ॥

॥ संपूर्णम् ॥